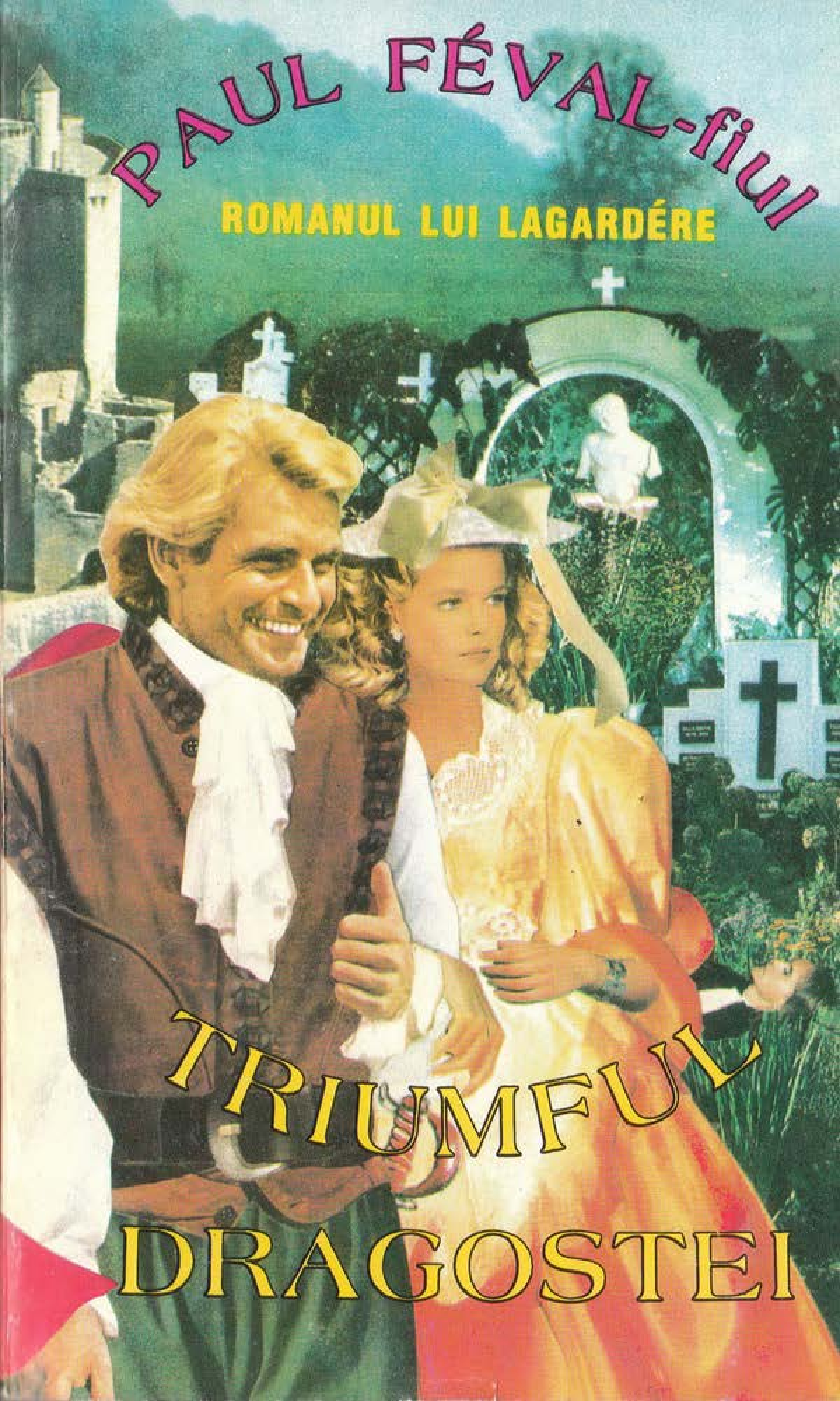

PAUL FÉVAL-fiul
ROMANUL LUI LAGARDÉRE
TRIUMFUL DRAGOSTEI

PAUL FÉVAL-fiul

*

ROMANUL LUI LAGARDÈRE

TRIUMFUL DRAGOSTEI

Design de copertă: ADRIANA IONIȚĂ

Paul Féval Père et Fils
Le Roman de Lagardère
Cocardasse & Passepoil
Presses de la Cité, 1991

ISBN 973-96044-4-7
ISBN 973-96044-8-x

PAUL FÉVAL-fiul

ROMANUL LUI LAGARDÈRE

TRIUMFUL DRAGOSTEI

Traducere de MARIANA MILLIO

Editura ELIS
București 1994

Franța lui Lagardère
(1682—1726)

1682 Lui Ludovic al XIV-lea (care domnește începînd din 1651) i se acordă puterea de a exercita „dreptul regal“ asupra întregii Franțe. În urma unui protest anglo-olandez, Franța încetează asediul Luxembourg-ului. 58.000 de hughenoți acceptă să se convertească. Înființarea Academiei regale din Nîmes. Fîntînile de la Versailles sînt alimentate cu ajutorul unei roți mari denumită „Mașina din Marly“. Lulli compune opera *Perseu*. **Nașterea lui Lagardère.**

1683 Spania declară război Franței. Moare Colbert. Lully compune opera *Phaéton*.

1684 Franța invadează Țările-de-Jos spaniole. Pace temporară cu Spania la Ratisbone. Căsătoria secretă a lui Ludovic al XIV-lea cu doamna de Maintenon. Încercări de convertire a protestanților. Revoltă în Cèvennes. Lully: opera *Amadis din Galia*. Claude Perrault inventează o pompă de refulare.

1685 Revocarea Edictului din Nantes. Plecare masivă a protestanților. Francezii cuceresc Genova. Mansart realizează Orangeria la Versailles (152,40 m lungime). La Fontaine scrie *Philémon și Baucis*.
1686 Se formează liga de la Augsbourg contra Franței.
1687 Bossnet scrie *Discurs funebru pentru Prințul de Condé (Oraison funèbre du Prince dè Condé)*.
1688 Ludovic al XIV-lea pornește invazia împotriva Palatinatului. La Bruyère scrie *Caracterele (Les Caractères)*.
1689 Ludovic al XIV-lea declară război Spaniei și Angliei. Campania Palatinatului. Racine scrie *Esther*.
1690 Serie de victorii franceze. Furetière scrie *Dicționarul universal (Dictionnaire universel)*.
1691 Francezii cuceresc Mons și Nisa. Racine scrie *Athalie*.
1692 Înfrîngerea flotei franceze la La Hague.
1693 Reconcilierea lui Ludovic al XIV-lea cu papalitatea. Victorii maritime franceze. Mansart ridică cupola aurită de pe Hôtel des Invalides, la Paris.
1694 Continuarea războiului maritim. Prima ediție a *Dicționarului Academiei Franceze (Dictionnaire de l'Académie française)*.
1696 Tratatul de la Torino între Franța și Savoia.
1697 Tratatul de la Ryswick între Franța și Marea Alianță. Charles Perrault scrie *Poveștile* sale *(Contes)*.
1698 Franța, Anglia și Provinciile-Unite își împart între ele imperiul spaniol.
1699 Îmblînzirea măsurilor luate împotriva protestanților. Fénélon scrie *Aventurile lui Telemac (Les Aventures de Télémaque)*. **Începutul aven-**

turilor lui Lagardère. Se refugiază în Spania, asumîndu-și îngrijirea și protecția Aurorei de Nevers.

1700 Al doilea tratat de împărțire în problema spaniolă.

1700 Philippe d'Anjou, nepot al lui Ludovic al XIV-lea, devine Filip al V-lea al Spaniei.

1702 Începutul războiului de succesiune în Spania. Revolta Camisarzilor. Instalarea francezilor în Alabama.

1704 Înfrîngerea francezilor de către englezi. Regnard scrie comedia *Nebunele îndrăgostite (Les Folles amoureuses)*.

1706 Derută a francezilor la Ramillies. Începerea tratativelor de pace. Terminarea lucrărilor de construcții la Hôtel des Invalides, la Paris.

1710 Eșecul tratativelor de pace. Expulzarea călugărițelor de la Port-Royal.

1711 Moartea delfinului Louis și a moștenitorului său, ducele de Bourgogne.

1712 Perioadă de pace între Franța și Anglia.

1713 Sfîrșitul războiului de succesiune din Spania, prin tratatul de la Utrecht.

1715 Moartea lui Ludovic al XIV-lea. Îi urmează la tron Ludovic al XV-lea. Minor, lasă regența ducelui d'Orléans. Lesage scoate jurnalul *Gil Blas* (pînă în 1735).

1716 John Law, exilat scoțian, înființează Banca Generală din Paris.

1717 Tripla alianță între Franța, Olanda și Anglia. Cardinalul de Retz își scrie *Memoriile*. Law înființează Compania franceză a Mississipi-ului, deținînd monopolul comerțului cu Louisiana.

1718 Cvadrupla alianță împotriva Spaniei. Voltaire scrie tragedia *Oedip*. Se construiește palatul

Elysée. Banca lui Law devine Banca Regală. Apariția primelor bilete de bancă (bancnote).

1720 Regentul exilează la Pontoise Parlamentul din Paris. Se încheie pace cu Spania. Law, devenit controlor general, închide strada Quincampoix și trebuie să scape prin fugă, La Paris, în urma unor revolte, Banca Regală își încetează plățile: este faliment general.

1721 Marivaux scrie *Arlechin înfrumusețat de dragoste (Arlequin poli par l'amour)*. Montesquieu scrie *Scrisorile persane (Lettres persanes)*.

1723 Majoratul lui Ludovic al XV-lea. **Lagardère care, în sfîrșit, și-a învins dușmanii, se poate căsători cu Aurore de Nevers.**

1724 **Lagardère și Aurore au un fiu, pe Philippe.**

1726 **Moartea lui Lagardère, atras într-o cursă.**

PARTEA ÎNTÎI

GRANGE-BATELIÈRE

1 Cartierul Coquenard

Ferma Grange[1]-Batelière începuse prin a se numi Grange-Bataillère *(Granchia-Bațiliaca)*, în amintirea — după cum ne spune călugărul Abbon[2] — a terenului numit *Champ-de-Mars*[3] care, în secolul al IX-lea, se întindea pe întregul spațiu cuprins între Montmartre[4] și Paris.

Către anul 1620, deoarece terenul destinat luptelor călare și cu lancea dispăruse, denumirea de *Bataillère* (loc de luptă) nu-și mai avea rostul și, încetul cu încetul, s-a transformat în *Grange-aux-Bateaux*[5] sau *Batelière*. Motivul acestei schimbări este ușor de imaginat. Într-adevăr, ferma — situată în mijlocul unor

1 *Grange* (lb. franceză) = hambar (n.t.)

2 *Abbon*, zis *le Courbé* (Încovoiatul) (850—925): Călugăr din mănăstirea Saint-Germain-des-Prés, autor al unui poem în limba latină, ce descrie asediul Parisului de către normanzi. (n.t.)

3 *Champ-de-Mars* (lb. franceză) = Cîmpul-lui-Marte (n.t.)

4 *Montmartre:* fostă comună în regiunea Senei, integrată în 1860 în Paris, devenind unul din cartierele acestuia. Închide celebra colină Butte-Montmartre, pe care se află bazilica Sacré-Coeur. (n.t.)

5 *Grange-aux-Bateaux* (lb. franceză): Hambarul-cu-Bărci (n.t.)

terenuri joase și mlăștinoase, în care se adunau toate pîraiele ce coborau de pe colina Prés-Saint-Gervais, dar aflată ea însăși pe o mică ridicătură — era înconjurată de apă, care umplea vechile șanțuri de apărare, astfel încît părea să fie construită pe o insulă.

Grange-Batelière era, în vremurile acelea, locul de întîlnire al parizienilor amatori de petreceri cîmpenești. Pentru a ajunge acolo, o strigau pe fiica fermierului — care, potrivit cronicii, era foarte frumoasă — și aceasta venea să-i treacă apa cu o barcă vopsită în verde. La ea găseau pîine, unt, lapte, ouă, pui și șuncă; și, însoțind toate acestea cu veselie și cu dragoste, petrecerile la Grange-Batelière deveneau încîntătoare.

În secolul al XVI-lea, pe aceste domenii importante și care constituiau proprietatea contelui Guy de Laval, se consumau mari cantități de produse de patiserie și de vinuri de regiune și, ca urmare, Grange-Batelière a devenit Grange-au-Gastelier[1].

Sub Ludovic al XV-lea[2], ferma își recăpătase numele său obișnuit, dar canalul cel mare de scurgere, ce înlocuise pîrîiașul din Montmartre, în loc să asaneze cartierul care, și așa, era mlăștinos, nu făcuse decît să-și adauge emanațiile urît mirositoare.

Ici și colo se adînceau gropi mari pline de apă și noroi, cloace infecte, în jurul cărora se zbenguiau cîrduri de mici cerșetori, odrasle ale calicilor și ale lepădăturilor,

1 *Grange-au-Gastelier* (lb. franceză veche): într-o traducere liberă, sensul ar fi: Hambarul *La cel ce oferă delicatese.* (n.t.)

2 *Ludovic al XV-lea (zis cel iubit)* (1710—1774): rege al Franței între 1715—1774, strănepot al lui Ludovic al XIV-lea. A domnit întîi sub regența lui Philippe d'Orléans, nepotul acestuia, apoi sub cea a ducelui de Bourbon, care l-a sfătuit să se căsătorească cu Maria Leszcynska. Ludovic l-a îndepărtat pe duce, devenit nepopular, însărcinîndu-l cu guvernarea pe cardinalul Fleury. Acesta a angajat Franța în războiul de succesiune al Poloniei (1733—1735), încheiat prin tratatul de la Viena, apoi în cel de succesiune al Austriei, încheiat prin pacea de la Aix-la-Chapelle (1748). Începînd de la acea dată, Ludovic al XV-lea a condus singur treburile statului, în același timp afișîndu-se cu metrese devenite celebre, printre care *doamna de Pompadour* și *contesa du Barry*. Ultimii ani de domnie au fost marcați de o redresare internă a țării și de întărirea alianței cu Austria. (n.t.)

ale sărăntocilor și ale mișeilor, ale prăpădiților, ale milogilor-falși schilozi, ale pușlamalelor și ale cerșetorilor ce se pretindeau a fi vindecați de rîie[1], ale celor ce storceau milă prefăcîndu-se a fi epileptici, ale mojicilor și ale sărmanilor care abia-și duceau zilele — toată acea serie de zdrențăroși care, cîndva, se încercase în zadar să fie adăpostiți la spitalul orășenesc și care, în locul unui pat de azil, preferau libertatea în noroi.

Nu era zi de la Dumnezeu, în care să nu se culeagă din canal cîțiva bețivi ce căzuseră în el coborînd dinspre *Les Porcherons*[2] sau ieșind din cîrciumile din cartierul Coquenard[3]. Cei care nu se înecaseră cu totul își petrecuseră, cel puțin, întreaga noapte în gunoi și mizerii.

Acestea — pe lîngă multe altele — erau motivele care explicau lipsa de interes pentru noi construcții în acest cartier noroios, care nu oferea nici salubritate, nici siguranță, și care slujea drept depozit de deșeuri atît menajere, cît și omenești.

Era, deci, deosebit de periculos să întîrzii pe acolo, mai ales în apropiere de Croix-Cadet sau de șoseaua Sainte-Anne, ba chiar și de zona denumită Nouvelle-France, care astăzi constituie cartierul Poissonnière — unul dintre cartierele pariziene cele mai populate și mai pline de viață. Cel mai mic risc pe care-l aveai era de a fi jefuit, uneori chiar foarte politicos.

După Frondă, domnul de Turenne[4] trăise această experiență și, deoarece punga pe care o purta nu era

1 *Cerșetori ce se pretindeau a fi vindecați de rîie* = categorie de cerșetori care au umplut Franța secolului al XVII-lea. (n.t.)

2 *Les Porcherons:* grup de clădiri în vechiul Paris, situat în locul în care astăzi se înalță biserica Trinității. În secolul al XVIII-lea, aici era un loc de petreceri. (n.t.)

3 *Cartierul Coquenard* (în textul original: *La Courtille Coquenard*) — vechi cartier al Parisului situat pe colinele de la Belleville și unde, în timpul Regenței, se stabiliseră mai multe cîrciumi renumite. (n.t.)

4 *Turenne* (Henri de la Tour d'Auvergue, viconte de) (1611—1675): Maresal al Franței. Împreună cu Condé a fost victorios la Nordbingen. A participat la Frondă, împotriva lui Mazarin, apoi a trecut din nou de partea regelui, învingîndu-l pe Condé. A condus armata franceză în războaiele din Spania și Olanda. (n.t.)

destul de plină, mai ales ţinînd seama de rangul personajului, trebuise să-şi dea cuvîntul că va da o sumă corespunzătoare celui care se va prezenta a doua zi la dînsul, pentru a o primi. Fusese deci lăsat să plece fără a fi brutalizat, iar în ziua următoare l-a primit pe delegatul domnilor bandiţi, venit să-i reamintească promisiunea şi care a plecat cu suma convenită.

Asemenea tradiţii nu se puteau pierde şi, în epoca la care se referă povestirea noastră, nu se schimbase nimic, decît că borfaşii erau mai puţin curtenitori cînd îi prădau pe parizieni şi că aceştia aveau mai multe de pătimit, atunci cînd cutezau să protesteze.

Aşadar, cavalerii pegrei stăteau toată ziua ascunşi în cartierele din Montmartre sau în cîrciumi, în timp ce nevestele şi copii lor cerşeau sau se bălăceau în preajma canalului. Dar de cum se înnopta, coborau şi ei către Grange-Batelière, şi orice trăsură ce trecea pe acolo găsea o bandă de răufăcători care-i bara calea, cu spada sau cu pumnalul în mînă.

Dacă era vorba despre o trăsură de mare senior, — ceea ce se întîmpla foarte rar căci, după apusul soarelui, nobilimea nu se aventura deloc pe acele meleaguri — prada era cu atît mai bună, şi era o plăcere să vezi cu ce dezinvoltură era prădat un duce sau un pair[1].

Cîţiva ani mai tîrziu, toată această pleavă avea să fie gonită de către o altă categorie de hoţi, şi mai periculoşi pentru pungi — dacă este posibil —, căci aceasta, protejată şi puternică, avea să fie înarmată pentru a jefui la scară mare, şi nu numai persoanele particulare, ci chiar regatul.

Într-adevăr, domeniul spadasinilor de categorie inferioară, al milogilor-falşi schilozi şi al zdrenţăroşilor era destinat să devină cel al fermierilor, care între timp îşi construiseră acolo case de ţară.

1 *Pair* (se pronunţă *per*): a. mare vasal al regelui Franţei; b. (în Anglia): membru al Camerei Lorzilor. (n.t.)

Pentru moment, în jurul cartierului Coquenard se înălţau o mulţime de hanuri, care-şi aveau fiecare clientela sa proprie şi unde, totuşi, cu foarte mare greutate ai fi putut găsi un om cinstit.

Nu trebuie să mai spunem că rivalităţile de meserie şi de corporatie constituiau o permanentă cauză de bătăi care, deseori, se încheiau prin moarte de om. Dar asta nu constituia nici o problemă, căci canalul era acolo, pentru a face să dispară cadavrele.

Dintre toate aceste hanuri, mai ales două se bucurau de o reputaţie deosebită. Fiindcă erau situate aproape faţă-n faţă, rivalitatea dintre ele era cu atît mai mare. Unul se numea *Cîrciuma Crăpelniţa*[1], iar firma celuilalt era *La Vizuina Puturoasă*[2].

Spelunca *Crăpelniţa* era locul de întîlnire predilect al mînuitorilor de spadă şi al asasinilor plătiţi. Deasupra uşii de intrare atîrna, scîrţîind, o spadă veche şi ruginită, şi nimeni n-avea dreptul să treacă pragul dacă nu purta la şold o spadă gata pentru orice treabă.

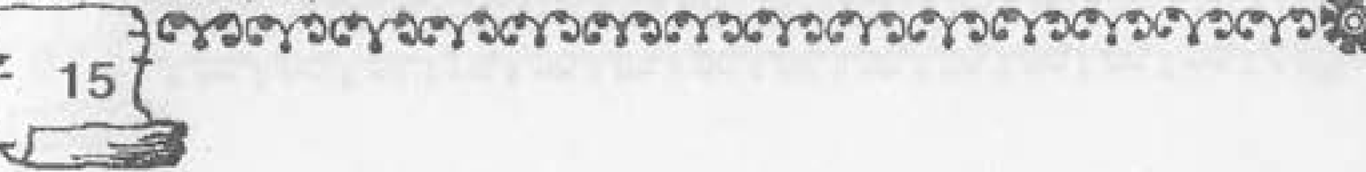
Acolo era sediul unui soi de francmasonerie, de societate secretă a spadei. Pentru a fi admis, trebuia să aduci dovada a cel puţin trei asasinate, fără a mai socoti furturi, răpiri şi tot ce decurge din acestea.

Şeful acestei asociaţii de temut era ales pe viaţă. Ceea ce, totuşi, nu însemna că îşi putea deţine multă vreme puterea; afacerile în care trebuia să intervină cu propria-i persoană erau destul de numeroase şi îndeajuns de primejdioase.

Marele maestru din vremea aceea era un oarecare Blancrochet, unul dintre cei mai cumpliţi spadasini ai epocii şi care, avîndu-l ca locţiitor pe micul Daubri, se grozăvea c-ar conduce o înaltă şcoală de figuri de scrimă secrete şi de lovituri neprevăzute şi decisive.

1 *Cîrciuma Crăpelniţa:* denumirea din textul francez original este *Cabaret du Crèvepanse*, traducerea liberă a cuvîntului *Crèvepanse* fiind: *crapă-burdihan*, sau *spintecă-burdihan*. (n.t.)

2 *Vizuina Puturoasă:* denumirea din textul francez original este *Au Trou-Punais*. (n.t.)

Hangiul era el însuşi un fost spadasin schilodit, care-şi pierduse mîna dreaptă într-o încăierare. Acest fapt nu-l împiedica cu nimic, de altfel, să bea şi, cu atît mai puţin, să înfigă cu stinga un pumnal între omoplaţii celor pe care era însărcinat să-i trimită pe lumea cealaltă.

Doi sau trei servitori, mai mult sau mai puţin betegi, completau personalul, căci nici o femeie nu era admisă în acel bîrlog în care se puneau mereu la cale cele mai îndrăzneţe atentate.

Pentru a nu fi nevoit să taie limba vreunei vorbăreţe, hangiul socotise că era mai simplu să se lipsească cu totul de sexul pentru care discreţia nu a fost niciodată un apanaj, ba încă, de multe ori împingea precauţia pînă la a angaja ca servitori nişte muţi.

Aşa încît, din punct de vedere al celor ce se petreceau acolo, era o casă foarte bine gospodărită, şi rareori trecea o săptămînă fără ca — pentru a se justifica firma — să nu se spintece acolo vreun burdihan.

Vizuina Puturoasă îşi datora numele unei băltoace murdare care-i scălda unul din ziduri şi din care, vara, se degaja un miros pătrunzător de putreziciune. Cînd, mai tîrziu, a fost asanată, s-au găsit acolo oseminte care, foarte probabil, aparţinuseră unor creştini, dar învinuiţi că le-ar fi pus acolo au fost clienţii cîrciumii *Crăpelniţa*. Era oare adevărat? Era fals? N-are importanţă! O veche zicală franceză spune că „o reputaţie bună valorează cît o avere"[1]; dar obişnuiţii speluncii puteau lua asupră-le această acuzaţie, fără ca reputaţia lor să mai aibă ceva de pierdut.

Spre deosebire de rivala sa, *Vizuina Puturoasă* nu era gospodărită decît de femei, ceea ce nu însemna că ar fi avut a se teme de ceva din partea vecinilor din faţă. În casă se aflau întotdeauna pistoale pline de gloanţe, iar în corsaje existau pumnale pe care, la nevoie, se pricepeau să le folosească.

1 *O reputaţie bună valorează cît o avere:* în lb. franceză în text = *Bonne réputation vaut richesse.* (n.t.)

Patroana era o femeie planturoasă originară din Picardia[1], cu o statură uriaşă. Cele mai mici defecte ale doamnei erau acelea că se uita groaznic de cruciş şi că şchiopăta într-un mod tot atît de dizgraţios. Această ultimă însuşire o căpătase pentru că, într-o noapte, fusese azvîrlită în josul unei scări de către un admirator care nu era blînd la beţie.

Dacă n-ar fi fost obrazul ei înroşit de prea multe beţii, ar fi putut să treacă totuşi drept o femeie foarte drăguţă, în ciuda celor patruzeci de ani bătuţi pe muchie şi a exceselor de tandreţe cărora li se dedase şi li se deda încă. Era înaltă şi bine făcută; văzută din profil, putea face poftă şi altora decît unor spintecători de pungi. Faptul că în acel frumos corp de femeie îşi putuseră găsi locul nişte pasiuni care-o făcuseră să-şi merite porecla de *Desfrînata*[2] era o insultă adusă naturii.

O jumătate de duzină de fete, croite după acelaşi model şi posedînd aceleaşi virtuţi, se învîrteau în jurul meselor, îşi încurcau fustele în tecile săbiilor şi-şi agăţau papucii în pinteni.

Rostul lor acolo era de a ajuta la golirea totală a buzunarelor celor pe care nu-i mai dorea patroana, sau chiar a celor pe care nu-i mai voia fiindcă profitul ar fi fost prea mic sau fiindcă era mai mare daraua decît ocaua.

În afara faptului că pentru a avea acces în cîrciuma din faţă trebuia să aduci dovezi şi să posezi acte de nobleţe criminală, clientela celor două locuri rău famate era cam aceeaşi. De o parte profesioniştii, maeştrii în asasinate, de cealaltă, plevuşca, începătorii care, ca să spunem aşa, nu erau decît la un stadiu mai jos într-ale viciului şi care, peste cîţiva ani şi după cîteva lovituri norocoase, vor fi demni să treacă pe sub spada ruginită.

Poliţia nu călcase niciodată prin acele două spelunci. Pe vremea domnului d'Argenson avusese destule de

1 *Picardia:* provincie în nordul Franţei. (n.t.)
2 *Desfrînata:* în lb. franceză = *la Paillarde.* (n.t.)

făcut în interiorul orașului, pentru a nu se mai amesteca și în ce se întîmpla în afară; cît despre locotenentul general al poliției, acesta era mult prea preocupat de maica superioară și de călugărițele de la mănăstirea Madeleine de Traînel, pentru a se mai ocupa și de cele de la *Vizuina Puturoasă*, deși în ambele locuri ocupațiile erau aproximativ aceleași.

Locotenentul de poliție Machault, care i-a urmat, avea destulă treabă cu închiderea tripourilor ținute de domnul de Tresmes și de prințesa de Carignan, așa că nu mai ajungea să vadă și ce se petrecea în cartierul Coquenard.

Gauthier Gendry și Balena făceau parte din onorabila francmasonerie de la *Crăpelnița*. Amîndoi fuseseră primiți cu brațele deschise de Blancrochet, care îi cunoștea de vreme îndelungată. De altminteri, aveau destule ticăloșii pe conștiință pentru a nu li se refuza admiterea într-o societate atît de aleasă.

Totuși, Gendry își făcuse un scrupul din a nu-i prezenta pe tinerii săi acoliți, care nu-și cîștigaseră încă primele distincții în materie de crimă și care n-ar fi putut decît să invoce meritele taților lor. Dar nu era de ajuns să fii feciorul lui taică-tău pentru a avea intrare liberă la *Crăpelnița*.

Este posibil ca Gendry să fi avut și alte motive pentru a nu vorbi despre ei. Nu-i plăcea să-și povestească trebușoarele celor pe care ele nu-i priveau și-și promitea cu strășnicie să nu spună nimănui în contul cui acționa. Ar fi găsit prea multe spade inactive, gata să se pună în slujba lui, pentru ca apoi să pretindă partea lor din recompensă.

Dimpotrivă, el se plîngea de restriștea vremurilor, cînd chilipirurile erau tot mai rare; și, sub pretextul de a descoperi măcar unul, Balena și Gauthier lipseau deseori pentru a da raite prin oraș.

La rîndul lor, Yves de Jugan și tînărul Pinto se introduseseră la *Vizuina Puturoasă* și-și stabiliseră domiciliul

la Desfrînata, care se grăbise să-i primească plină de solicitudine.

Pe lîngă farmecul tinereții, care nu o lăsa indiferentă, ea prevedea că cei doi cocoșei vor fi ușor de jumulit, și se apucase imediat de treaba asta.

Cu toate acestea, Gendry, care prevăzuse acest detaliu înaintea ei, pusese economiile tinerilor în loc sigur, adică în străfundurile buzunarelor sale: ,,Totul o să fie în cîștigul meu, fie că s-ar întîmpla ca ei să piară în urma unei lovituri de spadă, fie că vor fi trimiși să îmbătrînească pe galerele regelui."

Dacă cei patru bărbați păreau că nu se cunosc atunci cînd ieșeau, perechi, din cele două cîrciumi rivale, nu întîrziau totuși să se reunească în preajma locului numit Pré-aux-Clercs, pentru a se sfătui sau pentru a acționa în comun și, chiar dacă ilustrul Blancrochet i-ar fi întîlnit împreună, nu i-ar fi trezit nici o bănuială.

Lagardère era încă absent din Paris. Potrivit recomandării sale, Aurore și dona Cruz stăteau închise în palatul lor, unde Chaverny și Navailles se străduiau pe cît puteau să le înveselească. Măcar reușeau să le protejeze împotriva vreunui atac, cu atît mai mult cu cît Antoine Laho, care nu ieșea niciodată din apartamentele lor, le asigura o pază bună.

Dar această lipsă de acțiune îi apăsa foarte tare pe Cocardasse și pe Passepoil. Primul nu îndrăznea să bea după pofta inimii, de frică să nu apară beat în fața doamnelor, iar servitoarele prințesei se arătau mai mult decît insensibile la amabilitățile celui de-al doilea.

— Ei! piciule!... spuse într-o zi gasconul, nu crezi că ne cam ruginesc brațele și gîtlejurile?

— Adevărat grăiești, nobilul meu prieten, răspunse fratele Passepoil. Aici vedem mereu aceleași chipuri, în timp ce prin oraș sînt atîtea mutrițe drăgălașe...

— La naiba! du-te să le vezi, exclamă rîzînd Chaverny, pe care nici unul din ei nu-l auzise venind. N-avem nevoie de voi aici și vă dau liber pentru toată după-amiaza; totuși, aș vrea ca diseară să vă întoarceți.

Chipurile celor doi profesori de scrimă se luminară.

— Ne vom întoarce, pe cinstea mea de Cocardasse! zău aşa! declară acesta. Ne vom duce să vedem dacă şmecherul ăsta de soare este încă agăţat tot atît de sus, şi ne vom retrage odată cu el.

Ajunşi în stradă, porniră în goană, neştiind prea bine încotro să-şi îndrepte paşii. Gasconul îşi dădea cu părerea să meargă să adulmece aerul şi vinul de la ţară; normandul se zbătea cu o problemă foarte dificilă: pariziencele erau, fără îndoială, mai amabile, dar vor fi oare la fel de uşor de cucerit ca fetele voinice din suburbii?

Răspunsul i se păru neclar, căci în curînd păşea alături de tovarăşul său, care avusese nefericita idee de a merge să dea o raită către colina Montmartre, chiar în partea cartierului Coquenard.

Pînă şi oamenii cei mai isteţi au uneori inspiraţii groaznice de acest fel, care-i îndeamnă să se îndrepte tocmai spre locul căruia ar fi fost cel mai bine să-i întoarcă spatele.

Dar nu poţi fi stăpîn pe propriul destin; şi cei doi maeştri de arme, cărora — de cînd erau în serviciul lui Lagardère — nu le mai păsa de nimic şi care se simţeau cu bani în buzunare, s-ar fi dus şi la dracu, dacă le-ar fi dat prin gînd că acolo ar putea găsi ceva distracţii.

Deocamdată se mulţumiră să urce pînă în vîrful Colinei, de unde Parisul i se păru lui Cocardasse mult mai mic decît îşi imaginase.

— Ei drăcia dracului! exclamă, dacă vreodată i-ar trece cuiva prin minte să-i închidă micuţului şi nouă porţile oraşului... ei, bine, zău aşa!... am vîrî oraşul în buzunarele noastre!...

Acest frumos discurs, poate puţintel prescurtat, dar extraordinar de expresiv, avu drept urmare imediată să-i producă o sete infernală gasconului, care zărise, la o oarecare distanţă, cîrciumile de la Grange-Batelière.

— Vai de păcatele mele, iubiţelule!... aici sîntem prea aproape de soare şi limba mea s-a scorojit deja; mi

se pare că într-acolo e ceva mai răcoare. Şi vezi tu, micul meu profesor de scrimă, un pic de răcoreală pe dinafară şi ceva mai multă pe dinăuntru, asta este sănătate curată.

Ca o consecinţă indirectă demnă de remarcat, se întîmpla deseori ca, acolo unde se răcorea limba lui Cocardasse, să înceapă să ardă inima tandrului Passepoil. Asta nu i-a împiedicat să coboare în goană, unul lîngă celălalt şi foarte voioşi, către cartierul Coquenard.

2 Hanul *La Vizuina Puturoasă*

Cocardasse şi Passepoil, care se înţelegeau întotdeauna atît de bine în cele mai grave împrejurări ale vieţii şi atunci cînd existenţa le era în primejdie, dar cînd era vorba despre lucruri mărunte. în general nu mai cădeau de acord. Dacă unul voia să meargă spre dreapta, celălalt prefera s-o ia la stînga. Nu era deloc din cauza unei intenţii de a contrazice, nici de a se lua la harţă, ci pur şi simplu pentru că unul căuta cu precădere vinul, iar celălalt — sexul frumos.

Cînd le găseau pe amîndouă la un loc, între ei nu mai era nici o gîlceavă.

Dar nu aşa fu cazul cu cartierul Coquenard, unde steaua lor îi făcuse să se oprească.

Avînd într-o parte cîrciuma *Crăpelniţa*, iar în cealaltă *Vizuina Puturoasă*, ei se aflau — cum spune zicala — cu fundul între două luntre.

— Slavă Domnului! pretindea gasconul, spada asta este de bun augur, puişorule, iar vinul de-aici trebuie să fie plăcut. Presupun că este locul de întîlnire al oamenilor de spadă care vor să respire aer de la ţară şi nu vom întîlni aici, aşa cum se întîmplă la Gradot, pe cheiul Şcolii, sfrijituri dintr-alea de oameni de litere, care vin

ca proştii să se amestece printre maeştrii în materie de arme şi de spadă.

Dimpotrivă, Passepoil, care se uita spre partea cealaltă, zărise nişte fuste şi societatea lor i se părea mult mai plăcută decît cea a spadasinilor din Franţa şi Navarra.

— Opreşte! zise. Vino mai curînd încoace. Dacă avem un ban de argint de cheltuit, mai bine să cadă în mîna unei fete drăguţe, decît în punga vreunui bandit.

O! acel blînd normand era, negreşit, din toată inima de partea virtuţii!

— Mereu sexul, bietul meu Amable.

— Ce-ţi pasă? Tot ce-ţi trebuie este să ţi se toarne de băut.

— Ai dreptate, vai de păcatele mele! Şi, oricît de puţin inflamabil aş fi, mi se pare că sînt zile în care societatea doamnelor nu mi-ar displăcea. Hai, deci, să intrăm aici, iubiţelule, şi să vedem dacă Bachus şi Venus sînt încă prieteni.

Ceasul nu arăta decît orele patru după-amiaza şi, deocamdată, cuibul era aproape gol, mesenii obişnuiţi fiind plecaţi pe la treburile lor, sau mai curînd pe la ale altora.

Desfrînata îi primi pe noii sosiţi cu cel mai îmbietor zîmbet al său. De la bun început îi numi gentilomi. Era destul şi mai puţin decît atît pentru ca Passepoil să-i atribuie cele mai mari merite, şi era perfect îndreptăţit, dacă meritul ar consta în abundenţa de farmece şi în ocheadele încurajatoare.

— Domnilor gentilomi — li se adresă, aşadar, hangiţa — ce să vă servim? Veţi găsi aici tot ce face plăcere buzelor şi o mulţime de alte lucruri... Vă trebuie bere sau vin, ouă călîi, pateu de vînat, sau un clapon fript tocmai cît trebuie?

— Pe toţi dracii! Vrem mai întîi zeamă de viţă de vie, exclamă Cocardasse. Tocmai am venit — micul meu profesor de scrimă şi cu mine — din Montmartre,

şi ăsta e cocoţat la o asemenea înălţime, încît gîtlejul mi-e uscat ca o piele de ţap.

— Se nimereşte cum nu se poate mai bine, domnii mei; iată chiar aici un vin dintr-o vie de la Chartreux de Vauvert, pentru care am făcut contract de închiriere, cu drept de redevenţă către senior; nu cred ca în Paris să fie altul mai bun şi mai catifelat. Gustaţi-l şi, de îndată ce aceste două urcioare vor fi golite, vi se vor aduce din pivniţă altele.

Faimosul vin de Vauvert te zgîria pe cerul gurii; ca să-l poţi bea, aproape că trebuia să te ţii de masă. Dar gîtlejul lui Cocardasse nu se oprea la un detaliu ca acesta, iar cît despre Passepoil, el se ocupa de cu totul altceva decît de soiul de vin ce i se servea. Braţele goale, coapsele durdulii şi pieptul gras care circulau în jurul lui, atingîndu-l uşor fără-ncetare, îl făceau să-i vîjîie capul mai abitir decît băutura. Dacă-l necăjea ceva, era faptul că nu putea — şi ştim bine de ce — să întîlnească ochii Desfrînatei, care nu-l privea fără a se uita, în acelaşi timp, şi la Cocardasse.

Orice femeie este, oricum, o făptură enigmatică. Cînd e saşie nu mai poţi şti nici ce vrea, nici ce gîndeşte. Desigur, femeia era foarte seducătoare, atunci cînd veni să se aşeze între cei doi profesori de scrimă, dar normandul constată cu uimire că ea îşi desfăşura toate farmecele pentru nobilul său prieten, neconsiderîndu-l pe el însuşi decît doar ca pe o sfrijitură, bun cel mult pentru o zi de post.

Gasconul protestă.

— Ei, drăcia dracului, zise, n-aş vrea să intru în ograda iubiţelului meu. Dac-am fi avut amîndoi aceleaşi gusturi, de mult ne-am fi spintecat burţile. Dar mie nu-mi place decît vinul, iar Amable nu iubeşte decît femeile; în felul acesta, nu ne contrazicem niciodată.

Desfrînata nu-şi pierdea cumpătul pentru atîta lucru. Făcu stînga-mprejur şi genunchiul ei intră în contact cu cel al lui Passepoil: o interesa mai mult banul decît omul.

Dar normandul își pierdea orice prudență în fața unei virtuți așa de puțin sperioase, iar gasconul, pe de altă parte, își umezea atît de bine limba, încît începuse să-i umble alandala. Amîndoi alcătuiau cea mai grozavă pereche de zăpăciți pe care ți-ai fi putut-o închipui. Ba chiar, pentru o vorbă-n vînt sau pentru o ocheadă, ajungeau în niște situații din care nu mai puteau ieși decît riscîndu-și viața.

Urcioarele se goleau unele după altele, și Cocardasse, cuprins și el de tandrețe, le lăsa pe fete să bea din paharul lui, în timp ce Passepoil nu mai simțea doar un genunchi, ci greutatea unui întreg trup rezemat de al său. Își freca umerii colțuroși de niște rotunjimi ademenitoare și i se părea că totul era cum nu se poate mai bine, în cea mai bună dintre lumi.

Nu prea știm unde ar fi ajuns lucrurile, dacă n-ar fi intervenit doi tineri a căror sosire a fost destul de prost primită, nu pentru că Desfrînata s-ar fi jenat de ei, ci mai curînd pentru că încurcau combinațiile pe care ea nu avusese timp să le ducă la îndeplinire.

Chiar și Cocardasse îi scrută cu o privire cam răuvoitoare și de-abia se așezaseră tinerii la o masă, pregătindu-se să joace zaruri, că li se și adresă:

— La dracu! micuților, mi se pare că v-am mai văzut botișoarele roz pe undeva. Nu cumva ați fost dați la doică prin apropiere de Bayonne?

Jucătorii își continuară partida fără a răspunde, cu frumoasa nepăsare tinerească pe care bîrfa n-ar putea s-o atingă. Asta nu fu pe placul gasconului: își izbi un pumn în masă, atît de formidabil, încît urcioarele și paharele zăngăniră.

— Cînd Cocardasse-junior vă face onoarea de a vă vorbi, urlă către ei, trebuie să-i răspundeți, bobocilor!

Era o provocare.

— Răspundem cînd ne place și cînd sîntem întrebați în alt mod, replicară ridicîndu-se amîndoi. Ce doriți să știți?

— Unde erați înainte de a veni la Paris și dacă, în urmă cu cîtva timp, nu vă învîrteați pe la frontierele cu Spania?

— N-avem de dat socoteală nimănui și mai ales nu dumneavoastră, pe care nu vă cunoaștem.

— Ei, drăcia dracului! puișorilor, și totuși veți da socoteală, mîrîi profesorul de scrimă, scoțîndu-și sabia. Mi se pare că, înaintea voastră, l-am mai făcut să vorbească pe un spaniol care nu voia să spună nimic...

Tinerii schimbară între ei o privire rapidă și-și luară poziția de gardă, fără a pronunța nici un cuvînt.

— Era un catalan pe care-l chema Morda, continuă gasconul. L-am făcut să joace ca ursul, într-o seară de care cred că vă amintiți... Ia uită-te la mutrele astea, iubițelule, le-am mai văzut noi și la Bayonne...

Unul dintre tineri izbucni în rîs.

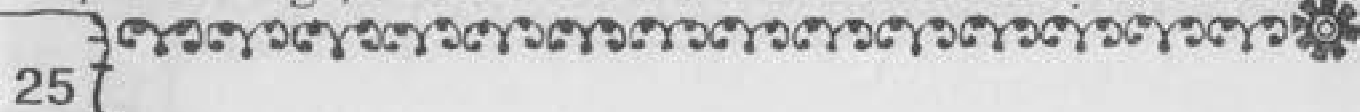
— Pe Dumnezeul meu, omul ăsta e beat, spuse. Aș jura că vede tulbure. Du-te și caută-ți cunoștințele în altă parte, amice, și lasă-ne să ne continuăm jocul, dacă nu vrei să te poftim la un altul care-ar fi periculos pentru dumneata.

Era ca și cum ai fi dat foc la pulbere. Passepoil se ridică și-și trase și el spada din teacă; adversarii, cu săbiile ridicate, se postară la cîte un capăt al sălii, Yves de Jugan în fața lui Cocardasse, iar fiul lui Pinto vis-à-vis de Passepoil.

Armele aveau să se încrucișeze, lupta era gata să înceapă, cînd avu loc intervenția cea mai neprevăzută. Desfrînata, cu cîte un pistol în fiecare mînă, se așeză, hotărîtă, între adversari.

— La mine nu se bate nimeni fără permisiunea mea, zise, iar gentilomii care intră aici nu trebuie să iasă cu picioarele înainte. Între voi există o neînțelegere: puneți săbiile la loc în teacă și explicați-vă.

Passepoil fu primul care-i dădu ascultare; admirația sa față de hangiță se dublase într-o secundă.

— Jos armele, spuse la rîndul său, și să lăsăm să ne judece Frumusețea.

Dar acesteia prea puțin îi păsa de viața clienților săi. Fuseseră destui cei care mușcaseră țărîna în ograda ei, fără ca ea să se fi gîndit să-i apere. Poate că și față de cei de acum s-ar fi purtat la fel, dac-ar fi fost gata jumuliți. Dar n-avusese timp s-o facă, și aceasta era singura cauză a interesului pe care li-l arăta.

După toate probabilitățile, tinerii ar fi ieșit învingători, dar hazardul joacă asemenea feste încît s-ar fi putut întîmpla și contrariul, așa că era mai bine să-i împiedice pe toți să se bată.

Spre a potoli mînia lui Cocardasse, Desfrînata îl îndemnă să bea; ba și mai mult, îi invită și pe adversari. Acesta era un argument fără replică, și după ce paharele fură golite laolaltă, convorbirea luă un alt curs.

— Și totuși aș fi jurat, începu gasconul care ținea la ideea lui, că v-am văzut la Bayonne.

— Am sosit de la Marsilia acum șase zile, răspunse unul dintre tineri.

— Ia spune-mi, prietene, ai cunoscut vreodată pe unul Gauthier Gendry?

— Gauthier Gendry!... Numele acesta n-a fost încă pronunțat în fața noastră...

— Și Balena?...

Se porniră pe rîs:

— Nu există balene, pe-acolo de unde venim...

— Ei bine! slavă Domnului!... să batem palma, și toate scuzele mele... Adu-ne două urcioare, frumoaso, și ține-ne tovărășie. Cocardasse-junior trebuie să aducă cinstire curajului sexului frumos și al tinereții, zău așa!

Dar dacă se juca zdravăn, dacă se trișa, dacă se făceau omoruri în tripourile domnului de Tresmes, guvernatorul Parisului, și în cele ale prințesei de Carignan, ne putem închipui ce se putea întîmpla în locurile în care poliția nu venea niciodată să pună stop și în care jocul, dragostea și crima se puteau desfășura fără nici o opreliște.

La *Vizuina Puturoasă* nu se juca pe mize foarte mari, dar o bună parte trecea în buzunarele hangiței care se impunea cu forța ca parteneră și care organizase caniota după bunul ei plac. Jucătorii o acuzau că face descîntece și că le poartă ghinion adversarilor ei, dar n-aveau încotro și trebuiau s-o rabde. Cînd cîștiga, avea un mod atît de plăcut de a le mulțumi printr-o mîngîiere învinșilor, încît tot aceștia erau cei care se simțeau datori.

Cocardasse, pe jumătate amețit de vinul de Vauvert, și Passepoil — beat de dragoste față de patroană —, constituiau prăzi ușoare. Totuși, Desfrînata era de părere că nu trebuie să omori găina care face ouă și că, dacă i-ar jefui, ei n-ar mai reveni.

La rîndul lor, Yves de Jugan și Raphaël Pinto intenționau să-i îmblînzească îndeajuns pe cei doi profesori de scrimă, încît să-i facă să rămînă acolo pînă seara sau să-i decidă să se întoarcă a doua zi. În înțelegere cu Gauthier Gendry și cu Balena, care se vor ține la distanță, îi vor însoți pe acești buni prieteni, Cocardasse și Passepoil, pînă la drumul spre Paris, ca să-i ferească de vreo întîlnire neplăcută.

De altminteri, aveau de pus la cale, împreună cu fostul caporal din corpul de gardă, un întreg plan pentru seara în care s-ar prezenta o ocazie favorabilă.

Astfel încît deoarece toată lumea avea interes ca, de data aceasta, cei doi prieteni să fie menajați, jocul decurse așa cum trebuia. Nu avură de plătit decît cîțiva bănuți, atît pentru pierderea lor la joc, cît și pentru ce băuseră.

De fiecare dată cînd Desfrînata se ridica de la masă, Yves de Jugan îi făcea lui Passepoil un semn cu genunchiul și-i șoptea la ureche:

— Nu poți ști ce-au femeile în cap, domnule Passepoil. Iată una care a rezistat la toate avansurile mele și ale camaradului meu...

— Și cu toate acestea sînteți tineri, răspunse normandul, cu o oarecare îngîmfare.

— Adevărat; tineri și destul de bine făcuți. Totuși, nu are ochi decît pentru dumneata.

Cocardasse aprobă, zicînd:

— Dragostea e legată la ochi.

Pinto intervenea și el:

— Da, dar nu se poate face nimic ziua, domnule Passepoil. Vino diseară sau mîine, cu puțin înainte de a se trage obloanele, și să mă ia dracu dacă nu vei fi cel mai fericit dintre muritori.

Dar, oricît de prins ar fi fost de această nouă pasiune, normandul nu uita promisiunea făcută lui Chaverny, de a se înapoia acasă la apusul soarelui. Așa că se ridică și-i făcu semn lui Cocardasse să-l urmeze.

— Ia stați, domnilor gentilomi, iată-vă tare grăbiți, exclamă Desfrînata. Tocmai am pus în frigare un clapon, pentru dumneavoastră, și nici nu mă gîndesc să ne părăsiți înainte de miezul nopții.

— Doamne sfinte! strigă gasconul. Invitația este plăcută, societatea — la fel; dar în seara asta luăm masa la o prințesă și ne-am dat cuvîntul că nu vom lipsi.

Și, spunînd aceste cuvinte, își îndoi brațul și salută cu un gest teatral, măturînd pardoseala cu penele noi ale pălăriei sale.

Desfrînata înconjură gîtul bietului Amable cu brațele ei adipoase și, privindu-l în ochi, îl întrebă șoptit:

— Prințesa este pentru tine sau pentru el?... Știi că sînt tare geloasă.

Normandul începu să se bîlbîie: femeia asta, care nu-l privea decît c-un ochi și al cărei piept cald îl simțea apăsîndu-se pe al său, îi inspira teamă și, totodată, o fericire imensă.

— Este... pentru... murmură... Nu știu...

— Ei bine, fie! îți las prințesa în seara asta, dar jură-mi că mîine vei fi aici după ce va suna stingerea[1].

1 *Stingerea:* Bătaia de clopot ce semnala, pe vremuri, într-unele orașe, ora la care locuitorii trebuiau să se întoarcă acasă, să stingă luminile și să acopere focurile. (n.t.)

— Îţi promit, răspunse Passepoil, a cărui faţă palidă se lumină toată la gîndul bucuriilor viitoare.

— Pe Sfîntul Dumnezeu, mieluşeilor, bombăni gasconul, iată c-aţi ajuns deja la confidenţe... Haide, iubiţelule!...

— Îmi promite că va veni mîine seară, replică Desfrînata. Vei fi de-ai noştri, domnule Cocardasse?

— Cred şi eu, vai de păcatele mele! dacă aici găsim vin pentru mine şi dragoste pentru micul meu profesor de arme. Cu aşa ceva, micuţilor, noi sîntem în stare să facem înconjurul lumii.

— Am cuvîntul dumneavoastră, domnii mei; să nu vi-l respectaţi mai puţin decît pe cel dat prinţesei, adăugă hangiţa, trîntind un sărut răsunător pe obrajii lui Passepoil, care păli de fericire.

— Pe mîine, pe mîine, spuseră în cor Yves de Jugan şi Raphaël Pinto, schimbînd o privire care spunea multe.

Cei doi maeştri de arme porniră triumfători spre Paris, nebănuind deloc că tocmai se aruncaseră în gura lupului.

3 Care începe bine, continuă rău şi se termină şi mai bine

Promisiunea fusese uşor de făcut, dar era mai greu de ţinut. Cînd le trecu ameţeala vinului şi a dragostei, profesorii de scrimă îşi dădură bine seama de acest lucru; nu vedeau nici un mijloc prin care să poată părăsi palatul Nevers noaptea, fără încuviinţarea lui Chaverny.

La drept vorbind, marchizul nu era stăpînul lor decît în mod provizoriu şi s-ar fi lipsit cu dragă inimă de permisiunea lui, dacă nu s-ar fi temut, pentru mai tîrziu, de o mustrare din partea lui Lagardère. Aşa că

nu erau liberi pe faptele lor, decît pînă în punctul în care începeau să-şi întrebe conştiinţa, şi tocmai aceasta era cea care-i necăjea.

— Fir-ar să fie, murmură gasconul, scărpinîndu-şi urechea. Cum să facem?

— Cum să facem? repeta Passepoil cu un oftat adînc, care ducea cu el visele ţesute cu atîta speranţă în ajun.

Amîndoi se simţeau reţinuţi de onoarea omului de arme căruia i s-a încredinţat spre pază un obiectiv important şi căutau o posibilitate de a-şi ocoli datoria, căci ardeau de dorinţa de a regăsi cartierul Coquenard, unul pentru a bea, celălalt din alte motive.

Cel dintîi vorbi din nou, dîndu-şi o palmă peste frunte:

— Ştrengarul de Chaverny o să ne trimită la plimbare.

— Ne va interzice să ieşim...

— Trebuie să găsim o portiţă, iubiţelule.

— Găseşte-o, Cocardasse.

— Nu văd decît una... şi sînt convins că-i greşită...

— Spune-o, îl îndemnă normandul. Poate că împreună vom reuşi s-o facem bună, zău aşa!

Cocardasse nici nu bănui că amicul lui ar putea să-şi bată joc şi explică:

— Dac-am sări gardurile, cînd toată lumea va dormi?

— Laho stă de veghe noaptea; fără a mai pune la socoteală că porţile oraşului ar fi închise dac-am ajunge prea tîrziu... Caută altceva, Cocardasse.

— Caută şi tu, bătrîne!

Nu şi-ar fi dat mai multă silinţă dacă ar fi fost vorba să-l asasineze pe regent.

— Nu-i putem spune marchizului că vrem să ne ducem în cartierul Coquenard...

— Şi atunci?...

— Atunci... Doamne sfinte! să-i spunem că ne ducem la teatru.

— Bine gîndit, nobilul meu prieten... Dar dacă mîine ne va întreba ce-am văzut?

— Îți slăbește mintea, caramba! Pe vremuri, drăguțule, nu te încurcai dintr-atîta lucru... Ei, bine! îi vom spune că toate locurile fuseseră ocupate.

— Ești un om mare, Cocardasse.

— Întotdeauna mi s-a spus asta, Amable... Haidem!

Porniră pe dată în căutarea marchizului, convinși că deja cîștigaseră partida. Fiecare-și răsucea pălăria între degete și-l împingea cu cotul pe celălalt.

Chaverny începu să rîdă și-i întrebă:

— Ce se-ntîmplă?... ce veste vreți să-mi aduceți?

Normandul își făcu curaj.

— Este o veste care nu-i o veste, se bîlbîi. Am vrea să ne ducem la Operă...

De data aceasta, marchizul izbucni în rîs:

— Voi, la Operă!... Și cînd?

— Astă-seară...

Marchizul păru să stea puțin pe gînduri, apoi zise:

— V-ați ales prost ziua, dragii mei, în seara asta nu e nici un spectacol la Operă.

Profesorii de scrimă se priviră încremeniți. Planul pe care-l făuriseră atît de laborios păcătuia prin temelie și nu mai aveau de invocat nici un alt pretext.

— Vorbiți deschis, spuse marchizul, observîndu-le tulburarea pe care o interpretă în felul său. Aveți de supravegeat pe cineva?

Pentru Cocardasse, asta a fost ca un fulger de lumină. Fu atît de încîntat să se folosească de ajutorul oferit, încît nici o clipă nu șovăi să mintă:

— Vai de păcatele mele! exclamă. Domnul de Chaverny are talentul de a ghici ceea ce nu i se spune. Ei, bine, pe toți dracii! chiar asta e!... Ieri am întîlnit două mutre cam dubioase, și tare ne-ar plăcea să știm cu ce se ocupă seara.

— Îmi este de ajuns; duceți-vă. Dar fără bătaie și scandal, iar mîine să veniți să-mi spuneți ce-ați văzut.

Chiar în aceeași clipă, într-o cîrciumă de pe strada Guisarde, patru bărbați dintre cunoștințele noastre erau foarte preocupați de Cocardasse și Passepoil. Se aflau acolo Gauthier Gendry — ex-sergentul din regimentul de gardă —, Raphaël Pinto și Yves de Jugan — cocoșeii, fiii profesorilor de scrimă uciși de Lagardère — și, în fine, Balena — bărbatul monstruos.

— Cînd vrei să intri undeva, spunea cel dintîi, calea cea mai bună este să omori mai întîi cîinii de pază. După ce aceștia doi vor fi dispărut, le vom veni mai ușor de hac celorlalți.

— Dar păzea la mușcături, replică Balena. Dulăii au colți zdraveni.

— Partea principală o vom face noi, spuse Yves de Jugan, foarte mîndru de a se arăta la înălțimea sarcinii sale și de a dovedi că, deși nu avea ani destui, curaj avea cu prisosință.

— Vi-i vom aduce, fără să bănuiască nimic, pînă la canal, și cel puțin unul din ei va fi beat, adăugă Raphael Pinto.

— Lui Coçardasse, cînd se bate, i se limpezește mintea, își dădu părerea Balena — mereu prudent.

— Dacă nu reușiți singuri să-i aruncați în canal, vii sau morți, o să vă ajutăm noi, răspunseră tinerii.

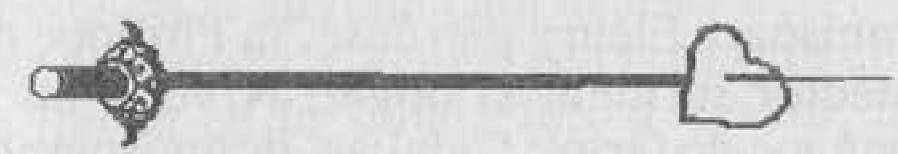
— Pe Dumnezeul meu, micuților, zise Gendry, vom face ceva din voi. De îndată ce veți părăsi hanul, vă vom urmări, mai întîi la o distanță de douăzeci de pași. La momentul potrivit, vom fi chiar în spatele vostru.

Un rîs macabru scutură trupul imens al Balenei.

— Două lovituri de spadă în spate, rînji, și... trosc... pleosc! Cocardasse își va bea ultima înghițitură.

Bandiții se mai sfătuiră o clipă, apoi se despărțiră, în grupuri de cîte doi, pentru a se întoarce la Grange-Batelière. Erau cu atît mai siguri de succes, cu cît, în caz

de nevoie, ar fi putut chema cîţiva tîlhari să le dea o mînă de ajutor.

Dar nu ţineau seama de hazard, acest arbitru al evenimentelor; „Omul propune şi Dumnezeu dispune", zice un proverb. Deseori, Dumnezeu este înlocuit de o femeie.

Gauthier Gendry propusese să le ia viaţa profesorilor de scrimă, dar cele care au dispus de ea au fost actriţele şi dansatoarele de la Operă. Aşa este făcută lumea asta.

Poate că e de mirare că eroii noştri s-au întîlnit cu actriţele, căci, pe de o parte, la teatru era relaş, iar pe de alta, Cocardasse şi Passepoil nu avuseseră niciodată intenţia de a se duce acolo şi, în fine, nu părea să existe nimic comun între preotesele Terpsihorei[1] şi cei doi ticăloşi convertiţi. Dar numai munţii nu se întîlnesc, în timp ce profesorii de scrimă şi domnişoarele mai tinere de treizeci de ani riscă mereu să se nimerească, pe undeva, nas în nas.

Am mai spus că nobilimea nu se hazarda deloc prin apropiere de Grange-Batelière. Burghezimea se ducea pe acolo cu atît mai puţin, excepţie făcînd doar cei cărora le plăceau petrecerile cu mare tămbălău, cu rîsete şi cîntece, vinul şi femeile frumoase — doar aceştia se duceau să facă acolo un chef, la care să nu fie jenaţi de nimeni; şi încă, aveau grijă să părăsească acele locuri mai înainte de apusul soarelui.

Totuşi, există capete trăsnite care se vîră în cele mai cumplite aventuri cu o nepăsare cu adevărat fără pereche. Acesta constituia deja un punct comun între cei doi profesori de scrimă şi domnişoarele de la Operă.

În ceea ce priveşte pe acestea din urmă, plecarea bruscă a prinţului de Gonzague şi a desfrînaţilor săi,

1 *Terpsihora:* muza dansului şi a poeziei lirice. (n.t.)

în împrejurările în care avusese loc, creasе o mare confuzie în rîndurile lor.

Domnişoara Fleury pierduse, în Philippe de Mantua, un protector influent şi bogat; Nivelle nu mai putea să-şi bată joc de Oriol; Cidalise, domnişoarele Desbois, Duplant, Dorbigny şi celelalte regretau supeurile şi orgiile de odinioară.

Legăturile lor se dăduseră la fund, odată cu acţiunile domnului Law, din care-şi făcuseră o provizie atît de mare din buzunarele adoratorilor lor. Deoarece domnişoarele se dăduseră — mai bine zis, se vînduseră — mai mult sau mai puţin pentru acele faimoase acţiuni, care acum nu mai valorau nici măcar un sol, le purtau pică celor de la care le obţinuseră pentru falimentul hîrtiilor lor, ca şi pentru cel al dragostei lor.

De aici, ajunseseră să-i dispreţuiască pe toţi bărbaţii, şi niciodată nu s-a văzut atîta virtute la Operă. Pentru a le-o înfrînge, ar fi trebuit grămezi de aur, iar aurul devenise un mit. Faptul că erau lipsite de acest metal rar nu făcea decît să le sporească dezamăgirea, în timp ce le era aproape indiferent că erau private de dragoste.

Aşadar, îi ţineau la distanţă pe admiratori, datorită subţirimii pungii lor, şi se mulţumeau să se distreze între ele, în aşteptarea unor zile mai bune.

În locul zgomotoaselor petreceri cîmpeneşti organizate la Versailles, la Vaux-les-Cernay sau la Chelles, în tovărăşia unor adoratori bogaţi şi nobili, care aruncau banii cu pumnii, trebuiau să se limiteze la modeste picnic-uri între femei, în locuri care, de cele mai multe ori, erau situate la periferie.

Organizatoarea era Nivelle, şi ex-fiica fluviului Missisipi, după ce-l personificase pe acesta, nu se codise, în acea dimineaţă, să-şi ducă tovarăşele pe malurile noroioase ale canalului Montmartre.

— Cu un pic de bunăvoinţă — spusese — ne vom putea autosugestiona şi nimic nu ne va împiedica să-i luăm drept sălbatici autentici pe ţîncii care mişună prin bălţi.

Aşa că două trăsuri închiriate aduseseră întreaga bandă să ia prînzul la Grange. De acolo se răspîndiseră prin împrejurimi, dînd buzna în cîrciumi, presărînd peste tot hohote de rîs şi cuvinte cam uşuratice.

Cînd se lăsă seara, Cidalise cea grasă era chiar beată criţă. De îndată ce fu săltată într-o trăsură, începu să sforăie. Şi asta n-ar fi făcut decît să le înveselească pe prietenele ei, dacă ar fi fost singura în această stare. Dar încetară să rîdă cînd îşi dădură seama că unul dintre vizitii era mort de beat, ceea ce nu-l împiedică să pretindă să se urce imediat pe capră.

Din nefericire, trăsura nici nu se urnise bine din loc, că se şi răsturnă într-un şanţ plin cu apă clocită, cu care Fleury, Nivelle, Cidalise şi alte două fură împroşcate din plin.

Petrecerea ameninţa să se sfîrşească prost. După ţipete şi vociferări care n-aveau nimic din repertoriul clasic, doamnele reuşiră să iasă din trăsură, fără a fi acoperite de flori, iar stropii de pe ele degajau cu totul alt parfum.

Vizitiul îşi ridică trăsura şi caii, primi cîteva palme care, cu toate că erau date de mîini de femeie, nu erau mai puţin usturătoare, şi declară că mai mult nu putea face. Se frînsese o hulubă; trebuia mai întîi de toate să se gîndească s-o repare cum s-ar putea mai bine.

În timp ce se îndeletnicea cu treaba asta, se făcu noapte. Din mlaştini se înălţa o ceaţă deasă şi trebuiau să aştepte ca huluba să fie legată cu nişte frînghii care nu ofereau decît o soliditate relativă.

Cealaltă trăsură ar fi putut s-o ia înainte, să le conducă la Paris pe domnişoarele pe care le conţinea şi să revină să le ia pe celelalte. Dar Nivelle era foarte necăjită de rochia ei mitotolită şi de zîmbetele batjocoritoare ale celor care scăpaseră nevătămate. Aşa că nu fu deloc de acord cu această propunere, reuşind să le facă să-i împărtăşească părerea pe tovarăşele sale care purtau, ca şi ea, urme ale accidentului.

Această dovadă de autoritate nu era lipsită şi de logică, din punctul de vedere al celei mai elementare

prudențe; și asta cu atît mai mult cu cît, prin ceață, începeau să se întrezărească niște siluete, care erau atît de neliniștitoare, încît domnișoarele — schimbînd imediat tonul — îl implorară pe vizitiu să se grăbească.

Acesta nici nu se gîndea să le satisfacă. Era încă beat criță și nu-și dădea seama de pericol. Pe de altă parte, obrazul îl mai ustura și făcea parte dintre aceia cărora le place destul de mult să bată femeile, fără ca pentru asta să accepte reciproca.

— Gata, zise în fine. O să-ncercăm să mergem drept...

— Și repede! adăugă Nivelle.

— A! cît despre asta, nu! fetișoara mea, replică galantul vizitiu. Dacă vrem să ajungem la Paris, singurul mod în care-o putem face este să mergem la pas.

Tîrîș-grăpiș, vehiculul se puse în mișcare, urmat de cel care era intact.

Luna nu izbutea să străpungă prin ceață și felinarele străluceau prin absență.

Dimpotrivă, umbrele mișcătoare deveneau tot mai numeroase; ba chiar, unele dintre ele trecură destul de aproape de trăsură pentru a se putea constata că mutrele lor nu inspirau încredere.

Din roiul nostru de domnișoare, cîteva erau sau se credeau curajoase, dar numărul lor era mic. Celelalte începeau să tremure și să se vaite, jurînd că niciodată nu vor mai veni la Grange-Batelière dacă vor reuși să scape în acea seară.

Nu aveau arme. Oare ar fi știut, măcar, să le folosească? Unul dintre vizitii era — fără urmă de îndoială — incapabil să le apere; celălalt, cu o înfățișare nu prea energică, s-ar gîndi mai întîi la propria-i salvare și, poate, și-ar lăsa caii să meargă la întîmplare, chiar dac-ar fi să se zdrobească în vreun șanț sau canal. Așa că aveau destule motive să fie îngrijorate.

Evenimentele n-aveau să întîrzie a le îndreptăți temerile.

Un fluierat prelung și repetat de două ori le făcu să înghețe de spaimă, în timp ce o duzină de bărbați se

repezeau la hamurile cailor sau apăreau la portierele caleştilor.

— Mai întîi, pungile voastre, tinerelelor — le zise unul dintre ei — şi vom vedea noi pe urmă...

— Puicuţe de gentilomi, aprecie un altul cu un rîs batjocoritor, care le făcu pielea ca de găină. Mămulică Doamne! ce piele fină au!...

— Ceea ce nu le va împiedica să se culce la noapte în altă parte decît într-un pat cu dantele, adăugă un al treilea.

Cidalise întredeschise un ochi.

— Ce gălăgie, bombăni. Vreţi să mă lăsaţi o dată să dorm?

Fata asta grasă avea şi ea curajul ei.

Nici una nu avea putere să cheme în ajutor, într-atît le paralizase frica, şi Nivelle fu singura care reuşi să scoată un strigăt:

— Ajutor!... Sînt atacate nişte femei!

O mînă mare i se năpusti peste gură; fu trîntită pe perne şi, cît ai bate din palme, i se puse căluş cu propriile-i fuste. Apoi banditii începură să scotocească prin buzunare şi prin corsaje, întîrziind cu nişte atingeri care n-aveau decît o rudenie foarte îndepărtată cu cele pe care le cunoşteau aceste domnişoare.

Bucuria învingătorilor fu de scurtă durată.

Luna tocmai străpunsese ceaţa cu lumina ei foarte palidă dar totuşi suficientă pentru a se putea desluşi ce se petrece, cînd două sau trei urlete de uimire sau de agonie răsunară, dominate de o înjurătură formidabilă ce izbucni în noapte:

— Drăcia dracului!... Aşadar, aici se dansează? Curaj, iată-ne, frumoaselor!

Doi bărbaţi zăceau deja la pămînt, cu coastele găurite, căzuţi lîngă portierele pe care le asaltaseră; trei sau patru o luară la goană, iar ceilalţi, care nu voiau să-şi abandoneze prada, se postaseră în poziţie de apărare.

Rămăseseră cam o jumătate de duzină în fața lui Cocardasse și a lui Passepoil, care mergeau la întîlnirea lor de la *Vizuina Puturoasă* și sosiseră tocmai la timp pentru a-și dezmorți săbiile și brațele.

— Pe Dumnezeul meu! le strigă gasconul, văzîndu-i înșirați în linie. Vă place vînatul proaspăt, micuților; dar, pe cinstea mea de Cocardasse, ăsta nu-i pregătit pentru voi.

— Al dracului să fiu dac-o să-l gustați! adăugă mieros fratele Passepoil.

— Cocardasse și Passepoil! exclamă Nivelle, pe care Fleury tocmai o dezlegase. Cei doi bărbați de la supeul lui Gonzague!

— Chiar ei... pentru a vă servi... Și veți vedea cum micul meu profesor de arme și cu mine știm să le apărăm pe doamne.

— Sîntem salvate! se bucură Nivelle. Curaj, bunii mei prieteni, scăpați-ne de pleava asta.

Toate femeile, ceva mai liniștite, se aplecară îngrijorate peste portiere pentru a urmări peripețiile luptei și spre a-i încuraja pe apărătorii lor. Nu am putea afirma că unele dintre ele nu-și aduseră aminte de cîte o rugăciune, care le veni pe buze.

— Ei drăcie! șnapanii mei — zise rînjind Cocardasse care, după lăudabilul său obicei, muncea simultan cu limba și cu brațele — sînt deja destule găuri în zdrențele voastre. Pe cele pe care le vom face noi, le vom astupa cu cîteva degete de oțel... Ia să începem nițeluș, ca să vedem...

— Dacă asta vă convine? adăugă normandul, politicos ca întotdeauna.

Stînd cu spinarea lipită de trăsură, pentru a evita să fie atacați pe la spate, profesorii de scrimă mînuiau spada, iar zdrăngănitul lamelor abia se deslușea, fiind acoperit de glumele gasconului.

— Vai de păcatele mele! Tu, ăla de colo, lunganule... pe care dintre frumoase ți-o aleseseși?... Spune iute, ca

să-ți poată trimite o sărutare înainte să pleci pe lumea cealaltă.

Lunganul se rostogoli pe iarbă, scuipînd șuvoaie de sînge.

— Să ataci niște femei, niște flori de frumusețe! bombănea, la rîndul său, Passepoil. Afurisită treabă!... Lașii nu ținuseră cont și de noi.

Își înfipse vîrful spadei într-un alt bandit care se lungi la pămînt.

Supraviețuitorii se strînseră în grup, încercară să se năpustească înainte, dar unul dintre ei își duse mîna la frunte și se prăbuși dintr-o dată.

— Acesta — zise Cocardasse — este felul meu de a-i obliga pe bădărani să le salute pe doamne, zău așa!

Printr-un noroc deosebit, atacul nu era condus de către Blancrochet și Daubri, primele două dintre cele mai bune spade de la spelunca *Crăpelnița*, și această împrejurare explică ușurința cu care profesorii de scrimă îi stăpîneau pe atacanți.

Curînd numărul acestora se reduse la unul, care o și luă la goană cît putu de repede.

Atunci actrițele coborîră și se agățară de gîtul maeștrilor de arme, copleșindu-i cu mulțumiri și acoperindu-i de sărutări.

Tandrul Amable, care niciodată nu se pomenise într-o asemenea sărbătorire, primea sărutările cu și mai mare plăcere decît complimentele, iar Cocardasse, deși în momentul acela avea gîtul uscat, găsea că atingerea unor obraji catifelați își avea farmecul său, pentru a răcori măcar epiderma.

— Acum, turturelelor — le spuse — aveți cale liberă înaintea voastră, noi ne retragem. Bună-seara la toată lumea și drum bun pînă la nani-nani.

— Ah! ba nu!... exclamă Nivelle. Ne-ați salvat, dar noi vă răpim. Putem fi atacate din nou și, în plus, nu ne-am plătit datoria față de dumneavoastră.

Profesorii de scrimă se scărpinară după ureche.

— Drace! şopti gasconul, treaba este că...

— Este că... repetă normandul, nu mai puţin perplex.

Dorbigny, Fleury, Desbois — toate i se alăturară Nivellei. Nu lipsi nici Cidalise care, dornică de tandreţe şi cu limba încă uşor încleiată, îşi adăugă şi ea insistenţele la cele ale tovarăşelor sale.

— Veniţi, domnilor gentilomi, suspină. Pentru dumneavoastră este loc destul aici, chiar dac-ar trebui să vă aşezăm pe genunchii noştri.

Această perspectivă nu putea displăcea tandrului normand. O privi pe Cidalise, le privi pe celelalte — toate încă puţin palide după primejdia prin care trecuseră şi... Passepoil o uită pe Desfrînata şi întîlnirea promisă. În clipa aceea ar fi uitat tot restul lumii.

După părerea lui, fustele de mătase erau cu mult preferabile barchetului ţărănesc, fără a mai pune la socoteală plăcerea de a vîna, măcar o dată, pe terenurile rezervate de obicei adevăraţilor gentilomi.

Aşa că, fără nici cea mai mică rezistenţă, se lăsă împins în trăsura în care Cidalise îl primi cu braţele deschise.

La rîndul său, Cocardasse luă loc în cea de-a doua şi nu-şi putu reţine un hohot de rîs gîndindu-se că, în ciuda părerii lui Chaverny, în acea seară Opera nu era închisă pentru toată lumea.

Istoria nu pomeneşte dacă, pînă la Paris, au mai trecut şi prin alte peripeţii, dar toate memoriile din acea epocă — Cocardasse şi Passepoil neavînd timp să le scrie pe ale lor — sînt mute cu privire la felul în care s-a terminat respectiva petrecere. Se poate totuşi presupune că domnişoarele de la Operă au ştiut să-i recompenseze cu prisosinţă pe cei doi maeştri de arme pentru ceea ce făcuseră pentru ele.

De altminteri, aceştia din urmă n-au fost niciodată auziţi plîngîndu-se.

4 O poveste frumoasă

Sîntem nevoiţi să ne întoarcem la două vechi cunoştinţe, Françoise Berrichon, care se cam plictisise printre cratiţele ei în timp ce Lagardère îşi căuta logodnica în Spania, şi la nepotul ei, Jean-Marie.

Cîndva îl văzusem pe acesta cam prostuţ, puţin prea vorbăreţ şi lăsîndu-se cu uşurinţă tras de limbă de către cumetrele de pe strada Chantre, avînd totuşi pretenţia că-şi bate joc de ele.

Dar se ştie cît de puţin timp este necesar ca dintr-un nătăfleţ de paisprezece sau cincisprezece ani să apară un ştrengar parizian şmecher, obraznic şi mucalit. Îi este de ajuns să aibă puţin timp liber, să dispună de caldarîmul oraşului în chip de teren de experienţe şi să-şi facă nişte prieteni pe la colţurile străzilor.

Şi astfel, fără să fi cîştigat mult în înălţime, Jean-Marie Berrichon cîştigase mult în şmecherie, şi asta începînd din momentul în care, după plecarea jupînului Louis şi a pupilei sale, nu mai avusese nimic de făcut în strada Chantre.

Este adevărat că bunica lui vorbise despre a-l pune să înveţe meserie; dar cea pe care el o prefera era aceea de a nu face nimic şi, drept orice ucenicie, se mărginea la a se duce să vadă manevrele pe care le făceau ostaşii din garda regelui.

În momentul în care îl regăsim, avea deja la activ cîteva năzbîtii. Era chiar mai bine să nici nu mai pomeneşti despre el în strada Chantre.

Dar, să judecăm:

Dispariţia subită a jupînului Louis, a Cocoşatului şi a tinerei fete misterioase nu trecuseră fără a stîrni agitaţia tuturor cumetrelor. Doamnele Balahault, Guichard, Morin, Durand, Moyneret, vînzătoarea de unt, negustoreasa de

mărunţişuri din faţă, tot clanul de vorbăreţe ar fi vrut să ştie cum stăteau lucrurile, şi Berrichon era singurul care le putea lămuri în această problemă.

Aşa că fu răsfăţat, mîngîiat şi îmblînzit de aceste viclene care-şi utilizară toate resursele de diplomaţie pentru a-l face să trăncănească.

Unele — şi acelea aveau cele mai mari şanse de izbîndă — se folosiră de lăcomia lui, ca de exemplu vînzătoarea de unt, care-l îndopa cu tartine, sau patroana unui birt, care-i păstra o porţie din cea mai bună supă a ei. Altele recurseră la mijloacele care le stăteau la îndemînă: doamna Moyneret, moaşa, îi netezi buclele blonde şi-i dădu în dar o splendidă garnitură de nasturi din oţel pentru vesta lui; o alta îi petici fundul pantalonilor; cea care repara blănuri îi confecţionă un guler cald pentru iarnă, chiar din blana pisicii sale defuncte — un motan pe care-l plînsese timp de şase luni.

Jean-Marie simţea o oarecare voluptate să se lase în voia lor, să fie înconjurat de mici atenţii dictate de interes, care-l despăgubeau de muştruluielile mamei Françoise în legătură cu lenea şi cu limba lui cea bîrfitoare.

Limbă bîrfitoare... Ba deloc: niciodată nu fusese atît de discret.

— Nu ştiu, nu ştiu nimica, nimicuţa, răspundea invariabil la toate întrebările cu care era asaltat.

Şi totuşi se grăbea să adauge:

— Fiţi liniştite, nu va trece multă vreme şi chiar cele mai curioase vor fi mulţumite.

În baza acestei frumoase promisiuni, ele îl răsfăţau care mai de care, în timp ce licheluţa îşi făcea planul ticălos de a le păcăli pe toate, în grup, atunci cînd nu vor mai avea cadouri să-i facă.

— Puişorule, tu ne duci cu vorba, îi spuse într-o zi cumătra Guichard, care începea să-şi piardă răbdarea.

— Ba deloc! zise Jean-Marie. Vom vedea asta mîine, cu celelalte. Dar dumneata, ioc! doamnă Guichard!

Se răsuci pe călcîie, în aparenţă foarte jignit că i s-a pus la îndoială cuvîntul.

Şi doamna Guichard făcu o mutră lungă cînd vecinele îi spuseră că întîlinirea era fixată pentru a doua zi, la vînzătoarea de unt, şi că Berrichon va spune tot ce ştie... şi ştia multe, dragul de el.

— Dar ce i-ai făcut îngeraşului? o întrebă cu viclenie cumătra Morin. A spus că, dacă vii şi dumneata, nu va vorbi.

— Pentru Dumnezeu, nu este posibil!... Cel puţin să-mi spuneţi ce va povesti...

— Nici să nu te gîndeşti, stimată doamnă! Ne-a interzis cu străşnicie.

— Ce copil rău!... S-a supărat de ce i-am zis, şi dumneata ştii doar că eu nu vorbesc pe nimeni de rău — ştiţi asta cu toatele? Dacă măcar l-aş putea vedea...

Berrichon se feri să se arate şi cînd, a doua zi, trecu prin faţa porţii cumetrei Guichard, fluierînd şi cu mîinile în buzunare, degeaba îl chemă ea, pentru a-i intra în graţii. O privi cu un aer batjocoritor şi-i dădu cu tifla.

— Şarpe mic ce eşti, o să-mi plăteşti tu asta, cîndva! îl ocărî femeia, furioasă că se dăduse de gol.

Toată lumea era prezentă, în aşteptarea lui Berrichon, la vînzătoarea de unt unde, pentru a fi în intimitate, coborîră pentru scurt timp copertina. La dracu cu clientela, la ora asta! Trăiască dezvăluirile!

Gîndiţi-vă numai: Cocoşatul, despre care nu se ştia nimic; jupînul Louis, care fusese văzut trecînd în veşminte de condamnat, ducîndu-se spre supliciu, şi despre a cărui moarte nimeni nu aflase nimic; în fine, Aurore, acea micuţă domnişoară atît de frumoasă, care dispăruse nu se ştie cum!

Jean-Marie, pentru a-şi drege glasul, începu prin a se trata cu o ulcică mare de lapte proaspăt. Frate-frate, dar brînza-i pe bani şi, pe drept cuvînt, trebuia să fie plătit pentru osteneala lui, aşa că doar după ce se linsese pe buze timp de mai bine de cinci minute, binevoi să-şi aducă aminte că avea ceva de spus.

Se pare că acel ceva era lucru serios, căci își luă o expresie de mister care le făcu pe toate acele femei cumsecade să-și fixeze privirile pe buzele lui.

— Îmi promiteți — începu — să nu-i trăncăniți mamei Françoise despre ceea ce vă voi spune?

— Îți jurăm, drăguțule.

— Să nu suflați o vorbă nimănui... dar nimănui, nici măcar unei mîțe?

— Mute ca peștele, vei vedea, comoaro.

— Ei, bine!... CCocoșatul...

— Cocoșatul???... da, și?...

— Ați auzit, desigur, vorbindu-se despre Mississipi, pentru care s-a făcut balul acela, la regent?

— Cred și eu, răspunse cumătra Balahault, deoarece ne-am dus și noi, cu bunică-ta și cu tine, să-i vedem pe seniori și pe frumoasele doamne care intrau.

— Da, adevărat. Ei, bine!... Cocoșatul...

— Ce e cu Cocoșatul?... Ne faci să murim de curiozitate, micuțule.

— Cocoșatul?... era un mississipian!

— Isuse Hristoase!... exclamă negustoreasa de mărunțișuri, care fu cît pe-aci să leșine.

— Un mississipian este un eretic?... gemu cumătra Durand.

— De o sută de ori mai rău decît o sută de eretici, buna mea doamnă, replică Berrichon, care de-abia se ținea să nu pufnească în rîs.

— Și jupînul Louis?

— Jupînul Louis?... era și nu prea era același cu Cocoșatul. Cînd își scotea cocoașa — care era toată din aur — era jupîn Louis; cînd și-o punea la loc, nu mai era jupîn Louis, era Cocoșatul... Nu-i nimic de neînțeles în asta...

— Dar fata?... Era și ea o mississipiană?

— Dar ce atunci?... o tînără femeie?

— Fata?... Haida de!... Nu era o tînără fată...

— Nici asta...

— Atunci ce?... Era totuşi o femeie, deoarece cînta...

— Nu era *o* femeie...

— Ne spui minciuni, Berrichon, exclamă corul. Era cu siguranţă o femeie.

— Dacă vă spun că nu!... Era...

— Era...?

— Era un mecanism!!

Două sau trei cumetre fură cît pe-aci să cadă pe spate. Dar moaşa îl privi pe Jean-Marie pe sub sprincene şi, proţăpindu-se în faţa lui, cu mîinile în şolduri, îl luă la rost:

— Ia ascultă, micuţule, eu una ştiu cum e făcută o femeie, fiindcă în fiecare zi le aduc pe lume. Ai grijă să nu încerci să ne faci să luăm drept un mecanism pe cea care stătea la fereastra ei şi care era cu adevărat din carne şi oase.

— Vă spun că era făcută din aur, replică Berrichon, cu obrăznicie. Şi, la urma urmei, dacă nu vreţi să mă credeţi, n-aveţi decît să vă duceţi la cumătra Guichard.

— Şi-atunci, cum făcea de cînta?

— O, Doamne! chestia asta era o şmecherie mare, deoarece vorbea cu mine aşa cum vă vorbesc, şi m-am lăsat păcălit.

— Îţi vorbea, Berrichon?... şi ce-ţi spunea?

— Vai! o mulţime de lucruri atît de drăguţe, că ar dura prea mult să vi le povestesc; pe urmă, cînta, plîngea, rîdea, mînca, îşi sufla nasul, îşi mişca ochii, gura, braţele... Şi cînd te gîndeşti că toate astea nu erau carne... erau aur!

— O lucrare diavolească! exclamă doamna Balahault. Aveam eu dreptate cînd spuneam că trebuia să-i denunţăm. De ce n-ai făcut tu asta, Berrichon?

— Da' ce, ştiam? de vreme ce credeam, ca dumneavoastră, că era adevărat? Mai întîi şi întîi, eu nu sînt ca doamna Moyneret — eu nu aduc pe lume femei.

— Şi cum făcea ca să vorbească, să cînte?

Jean-Marie îşi ridică în sus un deget, se aplecă de parcă ar fi vrut să le vorbească tuturor la ureche, să le

încredinţeze un secret de cea mai mare importanţă şi pe care-l aşteptau cu gurile căscate:

— Sst!... zise. Avea în burtă nişte resorturi!!

Se auziră tot atîtea strigăte de uimire, cîte persoane erau de faţă, iar cumătra Bertrand, care avea un nas lătăreţ şi mirosul unui prepelicar, pretinse că era vorba de o vrăjitorie şi că deseori simţise miros de ars în strada Chantre.

Timp de cîteve clipe, Jean-Marie îşi oferi plăcerea de a se bucura de prostia lor. După ce o savurase din plin, continuă:

— Este ceva care desigur v-a mirat, ca şi pe mine, şi anume că nu ieşea niciodată din casă...

— Da, de ce?

— Ei, Doamne!... pentru că nu avea picioare.

— Nici gambe?

— Despre asta... nu m-am uitat să văd.

— Dar cum făcea ca să meargă prin cameră?

— Nu mergea... sărea, ca vrăbiile pe acoperiş. Acuşi era aici... ţop!... uite-o dincolo.

Unind fapta cu vorba, începu să ţopăie prin prăvălie. În realitate scopul era de a-şi înmuia degetele într-o oală cu smîntînă şi de a şi le linge conştiincios. Asemenea confidenţe îi făceau sete.

— Şi ştiţi de ce nu avea picioare? îşi reluă el dezvăluirile.

— Spune, s-auzim, puişorule!

— Ei, bine!... pur şi simplu pentru că Cocoşatul nu avusese în cocoaşa lui destul aur ca să-i fabrice o pereche. Se pare că i-a cerut domnului Law să-l împrumute şi că acesta nu i-a oferit decît acţiuni. Nu se fac picioare de aur din acţiuni, cu atît mai mult cu cît acum astea nu mai sînt bune decît ca să faci cu ele un lucru pe care nu se cade să-l spui în faţa doamnelor.

— Ce drăguţ e micuţul ăsta, şopti blănăreasa.

— Şi atunci, Cocoşatul — întrebă doamna Morin — ce-a făcut Cocoşatul cînd a văzut că nu vrea să-i dea aur pentru a-i face picioarele?

— A făcut că jupînul Louis a fost cel care s-a pus pe treabă; și-a demontat tînăra fată bucată cu bucată, a făcut din ea un pachet pe care și l-a pus în spinare ca să redevină cocoșat și a plecat spre Mississipi, să caute ce-i lipsea.

— A plecat!... exclamară toate cumetrele. Isuse! ce baftă pentru strada Chantre!... Ar fi sfîrșit prin a vrăji întregul cartier, și este un adevărat noroc că-n urma lui n-a lăsat incendii, ciumă, holeră și toate nenorocirile diavolului și ale infernului.

— Dac-ar fi rămas, se repezi doamna Balahault, acum că nu mai avea de ce se teme, l-am fi denunțat locotenentului de poliție criminală, l-am fi ucis cu pietre...

— I-am fi topit femeia de aur pe rugul din piața Grève...

— Am fi dat jos acoperișul casei lui, așa cum se face cu asasinii, am fi...

Berrichon le lăsă să vocifereze după pofta inimii și, deodată:

— Sst! zise. Domnul locotenent al poliției criminale l-a avut în mînă, dar nu pentru multă vreme.

— Cum așa? întrebară toate.

— Dar nu l-ați văzut trecînd, cînd se ducea spre supliciu?

— Ba da! Ba da! Este adevărat! exclamă doamna Durand. Dacă-mi aduc bine aminte, ne aflam la colțul străzii Ferronnerie, micuțule, cînd l-am văzut trecînd pe stăpînul bunicii tale, escortat de arcașii jandarmeriei.

— Avea lîngă el și un dominican...

— Și patru ostași din gărzile de la Châtelet, cu spada scoasă din teacă.

— Și ce înfățișare obraznică avea!...

— Chiar am și spus: Ăsta și-a meritat-o!

— Dar încotro se ducea? La stîlpul infamiei din piața Inocenților, așa-i, micuțule?

Jean-Marie ascultase fără să tresară toate aiurelile astea. La ultima întrebare răspunse ducîndu-și un deget la buze:

— Sst!... Trebuie să se întoarcă!

Tăcură ca prin farmec şi aruncară priviri îngrijorate în jurul lor şi chiar pe stradă.

Jean-Marie nu petrecuse niciodată atît de bine. Îşi reluă vorba:

— Nu e bine să vorbim despre acela. Stîlpul infamiei nu este făcut pentru un magician, şi toţi ostaşii de gardă de la Châtelet, nici chiar dominicanii n-ar fi putut să-l reţină... în ultima clipă.

— Cînd va reveni?... Tu ştii? fu întrebat cu timiditate.

— Nu, nu ştiu... Dacă e vrăjitor, nu-i va trebui mult timp pentru călătorie.

— Şi tu... o să rămîi cu el, cînd se va întoarce?

— O, nu pentru multă vreme. O jumătate de oră, cît să văd dacă domnişoara are picioare şi, salutare, domnilor! O iau cu mine pe mama-mare Françoise la celălalt capăt al Parisului. Dacă are nevoie de cineva să-l slujească, va trebui s-o caute pe vreuna dintre dumneavoastră.

— Ah! S-o vedem şi pe-asta!... exclamară în cor, mînioase.

Şi totuşi, toată povestea i se părea cam fantastică doamnei Moyneret, care avea pretenţia că este isteaţă şi care, în calitatea ei de moaşă, cunoştea multe şiretlicuri.

— Toate astea, micuţule, nu ne spun cum de bătrîna Françoise habar n-are de nimic? îl întrebă.

— Mai întîi, răspunse obrăznicătura, mama Berrichon are vederea slabă. Apoi, în timp ce eu mă uitam pe sub masă şi prin gaura cheii, ea avea treabă cu cratiţele. Şi, pe urmă, ea nu ştie să citească...

— Şi ce dovedeşte asta?

— Că eu, unul, ştiu... şi că am citit o hîrtie pe care o uitase Cocoşatul la plecare şi pe care era scrisă toată povestea lui, cu planurile femeii de aur.

— Ai văzut asta tu, Jean-Marie Berrichon?

— Cum mă vedeţi şi vă văd; aşa de bine, încît — dacă vreţi — aş putea să fac una la fel din unt. Căci aur nu am deloc şi poate că nici dumneavoastră...

Băiatul căpăta proporţiile unui adevărat personaj. Ceea ce ştia era aproape miraculos; va trebui să fie luat în serios.

— Ai fi în stare să faci o femeie din unt?... se minunară cumetrele.

— Bineînţeles, cu cap, ochi, braţe şi tot ce trebuie. Doar că...

— Doar că?

— I-ar lipsi resorturile... şi resorturile sînt toată şmecheria.

— Aşa crezi, Berrichon?... Dar cu hîrtia ce-ai făcut?... Sper că n-o ţii în buzunar ca să-ţi poarte ghinion... şi ţie, şi nouă?...

— O! nu pot să vă arăt hîrtia; n-am avut timp decît atîta cît s-o citesc şi pe urmă...

— Şi pe urmă, puişor?...

— Pe urmă... Pfuut! mi-a ars între degete, uite-aşa, în plină zi, fără ca în cameră să fi fost nici un pic de foc.

— Focul iadului! îşi dădu cu părerea cumătra Balahault.

— Nenorocire!... Ţi-ai înmuiat degetele în smîntîna mea, Berrichon! se văicări negustoreasa de unt.

— O! nu vă fie teamă, mai înainte mi le-am udat cu aghiazmă.

— Şi nu te-ai ars?

— Un picuţ... Miros încă uşor a pîrlit... Ia mirosiţi-le, să vedeţi...

Le trecu degetele pe sub nas, în timp ce ele se trăgeau înapoi, înspăimîntate. Cît despre vînzătoarea de unt, se pregătea să se ducă să-şi arunce în stradă oala cu smîntînă!

— Opreşte! strigă Berrichon. Puteţi sparge oala pe urmă, dacă vreţi, dar mai întîi daţi-mi ce este înăuntru.

— Nu vreau; ai fi posedat de diavol.

— Nici o primejdie: am auzit spunîndu-se că demonii nu sălăşluiesc decît în femei.

Vreme de mai bine de un sfert de oră, lacomul își garnisi din plin stomacul cu smîntînă proaspătă, în timp ce asculta ciudatele comentarii ale cumetrelor.

— Gata! zise, după ce se linsese bine pe bot. Acum sînt mult prea alb pe dinăuntru pentru ca diavolul să poată veni să-și facă culcuș... Bună seara la toată lumea și nici un cuvînt, dacă vreți ca Jean-Marie să vă mai spună ceva...

A doua zi, toate persoanele feminine de pe strada Chantre erau în poartă și comentau dezvăluirile lui Jean-Marie care trecea prin mijlocul lor, ca un triumfător.

Fiecare era mulțumită că ticălosul de Cocoșat se afla la Mississipi sau la dracu, dar nu era totuși nici una care să nu dorească să-l vadă revenind, din curiozitate pentru ceea ce s-ar întîmpla. Asta nu înseamnă că dacă l-ar fi zărit deodată dînd colțul străzii Chantre, nu s-ar fi ascuns cît mai adînc în locuințele lor, ca niște cîrtițe.

5 Bătaie între doamne

Există lauri pe care dormi, dar există și dintr-aceia care te împiedică să dormi.

Nepotul doamnei Françoise n-avu mult timp de moțăit pe ai săi, înainte de a afla pe spezele sale că stînca Tarpeiană nu este departe de Capitoliu, căci, printre cumetrele pe care le luase drept gîște, se găseau și niște cucuvele cu cioc și gheare și care aveau să și le facă simțite în curînd.

Nu trebuie să mai spunem că doamna Guichard aflase repede, cuvînt cu cuvînt, toată povestea spusă la vînzătoarea de unt. Din frînturi de confidențe obținute de la cumătra Balahault, de la doamna Morin și doamna Bertrand, de la toate, reconstituise un întreg pe care, cu ajutorul imaginației, se grăbise să-l înfrumusețeze.

Se poate ghici ce ieşise din asta şi că oul pe care-l clocise devenise repede un bou. Nefiind obligată să păstreze secretul, deoarece Jean-Marie refuzase să vorbească de faţă cu ea, singura sa dorinţă era de a se răzbuna că fusese ţinută deoparte.

Şi atunci cînd ciuda unei cotoroanţe de felul său este slujită de o limbă de viperă, aşa cum o avea ea, tot ce poţi face este să te ţii bine, dar Berrichon — încîntat de triumful său — habar n-avea.

La mai puţin de douăzeci şi patru de ore după confidenţele sale, secretul pe care-l recomandase cu atîta străşnicie devenise secretul lui Polichinelle[1]. Toate cele care-l cunoşteau vorbiseră mai întîi între ele, apoi îl şoptiseră la urechea vecinelor şi, în pat, nu rezistaseră să nu-l încredinţeze soţilor.

Dintre aceştia, mulţi le luaseră la început în rîs, dar jumătăţile lor folosiseră atîtea mijloace de persuasiune, fără a mai socoti şi visele care le urmaseră, încît a doua zi se treziseră convinşi. Ceilalţi, mai creduli, înghiţiseră imediat şopîrla şi, după ce noaptea fusese petrecută mai mult trăgînd concluzii şi făcînd deducţii, ne putem închipui ce proporţii colosale luase întreaga poveste.

Încă din zori, strada Chantre era în agitaţie, şi nicicînd locuitorii ei nu fuseseră atît de matinali.

Îşi spuneau bună ziua din poartă-n poartă, plini de mister. Fiecare încerca să citească pe chipul vecinului său dacă acesta era la fel de bine informat. Peste o jumătate de oră îşi puneau întrebări:

— Ia spune, jupîn Balahault, ştii noutatea?

— Care noutate, mă rog?...

— Nu fă pe neştiutorul, amice; cu siguranţă nevastă-ta ţi-a şoptit ceva, sub plapumă.

— A! da... despre Cocoşat şi femeia de aur... Ar trebui să vedem dacă toate astea nu-s poveşti de clevetitoare...

1 *Secretul lui Polichinelle:* un secret pe care-l cunoaşte toată lumea. Expresia provine de la Polichinelle, un binecunoscut personaj al teatrului de marionete francez. (n.t.)

Asta, în ceea ce-i privea pe bărbaţi.

Dar cu femeile, era alt cîntec.

— Se pare că se făceau sacrilegii, cotcodăcea o peticăreasă bătrînă, despre care se credea că ar fi şi ea puţin înrudită cu diavolul.

Cumetrele, care din ajun visau numai păr ars şi frunze uscate, auzind spusele peticăresei, ieşiră toate în pragul porţiilor. Erau în pasă bună de bîrfe.

— Ia zi, să te-auzim? se interesă doamna Guichard.

— După cîte se spune, nasul domnişoarei era făcut cu aurul dintr-un aghiazmatar furat de la abaţia Saint-Germain-des-Près.

— Aşa este, şuşoti alta, întărindu-i spusele. Iar ochii — cu pietrele unui potir de la biserica Saint-Médard.

— Ne-am uitat prin deschizătoarea făcută-n uşă pentru pisici: pivniţa casei Cocoşatului este plină cu oseminte de creştini.

— Niciodată nu se vor cunoaşte toate crimele comise acolo.

— Erau oseminte de copii. Se zice că se făceau slujbe diavoleşti.

Şuşotelile şi exclamaţiile se amestecau cu semnul crucii făcut cu gesturi mari, iar grupurile, mărindu-se fără-ncetare, deveniseră adevărate adunări; asta nu înseamnă că toată lumea nu se ţinea departe de casa blestemată, arătînd-o cu degetul de la o distanţă cît mai mare cu putinţă.

O asemenea animaţie era atît de neobişnuită pe strada Chantre, încît paza se sesiză. Un sergent întrebă care era cauza, şi s-a-ntîmplat ca cea căreia i s-a adresat să fie tocmai cumătra Guichard.

Ochişorii cenuşii ai cotoroanţei clipiră de plăcere. O să-i arate ea puşlamalei de Berrichon de ce era în stare cînd nu i se arăta respectul cuvenit.

Înainte de a răspunde, tuşi, scuipă, îşi şterse nasul cu dosul mînecii şi, sigură că nu va duce lipsă de salivă, începu să depene faimoasa poveste, sporită şi îmbună-

tățită după gustul ei. Vorbi despre tot ce auzise: sacrilegii, asasinate, slujba diavolească și, cu vocea ei de cleşte de spart nuci, mai adăugă și de la ea, cu atîta pricepere, încît printre cei ce formaseră cerc în jurul ei trecu un freamăt de mînie și de groază.

Dar cine vrea să dovedească prea multe, nu convinge deloc. Îndrugă atîtea, încît sergentul rămase neîncrezător; nu admitea că asemenea atrocități ar putea fi comise în Paris, sub nasul poliției pe care el o reprezenta.

Cu toate acestea, cumătra Guichard dădea atîtea precizări și toată lumea părea așa de convinsă, că sfîrși prin a fi și el zdruncinat, ceea ce-i făcu pe cei de față să vorbească toți deodată, pentru a-l convinge pe deplin.

De altminteri, fiecare văzuse, auzise sau mirosise ceva, așa cum se întîmplă întotdeauna într-o gloată care pare a se supune unui soi de hipnotism.

Berrichon nu prevăzuse aceste consecințe. Așa că fu foarte prost inspirat să-și scoată nasul la fereastră spre a vedea ce se întîmplă, și este chiar de mirare că nu se repezise în stradă ca să-și dea seama ce anume cauza acea hărmălaie.

Pentru prima dată era prudent, fără îndoială datorită unui instinct firesc care-l avertiza că s-ar putea să fie vorba despre el. De altminteri, prezența pazei n-avea darul de a-l încuraja, și este probabil că și-ar fi tras îndărăt capul mai repede, dacă doamna Guichard, văzîndu-l, nu l-ar fi arătat imediat sergentului.

— Uite, exclamă. Iată acolo un băiețel care știe multe și nu trebuie decît să-l îndemnați să vorbească. El este cel care slujea ca valet Cocoșatului, cizelorului lui Satana și doamnei vrăjite.

Pentru Jean-Marie, treaba lua o întorsătură urîtă. Dacă laptele pe care-l băuse în ajun și smîntîna cu care-și dresese stomacul n-ar fi trecut de mult prin măruntaiele lui, s-ar fi putut prea bine să-l facă să i se acrească.

Degeaba scoase limba la doamna Guichard; la un semn al ostașului înțelese că trebuie să se execute și să

coboare în stradă. Se apropie cu spinarea plecată, cu o teamă vagă că avea să simtă mînerele halebardelor mîngîindu-i șalele.

Sergentul — un vlăjgan cu o statură de Hercule — îl luă, de altminteri, de guler și-l așeză în fața lui — o procedură care desigur că-l intimidă pe Berrichon.

Încercă să nege ceea ce i se reproșa, dar nu putea lupta împotriva afirmațiilor tuturor celor prezenți, care erau cu atît mai înverșunați și mai fioroși cu cît victima lor era un copil.

Atunci încercă să scape strecurîndu-se printre picioarele adversarilor săi. Cercul era foarte compact; zece mîini îl împinseră iar la mijloc, eșec care-l descurajă atît de tare, încît îi fu imposibil să răspundă altfel decît bîiguind cuvinte de neînțeles, în timp ce începea să tremure. Asta însemna să se recunoască vinovat.

Din toate părțile izbucniră huiduieli, care o atraseră la fereastră pe Françoise Berrichon.

Este lesne de închipuit uimirea bătrînei cînd își văzu nepotul în mîinile pazei. Era o persoană care lua hotărîri rapide. Părăsindu-și imediat cratițele, din cîțiva pași fu în mijlocul cercului în care pătrunse făcîndu-și loc cu coatele, destul de brutal, și-și încon-jură copilul cu brațele ei groase și înroșite de muncă.

— Ei, bine, ce se-ntîmplă?... Ce vreți de la micuțul meu? strigă mînioasă.

Singurul răspuns al cumetrelor fu un hohot de rîs plin de răutate. Nu era de natură s-o liniștească.

— Eu sînt bunica lui, continuă cu asprime. Să îndrăznească numai cineva să se-atingă de el... Și, mai întîi și-ntîi, ce le-a făcut, la toți ăștia?

— Ea este cea care-i gătea vrăjitorului cu cocoașă, șopti cineva la urechea sergentului.

Acesta era perplex. Puștiul și bătrîna nu păreau să fie așa de răi încît să îndreptățească mînia tuturor, dar vedea mulțimea atît de înfierbîntată, încît se temea de o

încăierare, şi poate că n-ar avea destulă putere ca să-i apere pe acuzaţi, cu atît mai mult, cu cît capul i se zăpăcise auzind tot ce i se striga în urechi.

S-o interogheze pe Françoise în mijlocul acestei haite, n-ar fi fost practic posibil. Înţelepciunea raţionamentului său îl sfătuia ca mai întîi s-o ducă undeva, în siguranţă. Singura cale pentru asta era s-o ia de-acolo, ceea ce le-ar da satisfacţie furioşilor, aşa că aceasta fu hotărîrea pe care o luă.

Postă, aşadar, cîte doi oameni de fiecare parte a uşii, iar celorlalţi le ordonă să-i încadreze pe Jean-Marie şi pe bunica lui.

— Să mergem la locotenentul de poliţie, zise, cît despre voi ceilalţi, vă interzic să ne urmaţi.

Era un ordin foarte crud. Limbutele noastre, cele atît de cumsecade, nu se împăcau cu această idee şi începură să scoată strigăte furioase:

— La moarte, la piaţa Grève cu asasinii! să fie arşi vrăjitorii!

— Pregătiţi-vă muschetele, le ordonă sergentul oamenilor săi.

Această ameninţare îşi făcu obişnuitul efect. Strigătele încetară. La porunca de a se întoarce imediat la casele lor, în caz contrar pedeapsa fiind o grindină de gloanţe, cei mai turbulenţi spălară putina şi cortegiul se puse în mers.

Mama Françoise nu pricepea nici o iotă şi în zadar încerca să protesteze. I se spuse să tacă dacă nu voia să-şi agraveze situaţia.

Cît despre Jean-Marie, el înţelegea prea bine şi tocmai de aceea avea mare poftă să plîngă. Imaginaţia care-l slujise atît de bine în ajun, îl făcea acum să-şi închipuie silueta Bastiliei, adîncimea unei temniţe întunecate, cu o mînă de paie umede şi un urcior de apă stătută.

Dacă n-ar fi fost vorba decît de el, n-ar fi pierdut nădejdea de a ieşi din încurcătură, dar acum mama

Françoise era cea care se văita și-i chema în ajutor pe toți sfinții din Paradis.

Între timp, în prăvălia vînzătoarei de unt, cumătra Guichard perora.

— Poate că și dumneata ai spus cam multe, își dădu părerea doamna Moyneret, frămîntată de un scrupul. Micuțul nu trăncănise chiar atîtea.

— Am spus ce mi-ați povestit voi, toate, replică cotoroanța, jignită.

— Noi?... Ce minciună!... Să știi, madam Guichard, că ai limba un pic prea lungă.

— Atunci, hai, vino tu de mi-o taie, să vedem...

— Păi chiar c-o să ți-o tăiem, cotcodăci cumătra Balahault, încrucișîndu-și brațele, într-o atitudine de sfidare.

— Și, mai întîi, de ce se-amestecă? Nouă ne vorbise micuțul, noi ar fi trebuit să informăm paza, dac-am fi vrut...

— Și de ce-a băgat paza în toată povestea asta?... protestă, la rîndul său, cumătra Bertrand.

— Toate faceți parte din bandă, ripostă cu dispreț cotoroanța. Paza ar fi trebuit să vă-nhațe și pe voi...

— Ia repetă, dacă îndrăznești! replică vînzătoarea de unt.

— Da, sînteți niște blestemate!... Și tu ești cea care vindea unt cocoșatului...

— Oricum, nu i l-am vîndut niciodată pe ăsta! strigă vînzătoarea, trîntind pe fața doamnei Guichard o bucată mare de unt.

Acesta fu semnalul. Una dintre cumetre luă mătura, alta vătraiul...

Doamna Guichard urla, chema în ajutor, dar nimeni nu venea s-o salveze, iar bărbații, adunați la ușă, se amuzau de acest spectacol. Cînd ieși de acolo, despletită, zdrențuită, îndeajuns de bătută și spumegînd de furie, se duse să se ascundă la ea în casă, avînd grijă să-și baricadeze ușa.

Jean-Marie lipsea de la această scenă, dar, pentru moment, avea altceva de făcut. Se afla în prezența domnului de Machault.

Acest înalt demnitar încerca să deslușească ceva din raportul sergentului și nu reușea. Nu avu mai mult succes nici cînd i se adresă Françoisei, a cărei expresie înspăimîntată îi făcea mai degrabă milă.

— Hai să vedem, buna mea femeie, explică-mi, îi ceru.

— Ei! domnule dragă, ce vreți să vă explic? Păi știu eu ceva? Și de ce erau acolo, în jurul micuțului meu, ca niște fiare?... Am vrut să-l apăr, și m-au luat... pe mine, Françoise Berrichon... cu paza... m-au dus la închisoare...

Sărmana bătrînă se porni pe plîns și Jean-Marie se aruncă de gîtul ei:

— Iartă-mă! iartă-mă! mămica mea bună, striga, plîngînd și el. Toate astea sînt din vina mea. E limba mea afurisită, și mai sînt și toate guralivele alea de pe stradă, care mereu vor să știe ceea ce nu le privește...

— Ia stai, fii mai clar, spuse locotentul de poliție, ghicind că era vorba de vreo copilărie, un mărunțiș despre care nu merita să se facă atîta caz.

Berrichon își recăpătă curajul, dar cu toate acestea își păstră mutra jalnică. Nu era încă foarte sigur că va scăpa fără s-o ia pe coajă. Porni, așadar, să-și istorisească întreaga poveste, începînd prin a vorbi despre Lagardère și Aurore.

— Bine, cunosc toate acestea, să trecem mai departe, zise domnul de Machault.

Jean-Marie ajunse apoi la ideea lui de a le păcăli pe cumetre, povesti discuția de la vînzătoarea de unt, dezvăluirile închipuite și care fuseseră imediat înflorite și amplificate de către limbute.

— Dac-aș fi știut — trase el concluzia — că lucrurile se vor petrece așa, și că mama Françoise va fi atît de necăjită din cauza mea, o! nu!... cu siguranță n-aș fi spus nimic și le-aș fi lăsat să creadă ce-ar fi vrut ele...

— Puşlama rea ce eşti! şopti buna femeie dîndu-i un ghiont în spinare. Măcar dacă asta te-ar vindeca să tot trăncăneşti...

— Vai! nu mai fac niciodată, crede-mă, îţi promit, şi-i promit şi domnului...

— Nu-i băiat rău, zău aşa! şopti Françoise.

— Văd şi eu, spuse domnul de Machault, ale cărui trăsături se luminaseră şi care se lungise într-un fotoliu.

Locotenentul de poliţie fusese înlocuit de om şi, în sinea lui, omul rîdea foarte tare, aşteptînd clipa în care o va putea face fără a-şi compromite demnitatea. O stradă întreagă păcălită de tolomacul ăsta cu faţa bleagă — asta era o întîmplare bună de povestit regentului, care fără îndoială se va distra mult — el, pe care nimic nu-l putea amuza. Cît despre sergent, care văzuse gloata asmuţită şi înfuriată pentru atît de puţin, nu-şi putea crede urechilor şi-şi păstra întreaga simpatie pentru eroul acestei întîmplări hazlii.

Asta nu înseamnă că domnul Machault nu-l mustră cu severitate, de formă, pe tînărul Berrichon. În interesul lui, ca şi în cel al bătrînei sale bunici, nu trebuia să fie încurajat în această cale.

— Ticălos mic, îi zise, să nu mai aud vorbindu-se de tine, căci o ciomăgeală ar fi cel mai bun lucru ce ţi s-ar putea întîmpla. Iar pe dumneata — adăugă, adresîndu-se Françoisei — te sfătuiesc foarte tare să-l duci să locuiască în altă parte, dacă nu vreţi s-aveţi necazuri cu vecinii.

Chiar de a doua zi dimineaţa, se duseră să se instaleze la doamna de Nevers, aşa cum se convenise. De altfel, nimeni nu le-a făcut necazuri, căci cumetrele, cu toată marea lor surpriză de a-i vedea din nou în libertate, încă ignorau că fuseseră victimele unei enorme farse. Au aflat acest lucru puţin mai tîrziu. Dar Berrichon s-a ferit ca de dracu să mai treacă vreodată pe strada Chantre. Prea mare ar fi fost riscul de a primi cratiţe în cap şi lovituri de mătură la picioare!

6 Berrichon doreşte o spadă

Pe toată durata şederii oamnei de Nevers la Bayonne, bătrîna Françoise şi nepotul său rămăseseră la Paris, acesta din urmă neavînd altă ocupaţie decît să bată străzile şi să-şi piardă vremea prin intersecţii.

O adevărată gazetă ambulantă, el era deseori mai bine informat cu privire la ce se întîmpla decît însuşi locotenentul de poliţie, deoarece se folosea de tot ce vedea şi auzea, fără ca cineva să bănuiască acest lucru. Căscînd gura pe lîngă case, cu nasul în vînt, mergea la-ntîmplare, fără a se sinchisi nici de cum e vremea, nici de cît e ceasul, şi îndreptîndu-se, adesea, către cartierul des Escholiers[1].

Cel mai neînsemnat eveniment îl făcea să se oprească în drum, amestecîndu-se şi el. Dacă un cal căzuse pe pavajul alunecos, Berrichon era acolo, ajutîndu-l pe căruţaş să-l repună pe picioare; dacă vedea vreo tinerică ce se cocoşa sub greutatea unei găleţi cu apă sau a unei alte poveri prea grele, hop şi el, ca să i-o care. Nimeni nu era mai priceput ca el pentru a face ordine într-o încurcătură de trăsuri, nici ca să ducă un comision urgent, în oricare parte a Parisului.

Ca urmare, şi pentru că renunţase să mai facă farse de-ale lui, de cînd prima se sfîrşise atît de rău pentru el, amabilitatea şi serviabilitatea cu care se purta îi făcuseră prieteni cam peste tot. Pe fiecare stradă stătea puţin la taifas cu cizmarul sau cu peticăreasa din colţ, transmiţîndu-le noutăţile pe care le culesese în altă parte, culegîndu-le pe ale lor şi nerevenind acasă decît odată cu lăsarea nopţii.

Cu condiţia de a nu i se cere să presteze o muncă regulată şi continuă, i se putea cere absolut orice. Cu

1 *Des Escholiers* (lb. franceză veche) = al Şcolarilor. (n.t.)

toate acestea, ținea — înainte de toate — la libertatea lui individuală, nesacrificîndu-și-o pentru nimic și pentru nimeni, cu o singură excepție: domnișoara de Nevers.

Așa că, atunci cînd bunica lui încerca să-l convingă să-și ia o slujbă, îi rîdea în nas.

— La ce bun?... răspundea. Va fi destul timp să mă ocup de asta cînd se vor întoarce domnișoara Aurore și Cocoșatul. Dat fiind că am timp liber, profit de el. Și, mă rog, de ce te plîngi, mamă Françoise, de vreme ce nu fac nici un rău nimănui?

— Atît ar mai lipsi...

— Ei, bine! și-atunci?

— Ei, bine!... cînd un băiat mare, ca tine, are mîini la capetele brațelor, trebuie să și le folosească, în loc să vagabondeze ca un cîine fără stăpîn.

— O să mă folosesc de mîini, bunico... dar mai tîrziu. Deocamdată, treaba nu e îndeajuns de nobilă pentru ele...

Argumente atît de fără replică, precum și forța de inerție pe care o opunea Berrichon, sfîrșiseră prin a învinge cicălelile bunei bătrîne, care se resemnase să-l vadă hoinărind toată ziua încolo și-ncoace și neîntorcîndu-se acasă decît la orele de masă.

Și totuși, de îndată ce Lagardère își adusese la Paris logodnica, Jean-Marie se ținu de cuvînt. Nu mai scotea nasul pe-afară, iar domnișoara de Nevers nu avu un alt paj mai credincios ca el. Îi plăcea să vorbească cu băiatul despre zilele triste petrecute în casa de pe strada Chantre, pe vremea cînd nu știa ce se întîmplă cu jupînul Louis. Fericirea ei de acum sporea și mai mult cînd răscolea amintiri dintr-o epocă atît de puțin îndepărtată și după ce se întîmplaseră totuși evenimente atît de importante.

— A fost tare caraghios, domnișoară, după ce n-ați mai fost acolo... Mă jur că-i adevărat că a fost cît pe-aci să mă mut la Bastilia, împreună cu mama Françoise, din cauza dumneavoastră sau, mai curînd, din pricina limbii mele...

— Aşa este, erai limbut pe vremea aceea... Te-ai mai îndreptat puţin, de-atunci încoace?

— O! da... aventura aia m-a vindecat... Staţi niţel, să v-o povestesc.

Întîmplarea cu cumetrele de pe strada Chantre o amuză mult pe Aurore, iar Lagardère nu se putu opri să nu rîdă.

— E ceva stofă în băiatul acesta, spuse. Vom încerca să facem ceva din el.

Existase totuşi un punct negru în relaţiile dintre unii eroi ai noştri care se întîlniseră în împrejurări ce n-aveau nimic plăcut.

Françoise şi Jean-Marie păstraseră, într-adevăr, o amintire cît se poate de urîtă despre Cocardasse şi Passepoil, deoarece, cîndva, aceştia îi legaseră fedeleş de picioarele dulapului de vase.

Profesorii de scrimă puteau invoca o singură circumstanţă atenuantă: sărutarea pe care Amable o pusese pe fruntea doamnei Françoise — amănunt care fu de mare ajutor pentru reconciliere. Poţi fi oricît de mult legată şi înghiontită, dar cînd eşti atît de urîtă pe cît era sărmana femeie, nu poţi uita rarele sărutări pe care le-ai primit în viaţă.

Cînd toţi patru se aflară faţă-n faţă, urmă un moment de jenă şi se schimbară priviri crunte.

— Şi voi, ce mai căutaţi aici? întrebă doamna Françoise cu mîinile în şolduri. Îmi închipui că într-o casă cinstită nu-şi mai au locul nişte oameni ca voi, care brutalizează femeile şi copiii...

— Vai de păcatele mele, zise Cocardasse, aici vă înşelaţi, bună doamnă. Dar, ia spuneţi-mi, unde am avut deja plăcerea de a ne mai întîlni...

— Plăcerea!... bombăni femeia. Ai şi dumneata o îndrăzneală!...

— Eu, unul, ştiu bine unde, murmură Passepoil. Asta se petrecea pe strada Chantre, în ziua balului dat de regent.

— Ah, da!... Slavă Domnului!... mi-aduc aminte: bătrîna pe care am legat-o ca pe un cîrnat de Mayence... Toate complimentele mele, stimată doamnă; v-ați apărat ca un bărbat, și cred că pușlamaua asta de Amable și-a pierdut, atunci, un smoc zdravăn de păr.

— Obraznicule! protestă Françoise, furioasă că fusese numită ,,bătrînă" — expresie ce nu o putuse șterge pe cea de ,,stimată doamnă".

— Vă datorăm scuze, interveni Passepoil. Trebuie să ni le prezentăm, Cocardasse. Să cerem iertare pentru faptul că am făcut uz de forță față de sexul frumos.

— N-ai decît să ceri, Passepoil; eu mă ocupam de cel mic și, pe toți dracii!... nu este Cocardasse omul care să-și ceară scuze de la unul cu caș la gură.

— N-am ce face cu scuzele dumitale! strigă Jean-Marie. Nu-mi pasă de ele nici cît de talpa pantofilor mei. Acum nu mai mi-e frică de dumneavoastră.

Și, înălțîndu-se pînă sub nasul gasconului, îl sfidă, adăugă cu dispreț:

— Hai, vino să mă legi și-acum!

— Vai de capul meu! bombăni Cocardasse, rîzînd. Puștiul nu-i un fricos. Hai să batem palma, voinice, nu mai vreau să te legăm, dacă ești cuminte.

În cele din urmă, mulțumită intervenției pașnice a lui Passepoil, împăcarea fu atît de totală încît, după cîteva zile, Françoise gătea pentru normand niște mîncărici gustoase, iar Berrichon nu se mai despărțea de noii săi prieteni.

Dar Cocardasse avea un principiu. După părerea lui, orice tînăr de șaisprezece ani, destul de bine clădit, zdravăn pe picioare și cu un trup sănătos — nu prea îi păsa de minte — nu trebuia să aibă decît o singură ambiție: să devină maestru în materie de arme.

Jean-Marie n-avea să scape de această concepție, și gasconul, golind o sticlă în cinstea noii lor prietenii, nu întîrzie să-i țină un discurs în trei puncte, destinat a-l lămuri cu privire la alegerea unei cariere:

— Ai braţul lung, puştiule — îţi trebuie o spadă la capătul lui.

Începu să-l sucească şi să-l răsucească în toate chipurile, să-l pipăie ca un geambaş care cumpără un cal.

— Bun... gambele bine desfăcute, umerii drepţi... în ordine... Pieptul este încă puţin cam slab... butonierele făcute cu vîrful spadei îl vor lărgi... îl vor bomba înainte... Ah! caramba! ţine vîrful picioarelor către înăuntru... va trebui să corectăm asta, zău aşa! Îţi convine, micuţule, să ţi se predea nobila meserie a armelor?

— N-aş fi îndrăznit să vă rog, răspunse Jean-Marie, ai cărui ochi se luminară. Atunci, voi putea şi eu să port o spadă la şold?

— Răbdare, amice, va veni şi asta, cu vremea. Dar, Sfinte Doamne!... cînd Cocardasse-junior şi fratele Passepoil te vor învăţa cum să ţii fierul... aşa cum îi învăţau, cîndva, pe alţii, în şcoala lor de pe strada Croix-des-Petits-Champs, la doi paşi de Luvru, vei putea să-ţi baţi joc de întregul univers.

— O! da... ştiu că sînteţi nişte viteji.

— Cei care ţi-au spus asta n-au minţit. Dacă i-ai înşira unul după altul pe toţi cei pe care i-au întins la pămînt cei doi profesori de scrimă... pe toţi dracii!... mărgelele astea ar fi înconjurat de mult Parisul.

Berrichon îl privea cu admiraţie.

Scoţîndu-şi cu respect spada, gasconul continuă:

— Vezi tu, lama asta a atins mai multe piepturi decît firele de păr pe care le ai pe creştet... niciodată nu şi-a ratat omul, zău aşa!

— Niciodată?

— Niciodată!

— Dar este plină de rugină, remarcă Jean-Marie.

— Numeşti asta rugină? se scandaliză Cocardasse. Este sînge!

— Sînge?!

— Ce vrei, spuse omul din Toulouse cu un glas emoţionat, de îndrăgostit, nebuna asta de Pétronille nu

poate să stea liniştită... Cînd cineva îl enervează pe domnul şi stăpînul ei... freamătă de la vîrf pînă la mîner... se avîntă afară din teacă; odată ce intră în joc, atinge, şi cînd atinge, ucide!

— Deseori?

— Întotdeauna!

— Nu se poate! se minună Berrichon.

— Ei! la naiba! urlă maestrul, revoltat. Eşti pusă la îndoială, Pétronille, iubita mea!

Şi, făcînd gestul de a împunge cu spada, adăugă:

— Na! uite-o că te caută ea singură, imprudentule! Unde vrei să te atingă?... Cum vrei să te ucidă?

Jean-Marie făcu un salt în lături.

— Staţi uşurel, ce vă apucă?

Apoi, văzîndu-l pe Cocardasse că se calmează, îl întrebă, spre a- l îmblînzi:

— N-aţi fost niciodată rănit?

— Nişte nimicuri, micuţule, cîteva găuri în vestă. Vezi tu, cînd eşti maestru în lovituri cu vîrful spadei şi figuri savante, şmecheria este să opreşti lamele celorlalţi chiar în momentul în care ar urma să-ţi atingă pielea... nici o clipă mai devreme, nici mai tîrziu.

— Drace!... Şi cum se face asta?

— Pînă acum n-am cunoscut decît o singură cale, şi cred că este cea bună — şi anume, să-ţi omori pe loc adversarul. O să te-nvăţăm jocul ăsta, micuţule, de îndată ce-ţi va da ghes inima.

— Mi-ar de ghes inima imediat, dac-aţi vrea, domnule Cocardasse, afirmă Jean-Marie, hotărîndu-se pe dată să devină un ucigaş emerit. Elevul dumneavoastră le ve face cinste profesorilor.

— Ne şi bazăm pe asta, cocoşelule; dar îţi vor trebui mulţi ani şi multe lovituri pentru a ajunge cam de forţa noastră. Şi cînd vei fi în acel stadiu, puştiule, adu-ţi mereu aminte că există cineva care este mai puternic decît toţi.

— Unul singur, zău aşa! şopti fratele Passepoil, ieşind in muţenia pe care-o păstrase pînă atunci.

— Ei, na! şi cine-i acela?...

— Lagardère, declarară în cor cei doi prieteni. Micul nostru Parizian. Se poate spune că cine se află la vîrful spadei sale, are deja paşaport pentru lumea cealaltă.

Începînd din acea zi, Berrichon studie lovitura cu vîrful şi pararea cu o asemenea ardoare, că uita şi să mai mănînce şi să bea. Nu avea să mai întîrzie mult clipa în care va putea deja să se apere împotriva spadasinilor obişnuiţi.

În cîteva săptămîni, nătăfleţul de pe strada Chantre îşi schimbase tare mult înfăţişarea, deşi n-avea mai mult creier în cap. Dar îşi dădea aere de îndrăzneală care semănau foarte mult cu impertinenţa şi nu i-ar fi mers deloc bine celui care l-ar fi călcat pe bătătură pe elevul lui Cocardasse-junior.

Într-adevăr, acesta nu scăpase prilejul de a-i transmite unele dintre manierele lui de matamor, lucru ce avea darul de a-i displăcea foarte mult doamnei Françoise.

— Aş prefera altceva, decît să te văd devenind un spadasin, îi spuse într-o zi. Totuşi, deocamdată, tot e mai bine aşa, decît să te văd hoinărind pe străzi, aşa cum făceai...

— Nu mai ies din casă, zise Jean-Marie. Nu mai ies atîta vreme cît...

Se opri brusc şi buna femeie bănui cine ştie ce enormitate pe care nu îndrăznea s-o spună.

— Atîta vreme cît ce? întrebă.

— Of! Dac-ai fi atît de bună, mamă Françoise...

— Ce-ar trebui să fac?

— Ceva ce nu-ndrăznesc să-ţi spun, ce nu-ndrăznesc s-o rog pe domnişoara Aurore...

— Atunci, este o prostie!

— Nu spune aşa ceva, bunico.

— Păi vorbeşte, nătărăule!

— Ar trebui să-l rogi, pentru mine, pe domnul de Lagardère...

— N-ai putea să spui „domnul conte"?

— Ar trebui să-l rogi, pentru mine, pe domnul conte... repetă ascultător Berrichon.

— De ce nu-l rogi tu însuţi?

— Nici mort! m-ar refuza...

— Ei, bine! şi pe mine?... Şi destul cu toate poveştile astea... Şezi aici şi ajută-mă să curăţ legumele.

Berrichon, un viitor profesor de scrimă, elevul lui Cocardasse şi al lui Passepoil, şi să curețe legume!... Haida, de!

Jean-Marie făcu un gest de superioritate şi, deoarece bunică-sa îi dăduse funia de ceapă, i-o aruncă într-un colţ, cu dispreţ.

— Cînd ai cinstea de a mînui o spadă — zise cu un ton plin de orgoliu — nu te înjoseşti făcînd astfel de treburi.

— Cum?... ce?... exclamă bătrîna uimită. Ei, bine, micuţule, eu am onoarea de a mînui o mătură şi, pe cinstea mea de Françoise Berrichon, o să-ţi rup coada ei pe spinare, dacă pînă-ntr-un sfert de oră nu mi-ai curăţat ceapa.

S-ar fi ţinut de cuvînt, dacă Jean-Marie n-ar fi socotit că este mai prudent să se retragă în demnitatea lui şi să se tîrguiască:

— Hai să facem tîrgul, mamă Françoise; fă-mi comisionul, sau nu mai curăţ nimic...

— Iar?... Şi ce vrei să-l rog pe domnul de Lagardère?

— Să mă primească să fac parte din oamenii săi şi să mă autorizeze să port o sabie...

Spusese toate acestea dintr-o singură suflare, ca să nu-l părăsească curajul, şi nu era deloc sigur că nu va primi o pereche de palme drept orice răspuns.

Françoise sări:

— O spadă, ţie!... unui nepricopsit care n-are nici măcar puf pe bărbie!... Ah! îmi închipui cum ţi-ai folosi-o, puşlama ce eşti!

— O voi folosi în mod nobil, o corectă Berrichon.

— Ce?... Nu vei ieși pe stradă nici măcar cu o frigare, auzi?... ca să te culeagă iar paza... Doamne! dacă se mai poate și una ca asta!?... O spadă, unuia ca ăsta!... Dar mai bine mi s-ar da una mie, imbecilule!

Pe măsură ce vorbea, se înfuria tot mai tare. Apucă mătura cu o mînă, ceapa cu cealaltă și-i frecă nasul cu aceasta din urmă:

— Șezi aici și curăță, îi porunci, și nu mai scoate nici un cuvînt, altminteri, ia seama la spinare!

Și Berrichon curăță ceapa!... Toate visele sale de glorie se evaporau odată cu aburul crătițelor și, ghemuit într-un colț, vărsa lacrimi de dezamăgire pentru care, din fericire pentru el, putea da vina pe ceapă. Dacă n-ar fi făcut asta, era foarte probabil c-ar fi primit niște ghionți ce i-ar fi rănit grav demnitatea lui de profesor de scrimă în devenire.

Nu trebuie să mai spunem că nu s-a lăudat cu acest succes în fața profesorilor săi și se mărgini la a-l ruga pe Passepoil să pună pentru el o vorbă bună pe lîngă înverșunata Françoise.

De îndată ce îndrăzni să i se destăinuie, normandul începu să zîmbească:

— S-ar părea că ideea ta este bună, băiete — zise după o oarecare gîndire — dar trebuie să mai aștepți. O să ne ocupăm de asta cînd îți va crește mustața, și asta nu se va-ntîmpla prea curînd.

Respins atît de nemilos și din partea aceasta, Jean-Marie nu voi să renunțe. Își frămîntă creierii și se decise să dea o lovitură mare, ducîndu-se chiar la Aurore.

— Dacă va rîde de mine, mă voi adresa domnului conte. E mai bine să ai de-a face cu bunul Dumnezeu decît cu sfinții Lui, și vom vedea noi dacă Berrichon nu este în stare să țină în mînă și altceva deît o frigare.

Din nefericire pentru el, tocmai cînd își făcea curaj ca să-i vorbească, surveni plecarea bruscă a lui Lagardère, și toate planurile lui frumoase se năruiră. Un afara

orelor cînd zăngănea sabia cu profesorii de scrimă, perspectivele sale se limitau la respingătoarele corvezi la care îl supunea bunica lui.

Aşa că, pentru a li se sustrage, reîncepu să hoinărească prin Paris, înarmat doar cu o bîtă pe care o ridica amenințător deasupra capului, ca şi cum ar fi străpuns nişte duşmani imaginari.

Jean-Marie Berrichon era încă departe de a fi un zmeu războinic.

7. Migdale dulci!

Chiar a doua zi după plecarea lui Lagardère în suita domnişoarei de Montpensier, în fața palatului locuit de logodnica sa putu fi văzut un lungan destul de prost îmbrăcat, care de mai multe ori pe zi venea să se instaleze acolo, spre a supraveghea împrejurimile.

Cel puțin, aceasta trebuie să fi fost ocupația lui ascunsă, fiindcă privirile nu i se dezlipeau de uşă decît pentru a se îndrepta spre fereastră. Deoarece manevra asta ar fi putut părea ciudată dacă n-avea un pretext, omul îşi fabricase unul. Într-adevăr, purta, agățat de gît cu o curea de piele, un coşuleț din care vindea migdale. Negoțul trebuie să fi fost puțin profitabil, judecînd după zdrențele vînzătorului, ba chiar, văzînd statura lui înaltă şi puterea pe care părea s-o aibă, te puteai mira văzînd că nu-şi alesese altă meserie.

Ca şi la celelalte, avea şi pentru asta un răspuns, fiind gata să invoce o rana gravă de pe urma căreia şchiopăta foarte tare cînd era privit, dar care nu-l mai silea deloc să şchiopăteze cînd nici un ochi nu era ațintit asupra lui.

Pentru toți, explicația sărăciei sale consta în micimea cîştigului pe care-l realiza şi în infirmitatea lui; dar el

însuşi nu părea să se plîngă decît prea puţin de toate acestea, iar glasul îi era plin de voioşie cînd răsuna, anunţîndu-şi marfa:

Trăieşte rău acela care nu vrea să se îndrepte!
Bune femei, pe unde sînteţi?
Căiţi-vă şi fiţi mai drepte!
Hai la migdale dulci![1]

Mergea astfel prin tot cartierul şi, tîrîndu-şi piciorul, venea să se odihnească pe o bornă de drum, pe care o alesese. Cîteodată rămînea acolo ore întregi, mulţumindu-se să-şi strige reclama de fiecare dată cînd se apropia vreun trecător.

La urma urmelor era un biet nenorocit, care nu putea supăra pe nimeni.

Şi lucrurile au decurs în felul acesta pentru sărmanul om vreme de cîteva zile şi probabil că şi-ar fi putut continua manevra toată viaţa, dacă gasconul — care-i remarcase şederile prelungite în acelaşi loc — nu le-ar fi considerat ciudate.

— Ei, drăcia dracului! îi spuse prietenului său Passepoil, mai există borne şi prin alte părţi, la fel de înalte şi la fel de tari... Ce crezi, iubiţelule?

— În mod cert — răspunse Amable, pe care individul nu-l interesa deloc — asta e cea pe care o preferă şi, făr-ndoială, are motivele lui...

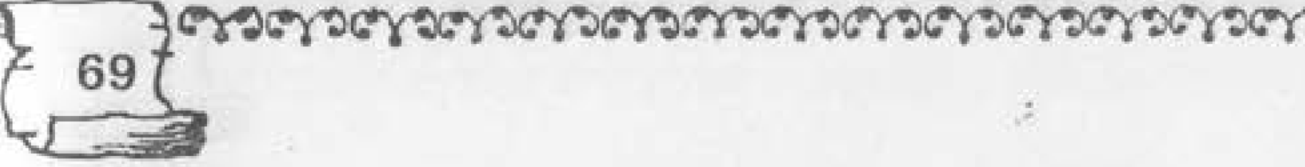
— Ei, bine! bătrîne, chiar asta va trebui să-l întrebăm pe ticălos atunci cînd va reveni.

Numai că negustorul avea grijă să dispară imediat ce apărea gasconul, ceea ce nu făcea decît să confirme bănuielile acestuia.

1 Textul original în limba franceză este:

Assez mal vit qui nec s'amende!
Bonnes femmes, où êtes-vous?
Amendez-vous, amendes-vouz!
Amendes douces!

Cuprinde un joc de cuvinte intraductibil, cuvîntul francez *amande (migdală)*, semănînd cu verbul *s'amender (a se îndrepta, a se pocăi)*. (n.t.)

— Pe cinstea mea!... S-ar zice că personajului nu-i place mutra mea, iar a lui are asupra mea același efect. Ar merita să-ncercăm să aflăm de unde-a ieșit și individul ăsta.

— Nu-l cunosc, nobilul meu prieten, răspunse Passepoil, necăjit că fusese bruftuluit de Madeleine Giraud, bătrîna doică a domnișoarei de Nevers. Trebuie să fie destul de în vîrstă, de vreme ce are păr cărunt, dar n-am văzut niciodată pe nimeni care să șchiopăteze ca el.

— Un motiv în plus, micul meu profesor de arme, ca să-l trimitem să-și scoată în altă parte țipătul de bufniță.

— Dacă se ferește de noi, înseamnă că e ceva dubios.

— Ceva dubios, te cred, iubițelule! Doar nu-ți închipui că înțepenește acolo, ore întregi, pentru nimica?

— Nu. Dar cum să reușim să-l supraveghem, dacă pleacă de îndată ce ne zărește?... Părerea mea este că ne cunoaște, Cocardasse.

— Ei, Doamne Sfinte! sînt sigur de asta... dar poate că nu-l cunoaște pe Berrichon, și micuțul ar putea să-l țină sub observație.

Cei doi maeștri de arme și Jean-Marie ținură sfat. Acesta din urmă fu cît se poate de mîndru de misiunea delicată și importantă ce i se încredința.

— Vezi tu, puștiule, îi spuse gasconul, este posibil ca amărîtul ăla să nu vină aici decît din întîmplare; dar nu este exclus și s-o facă pentru a ne spiona. Cîtă vreme nu sîntem siguri...

— Dacă-l vom întreba, o să se ferească să ne spună adevărul, își dădu părerea naivul Berrichon.

— Vai de capul meu! micuțule, deducția asta plină de bun simț dovedește cît ești de nevinovat!

— Da, dar voiam să mai spun ceva...

— Hai, zi-i, să aflăm, îl îndemnă Passepoil. Totuși ai face bine să folosești șiretenia și să bagi seama la pantalonii tăi. Individul e bine clădit și trebuie să aibă un pumn solid.

Dacă n-ar fi fost de o incultură lăudabilă, Berrichon ar fi putut răspunde că și David îl ucisese pe Goliat[1], dar această referire ar fi nimerit în urechile a doi surzi, căci gasconul habar n-avusese vreodată de acea poveste, iar normandul nu păstrase despre ea nici o amintire.

— Măcar de-aș avea o sabie, ca dumneavoastră, zise Jean-Marie îndreptîndu-și trupul, m-aș bate cu zece dintr-ăștia.

— Nu te bate cu acesta, micuțule, îl sfătui prudentul Passepoil. Mulțumește-te doar să vezi ce face cît șade pe borna lui și vino să ne avertizezi.

— Vai de păcatele mele! avem noi grijă de rest.

— Va trebui să-l silesc să-și ia tălpășița?

— Asta ar fi cea mai bună cale, răspunse Amable. Ia spune-ne un pic, care ți-e planul.

— Nu-i nevoie, vă puteți bizui pe mine. Dacă peste trei zile mai este acolo, să nu-mi spuneți mie Berrichon.

Și adevărul este că, dacă se abținuse de a mai pune la cale șotii, de cînd cu faimoasa aventură din strada Chantre, nepotul doamnei Françoise nu se lipsise de a le studia pe cele pe care le făceau prietenii lui școlarii și le memorase spre a le putea folosi la nevoie. Spre cinstea lui, să spunem și că nu credem că nu s-ar fi priceput să le inventeze și el.

Oricum ar fi, avea o grămadă în rezervă și se pregătea să le pună în practică imediat, cu o plăcere cu atît mai mare cu cît — datorită însăși firii sale — nu-și făcea probleme cu consecințele pe care le-ar avea de suportat.

Începînd din acea zi, vînzătorul de migdale avu un dușman invizibil care începu să-l hărțuiască, așa cum un țînțar îl sîcîie pe un leu.

Pentru a porni acțiunea, Jean-Marie se duse liniștit să se ghemuiască lîngă borna ce-i servea negustorului drept post de observație. În aparență era foarte ocupat

1 *David și Goliat:* În Biblie se povestește cum tînărul rege evreu David (1015—970 î.e.n.) l-a ucis cu praștia pe uriașul Goliat. (n.t.)

să cioplească, cu un cuțit prost, o vergea de alun, și nici măcar nu-și ridică privirea cînd auzi, la cîțiva pași de el, strigătul pe care-l aștepta:

Căiți-vă și fiți mai drepte!
Hai la migdale dulci!

Fără a se feri de băiatul acela, omul veni să se așeze la locul său obișnuit și nu băgă de seamă că o mînă se strecurase la iuțeală între șezutul său și piatră, punînd pe aceasta o turtă mare de rășină. Nu degeaba număra Berrichon pantofari printre prietenii lui.

— Ei! dar ce faci acolo, amice? îl întrebă negustorul pe vecinul său de ocazie.

— La naiba!... aș face eu ceva, dac-aș avea un cuțit mai bun. Dar cred că trebuie să renunț.

Plin de dispreț, Jean-Marie își aruncă nuiaua și se uită pofticios la coșul cu migdale.

Băiatul acesta nu era un criminal, dar conștiința și gustul pronunțat pentru bunătăți îl sfătuiau să se *îndrepte* în felul recomandat de vînzător.

— De mult vindeți dintr-astea? întrebă. Veniți des prin cartier?

— Nu de mult... Am fost rănit în timpul ultimului război din Spania și nu pot merge îndelung, așa că uneori vin aici să mă odihnesc... Ai vrea, poate, să-mi cumperi migdale?

— Eu?... Cu ce?... N-am nici un chior în buzunar.

— Îți plac?

— Na-ți-o, cred și eu...

— Ei, bine! gustă cîteva... dar fii atent să nu-ți spargi dinții — sînt mai tari decît parapetul Luvrului.

— Mulțumesc frumos, zise Berrichon. Mă duc să le sparg acasă.

Se îndepărtă cu un pumn de migdale pe care, cînd ajunse la capătul celălalt al străzii, se grăbi să și le strecoare în buzunar, cu gînd să le ronțăie mai tîrziu. Deocamdată avea altceva de făcut și, ascuns în ungherul

unei uşi, îl supraveghea pe omul care, la rîndul său, supraveghea palatul.

După un timp, negustorul încercă să se ridice. Spre marea lui uimire, unicul rezultat al acestui efort fu de a-l face să constate că pantalonul lui făcea corp comun cu borna. Îi scăpă o înjurătură cumplită. Dar, deoarece înjurătura n-avea darul de a-l elibera, făcu noi tentative blestemînd îngrozitor, fără ca asta să aranjeze lucrurile. Ba chiar, acestea merseră atît de prost, încît — după un pîrîit de rău augur — fundul pantalonilor rămase lipit de piatră.

Poate că omul ar fi procedat cu mai multe precauţii şi cu o metodă mai bună, dacă ar fi avut timp pentru aşa ceva. Din nefericire, tocmai zărise silueta lui Cocardasse şi nu se mai gîndea decît să plece cît mai grabnic în altă parte. Aşa că preferă să-şi lase acolo bucăţile de stofă şi să se facă nevăzut, strîngîndu-şi pulpanele hainelor peste partea dorsală vătămată.

Cît despre a şti cum de se-ntîmplase una ca asta, nu izbuti şi, după ce-l bănui pe băiat, ajunse să-şi spună că el era de vină că nu se uitase unde se aşează.

Acum, dacă vrem să ne explicăm spaima pe care i-o inspirau profesorii de scrimă şi mai ales Cocardasse, trebuie să ştim că vînzătorul de migdale, machiat cît se poate de bine, nu era altul decît Balena, fostul ostaş din regimentul de gardă, aflat actualmente în slujba lui Gonzague şi avîndu-l ca şef direct pe Gauthier Gendry.

Acesta din urmă ştia prea bine că Lagardère era plecat, dar voia să afle şi cînd se va întoarce, şi nu s-ar fi supărat nici să fie la curent cu ce se petrecea în palat, văzînd şi dacă n-ar exista vreo posibilitate de a o răpi pe Aurore.

După cum vedem, Cocardasse şi Passepoil erau cît se poate de îndreptăţiţi să nu aibă încredere, deşi nu-l recunoscuseră pe adversarul lor. Cu toate acestea, de astă dată Berrichon avea să fie mai isteţ decît ei, scăpîndu-i de acest nepoftit.

În aceeaşi seară, băiatul se duse să curețe borna, astfel încît Balena să-şi poată relua locul.

Cînd acesta sosi, îşi cercetă scaunul cu atenție, şterse piatra cu mîna şi, convins că de astă dată nu avea a se teme de nici un accident, îşi strigă cu glas de stentor reclama sforăitoare:

Trăieşte rău acela care nu vrea să se îndrepte!
Bune femei, pe unde sînteți?...

Cînd ajunse aici, fu nevoit să se oprească — un măr mare, azvîrlit cu o mînă sigură, căzu drept în mijlocul coşulețului, împroşcînd cu migdale în toate părțile.

Şi, de la un capăt al străzii la celălalt, nici țipenie!

Balena privi în dreapta, în stînga: nimic. Toate uşile, toate ferestrele erau închise. Nici nu se mai osteni să-şi culeagă marfa şi plecă, ocărînd.

Necazurile lui abia începeau. De fiecare dată cînd se întorcea, primea un nou proiectil. Ploua cu ele, din toate părțile: de pe acoperiş se rostogoleau cepe; o pisică îi căzu pe creştet şi i se agăță în mod dureros de pielea capului; primi drept în spinare conținutul unei cratițe cu spanac, care părea că vine din cer. Şi în zadar căuta cu privirea, niciodată nu vedea pe nimeni.

Situația nu mai era suportabilă. Balena se încăpățîna totuşi să revină. Pe lîngă motivul care-l adusese acolo la început, se adăuga un altul: voia cu orice preț să-l descopere pe cel care-l persecuta şi să-i dea o pedeapsă exemplară.

Treaba asta nu era deloc uşoară. Totuşi, dacă pe moment nu zărea nici un suflet de om, rare erau cazurile în care, atunci cînd pleca şchiopătînd şi blestemînd, să nu-l întîlnească pe Berrichon, pierzînd vremea prin împrejurimi, cu mîinile înfipte în buzunare. Dar degeaba îi arunca priviri crunte, căci şmecherul trecea fără măcar a se uita la el.

Să afirme că acesta era cel care-şi bătea joc de el, ar fi însemnat să meargă cam prea departe; pe de altă parte,

să se convingă că nu era cu nimic vinovat în toate necazurile sale, ar fi fost tot atît de nejustificat. Aşa că seara, cînd Balena se ducea către Grange-Batelière spre a se-ntîlni acolo cu Gauthier Gendry şi a-şi relua rolul de bandit înarmat, silueta lui Jean-Marie îi apărea în faţă ca un primejdios semn de întrebare.

Cu toate acestea, deoarece misiunea lui era de a pîndi întoarcerea lui Lagardère, era obligat să îndure toate necazurile, lăsînd pentru momentul în care-l va descoperi pe invizibilul farsor plăcerea de a-l face să plătească o dată pentru totdeauna tot ceea ce suferise din cauza lui.

Această încăpăţînare începea să-l scoată din răbdări pe Berrichon. Tot ce făcuse pînă atunci nu dăduse rezultate şi omul nu-şi abandona locul. Trebuia să mai strîngă şurubul.

— Pe cinstea mea, fie ce-o fi — se gîndi într-o dimineaţă, cînd vînzătorul de migdale venise să se instaleze din nou, în mod eroic, pe borna supliciilor sale. Îl voi hărţui mai îndeaproape, şi, dacă va trebui, mă voi demasca. Va fi cu atît mai furios, cu cît eu sînt cel care-şi bate joc de el, şi-l desfid să mă prindă.

După ce luă această frumoasă hotărîre, se duse la observatorul Balenei şi i se adresă:

— Ei! amice, nu cumva ai găsit acum cîteva zile ceva, chiar pe locul pe care stai?

Negustorul îl privi dintr-o parte:

— Asta depinde de felul în care să fi găsit, căci am dat peste o mulţime de lucruri la care nu mă aşteptam.

— Aha!... Mă gîndeam la o bucată de răşină pe care trebuia s-o duc unuia dintre prietenii mei, un pantofar, şi pe care am rătăcit-o pe drum... poate chiar pe borna asta

— Ia ascultă, zise Balena, nu cumva ai pus-o acolo dinadins?

— Dumnezeule! ba da!... Doar că probabil v-aţi aşezat pe ea şi îmi închipui că aţi vrut să-mi faceţi o glumă!

— Îţi plac merele?

— De ce nu?
— Le mănînci pe toate cele pe care le primești?
— Aproape...
— Dar cepele?
— Nu le pot digera, și mulți oameni îmi seamănă.
— Poate preferi spanacul?
— Depinde — cînd n-are unt, îl arunc pe fereastră.
— Și, desigur, trimiți și mîțele pe același drum?
— Nu-nțeleg!... Ați găsit, cumva, toate astea pe borna dumneavoastră? S-ar putea să fie vrăjită. Mai bine s-o schimbați. Știu una care vi s-ar potrivi mai bine cam pe la mănăstirea Vauvert[1].
— Te poți duce tu acolo...
— Astăzi nu ești deloc drăguț, prietene. N-ai vrea să-mi oferi migdale?
— Dacă nu le capeți decît pe cele pe care ți le dau, nu-ți vei sparge curînd dinții... Hai, șterge-o, pușlama!
— Ei! ia ascultă, matahală ce ești! strada este a tuturor.

Balena, înfuriat de această insultă, se ridică dintr-o dată; dar tocmai venea cineva, și-și dădu seama că uitase că este șchiop. Se reașeză bombănind și, pentru a-și potoli mînia, începu să strige din toți bojocii:

Căiți-vă și fiți mai departe!

Dar glasul batjocoritor al lui Berrichon îl îngînă:

Hai la migdale dulci!

În același timp, Balena primi în nas cel mai frumos bobîrnac cu care fusese cadorisit în viață.

— Ah! ticălosule! urlă, de data asta te-am prins, și al dracului să fiu dacă-mi scapi întreg din mîini.

1 *A trimite pe cineva la mănăstirea Vauvert* (în lb. franceză: *envoyer quelqu'un à Vauvert*): expresie provenind de la castelul Vauvert, construit cîndva în apropiere de Paris și care, după ce a fost părăsit, a devenit o ascunzătoare de tîlhari, de unde *a trimite la Vauvert* avea sensul de a trimite pe cineva într-o călătorie lungă și periculoasă. În 1258, regele Ludovic cel Sfînt a dat acest castel călugărilor, pentru a-l folosi ca mănăstire. (n.t.)

Mai întîi văzuse stele verzi, ceea ce-i permise lui Jean-Marie s-o ia la goană. Începu o alergare nebună, în care s-ar fi zis că un urs urmărește o vulpe. Uneori, Berrichon nu era decît la o depărtare de zece pași de adversarul său, iar acesta credea că nu trebuie decît să-ntindă mîna ca să-l înhațe. Un hohot de rîs îi sporea furia și în fața lui nu mai găsea decît vid, în vreme ce ștrengarul invizibil reapărea la cincizeci de pași mai încolo.

Și, mai mult, acesta își presăra fuga cu piedici, slujindu-se de toate obiectele care-i veneau la îndemînă. Ascuns după o poartă, la un colț de stradă, arunca în picioarele uriașului ba un baston, ba un coș, care-l făceau să cadă cu nasu-n noroi.

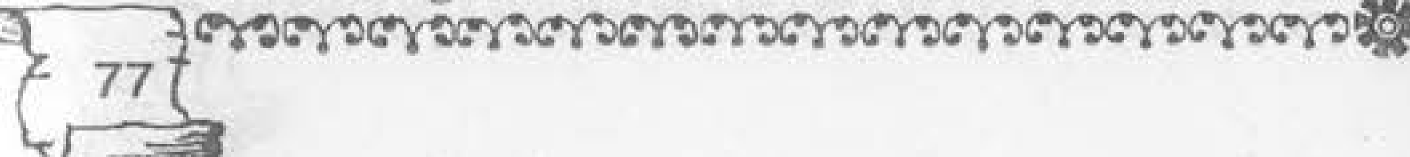
Balena se ridica, beat de furie, cu spume la gură și, repezindu-se ca o ghiulea, își continua urmărirea. Toți se dădeau la o parte din calea lui. Tinerii gură-cască rîdeau de taurul acela care încerca să prindă un țipar. În urma lui pornise o întreagă gloată, scoțînd țipete de bucurie la fiecare nouă pățanie a colosului.

Prin ocoluri și zig-zag-uri, Jean-Marie îl atrăgea încotro dorea, manevrînd astfel încît să poată ajunge în fața palatului Gonzague, unde avea de gînd să se ascundă la momentul oportun, fiind convins că dușmanul nu va veni să-l caute acolo.

Deodată, coti la colțul unei străzi și se opri izbucnind într-un hohot de rîs. Lucrurile aveau să-și schimbe înfățișarea.

Într-adevăr, cînd și Balena ajunse la colțul străzii, se înțepeni pe picioare ca prin farmec și schiță chiar o mișcare de retragere. În loc de unicul vînat pe care credea că l-a prins, se pomeni în prezența a trei persoane, dintre care două pe care nu se aștepta să le întîlnească acolo.

Berrichon îi ținea de braț, cu o mînă pe Cocardasse, iar cu cealaltă pe Passepoil. Și, rînjind, îl aștepta pe vînzătorul de migdale.

— Doamne Sfinte! exclamă gasconul. Ce vrea de la tine lunganul ăsta?

La auzul acestui glas bine-cunoscut, vînzătorul își schimbă rolul și păru că devine vînat. Aruncă o privire în jurul său, șovăi o clipă și, în cele din urmă, se răsuci pe călcîie, luînd-o la sănătoasa cît mai iute, însoțit fiind de huiduielile mulțimii.

— Vai de păcatele mele! mîrîi Cocardasse, îl recunosc după felul cum aleargă. Părerea mea, micuților, este că nu-l veți mai vedea pe Balena deghizat în vînzător de migdale.

— Balena!... exclamă Passepoil.

— Opriți-l! opriți-l! strigă, la rîndul său Berrichon.

Fu de ajuns pentru ca gloata să pornească în urmărirea omului, aruncîndu-i amenințări.

— În apă cu el! în apă!... a vrut să omoare un copil.

Peste cinci minute, patrula de pază bara calea Balenei, pe care mulțimea îl acuza de tot felul de crime și, în timp ce se lămurea întreaga întîmplare, profesorii de scrimă și Berrichon se întoarseră liniștiți la locuința lor.

8 A doua zi după petrecere

Maeștrii de arme se duseseră să hoinărească prin apropiere de Grange-Batelière — unde aveau să descopere, după cum știm, *Vizuina Puturoasă* și s-o cunoască pe remarcabila ei hangiță — la două zile după această pățanie a lui Berrichon.

Inutil să mai spunem că Balena se abținuse să mai apară în fața palatului Nevers, și acesta fusese unul dintre motivele pentru care Cocardasse și Passepoil nu văzuseră nici un inconvenient în a se duce să caute distracții în altă parte.

Am spus mai înainte că istoria nu pomenește nimic despre dovezile de recunoștință pe care li le-au dat cu mărinimie domnișoarele de la Operă. Dar nu este mai puțin adevărat că cel care i-ar fi urmărit, în zori de zi, pe cînd se întorceau braț la braț spre domiciliul lor, schimbîndu-și impresiile, ar fi putut să moară de invidie:

— Frumoasă noapte, iubițelule! spunea gasconul.

— Și mai ales, bună, Cocardasse!

— Frumoasă și bună, precum zici, puștiule.

— Noapte de mari seniori, nobilul meu prieten.

— Doi prinți, micul meu profesor de scrimă...

— Să recapitulăm puțin: mai întîi...

— Mai întîi, o luptă ca la carte, în care Pétronille nu s-a comportat prea rău... De fapt pe cîți dintre tîlharii aceia i-am dat gata?

— Dintre lașii care atacau niște femei?... Cinci sau șase, cred...

— Nu făceau nazuri, pușlamalele, și-și promiteau o mică plăcere.

— Petrecerea n-a fost pentru ei...

— Doamne Sfinte ! cred că le-am tăiat macaroana...

— Și că i-am făcut să și-o înghită.

— Vai de păcatele mele... presupun că n-au avut timp să-i simtă gustul.

— Asta-i treaba lor, iubițelule... și ce spui de plimbarea aia cu trăsura, în tovărășia celor mai drăguțe femei din Paris?

— Eram cam înghesuiți într-a mea. Cred că-mi amintesc că domnișoara Cidalise și cu mine stăteam pe un singur loc.

— La fel era și-ntr-a mea, zău așa! Aș spune chiar că era și mai bine: domnișoara Nivelle și domnișoara Fleury stăteau pe cîte unul din genunchii mei... Vai de capul meu!... îți mărturisesc că asta mă-ncălzea și-mi făcea tare sete.

— În clipele acelea nu mă gîndeam deloc să beau.

— *Amigo*[1]! îl mustră cu asprime gasconul, află de la mine că totdeauna este momentul să bei. Așa ceva nu dăunează la nimic... Dar ai văzut cum micuțele se luau cu noi la-ntrecere, la masă?

— Recunosc că erau și mai drăguțe decît înainte de a bea. Ai simțit ce buze proaspete aveau, Cocardasse?

— Păi cum! pentru că le udau des, iubițelule. E o chestie care-mi reușește și mie, chiar că da!

— Îndrăznești să-ți compari buzele cu ale lor?

— Vai de păcatele mele! și de ce nu, puștiule?... Dacă domnișoara Nivelle le găsea pe gustul ei, zău așa!... înseamnă că sărutarea mea era la fel de bună ca a ei.

— Și totuși, Cocardasse, cînd mă săruți, nu este deloc același lucru ca atunci cînd o face domnișoara Cidalise.

— *Povero!*[2] Asta poate pentru că gura ei are gust de piersică, iar mustața mea — de vin? În afară de asta, vezi tu, micuțule, nu-i nici o diferență.

— Dacă asta-i părerea ta, nu este și a mea, și nu meriți să fii sărutat de o femeie drăguță.

— Ei na!... să nu ne supărăm... Principalul este că am băut bine.

— Am iubit bine, vrei să spui... Eu, unul, mă uscam de dorul dragostei.

— Amable, puștiule, dragostea care te usucă nu este o dragoste bună!

— Cine-ar fi spus. la balul regentului, că brațele acelor zeițe se vor deschide pentru noi? că vom trăi paradisul pe pămînt?

— Ei! Doamne Sfinte!... Era și timpul să sosim acolo, căci fără noi ele ar fi trăit infernul... Sînt de părere că ne-au mai rămas datoare cu ceva.

— Niciodată nu ești mulțumit, Cocardasse. Dac-ai fi băut mai puțin, ai fi putut gusta mai bine fericirea.

— Fericirea nu este posibilă dacă nu bei...

1 *Amigo!* (lb. spaniolă) = Prietene! (n.t.)
2 *Povero!* (lb. italiană) = Sărmane! (n.t.)

— Eu, Amable Passepoil, le-aş salva şi de o sută de ori pentru acelaşi preţ.

— Păi cum!... şi eu la fel, iubiţelule!... Poate vom mai avea prilejul?

— Vai! n-ai de două ori în viaţă un asemenea noroc! Dar cît o fi ceasul, Cocardasse?

— Doamne Sfinte! cred că-i foarte tîrziu sau foarte devreme, căci nu văd stele.

— Cred şi eu, le-am lăsat pe toate acolo.

Fratele Amable scoase un oftat adînc, în care răzbătea tot regretul fericirilor lăsate în urmă. În toată existenţa lui de îndrăgostit perpetuu, niciodată nu se simţise atît de pe deplin fericit, încît se întreba dacă totul nu fusese decît un vis.

Cocardasse şi el se aflau încă sub efectul unei semibeţii care totuşi n-avea aceleaşi cauze. La gascon, beţia vinului o domina pe cea a simţurilor; tandrul normand, dimpotrivă, nu băuse decît din licoarea vrăjită a amorului. Fiecare avea propriul fel de a gusta lucrurile. Pentru gascon, nectarul era în sticlă; pentru normand, buzele de femeie distilau o miere mai bună decît cea de pe muntele Himet[1].

Ajunşi în faţa porţii palatului Nevers, îşi reveniră:

— Ce va spune marchizul? îndrăzni să întrebe Passepoil.

— Vai de păcatele mele! mai bine ai întreba ce să-i spunem.

Nu se gîndiseră încă la asta şi, dacă le fusese greu să găsească un pretext pentru a obţine permisiunea să plece, avea să le fie şi mai dificil să spună ce făcuseră.

Se luminase de ziuă. Nu mai aveau timp să se sfătuiască. În toate părţile, cetăţenii îşi ridicau obloanele, vînzătorii îşi deschideau prăvăliile, şi strada începea să prindă viaţă, în timp ce ei stăteau acolo, pironiţi ca nişte şcolari care nu îndrăznesc să intre.

1 *Himet:* munte în Grecia, la sud de Atena, renumit pentru mierea produsă acolo şi pentru marmura sa. (n.t.)

Poarta palatului se întredeschise în fața lor, lăsînd să se vadă chipul lui Laho. Bascul se pregătea să-i caute cu privirea în depărtări, cînd îi zări.

— Hei! exclamă. Dar de unde veniți, prieteni? Domnul de Chaverny întreabă de o oră și-și face griji în legătură cu voi.

— Ei, drăcia dracului! înjură Cocardasse cu glas scăzut, întorcîndu-se către celălalt profesor de scrimă. Tu-ți faci griji pentru el, micuțule?

— O! ba nu!

— Nici eu, zău așa!

— Vă așteaptă, continuă Laho, care nu auzise nimic din acest schimb de cuvinte, și am ordin să vă conduc la dînsul de îndată ce sosiți. Veniți.

Oarecum îngrijorați, maeștrii de arme se scărpinară după ureche, dar fără a găsi acolo răspuns la întrebările ce aveau să li se pună.

Marchizul era încă în pat, căci își stabilise domiciliul la palatul Nevers pe toată durata absenței lui Lagardère. De îndată ce-i văzu pe cei doi bărbați, se ridică într-un cot.

— Aha! exclamă, mă bucur că vă văd, domnilor profesori. Am avut tot felul de vise urîte din cauza voastră și abia așteptam să se facă ziuă, ca să aflu dacă nu vi s-a întîmplat nimic supărător.

— Ei! la dracu! toată treaba este tocmai invers, exclamă Cocardasse.

— Adevărat? Dar ce-ați făcut în noaptea asta, căci înțeleg că ați petrecut-o în întregime?

Cei doi se priviră fără a spune nimic.

— Ei bine? L-ați văzut pe dușman?

— O! nu! răspunse sensibilul și prea puțin vorbărețul Passepoil.

Chaverny îi privi cu o expresie mucalită:

— Îmi ascundeți ceva, șmecherilor. Dacă n-ați căutat, cu siguranță că n-ați putut vedea nimic...

— O, ba da! șopti normandul, ai cărui ochi se umeziră la amintirea nopții.

Neînţelegînd nimic, marchizul îşi pierdu răbdarea.

— Doamne, Dumnezeule! strigă, ce joc mai e şi ăsta? Trebuie să vă smulg cuvintele cu cleştele?

— Vai de păcatele mele! nu-i nevoie, domnule marchiz, veni gasconul în ajutorul prietenului său şi închipuindu-şi că a găsit un argument bun. Micuţul se zăpăceşte. Sigur că am căutat, dar nu acolo unde trebuia...

— Îmi trebuie fapte! Unde v-aţi dus?

Văzîndu-i aşa de cu coada-ntre picioare, Chaverny bănuia că se vîrîseră în cine ştie ce aventură. Dar ştia şi că normandul se învîrtea cîte o jumătate de oră în jurul problemei, fără a mărturisi nimic. De aceea decise să se adreseze gasconului, care era mai vorbăreţ şi al cărui cap era încă puţin înfierbîntat de libaţiunile recente.

— Hai, vorbeşte tu, îi spuse. Dacă nu spui adevărul, îţi jur că nu veţi mai ieşi de-aici, nici unul din voi, nici ziua, nici noaptea.

— Pentru că aşa vreţi, răspunse gasconul, o să vă spunem tot... Şi, pe sfîntul Dumnezeu! o să vă apuce rîsul!

Degeaba îi înfipse Passepoil un cot ascuţit în coaste, Cocardasse se pornise — nu l-ar mai fi oprit nici dracul. De cîte ori nu l-am mai văzut trăncănind vrute şi nevrute?... Dar acum, chiar că nu era cazul.

— Care va să zică — începu — mergeam spre Grange-Batelière şi hop! că ne-am întîlnit cu Opera.

— Ce-mi tot cînţi?

— Adevărul adevărat, aşa cum mă vedeţi!... Şi, păcatele mele! în zilele în care este închisă, aşa cum ne-aţi spus ieri, doamnele actriţe umblă creanga, spre cea mai mare plăcere a lui Cocardasse şi a lui Passepoil. Slavă Domnului! Azi-noapte, domnule Chaverny, am văzut Opera.

— N-ai vrea, cumva, să fii mai clar?

Gasconul fu mai clar, folosind limbajul său pestriţ, întretăiat de hohote de rîs, cărora li se alătura veselia lui Chaverny.

— Pe cinstea mea! exclamă acesta, voi ăștia nu vă plictisiți deloc. Dar din toate acestea rezultă că ați făcut cu totul altceva decît ce trebuia să faceți.

— Cam așa se pare, încuviință Cocardasse. Totuși ne vom răscumpăra, făcîndu-ne datoria diseară.

— Și chiar vă închipuiți că vă veți petrece astfel toate nopțile afară?

— Nu toate, domnule marchiz; dar — adăugă gasconul cu o gravitate plină de haz — niște spadasini bătrîni, așa ca noi, sînt obișnuiți să nu doarmă decît o noapte din cinci, și dacă Micul Parizian ar fi aici, v-ar spune la fel ca mine, zău așa!

— Asta înseamnă că trebuie să vă las să vă faceți de cap?

— Drăcia dracului! cred că asta-i părerea mea, și micuțul nu mă va contrazice... Dac-am avea mișcările libere...

— Ah! dacă le-am avea!

— V-ați întoarce la Grange-Batelière ca să vă-ntîlniți acolo cu Opera? se oțărî marchizul.

— Vai de capul meu! nu e sărbătoare în fiecare zi...

— O! nu!... suspină fratele Passepoil, cu ochii ridicați spre cer.

— Și totuși, continuă Cocardasse, care ținea să-și recîștige libertatea, este și ceva adevărat în ce spunea domnul marchiz.

— A! și ce, mă rog? întrebă acesta.

Gasconul se hotărî să pună totul în joc:

— Păi, vorba este că ne-am duce, cu adevărat, la Grange-Batelière, dar că Opera n-ar mai fi amestecată cu nimic... ceea ce nu înseamnă că nu vor fi doamne.

— Bănuiam eu...

Gasconul făcu un gest de profundă milă.

— Asta-i treaba micului meu profesor de scrimă, care aleargă mereu după sexul frumos. Între timp Cocardasse își ascute privirea și puțin îi pasă de nimicurile astea. Ieri ne-am ratat întîlnirea și, pe cinstea mea! astă-seară nu trebuie s-o mai ratăm.

— Ne-am dat cuvîntul, murmură Amable care, cu toate fericirile din noaptea trecută, nu uita promisiunea făcută Desfrînatei.

— Vai de păcatele mele!... îl întrerupse Cocardasse, fusta va fi pierzania micuțului ăsta!... Deși aproape întotdeauna în jurul femeilor găsești ceea ce cauți, și am ca o idee că în jurul celei de-acolo vom găsi ceva.

— S-ar putea să fie lovituri de spadă, zise marchizul.

— *As par pur!* [1] Este mai mult decît probabil, dar noi vom da mai multe decît vom primi și, printre toate, vor fi negreșit și unele pentru vreun dușman al lui Lagardère.

— Ei, bine! duceți-vă unde veți vrea, dar — mai ales — să vă aduceți pielea întreagă.

— Vai de capul meu!... Dacă pielea celorlalți nu s-ar teme mai mult decît a noastră, cred că cimitirele ar fi inutile. Fiți liniștit, domnule marchiz, Cocardasse și Passepoil nu-și vor pierde pielea.

Chaverny se culcă la loc și maeștrii de arme plecară, încîntați că avuseseră cîștig de cauză pentru viitor și că scăpaseră așa de ușor pentru trecut.

— Vai de păcatele mele!... ce zici de cum am cîștigat bătălia?

— Cuvîntul este un lucru foarte frumos, nobilul meu prieten.

— Mie-mi spui, iubițelule?... Dacă n-aș fi fost profesor de scrimă, aș fi putut să fiu orator. Partea proastă este că amîndouă sînt meserii care fac sete.

Și, pentru a întări mai mult aceste vorbe, își trase prietenul după el, la bucătărie, unde doamna Françoise îi reconfortă cu o ceașcă de supă. Amîndoi aveau nevoie de așa ceva după peripețiile acelei nopți agitate.

— Atunci, ne-am înțeles pentru diseară? întrebă Amable.

1 *As par pur!* (dialect gascon, în franceza veche) = Nu te teme! (n.t.)

— Slavă Domnului! cred şi eu, chiar dacă doamnele de la *Vizuina Puturoasă* nu au farmecele celor de la Operă...

— Toate femeile sînt frumoase cînd ştii să le apreciezi, îşi spuse Passepoil părerea, cu convingere.

— Şi toate vinurile sînt bune, puşlama, cînd ai un gîtlej bine făcut... Cel al lui Cocardasse nu are forma unui corn de vînătoare!

Tot aşa cum acestuia îi era şi mai sete după ce băuse, tot astfel Passepoil era mai îndrăgostit după ce iubise.

Amîndoi se lingeau pe buze dinainte, unul la gîndul urcioarelor pe care avea să le golească, celălalt visînd la farmecele Desfrînatei. Cît despre diferenţa faţă de ceea ce gustaseră în noaptea precedentă — vinurile cele mai generoase şi femeile cele mai apreciate din Paris — şi ceea ce îi aştepta în acea seară — vinul alb de Vauvert sau de vreun alt soi şi servitoarele de la han —, prea puţin le păsa. Li s-ar fi putut aplica foarte bine următorul dicton celebru, dac-ar fi fost compus în acea epocă:

Ce importanţă are sticla, dacă ai beţia![1]

Totuşi un lucru îi punea pe gînduri: se întrebau ce primire le rezerva Desfrînata. Mai ales normandul era foarte îngrijorat în legătură cu asta. Nu uita că ea îi dăduse — ca să spunem aşa — ordinul de a reveni a doua zi şi că era o femeie în stare să-şi facă ascultată voinţa. Aşa că tremura numai la gîndul privirii oblice ce va apăsa asupra lui, cu atît mai mult cu cît în mintea lui nu găsea nici un mijloc de a potoli mînia cumplitei matroane.

Îşi deschise inima faţă de Cocardasse, care izbucni în rîs:

— Nu te teme, iubiţelule!... Pune-ţi doar cîţiva bănuţi de argint în buzunar, şi frumoasa va fi blîndă ca un

[1] Textul original în lb. franceză este: *Qu'importe le flacon, pourvu qu'on ait l'ivresse!* (n.t.)

mieluşel. Mi-e milă de tine, micul meu profesor de scrimă, că nu ştii că pe bărbat îl învingi cu oţel, iar pe femeie — cu argint.

— Ai dreptate mereu, Cocardasse. Dar nu eşti de părere să mergem să dormim o oră sau două, căci s-ar putea prea bine ca la noapte să nu dormim deloc?

— Faci cum vrei, bătrîne. Cît despre mine, prefer să beau o sticlă cu prietenul Berrichon, în sănătatea res-pectabilei sale bunici.

— Nu! Nu! se împotrivi Françoise. Plecaţi din bucătăria mea, jupîne Cocardasse. E destul că l-aţi învăţat pe micuţul meu să-şi omoare aproapele, fără să mai fie nevoie să faceţi din el un beţiv şi un amator de fuste.

— Păcatele mele!... dar, buna mea doamnă, bărbatul este făcut ca să se bată, să bea şi să iubească! Passepoil şi cu mine constituim cea mai bună dovadă: eu beau, el iubeşte şi amîndoi ne batem... Pe toţi dracii! nu este deloc mai rău din cauza asta, şi tot aşa va fi şi cu copilaşul dumitale.

— La vîrsta lui, murmură tandrul Amable, eu sedusesem deja...

Se întrerupse brusc, căci Françoise Berrichon îi aruncase drept în mutră cîrpa de bucătărie, pentru a-l face să tacă. După care îi îmbrînci pe amîndoi, silindu-i să iasă.

Toată ziua se învîrtiră ca nişte suflete chinuite, aşteptînd cu nerăbdare să vină seara. Şi totuşi, ar fi fost tare miraţi dacă li s-ar fi spus că domnişoarele de la Operă — contrar părerii gasconului — nu le erau datoare cu nimic. Căci nu numai că îi copleşiseră cu favorurile lor pentru că le scoseseră dintr-o situaţie foarte grea, dar mai ales îi salvaseră pe ei înşişi dintr-o cursă întinsă, în care s-ar fi putut prea bine să-şi piardă viaţa.

Aşa se întîmplă că, adesea, cel care crede că a săvîrşit o faptă bună este primul care beneficiază de pe urma ei. În balanţa destinului, virtutea acelor doamne şi viaţa profesorilor de scrimă avuseseră aceeaşi greutate.

9 Căutare nocturnă

Să mergem puţin înaintea celor doi viteji ai noştri, pentru a vedea ce se întîmplase în seara din ajun în cele două spelunci, *Vizuina Puturoasă* şi *Crăpelniţa*, căci nu doar în cea dintîi se veghease toată noaptea în onoarea lor.

Imediat după ce plecaseră, Desfrînata fusese cuprinsă de o teamă vagă că nu-i va mai vedea întorcîndu-se şi, în această problemă, femeia nu era vinovată cu nimic. Într-adevăr, dacă steaua lor nenorocoasă avea să i-i aducă pe amîndoi înapoi, ea îşi promitea pur şi simplu să-l momească pe normand cu promisiuni vagi, cărora nu le va da, desigur, nici o urmare. Între timp, banii profesorilor de scrimă vor intra în punga ei, şi mai ales acesta era aspectul care o interesa.

Astfel îşi făcea jocul obişnuit, ferindu-se să-i jumulească dintr-o dată şi din prima zi pe nătărăii pe care i-i trimitea Providenţa sau diavolul.

O zicală înţeleaptă spune că nu te laşi jupuit de viu fără să ţipi. Şi, deoarece saşia noastră nu voia să se audă strigătele victimelor sale, le închidea gura cu o sărutare, în timp ce-şi băga mîna în buzunarul lor. Puţinele intimităţi ce se obţineau din partea ei erau plătite scump, şi cei cărora li le permitea pe toate trebuiseră să-şi golească în faţa ei o pungă bine garnisită.

Este uşor de înţeles interesul pe care-l purta celor doi profesori de scrimă şi mai ales lui Passepoil, în care ghicea pe unul din acei îndrăgostiţi creduli, pe care-i poţi suci oricum, doar cu o ocheadă.

Yves de Jugan şi Raphaël Pinto aveau un motiv pentru a-şi aştepta prietenii din ajun. I-am văzut, într-un local rău famat de pe strada Guisarde, urzind în legătură cu aceştia nişte planuri ticăloase, împreună cu Gauthier Gendry şi cu Balena.

Acesta din urmă renunţase la afaceri, deoarece negoţul lui de vînzător de migdale nu-i adusese decît necazuri, fără ca măcar, în compensaţie, să afle ce voia să ştie. Şi acum avea un nou motiv de ură împotriva profesorilor de scrimă, a căror apariţie pe nepusă masă îl împiedicase să-l pedepsească aşa cum merita pe Jean-Marie Berrichon. Aşa că, pînă cînd îl va găsi iar pe ştrengar, se gîndea că va putea, chiar în acea seară, să se răzbune pe apărătorii acestuia.

Aşadar, dacă hangiţa *Vizuinei Puturoase* pusese gînd rău banilor lui Cocardasse şi ai lui Passepoil, prea puţin păsîndu-i de virtutea lor, cei patru ticăloşi amintiţi mai înainte nu voiau decît viaţa lor şi-şi luaseră toate măsurile în acest scop.

Dar nu întotdeauna se împlineşte ceea ce-ţi doreşti cel mai mult. În zadar scrutase zările Desfrînata, de pe pragul său, şi degeaba îşi lustruiseră banditii săbiile în vederea onoarei pe care o vor avea, de a găuri trupurile ajutoarelor lui Lagardère: strădaniile lor aveau să rămînă fără folos.

La apusul soarelui, Balena şi Gendry se duseră aşadar la cîrciuma *Crăpelniţa*, în timp ce Yves de Jugan şi Raphaël Pinto intrau la *Vizuina Puturoasă* unde nu era ocupată nici o masă.

— Cum? încă n-au sosit camarazii noştri de ieri? întrebă Yves de Jugan, după ce parcurse sala cu privirea.

— N-am văzut pe nimeni, răspunse Desfrînata. De altminteri, nu s-a făcut încă ora.

— Speram să-i găsesc mai devreme şi să-i invit să ia masa cu noi.

— Fir-ar să fie! exclamă Pinto, măcar de n-ar lipsi în seara asta; buzunarul mi-e aproape gol şi am nevoie să cîştig ceva bani de la ei, ca să mă refac.

— Stai aşa!... Uşurel!... îl întrerupse hangiţa. Eu voi fi prima care să ia parte la joc şi, dacă cineva trebuie să cîştige, mi se pare cinstit ca acela... să fie stăpîna casei.

— Vom vedea asta, frumoaso, ripostară tinerii. Pînă atunci, adu-ne de mîncare și scoate vin pentru Cocardasse. Cînd va sosi, îi va fi sete.

Trecu o oră întreagă, în timpul căreia cei doi voinici își puseră fălcile la treabă cu acea energie pe care o dă pofta de mîncare a celor douăzeci de ani. Abia din cînd în cînd își ridicau capul pentru a schimba cîteva glume grosolane cu servitoarele.

Profesorii de scrimă nu mai soseau la Desfrînata care, destul de enervată de această așteptare, făcea o continuă navetă între scaunul ei și ușă.

Tinerii, după ce începuseră o partidă de zaruri, păreau la fel de îngrijorați și incapabili să se concentreze la joc. Yves de Jugan chiar ieși pentru cîteva clipe și scoase un fluierat în fața ușii cîrciumii *Crăpelnița*, unde i se alătură imediat Gauthier Gendry.

— Sînt acolo? întrebă acesta.

— Nu încă; poate că au fost siliți să întîrzie, dar sînt sigur că vor veni.

— Înțelegerea fusese făcută pentru astă-seară, nu-i așa?

— Categoric.

— Nu uita să-l îmbeți pe Cocardasse și, dacă poți, chiar pe amîndoi. Cînd vor fi gata de plecare, vino să-mi dai semnalul; te aștept.

Yves de Jugan se reîntoarse la Pinto și așteptarea se mai prelungi încă vreo oră.

— Nu vor veni, bombănea Desfrînata. Dacă Passepoil încearcă să-și bată joc de mine, n-are decît să se păzească!

— Realitatea este că ar greși tare rău, zise Pinto, cu ironie. Cînd ai norocul de a fi intrat în grațiile lui Venus, ai fi de neiertat dacă le-ai disprețui.

— Tu să taci, filfizonule, zice femeia, grațiile mele nu sînt pentru un tinerel ca tine, și am eu grijă să le împart cui trebuie.

— Şi dacă nu vor veni, continuă Raphaël, care avea chef s-o sîcîie pe hangiţă, poate vom avea şansa de a fi acceptaţi spre a-i înlocui?

— Obrăznicătură!... ţi-am zis să taci, îl repezi Desfrînata, înaintînd cu mîna ridicată.

Pinto făcu un plonjon sub masă.

Yves de Jugan îi spuse să se-astîmpere. Nu era momentul să se poarte astfel încît să fie daţi pe uşă afară.

— Vor veni, susţinu el, sînt sigur. Ia tăceţi, vine cineva.

Într-adevăr, intră un bărbat care-şi vîra sabia la loc în teacă. Era cam palid şi părea să aibă cît mai repede nevoie de un întăritot.

Din păcate, nu semăna deloc nici cu Cocardasse, nici cu Passepoil, şi nu trebuia să-l priveşti de două ori ca să-ţi dai seama că făcea parte dintr-una din acele bande de tîlhari mereu la pîndă prin preajma canalului.

Persoana şi veşmintele sale nu erau deloc arătoase. Cînd Pinto îl întrebă ce i se-ntîmplase, necunoscutul îl privi cu neîncredere şi-i răspunse răstit:

— Nimic, sau, oricum, e treaba mea.

Apoi se duse să se aşeze la o masă în fundul sălii şi, chemînd-o pe Desfrînata, comandă:

— Dă-mi repede de băut.

— Oho!... făcu gazda. Ar trebui să vorbeşti altfel... Şi, mai înainte de a comanda aşa ritos, ai arginţi?

— Arginţi, nu... dar am aur, şi încă din cel care n-a trecut pe la Palatul Monedelor[1].

Scotoci prin buzunar şi scoase un lănţişor pentru doamne, pe care-l săltă în mînă, zicînd:

— Ia priveşte!... ăsta valorează cît să beau o noapte întreagă, iar în schimb, tu o să ţi-l poţi pune la gît.

Desfrînata vru să cîntărească lanţul în mînă. Dar bărbatul închise pumnul rînjind:

1 *Palatul Monedelor:* Centru de fabricaţie monetară în Franţa, aflat în Paris şi construit între 1771—1777. (n.t.)

— Jos labele, grăsano. Îl vei avea cînd nu-mi va mai fi sete.

— De unde l-ai luat? întrebă femeia.

— Dacă vei fi întrebată...

Hangița își înfipse mîinile în șoldurile zdravene.

— Fără secrete, zise. L-ai furat, amice, și nu departe de aici. Îmi place să știu ce se petrece prin preajma hanului meu, chiar și numai pentru a mă distra — eu, care nici nu scot nasul pe-afară.

— Trebuia să vii să vezi.

— Prefer să-mi spui ce-ai văzut tu.

— Eu n-am văzut nimic.

— N-ai văzut nimic?... tu?... Să știi, micuțule, că n-o duci cu preșul pe Desfrînata și nu ca să dai jos nucile din pom îți scoseseși, mai adineauri, spada din teacă.

Banditul protestă:

— Îți spun că n-am văzut nimic, pentru că era beznă. Dă-mi pace, sau plec în altă parte. Dacă n-am chef să spun nimic, nu tu, cumătră, ești cea care mă va face să trăncănesc!

— Faci o mare greșeală! exclamă Desfrînata care, cu o mișcare neprevăzută, îi smulse spada din teacă.

După ce-l dezarmase în felul acesta, făcu un pas înapoi și, cu mîna ce-i rămăsese liberă, scoase din corsaj un pistol a cărui țeavă o îndreptă spre tîmpla ciudatului ei mușteriu.

— Nu ești nici primul și nici ultimul pe care-l voi face să vorbească împotriva voinței lui, îi zise. Și te poftesc să nu mai te lași rugat, dacă nu vrei să-ți dau și alte lecții pe care le folosesc pentru dezlegarea limbilor.

Yves de Jugan și Raphaël Pinto urmăreau cu interes această scenă. Cît despre servitoare, deși erau obișnuite cu manevrele expeditive și războinice ale stăpînei lor, o aplaudară.

— Le vezi — spuse hangița, arătîndu-le pe zgripțuroaicele adunate în jurul ei. Asta este banda mea, și valorează cît a ta, căci e nevoie de mulți bărbați pentru

a le face să le fie frică. Trebuie să-ţi dai drumul la gură, băiete, dacă nu vrei să petreci un sfert de oră neplăcut între labele lor.

Banditul încercă s-o şteargă. Una dintre femei îi văzu mişcarea, îi tăie cu curaj calea şi, izbindu-l cu capul în piept, îl făcu să se rostogolească sub masă.

— Buun! zise Desfrînata. Asta te va face mai ascultător.

Dar omul era încăpăţînat:

— Nu, n-o să vorbesc. Nici nu ştiu cine sînt ăştia doi.

Cu degetul îi arăta pe Jugan şi pe Pinto, care începură să rîdă.

— Nu sîntem nici ofiţeri de poliţie, nici jandarmi, răspunseră, şi-ţi poţi depăna liniştit povestea, bătrîne. S-ar putea chiar să ne intereseze. Ia daţi-i să bea, fetelor, poate i se va dezlega limba.

În faţa urcioarelor, omul se hotărî.

— Poate c-aţi văzut — începu — nişte doamne drăguţe, plimbîndu-se toată după-amiaza prin împrejurimi, pe la Grange-Batelière. Au făcut greşeala să rămînă pe-acolo pînă la o oră prea tîrzie, şi vina nu era numai a lor, căci noi îi îmbătasem pe vizitiii care le conduceau trăsurile şi tăiasem pe trei sferturi, cu fierăstrăul, una dintre hulube.

— Cine erau doamnele acelea?

— Nu le-am cerut să ne spună numele. Aveau bijuterii frumoase şi, în buzunare, aur — lucruri foarte tentante pentru cei care n-au aşa ceva, cu atît mai mult cu cît, în meseria noastră, nu rămîi nepăsător nici la o femeie drăguţă, într-o noapte ceţoasă.

— Înţeleg, îl întrerupse Desfrînata. Le-aţi atacat ca să le jefuiţi şi... pentru rest.

— Aşa-i precum zici, frumoaso, şi lovitura era extraordinar de bine organizată. S-a întîmplat ceea ce prevăzusem: huluba s-a frînt, trăsura s-a răsturnat; noi am apărut spre a ne oferi serviciile şi pentru a uşura încărcătura. Ba chiar atunci s-a-ntîmplat că mi s-a agăţat

de degete lănţişorul ăsta: am tras brusc şi, din mînă, mi-a trecut în buzunar.

— Cîţi eraţi, care puseserăţi la cale cursa?

— Doisprezece. Erau tot atîtea femei şi nu exista nici un motiv pentru ca trăsurile să nu plece înapoi goale. Doamnele s-ar fi trezit a doua zi dimineaţa fără nici o zgîrietură.

— Sînteţi nişte laşi! exclamă Desfrînata. Nu se atacă nişte femei care nu sînt apărate de nimeni şi care nu sînt în stare să se apere ele înseşi. Nu v-ar fi mers dacă ne-aţi fi atacat pe noi.

— Tot ce se poate, dar cît despre alea, vorbeşti prea uşor, cetăţeanco. Cui i-e frică de lup, n-are decît să nu vină să se bage-n gura lui. Pentru noi, ăştia, orice vînat e bun, mai ales atunci cînd are pielea fină şi punga garnisită.

— În fine, şi ce s-a mai întîmplat?

— S-a-ntîmplat că nu ne-am ales nici cu femei, nici cu bani, şi că cinci de-ai noştri au rămas pe teren, după ce o jumătate dintre ei o luaseră la goană.

— O jumătate, plus unul, şi acela eşti tu...

— Te pricepi să numeri, frumoaso. Deoarece eram ultimul, nu mi s-a părut c-ar fi nimerit să completez jumătatea de duzină de răniţi şi morţi. Am spălat putina, şi iată-mă.

— Păcat... Dar, ia spune-mi, cine v-a mîngîiat aşa de bine coastele? Presupun că nu doamnele pe care le-aţi jefuit?

— Au fost de-ajuns doi bărbaţi, sau, mai curînd, doi diavoli. Ah! pot să vă asigur că ăia ştiu să mînuiască o sabie!

Yves de Jugan şi Raphaël Pinto schimbară o privire.

— Cum erau acei bărbaţi? întrebară, aproape simultan.

— Era mai ales un vlăjgan lung, care zbiera nişte înjurături cumplite şi care se pricepea să-ţi vîre oţelul în piept sau drept în mijlocul frunţii!

— Cocardasse! şopti Pinto la urechea vecinului său.

— Şi nici celălalt nu era mai prejos, continuă omul. Era un fel de sfrijitură, care-ai fi zis că e pus pe arcuri de oţel. Ăla nu spunea nimic — spada lui vorbea pentru el.

— Passepoil! spuse de astă dată Jugan la urechea lui Pinto.

— Nu ştiu, mărturisi banditul, de unde ieşiseră cei doi ticăloşi, şi nici că m-aş duce să-ntreb care le e adresa. De altminteri, poate că n-o să-i mai întîlnesc niciodată, fiindcă...

Desfrînata îi puse mîna pe umăr. Ghicise şi ea despre cine era vorba.

— Ce vrei să spui? strigă.

— Doamne!... Au dat o groază de lovituri de spadă, dar, cu siguranţă, au şi primit; şi nu-i imposibil ca în clipa asta să fie pe cale de a crăpa, lîngă cei pe care i-au hărtănit aşa de rău... N-am aşteptat să văd cum stau lucrurile.

— Ticălosule!... tună vocea Desfrînatei. Dacă li s-a întîmplat o nenorocire, vei plăti pentru ceilalţi...

— Ei, na!... Aşadar, îi cunoaşteţi?

— Îi aşteptăm aici de două ore... Mare păcat că nu v-au înfipt în frigare ca pe nişte pui, începînd cu tine!

— Aa! s-avem iertare!... Este, dimpotrivă, un noroc atît pentru mine cît şi pentru dumneavoastră, căci altminteri nu v-aş fi putut spune ce s-a-ntîmplat, şi asta nu i-ar fi împiedicat să fie răniţi sau morţi, dac-aşa o fi fost să fie.

— Asta vreau să ştiu! zise Desfrînata, izbindu-şi palma de frunte. Ne vei conduce acolo. Mai întîi, dă-mi lanţul de adineauri.

— O clipă; n-am băut pentru toată valoarea lui.

— Destul cu vorba!... Dă-l, sau o să ajungi lîngă ceilalţi.

Banditul înţelese că trebuia să se execute, şi lănţişorul de la gîtul Cidalisei trecu în mîinile Desfrînatei, care de a doua zi avea să se împodobească cu el.

Yves de Jugan se făcu nevăzut cîteva clipe, pentru a-l preveni pe Gendry în legătură cu ce se întîmpla, şi

acesta se pregăti să li se-alăture, ca din întîmplare, împreună cu Balena, de îndată ce vor porni în căutarea profesorilor de scrimă. Dacă nu le vor găsi decît cadavrele, treaba va fi gata făcută.

Hangița puse o torță în mîinile lui Pinto, o alta în cele ale banditului. Ea însăși, înarmată cu pistolul, mergea în spatele acestuia.

— Pregătiți paturile, le porunci servitoarelor. Dacă sînt doar răniți, îi vom aduce aici. Hai, înainte, pe drumul cel mai scurt.

Ciudatul alai porni la drum, în lumina tremurătoare a torțelor și, în noaptea fără lună, spectacolul era lugubru.

După mai puțin de un sfert de oră, dădură peste un cadavru cu chipul schimonosit.

— Bun, ăsta-i unul, zise Desfrînata, după ce-l cercetase. Nu-i ceea ce căutăm.

Pămîntul era răscolit cu picioarele. Te afundai în noroi amestecat cu sînge.

— Uite altul, zise femeia, împingînd cu piciorul un nou cadavru.

— Îl cunosc, afirmă tîlharul, trebuie să fie cel lovit în frunte.

— E o treabă făcută curat, rînji Desfrînata, după ce se aplecase ca să constate faptul. Mîna care a dat această lovitură trebuie să fie obișnuită să expedieze gentilomi fără a le deteriora vesta.

Numără cinci trupuri aproape reci, dar în zadar au fost explorate împrejurimile, nu mai găsiră altele.

— Hei! voi de colo!... Oare ce căutați, prieteni? întrebă un glas, din spate.

Erau Gendry și Balena, care veneau în ajutor.

Hangița îi înfruntă:

— Și voi, ce vreți?

— Ușurel! nu te supăra, mămico!... Poate că v-ați pierdut niște prieteni prin noroi? Dacă aveți nevoie de serviciile noastre, iată-ne la dispoziția dumneavoastră.

— Nu mai avem nevoie de nimeni, bodogăni femeia.

Dar Gendry n-o asculta și era atent la Yves de Jugan care-i descria, amabil, tot ce se întîmplase, după care constată:

— Atunci înseamnă că lipsesc doi la apel!

— Da... Cocardasse și Passepoil...

— Cum?... cum ai zis?... Cocardasse și Passepoil?... Păi ăștia sînt prieteni de-ai mei, și aș fi foarte necăjit dacă li s-ar fi-ntîmplat o nenorocire. Să căutăm bine, copii, ca să le dăm cît mai grabnic ajutor.

Singurul martor al bătăliei crezu că e dator cu o explicație:

— Poate că nu erau decît răniți, și nici asta nu știu.

— Răniți!... Dar atunci ar fi putut să se tîrască undeva.

Gauthier Gendry luă torța din mîinile lui Pinto și începu să scotocească prin cele mai mici unghere, pînă și în tufele de drobiță[1]. Ar fi plătit mult pentru plăcerea de a-i găsi pe Cocardasse și Passepoil, sau măcar pe unul din ei, întinși pe spate, cu brațele desfăcute și lipsiți de viață.

Curînd fură nevoiți să renunțe, și ex-sergentul din regimentul de gardă, cu un glas pe care se silea să-l facă emoționat, se porni să înșire panegiricul pretinșilor săi prieteni. Mai lipsea puțin și ar fi vărsat lacrimi pentru nefericitul lor sfîrșit.

Între timp, tîlharul care tot mai căuta, sub supravegherea Desfrînatei, își trase brusc o palmă peste frunte:

— Am o idee, zise.

— Este momentul s-o faci cunoscută, amice, îl sfătui hangița, cu destulă asprime. Vorbește.

— Dac-ar fi răniți, doamnele pentru care își riscaseră viața nu i-ar fi părăsit și poate că i-au luat în trăsurile lor... Este inutil să-i căutăm aici...

— E posibil să ai dreptate, aprobă Desfrînata după o clipă de gîndire.

Și, cu un ton înverșunat, șopti:

[1] *Drobiță:* specie de arbust spinos. (n.t.)

— Totuşi, aş fi vrut să-i îngrijesc eu însămi.

Nu adăugă c-ar fi făcut-o pentru ceea ce-ar fi putut cîştiga din asta.

Gauthier Gendry acceptase părerea celorlalţi, dar simţi nevoia să-şi exprime propriul gînd:

— S-ar putea să fie aşa şi, totuşi, cine ne dovedeşte că n-au murit în timpul transportului?

Comentînd această ultimă ipoteză, grupul se întoarse la *Vizuina Puturoasă* şi, pe drum, Gendry îşi reluă văicărelile cu privire la soarta prietenilor săi. Despărţindu-se de Desfrînata în pragul uşii, îi promise să se informeze despre ce s-o fi întîmplat cu ei şi să-i aducă la cunoştinţă de îndată ce va afla ceva. Apoi plecă, urmat de Balena, amîndoi cu lacrimi prefăcute pe marginea pleoapelor.

Şi aşa s-a făcut că, la ora la care gustau toate deliciile unor mîncăruri bune şi ale unor trupuri frumoase, Cocardasse şi Passepoil au fost onoraţi cu un discurs funebru, ceea ce nu i-a împiedicat să se simtă şi în continuare la fel de bine ca şi Pont-Neuf.

Dacă, mai tîrziu, aveau să-l întîlnească pe Gauthier Gendry, cu siguranţă îl vor face să cînte un alt soi de litanie.

10 La Desfrînata

Aşa deci, iubiţelule — îi spunea Cocardasse alter-ego-ului său, în vreme ce treceau, împreună, pe poarta Richelieu — uite c-o să fie o noapte splendidă!

— Noaptea este propice dragostei, şopti fratele Passepoil, a cărui inimă se aprindea întotdeauna la fel de prompt.

— Ei! fitil viu ce eşti, acolo unde mergem este un fel de templu al Amorului... acolo sînt nişte doamne

care nu cred că dispreţuiesc asemenea îndeletniciri mărunte...

— Se potriveşte cu vîrsta lor... şi cu a mea...

— Brr!... Cred că atunci cînd mama ta te-a adus pe lume, pe un drum din Normandia, a mea făcea cam acelaşi lucru pe malurile Garonei[1].

— Tot ce se poate, nobilul meu prieten... dar eu am inima mereu tînără... şi mi-e teamă că a ta s-a înecat în lichid.

— Ba nu, micuţule, ba nu!... Vezi tu, un bărbat aşa cum trebuie se deosebeşte de cei mai puţin bine alcătuiţi prin faptul că ştie să bea... Trebuie să fii tînăr şi fără minte, sau bătrîn şi bolnav, pentru a-ţi pierde vremea făcînd reverenţe domnişoarelor... Zău aşa! să te gîndeşti la fleacurile dragostei este o ţăcăneală diavolească!

Privirea pe care Passepoil i-o aruncă nobilului său prieten nu era lipsită de o oarecare milă.

— Şi totuşi, ai în faţa ochilor exemplul contrariului, continuă cu o voce blîndă şi convingătoare. Oare domnul conte de Lagardère, stăpînul nostru, n-ar răsturna pămîntul pentru cea pe care o iubeşte?... Oare domnul marchiz de Chaverny nu se topeşte de dragoste pentru domnişoara Flor?... În toată casa, doar Jacinta nu vrea să se căsătorească...

— Ei, na!... şopteşte-i două vorbuliţe despre asta, poate ai noroc.

— Nu i-am spus decît una, şi mi-a dat, cu mîna ei frumoasă, o palmă răsunătoare... dar şi asta este o fericire.

— Vai de păcatele mele! exclamă Cocardasse, izbucnind în rîs. Poţi să repeţi, iubiţelule. Cu un picuţ de răbdare obţii orice.

— Nu este răbdătoare la capitolul acesta şi aş primi două palme în loc de una... Şi, totuşi, am fi avut o căsnicie aşa de bună împreună!...

[1] *Garona* (în lb. franceză, *Garonne*): fluviu în sud-estul Franţei, care izvorăşte din Spania şi se varsă în Atlantic, udînd pămîntul provinciei Gascogne, de unde era originar Cocardasse. (n.t.)

— Poate că-i mai bine așa, puștiule. Ea este prea tînără și prea drăguță pentru un maimuțoi bătrîn ca tine și, bietul meu Amable, e foarte probabil să ți se fi întîmplat o nenorocire.

— Ia te rog! replică normandul, jignit, asta ar rămîne de văzut. Jacinta este în stare să se apere împo-triva încercărilor admiratorilor...

— Văleu! *povero!* ce naiv ești, vorbind deja ca un soț... Ți s-ar fi spus să te duci să te uiți către dreapta, în timp de nevasta ta s-ar fi lăsat sărutată la stînga. Vezi tu, micuțule, noi nu sîntem din plămada din care sînt făcuți Iosif-ii și, pe cinstea mea! cel mai bun menaj din lume tot al lui Cocardasse și-al lui Passepoil este!

Acesta din urmă oftă:

— Îi lipsesc totuși o grămadă de farmece...

— Asta poate pentru că nu știi tu să le vezi, cît despre mine, unul, căsătoria nu m-atrage deloc. Soția mea este Pétronille: nu strigă, își face trebușoara corect și nu mă-nșeală niciodată; fără a mai pune la socoteală, puștiule, că în viața noastră am făcut mult prea multe văduve, ca să riscăm să fim plătiți cu aceeași monedă.

— Fiecare cu ideile lui și, oricît de bun ar fi menajul nostru, asupra acestui punct nu sîntem deloc de acord.

— Ei, na!... atîta pagubă. De altminteri, nu se pune problema să ne căsătorim în seara asta.

— Parcă poți ști vreodată, Cocardasse? Cîteodată inima vorbește tocmai cînd te-aștepți cel mai puțin.

— Drăcia dracului!... Sînt sigur că a mea nu va vorbi! Dar de ce naiba n-ai ales aseară, din grămadă?... Domnișoara Cidalise ar fi o doamnă Passepoil foarte prezentabilă...

Normandul replică aruncîndu-i nobilului său amic o privire indescifrabilă:

— Prea prezentabilă... E un petic care nu se potrivește la sacul meu.

— Vai de păcatele mele!... și unde ai vrea tu să-ți găsești peticul pe măsură, micuțule?... Cred că Desfrînata-i mult sub măsura ta.

— Ar fi atît de drăguță dacă nu s-ar uita cu un ochi la slănină și cu altul la făină!... Și totuși, mai mult mă sperie decît mă atrage...

— Femeilor care se uită strîmb, niciodată nu li se pare că bărbații lor merg drept. Ferește-te de asta, ștrengarule, mai ales că nu tu ai fi cocoșul în ogradă. Cînd cărbunarul nu este stăpîn la el în casă, rar se întîmplă ca lucrurile să nu meargă rău.

— Sînt cu totul de părerea ta, Cocardasse. Dar mai există și altele, în afară de domnișoara Cidalise și de Desfrînată. În sfîrșit, vom trăi și vom vedea. Deoarece toată lumea se căsătorește, va trebui, odată și-odată, să vină și rîndul nostru.

— Aiurea!... rîndul meu ți-l cedez și, dacă fiul lui Cocardasse-senior va muri, îți jur că o va face în pielea unui celibatar.

Tot sporovăind astfel, cei doi prieteni trecuseră de zidurile de apărare ale orașului și ajunseseră la țară; mergeau cu acel pas vioi al oamenilor care n-au de ce se teme sau, cel puțin, cărora puțin le pasă.

Lumina zilei scădea tot mai mult și ceața care se ridica din mlaștini începea să învăluie totul. Din timp în timp, gasconul călca în cîte o baltă de apă, ceea ce era pretext pentru o înjurătură formidabilă, iar Passepoil, care pățea același accident, aprecia că în mod evident acel cartier nu era o țară a belșugului.

— Nu ți se pare, zise, că nu e prea plăcut pe-aici, în plină beznă? Dacă Desfrînata nu ne ține la ea pînă la răsăritul soarelui, am ca o idee că nu ne va fi prea bine să pleoscăim pe-aici, după miezul nopții.

— Oho!... dacă reușim să ne vedem vîrful nasului, este de ajuns. Noi, ăștia, sîntem cam ca liliecii.

— E posibil ca acest lucru să ne fie de folos peste cîteva ore...

— La ce te gîndești, iubițelule?... Ne vom simți atît de bine la *Vizuina Puturoasă*, încît tot acolo vom fi și cînd se va face ziuă. Uiți că Chioruța are o slăbiciune

pentru tine şi că s-ar putea ca noaptea să ţi se pară prea scurtă. În ceea ce mă priveşte, nu va fi niciodată destul de lungă, atîta vreme cît voi avea ce bea.

Ajunseră curînd la han, a cărui uşă era larg deschisă, scăldînd în lumină drumul. Ceva mai departe, cele două ferestre înguste şi zăbrelite de la cîrciuma *Crăpelniţa* păreau doi ochi roşii şi însîngeraţi, deschişi spre misterele nopţii.

Gasconul îşi încadră silueta sa lungă în golul uşii şi, întorcîndu-se spre tovarăşul său, zise cu un glas ca de tunet:

— Nu te teme! Intră, amice, am ajuns în port.

Apoi, păşind înăuntru, adăugă, agitîndu-şi pălăria la capătul braţului său osos:

— Salutare! frumoase doamne! toate cele bune, gentilomii mei!

Fratele Passepoil stătea cu un pas în urma lui. Fiindcă se aflau în port, nu dorea decît să arunce ancora, dar ochii lui căutau în zadar privirea piezişă a Desfrînatei, spre a-şi da seama dacă nu-l va întîmpina, chiar de la intrare, vreo furtună grozavă.

— Doamne Sfinte! continuă amicul său. Cocardasse-junior şi micul lui profesor de arme prezintă sexului frumos omagiile lor şi nimeni nu mişcă. *Quiès à ca?* [1]

Societatea nu era alcătuită, în afară de hangiţă şi de servitoarele ei, decît de Yves de Jugan şi Raphaël Pinto, care schimbară o privire plină de satisfacţie.

— Cocardasse! Passepoil! exclamară cu toţii.

— În sfîrşit, iată-vă, zise Desfrînata, repezindu-se în întîmpinarea lor. Şi, după cîte văd, zdraveni şi nevătămaţi.

— Cum?... Şi de ce n-ar fi aşa?

— Nu sînteţi nici unul rănit?

La această întrebare, cei doi maeştri de arme se priviră, iar Passepoil crezu că este cazul să declame cu glas tare şi cu mîna pe inimă:

1 *Quiès à ca?* (lb. spaniolă) = E cineva acasă? (n.t.)

— Rănit în inimă, da! o, Venus!

— Caramba! bombăni Cocardasse cu amărăciune. Nebunul ăsta nu va şti niciodată să-şi controleze pasiunile!... Şi cine, mă rog, şi-ar fi permis să ne zgîrie pantalonii? adăugă, adresîndu-se patroanei.

— Nu negaţi, spuse aceasta. Ştim că v-aţi bătut ca nişte lei, nu mai departe decît aseară, şi că aţi salvat viaţa unor doamne drăguţe.

— Vai de păcatele mele!... ştrengarul ăsta de Passepoil şi cu mine n-am îngăduit niciodată lipsa de respect faţă de sexul frumos, în prezenţa noastră... Dar tot nu ştim cum aţi aflat despre întîmplare.

Desfrînata îl atrase la pieptul său pe tandrul Passepoil, care nu se gîndi să protesteze.

— E bine ce-ai făcut, puişorul meu — îi spuse cu o voce pe care o dorea cît mai calină. Dar mi-a fost groaznic de frică pentru tine şi pentru camaradul tău.

— Dar de ce? întrebă normandul, oarecum neliniştit, văzînd că femeia este la curent cu evenimentele din ajun.

— Ni se spusese că sînteţi răniţi... poate ucişi, şi am plecat imediat să vă căutăm, ca să vă dăm ajutor. Dar totul cum nu se poate mai bine, de vreme ce iată-vă sănătoşi.

— Ei drăcia dracului!... cine-i ticălosul care v-a dat prostia asta de veste? Ce, nu ştia că Pétronille este o zînă?

— Aşadar, aţi făcut un pact cu diavolul? întrebă Yves de Jugan, pe fruntea căruia apăru o cută de îngrijorare.

— Ei, na!... nu-l cunoaştem, dar îi trimitem atîţia tîlhari la cazanul lui, încît afurisitul nici nu se gîndeşte să se lipsească de serviciile noastre.

— Aţi omorît deja mulţi oameni? fu rîndul lui Pinto să întrebe.

— Încă nu atîţia cîţi vom mai ucide, puştiule.

— Nu-i mai numărăm, este prea obositor, adăugă cu nepăsare Passepoil, care dorea să fie la unison cu prietenul său şi să cîştige stima celei pe care în sinea sa o numea „zîna amorului".

— Cel mai frumos, continuă gasconul, este că ticăloşii vin singuri să se-aşeze în faţa spadei noastre, ca gîzele atrase de lumină. Şi mi se pare că, pentru moment, există cîţiva care sînt gata pregătiţi să vină şi care-şi vor pierde ceva mai mult decît aripile.

Această aluzie contribui la neliniştea celor doi tineri, care se uitară din nou unul la celălalt.

— Ştiţi unde să-i găsiţi pe aceştia? întrebă Yves de Jugan.

— Ehei! amice, dac-am şti, de mult nu le-ar mai fi ars să rîdă. De altminteri, puţin ne pasă, sîntem siguri că vor veni ei singuri. Nu-ţi poţi evita soarta. Uite, n-aş da nici patru soli pe timpul care le mai rămîne de trăit.

Această lăudăroşenie avu un efect ciudat asupra interlocutorilor gasconului. Se grăbiră să schimbe subiectul conversaţiei.

— Dac-am bea în cinstea dumneavoastră? propuseră în cor.

— Luaţi loc, îi invită şi hangiţa. O să vă povestim imediat şi ce s-a-ntîmplat aseară aici.

— Adevărat! mămica are dreptate. Vă vom arăta, puştilor, că nimeni încă n-a făcut vreo gaură în gîtul lui Cocardasse şi că cea pe care-o posedă încă de la naştere n-are nici o fisură.

În curînd, clinchetul cănilor şi paharelor ciocnite se întrepătrunse cu glu-glu-ul vinului alunecînd pe gîtle-juri şi cu plescăitul limbilor. Fratele Passepoil, ghemuit la pieptul Desfrînatei — care îi făcea un colier din braţele ei dezgolite pînă la coate — nu se simţise nicicînd aşa de bine.

Yves de Jugan nu voia să lase altora grija de a povesti maeştrilor de arme ce se petrecuse în seara din ajun la *Vizuina Puturoasă*, ceea ce-i permitea să povestească întîmplările aşa cum îi plăcea, trecînd sub tăcere anumite lucruri. Aşa de pildă, putem bănui că în mod voit a uitat să vorbească despre cei doi bărbaţi care li se alăturaseră,

spre a-i ajuta în căutările lor. Dacă cineva ar fi remarcat cu glas tare această omisiune, i-ar fi fost foarte ușor să spună că nu-i conoștea. Hangița era mult prea bucuroasă că-i regăsise pe cei doi nătărăi pe care avea de gînd să-i jumulească, pentru a da vreo atenție cuvintelor tînărului.

— Caramba! exclamă gasconul, mișcat de atîta solicitudine. Toți cei de-aici sîntem tovarăși. Sărut-o pe vecina ta pentru tine și pentru mine, micul meu profesor, dacă totuși îți permite.

Amable nu așteptă să i se spună de două ori, și Desfrînata permise cu atîta bunăvoință, încît, pentru o sărutare, înapoie patru.

— Vă pregătisem paturi bune și moi, gînguri ea, niște paturi în care v-aș fi îngrijit și v-aș fi alintat atît de bine, dac-ați fi fost cît de cît răniți...

— Ei, drăcia dracului! nimic nu ne va împiedica să ne prefacem c-am fi răniți și, în loc de medicamente, să ne administrați cîteva litre de vin bun. Dac-am întîlnit o gazdă atît de amabilă, la naiba! cred c-o s-ajung să ador și eu femeile, la fel ca prietenul meu Passepoil.

— Va să zică îi plac mult, dragul de el?

— Vai! sărmanul! Cedează în așa hal torentului vijelios al pasiunilor sale, încît se usucă pe tulpină!... Ia, mai bine, întrebați-l dacă ieri seară...

Pe sub masă primi o lovitură zdravănă de picior, dar acest avertisment ajunse prea tîrziu la destinație. Cele cîteva cuvinte pronunțate atrăseseră atenția Desfrînatei.

— Că veni vorba — zise, înfigîndu-și privirea chiorîșă în ochii victimei sale — unde v-ați încheiat noaptea? Dacă n-ați fost răniți, de ce n-ați venit?

Într-unele momente, normandul era luat pe nepregătite și cea mai simplă întrebare îl făcea să dea un răspuns atît de ridicol, încît imediat se vedea că minte. Dacă i se reproșa că nu făcuse un lucru asupra căruia se convenise, avea un răspuns invariabil și care totuși nu-i reușise niciodată.

Asta nu-l împiedică să-l ofere şi cu acest prilej, tot aşa cum îl oferise, chiar în aceeaşi dimineaţă, lui Chaverny.

— Noi... n-am avut timp.

— Cum... n-aţi avut timp? se minună patroana. Era abia ora zece cînd a avut loc lupta şi, admiţînd că a durat un sfert de oră...

— Ba, mult mai puţin decît atîta — se grăbi s-o întrerupă Cocardasse — timpul necesar ca să culci la pămînt cinci bărbaţi, cîte un minut fiecare... Ah! vai de păcatele mele!... Nu sîntem noi oamenii care să facem lucrurile pe jumătate. Să vedeţi numai ce vă va spune micul meu profesor de scrimă...

— Nu, nu pe jumătate... cu noi, este ori tot, ori nimic!... confirmă şi Passepoil, care-şi dădea seama că amicul Cocardasse se va încurca într-o poveste din care amîndurora avea să le fie tare greu să iasă.

Aşa că folosi şi această ocazie pentru a trage o nouă lovitură de picior în pulpele gasconului, spre a-l invita să-şi ţină gura.

— Pe cinstea mea! exclamă acesta, a trebuit, desigur, să le conducem pe acele doamne pînă în interiorul fortificaţiilor, unde le-am urat noapte bună. Dar, nu ştiu din ce motiv, cînd am vrut să facem cale-ntoarsă, ni s-a închis poarta în nas. Domnul locotenent de poliţie dăduse ordin să fie lăsaţi să intre în Paris toţi cei care-ar fi vrut, dar să nu i se dea nimănui voie să iasă. Negreşit că avea motivele lui pentru asta, cu atît mai mult cu cît el este cel mai puternic.

Povestea aceasta nu stătea în picioare, dar putea să pară verosimilă în acea epocă în care singurul mijloc pentru a pune mîna pe un tîlhar de anvergură era ca, mai întîi, să-l împiedici să spele putina.

— Accept scuza asta, zise Desfrînata privindu-l pe Passepoil, care scoase un adînc oftat de uşurare. Ştii că sînt geloasă şi că ai de ales între doamnele de aseară şi mine. Dar, păzea, mişelule, dacă nu voi fi eu aleasa!...

— Alegerea mea este făcută, răspunse normandul fără entuziasm, căci se gîndea că Cidalise era mai puţin pretenţioasă.

Deoarece aceasta din urmă nu se afla acolo, putea s-o prefere, în acea seară, pe Defrînata, chiar de-ar fi să revină a doua zi la Cidalise, dacă s-ar ivi prilejul. În viaţă trebuie să ştii să te adaptezi la împrejurări.

— Ei, bine1 domnii mei, exclamă hangiţa, în seara asta sînteţi la mine şi vă păstrez. Vom rîde şi vom juca pînă ne va prinde somnul. La voia fiecăruia să rămînă să joace, sau să se ducă la culcare, dacă aşa-l va îndemna inima; paturile sînt pregătite.

O puternică apăsare cu genunchiul, plină de subînţelesuri, îl făcu pe fratele Passepoil să priceapă ce voia să spună şi, pe jumătate pentru că prevedea nişte plăceri la care nu renunţa niciodată, îi răspunse în acelaşi fel.

— Coborîţi obloanele şi închideţi uşile, le porunci Desfrînata servitoarelor. Trebuie să ne simţim între noi, să nu ne deranjeze nimeni.

— O clipă, interveni Yves de Jugan. Pregătiţi zarurile şi cărţile, mă întorc în cîteva minute.

Femeia cea masivă îl privi chiondorîş.

— Unde te duci?

— Să dezgrop o sticlă veche pe care am ascuns-o nu departe de aici, ca s-o degustăm în cinstea noilor noştrii prieteni. O am direct din pivniţele regentului şi o să vă lingeţi buzele.

— Pe cinstea mea! exclamă gasconul, va fi binevenită. O vom goli în cinstea Alteţei Sale. Du-te iute, puştiule, şi întoarce-te şi mai iute.

Yves de Jugan lipsi aproape un sfert de oră şi reveni cu o mutră plouată. Pretinse că sticla fusese furată şi, nu numai atît, dar că în locul ei fusese pus un pietroi.

— Şi, totuşi, zise Pinto, nu era nimeni pe-acolo, cînd am ascuns-o aşa de bine.

— Nimeni, sînt sigur, întări Jugan, prefăcîndu-se furios. Fir-ar al dracului! dacă vreodată dau de urma

hoţului, o să-i dau un cap la burtă aşa încît să fie nevoit să dea înapoi vinul pe care l-a băut.

Inutil să spunem că toată povestea asta cu sticla furată era falsă de un capăt la altul. Yves de Jugan se dusese, pur şi simplu, în spatele cîrciumii *Crăpelniţa* spre a sta de vorbă cu Gauthier Gendry.

— Sînt acolo, îi spuse, dar nu par deloc dispuşi să părăsească locul înainte de răsăritul soarelui.

— La dracu! asta nu ne aranjează cîtuşi de puţin, se cătrănise ex-sergentul. Găseşte un mijloc ca să fie daţi afară către orele două dimineaţa.

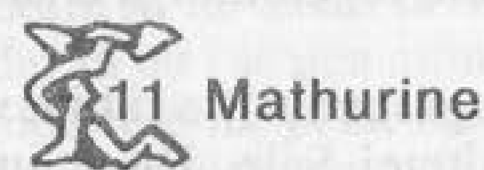
— Nu cred că e posibil. Desfrînata are intenţii serioase cu Passepoil şi nu-i va da drumul mai devreme de mîine. O ceartă n-ar avea drept rezultat decît să ne oblige să scoatem sabia chiar în sală, unde nu noi am fi cei mai tari, fiindcă femeile s-ar întoarce împotriva noastră.

— Nu întrevezi altă cale?

— Nici una.

— O să mă mai gîndesc. Întoarce-te acolo — şi tu şi Pinto să fiţi cu atenţia încordată. În seara asta trebuie să le venim de hac celor doi profesori de scrimă.

Yves de Jugan se grăbise să revină la *Vizuina Puturoasă*, ba chiar se grăbise prea tare, căci în zorul său nu observase că cineva, care desigur fusese mirat de discuţia lui cu Gendry, se luase pe urmele sale.

11 Mathurine

De cîtva timp, printre zgripţuroaicele care făceau tot soiul de treburi la *Vizuina Puturoasă*, se afla o fată tînără şi trupeşă din ţinutul Caux[1], care — socotind după farmecele abundente cu care era dotată, după carnea ei pietroasă, după obrajii

1 *Caux:* regiune în Normandia (Franţa), la nord de Sena, cuprinzînd un podiş calcaros, cu faleze abrupte spre Canalul Mînecii. (n.t.)

trandafirii şi buzele-i roşii — părea desprinsă dintr-un tablou de Rubens.

Era frumoasă, acest lucru nu putea fi negat; înaltă, bine făcută, cu trăsături regulate, cu păr blond bogat şi mătăsos şi cu ochi albaştri, limpezi şi blînzi, avea o înfăţişare foarte plăcută.

Nu c-ar fi fost chiar o bucăţică regească, nici c-ar fi avut fineţea marchizelor din acele vremuri, care purtau nişte corsete în care, în zilele noastre, n-ar încăpea nici nişte fetiţe de paisprezece ani, dar avea o frumuseţe a ei, o frumuseţe de normandă robustă şi sănătoasă, în stare să reziste la toate asalturile.

Cum de nimerise această perlă într-o asemenea speluncă? Nici ea nu ştia prea bine.

Plecată din ţinuturile sale, fără nici o para chioară, luase drumul Parisului, acesta fiind singurul loc unde credea că va reuşi să se angajeze ca servitoare şi să cîştige cîţiva soli. Ambiţia ei se mărginea la a strînge destui bani pentru a se întoarce în satul natal şi să găsească pe cineva care s-o ia de nevastă. La asta rumegase, cu sănătosul ei bun simţ de ţărancă lipsită de orice viciu.

Trebuie să recunoaştem că, pentru început, nimerise tare prost. Vina era a împrejurărilor. Pe drum nu căpătase de mîncare cît să-şi sature foamea, sau cei care-i ofereau hrană ar fi cerut în schimb ceea ce ea nu era dispusă să le dea.

Şi aşa s-a întîmplat că, într-o seară, zdrobită de oboseală şi moartă de foame, se pomeni în faţa *Vizuinii Puturoase*, de unde venea un miros ademenitor de supă de varză şi de friptură de clapon.

Parisul, cu zidurile sale de apărare, cu turnurile şi monumentele sale, se profila la o distanţă destul de mică şi pentru a ajunge acolo nu mai trebuia decît un mic efort. Totuşi, era atît de obosită şi de înfometată, încît nu se simţea în stare să facă un pas în plus.

Se aşeză, deci, pe marginea unui şanţ, în faţa cîrciumii, şi aşteptă, doar s-o milostivi cineva de ea.

Acel cineva se prezentă sub cea mai neaşteptată formă, adică sub înfăţişarea Desfrînatei care, în acea seară, era foarte bine-dispusă.

— Hei! ce-aştepţi acolo, frumoaso? o întrebă văzînd-o atît de palidă — consecinţă a stomacului gol.

— Mi-e foame! răspunse normanda.

— Cum aşa?... Cu toate astea, nu semeni a cerşetoare.

— Nu cerşesc, dar nu mai am bani, şi cred că voi muri mai înainte de-a ajunge la Paris.

— Ce vrei să faci la Paris?

— Să m-angajez ca servitoare, dacă m-o vrea cineva. Sînt puternică şi nu mă codesc la treabă, poate că voi găsi ce să fac cu braţele astea ale mele.

Hangiţa începu să-i dea ocol, o studie din toate părţile, ca şi cum ar fi cumpărat o vită la tîrg.

— Pe cinstea mea, da, zise. Eşti robustă şi eşti o fetişcană frumoasă. Presupun că ţi-ai cîştiga bine ziua şi încă şi mai bine noaptea. Ce vîrstă ai?

— Douăzeci de ani la Sfîntul Blaise.

— După cîte văd, i-ai folosit straşnic, anii ăştia... Ia spune-mi, ţi-ar prinde bine să mănînci în seara asta?

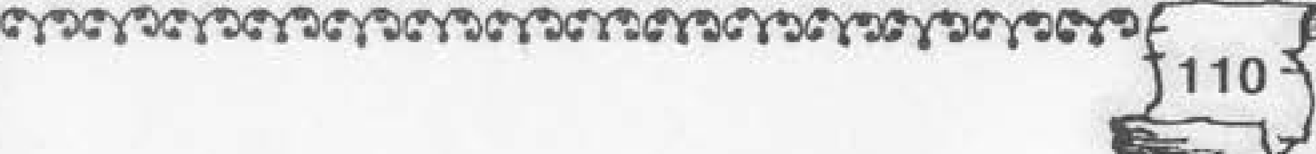
Propunerea era atît de extraordinară, încît interpelata nu răspunse. Se mulţumi să adulmece mirosul de mîncare ce venea dinspre birt, şi acest gest fu mai grăitor decît toate discursurile.

— Tocmai am nevoie de o servitoare, continuă hangiţa. Ţi-ar conveni?

— Sigur că da, sigur că mi-ar plăcea, şi v-aş fi tare recunoscătoare dacă mă luaţi în slujba dumneavoastră.

— Salariul n-o să-ţi fie prea mare. Deşi, să ştii că nu sînt o căpcăună, şi vei putea căpăta mai mult, dacă nu eşti proastă. Hai, vino, fata mea; ţi se va da mîncare, şi cred că ăsta e cel mai urgent lucru acum.

Cu multe precauţii o ajută să se ridice şi să treacă drumul ţinînd-o de braţ şi o duse în han.

— Hai, voi, fetelor — spuse — dați-i să mănînce fetișcanei ăsteia. Mîine, după ce va fi dormit pe săturate, să-i puneți în mînă o mătură sau o cratiță, și mi se pare c-o să fie bună la treabă. Tu, fată, bea și mănîncă — ai avut noroc că te-ai oprit tocmai în fața casei mele... apropo, cum te cheamă?

— Mathurine...

Toate servitoarele fură cuprinse de o mare admirație pentru noua venită, văzînd-o cît de ușor înghite numeroasele mîncăruri ce-i fură servite. Desfrînata nu era zgîrcită — își dădea seama că brațele vor funcționa la fel de bine ca fălcile și că hrana îi va fi plătită de zece ori prin muncă. Așa că o îndemna să mănînce pe săturate, în timp ce recruta privea în jurul ei cu acea expresie de fericire a vacilor sătule și cărora li se mîngîie botul.

Nu părea deloc să fie speriată, fiind încîntată că nu vedea în jurul ei decît femei și întrebîndu-se totuși de ce erau atîtea servitoare pentru o singură stăpînă.

Dar matracucile n-o priveau cu ochi buni pe intrusă. În situația lor specială, o fată tînără, mai frumoasă, mai proaspătă și mai drăguță decît ele putea deveni o rivală periculoasă.

Este adevărat că Mathurine avea una din acele expresii naive care nu te înșeală, iar privirea ei nevinovată dovedea, dinainte, că temerile lor erau nejustificate. Ca să vorbim drept, ele aveau totuși de ce să se îngrijoreze, căci, într-un asemenea mediu, țărăncuța cea stîngace putea prea bine să-și schimbe purtările, și încă într-un răstimp foarte scurt. Așa că n

.u era înconjurată decît de priviri ostile și de șușoteli în care gelozia avea rolul principal.

Prezența Desfrînatei, care nu glumea cu disciplina și căreia nu-i plăcea să i se discute ordinele, era totuși de ajuns pentru a împiedica manifestările dușmănoase. Deocamdată, nici nu era nevoie de altceva.

Dacă Mathurine fusese primită de către suverana *Vizuinii Puturoase,* desigur nu bunătatea inimii acesteia

era explicaţia. Patroana calculase dinainte tot ce-ar putea cîştiga, la ce treburi neplăcute ar putea-o sili. Mizase şi mai mult pe drăgălăşenia ei, care va atrage la han clienţi, fără ca prin aceasta s-o păgubească pe ea, care avea experienţă şi ştia s-o folosească.

Cînd era vorba de vreun cîştig, Desfrînata ştia să stoarcă apă din piatră seacă.

În momentul acela era convinsă că făcuse o afacere bună. Acesta era motivul pentru care îi făcea normandei o primire atît de caldă, rezervîndu-şi posibilitatea ca, în cazul în care aceasta nu s-ar purta cum trebuie, să folosească împotriva ei un argument la care fata ar fi sensibilă, şi anume, că dacă n-ar fi cules-o de pe marginea drumului, ar fi crăpat acolo ca un cîine rîios.

După mii de mulţumiri şi un sughiţ de satisfacţie, Mathurine fu condusă într-o chiţimie în care cea mai îngrozitoare rogojină i se păru un pat minunat, într-atît avea nevoie să-şi odihnească picioarele obosite.

Aşa că dormi buştean, ceea ce nu înseamnă că a doua zi nu s-a trezit înaintea tuturor. Cînd servitoarele îşi făcură apariţia, mototolite şi ofilite, îmbrăcate neglijent cu veşmintele lor matinale, ea făcuse deja ordine şi măturase prin sală.

Datorită muncii pe care-o făcu toată ziua, seara nici una nu-i mai purta pică pentru faptul că fusese angajată la han. Nimic nu te face să fii mai bine primit, decît să faci treaba altora.

Nu trecu însă mult pînă ce Mathurine constată că hanul era frecventat de o clientelă ciudată. Veneau acolo diverşi tîrîie-spadă, pe care servitoarele îi numeau gentilomi şi faţă de care aveau familiarităţi cam exagerate. Nici felul de a vorbi al tuturor acelor oameni nu era de natură s-o liniştească, ca de altfel nici unele tentative faţă de ea, din partea unor indivizi obişnuiţi să rezolve treburile la iuţeală.

Dacă roşea din cauza unor cuvinte cam deocheate sau a unui gest neruşinat, toată lumea începea să rîdă în cor, şi Desfrînata era silită să intervină.

— Se va obişnui, zicea. Daţi-i timp să se îmblînzească şi lăsaţi-o în pace. Pentru cît valorează bărbaţii, nu e nici o grabă să-i cunoască prea repede.

Realitatea este că acelei ciudate comerciante nu-i părea rău că are prilejul să arate, la ea, o virtute autentică şi care, la o adică, ar putea servi drept momeală. Vicleana cumătră avea, de altfel, grijă să vegheze să nu-i fie deteriorat acel rar eşantion de nevinovăţie, pierdut într-o mocirlă.

Desfrînata, în rolul ei de paznică vigilentă a virtuţii, era ceva nou şi plăcut.

În cea de a doua noapte pe care a petrecut-o Mathurine la *Vizuina Puturoasă,* au surprins-o şi au şocat-o o mulţime de lucruri, dar se decise să închidă ochii atunci cînd trebuia şi să-şi astupe urechile, spunîndu-şi că, la urma urmei, poate că tovarăşele ei nu credeau că fac ceva rău, morala din Paris fiind, fără îndoială, cu totul diferită de cea din regiunea Caux.

Încetul cu încetul se obişnuise cu felul acesta de viaţă şi muncea ca un cal de povară, fără a se lăsa abătută de la munca ei.

Celelalte puteau să cocheteze, să se îmbete, să se bată, să-i dea afară pe beţivi cu ghionţi şi cu lovituri de picior; ţărăncuţa din Caux părea că nu observă nimic şi-şi vedea de trebuşoarele ei obişnuite, insensibilă la complimente ca şi la insulte, ştiind chiar să se facă respectată dacă era cazul. În aşa fel, încît toţi tîlharii, spadasinii şi haimanalele — obişnuiţii localului — sfîrşiseră prin a accepta situaţia şi o considerau ca pe o făptură deosebită, rătăcită în acea cloacă.

Lucrurile mergeau aşa de aproape trei luni, cînd Cocardasse şi Passepoil puseră pentru prima dată piciorul în *Vizuina Puturoasă.*

Să fi ghicit oare Mathurine că bravul Amable văzuse lumina zilei în acelaşi ţinut cu ea? sau să fi fost impresionată de faptul că părea mai blînd şi mai puţin arogant decît ceilalţi? Fapt este că îi arătă un oarecare interes,

fără vreun scop anume și cu toate că bietul profesor de scrimă nu avea nimic prea atrăgător.

Totuși, cine știe?... Poate că avea puterea de a însufleți statuile, de a transmite fluidul drăgăstos din propria-i persoană? Poate că incandescența lui perpetuă era îndeajuns de puternică pentru a aprinde ceea ce, pînă atunci, nu putuse produce nici măcar o scînteie? Cîteodată se văd lucruri și mai ciudate.

Adevărul este că Mathurine, care niciodată nu privise bine la fața unui bărbat, se surprinse atunci aruncînd pe furiș ocheade fratelui Passepoil, care nici nu băga de seamă, ocupat cum era cu farmecele Desfrînatei.

Dar fata cunoștea gelozia stăpînei sale. Știa și că atunci cînd aceasta alesese pe cineva, n-ar fi fost bine să te-amesteci.

Socotii deci că este prudent să nu lase să se bănuiască sentimentul care o cuprindea fără voia ei, dar nu fu cea mai puțin îngrijorată în seara în care tîlharul își făcuse auzită presupunerea că cei doi profesori de scrimă ar fi putut să fie uciși, sau cel puțin răniți.

Cînd îi văzu revenind a doua zi, o străfulgerare de bucurie îi lumină ochii. Se pricepu s-o stingă imediat și să-și păstreze calmul obișnuit. Reuși atît de bine, încît, văzînd-o mergînd încolo și-ncoace prin sală, nimeni n-ar fi bănuit gelozia care o chinuia cînd observa amabilitățile cu care hangița îl răsfăța pe Passepoil.

Era deja destul de lămurită în privința obiceiurilor casei pentru a ști ce scop urmărea patroana sa. Deși îi sîngera inima cînd își dădea seama că Passepoil va fi jefuit ușurel și prin convingere de frumoșii lui bănuți, știa că, tocmai de aceea, nu era amenințat de vreo altă primejdie. Totuși, cu acea intuiție pe care o au femeile în anumite împrejurări, nu era departe de a bănui că Yves de Jugan și Raphaël Pinto nu se arătau atît de curtenitori față de profesorii de scrimă decît cu un gînd ascuns.

Desele ieșiri ale celui dintîi, în ajun, dispariția sa chiar în acea seară, în căutarea unei pretinse sticle — înșelătorie pe care o dibuise — îi atrăseseră atenția.

Ea era acel cineva care se luase pe urmele tînărului breton, cînd acesta se dusese după ordine la *Crăpelnița*.

Femeia, chir și cea mai puțin dibace, devine maestră în șiretenie, de îndată ce vrea să-și dea osteneala. Iar Mathurinei nu-i fusese deloc greu să audă întreaga conversație a lui Gauthier Gendry cu subordonatul său, după ce-l urmărise pe acesta la ieșirea din *Vizuina Puturoasă*, ascunzîndu-se, în tot acest timp, în spatele zidurilor, al tufișurilor și al gardurilor.

Acum era destul de lămurită asupra sentimentelor tinerilor și ale complicilor acestora din cîrciuma vecină și-și frămînta creierii, căutînd un mijloc practic de a le pune bețe-n roate spre a le zădărnici planurile.

După o primă gîndire, își dădu seama că le-ar fi de un prea mic ajutor lui Cocardasse și lui Passepoil dacă nu reușea să-i pună în gardă. Dar trecerea de la teorie la practică devenea foarte dificilă prin faptul că normandul părea lipit de Desfrînată.

Pe de altă parte, trebuia să acționeze fără știrea lui Jugan și a lui Pinto, și Mathurine nu vedea cum ar fi posibil așa ceva, dacă împrejurările nu-i vor veni în ajutor...

Jocul începu.

Deși paharul lui Cocardasse era mereu umplut cu conștiinciozitate de către tinerii care-l îndemnau să bea și golit cu la fel de mare conștiinciozitate de către gascon, acesta nu dădea semne că se va îmbăta decît, poate, peste mult timp.

Totuși, această manevră nu-i scăpa țărăncii din Caux care, pe de o parte, ar fi vrut s-o dejoace, iar pe de alta, vedea în asta o posibilă șansă. Deși se temea de ce s-ar întîmpla dacă Passepoil ar petrece noaptea la han, se gîndea că beția tovarășului acestuia i-ar împiedica pe amîndoi să iasă mai înainte de ivirea zorilor.

Orele se scurgeau unele după altele... Buzunarele profesorilor de scrimă se goleau destul de repede, umplînd pe cele ale Desfrînatei, fără a mai socoti cei

cîţiva bănuţi care cădeau, din întîmplare, în punga lui Jugan şi a acolitului său. Dar cei care pierdeau ştiau s-o facă — cu condiţia să capete în locul banilor săi un surîs, iar Cocardasse să aibă ce bea, toată lumea era mulţumită.

Servitoarele îşi terminaseră treaba; unele sforăiau deja pe bănci, în poziţii de total abandon.

— Gata!... duceţi-vă la culcare, strigă deodată hangiţa, bătînd cu pumnul în masă spre a le trezi pe cele care dormeau.

Şi adăugă:

— Una trebuie să rămînă ca să ne servească... Tu vei fi aceea, Mathurine, căci mi se pare că nu ţi-e prea somn?

— Voi rămîne, răspunse aceasta, încîntată.

— Bine, fata mea. Iată ce înseamnă să dormi nopţile...

Şi arătînd-o cu degetul, îi spuse lui Amable:

— O vezi pe asta, drăguţul meu cavaler? Este singura de aici care n-are nici un iubit.

— Ei, na!... zise Passepoil, uitîndu-se cu atenţie la această pasăre rară. Femeile sînt create totuşi pentru iubire, şi aceasta îmi pare a avea tot ce trebuie pentru a o-ncerca.

— Asta crezi tu, puişorule!... Aşa e ea făcută şi, oricît de seducător ai fi, te-aş desfide s-o poţi abate de la drumul drept.

— Drace!... Dar pe ce tipar o fi fost modelată?

— Nu te sfătuiesc să te duci s-o-ntrebi, mai ales că dacă ai avea această intenţie, eu sînt cea care ar pune ordine în asemenea lucruri... Nu admit împărţeala, ştii bine!

— Ei, drăcia dracului! bombăni gasconul, între două pahare. Atunci, frumoasă doamnă, ţineţi-l bine pe ştrengarul ăsta: arde ca un fitil!

În timpul acestei conversaţii, pe care Mathurine o auzise în întregime fără a lăsa să se vadă, ea se întorsese cu spatele astfel încît normandul să nu-i poată vedea

roşeaţa obrajilor şi, mai ales, pentru ca aceeaşi roşeaţă să nu fie remarcată de Desfrînata. Pentru ea, principalul era să rămînă acolo şi nimic să nu se poată întîmpla fără ca ea să aibă posibilitatea de a interveni la momentul oportun. I se părea chiar că, la nevoie, i-ar fi uşor să-i împiedice pe cei doi profesori de scrimă să plece înainte de răsăritul soarelui; iar dacă Jugan şi Pinto ar fi încercat să-i atragă afară, ar şti ea să le-arate că planul le fusese dat de gol.

Acum, liniştită, se duse să se rezeme într-un ungher şi începu să cîrpească ciorapi, nu fără a-şi ridica deseori ochii spre a-l contempla pe irezistibilul Passepoil.

12 Capcana

După toate constatările pe le care făcuse, Mathurine făcu în curînd o alta, mult mai ciudată. Tradiţia, la *Vizuina Puturoasă*, era că Desfrînata putea ţine piept, cu paharul în mînă, oricărui băutor, fără a se ameţi ea însăşi. Ba chiar, pe unii care îi lansaseră o astfel de provocare îi costase scump, atunci cînd au fost nevoiţi să plătească cheltuiala.

Deocamdată, nu era deloc vorba despre aşa ceva. Cocardasse nu o provocase la una din acele epice întreceri la băutură, ca cele pe care le-am văzut desfăşurîndu-se între Cocoşat şi Chaverny şi, dacă se goliseră deja destul de multe pahare, asta nu făcuse decît să menţină gîtlejurile umede.

Desigur, Yves de Jugan şi Raphaël Pinto n-ar fi dorit nimic mai mult decît s-o vadă pe patroană beată criţă; dar nu erau de talie spre a se măsura cu ea, iar cît despre a-l îndemna pe Cocardasse să încerce, nici nu se gîndeau la una ca asta.

Planul lor era de a-i aduce pe cei doi într-o stare de semi-beţie care s-ar limita la a le paraliza parţial voinţa, astfel încît, la momentul dorit, să-i poată atrage afară.

Aveau motive să fie mulţumiţi în acest sens nasul gasconului începea să se coloreze destul de binişor, iar normandul simţea valuri de căldură urcîndu-i-se la cap.

Cu toate acestea, Desfrînata şi Mathurine le încurcau serios planurile, şi dac-ar fi găsit mijlocul prin care să se scape de prima, nu aceeaşi era situaţia în ceea ce o privea pe cea de-a doua. Îngrijorarea lor s-ar fi dublat dac-ar fi ştiut că ea îi supraveghea atît de atent.

De la o vreme, hangiţa clipea din ochi, căsca mereu şi făcea eforturi supraomeneşti pentru a se împotrivi somnului.

— Ciudat... zise, frecîndu-şi pleoapele. Mi se pare că mi-e somn, capul mi-e greu, ca de plumb.

Era, într-adevăr, neobişnuit lucru s-o vezi pe acea femeie, care nu ceda niciodată la ceva ce era contrar voinţei sale, luptîndu-se cu o somnolenţă de neînvins. Se ridică, îşi întinse membrele, făcu prin sală cîţiva paşi şi, atribuind acea amorţeală nu atît nemişcării în care se afla, cît băuturii pe care o înghiţise, dădu pe gît două pahare mari de apă, unul după altul.

Remediul fu lipsit de efect. I se păru că picioarele îi sînt moi, ca de cîlţi; se întoarse la locul său şi încercă să glumească cu Passepoil. Limba i se-mpleticea tot mai mult, iar capul i se clătina la stînga şi la dreapta. Avea înfăţişarea unei persoane cuprinse de beţie, şi Mathurine o privea cu coada ochiului, cu o uimire amestecată cu neîncredere.

În cele din urmă, Desfrînata nu mai avu putere să vorbească; orice rezistenţă devenise inutilă: adormi cu capul pe masă, sprijinit pe mîini.

Dacă Yves de Jugan ar fi fost întrebat care era motivul privirii triumfătoare pe care o schimbă cu acolitul său, poate că n-ar fi vrut să răspundă. Dar cititorul trebuie să-l cunoască, şi iată-l, în toată simplitatea lui:

În timp ce Mathurine coborîse în pivniță, iar Cocardasse își ținea nasul în pahar și Passepoil se lăsa mîngîiat de hangiță, Jugan lăsase să cadă în paharul acesteia un fel de pilulă rozalie, nu mai mare decît un bob de mazăre, și care se dizolvase pe loc.

Gauthier Gendry era cel care i-o dăduse. În acele vremuri, cînd deseori se simțea nevoia de a-i adormi pe oameni, sub un pretext rareori cinstit, existau — în unele cartiere — niște farmaciști clandestini care, cu astfel de droguri, cîștigau cu siguranță mai mult decît făcînd clisme, și ai căror clienți nu erau numai tîlhari. Erau vizitați și de doamne foarte drăguțe, care voiau să fie sigure că soții lor vor dormi cînd ele se vor afla în altă parte; și, pentru ele, prețul pilulelor varia infinit de mult, în funcție de bogăția veșmintelor lor.

Gendry căpătase ieftin cîteva, și primul său gînd fusese să le folosească pentru profesorii de scrimă. Se temuse totuși ca nu cumva să n-aibă nici un efect asupra lui Cocardasse, temere în care este posibil să fi fost îndreptățit.

— Să ne continuăm jocul, zise Pinto. Frumoasa se va trezi peste o clipă. În felul ăsta nu va mai cîștiga și alți soli de la noi.

— Poate că domnișoarei Mathurine îi e sete, își dădu cu părerea Jugan, și ar fi politicos din partea noastră s-o invităm să bea cîteva pahare cu noi.

— Afurisită soartă! Ideea asta ar fi trebuit să-ți vină ție, Amable. Sexul frumos prezent aici nu trebuie să sufere.

— Nu! O, nu! murmură Passepoil, riscînd o ocheadă languroasă în direcția în care stătea fata. Ne aflăm aici ca să ne distrăm, așa că hai să ne distrăm! Ia vino, frumoasă copilă, căci prefer de-o sută de ori mai mult rubiniul obrajilor tăi, față de rubiniul vinului!

Acum, cînd Desfrînata dormea buștean, vulcanul acela de Passepoil putea îndrăzni să-i facă o declarație Mathurinei, pe care cealaltă o lăudase mai adineauri într-

un mod periculos. Aşa că, de cînd avea posibilitatea s-o privească amănunţit, începea s-o găsească foarte pe placul lui, ba chiar mult mai mult decît pe stăpîna ei. Totuşi, n-o punea încă la nivelul domnişoarei Cidalise care, pentru el, reprezenta un *summum* al graţiilor feminine. Nu se poate compara o servitoare de cîrciumă cu o frumuseţe de la Operă, de vreme ce una pute a ceapă, iar cealaltă exală un miros de smirnă. Asta nu înseamnă că dacă inflamabilul maestru de arme ar fi avut-o înaintea sa pe Mathurine în veşminte de Cidalise, nu i-ar fi fost foarte greu să aleagă.

Cît despre servitoare, acum nu mai avea de ce se ascunde pentru a-l privi pe Passepoil. Se părea că între aceşti doi copii ai Normandiei se trasa o linie de legătură, pe deasupra spinării femeii care dormea.

Fizicul prea puţin avantajos al îndrăgostitului originar din regiunea falezelor exercita asupra ei o atracţie atît de neînţeles, iar vocea lui dulceagă îi părea aşa de îmbătătoare, încît Mathurine fu nevoită să facă un mare efort asupra ei însăşi ca să nu cedeze invitaţiei profesorului de scrimă; cu atît mai mult cu cît, apropiindu-se de el, ar fi putut realiza o parte din intenţiile ei, şoptindu-i la ureche un avertisment salvator.

Dar se abţinu, fiindcă era un joc prea primejdios în cazul în care hangiţa s-ar fi trezit brusc. Ar fi urmat o scenă ale cărei consecinţe ar fi trebuit să le suporte.

Ciudăţenia somnului patroanei sale o punea totuşi pe gînduri. Bănuielile îi fură întărite de insistenţa cu care tinerii o chemau să vină să bea cu ei. Acest ultim fapt dubios fu cauza refuzului său categoric.

— Vă foarte mulţumesc, domnii mei, zise, nu mi-e sete.

— Ei! mititico! exclamă gasconul, setea vine bînd, tot aşa cum pofta vine mîncînd. Încearcă si-ai să vezi.

— Nu beau niciodată vin, replică Mathurine.

Cocardasse o privi la fel ca Passepoil atunci cînd i se spusese că fata nu avea iubiţi. Pentru primul, cel care

nu bea vin, iar pentru celălalt, cel care nu iubea trebuie să fi fost plămădit altfel decît restul muritorilor.

— Cum aşa?... ce bei?

— Uneori, cidru... aproape întotdeauna — apă.

— Văleu! se văită gasconul, al cărui gîtlej se uscă brusc cînd se gîndi la aceste două lichide detestate. Atunci du-te şi adu o zeamă din aceea insipidă, puştoaico.

— Aici nu există cidru, domnul meu, dar v-am spus: nu mi-e sete.

— Vai de păcatele mele!... Asta chiar că e ceva care mă dă peste cap, şi tu eşti cea dintîi pe care o văd construită în felul ăsta. Dacă vreodată mă voi gîndi să mă-nsor, pe tine te voi alege... Pe toţi dracii! măcar voi avea porţie dublă la masă!

— Hai, joacă odată, îl întrerupse Passepoil, temîndu-se deja că prietenul său ar vorbi serios despre căsătorie.

Desfrînata sforăia. Existau şanse să nu se trezească încă multă vreme. Era ora două dimineaţa şi afară noaptea era neagră ca păcura.

Yves de Jugan şi Raphaël Pinto păreau îngrijoraţi. Trăgeau cu urechea la cel mai mic zgomot venit din exterior. Rezistenţa Mathurinei îi încurca şi în zadar îşi frămîntau creierii să inventeze un mijoc pentru îndepărtarea acestui martor jenant.

Dac-ar fi izbutit s-o adoarmă, aşa cum făcuseră cu stăpîna ei, cîmpul ar fi rămas liber şi profesorii s-ar fi lăsat uşor atraşi în capcana plănuită. Acum erau nevoiţi să renunţe la aceasta şi, de asemenea, să constate că — la rîndul lor — cei doi muşterii obişnuiţi ai *Crăpelniţei* întîrziau să acţioneze.

Aşa că jocul fu reluat fără entuziasm. Passepoil schimba ocheade tandre cu Mathurine; spadasinii îşi făceau semne pline de îngrijorare; iar Cocardasse n-avea ochi decît pentru sticla lui. În concluzie, proaste condiţii pentru ca şi unii şi alţii să fie atenţi la cărţile lor.

În mod clar veselia moţăia, fără să fi fost nevoie de pilule.

Deodată, un țipăt ce izbucni afară — un strigăt foarte apropiat — îi făcu pe Cocardasse și pe Passepoil să sară-n sus, îi ridică în picioare ca și cum ar fi stat pe un butoi cu praf de pușcă.

Era o chemare lansată cu glas răsunător:

— Ajutor... Lagardère!!...

— Caramba!... Ai auzit, puștiule?

— Fir-ar să fie!... să dăm fuga!...

Amîndoi aveau deja spada în mînă. Se repeziră spre ușă.

Jugan și Pinto se priviră cu un zîmbet plin de răutate și-și dădură scaunele la o parte, spre a-i urma.

— Repede, domnilor, spuse cel dintîi, acolo este omorît cineva!

Dar Mathurine se ridicase și ea dintr-un salt și, cu statura ei înaltă, le bara ieșirea. Îl apucă pe Passepoil de braț și-l opri în loc:

— Nu vă duceți, strigă. În numele cerului, nu ieșiți de-aici!

Strigătul răsună încă o dată dinspre Grange-Batelière, ca o chemare deznădăjduită:

— Ajutor, Lagardère!

— Este clar că-i micuțul, exclamă Cocardasse, aruncînd-o cu umărul cît colo pe Mathurine.

Jugan și Pinto nu-și pierdeau timpul și puneau un zel foarte lăudabil în a trage barele care barau ușa, în timp ce țăranca din Caux se lupta cu profesorii de scrimă. Passepoil se eliberă cu o mișcare ca de șopîrlă, fără brutalitate, și sări pe urmele prietenului său, nu mai înainte de a fi pus pe furiș o sărutare pe obrazul catifelat al servitoarei, doar așa, ca să nu piardă obișnuința.

— Rămîneți, rămîneți, strigă fata, frîngîndu-și mîinile de disperare. Rămîneți! Vă doresc moartea! Cei doi sînt niște asasini!...

Era prea tîrziu pentru ca profesorii de scrimă — ajunși deja departe — s-o poată auzi.

Jugan fu singurul care, la auzul ultimelor cuvinte, se întoarse și-i aruncă sărmanei fete o privire plină de ură. Atunci, o străfulgerare de energie se aprinse în ochii Mathurinei. Nu făcu decît un salt pînă la Desfrînata, îi smulse pistolul pe care-l purta mereu în corsaj și, fără a băga de seamă că hangița se rostogolea sub masă, se întoarse la ușă, îl ochi pe Yves de Jugan și trase.

Pălăria tînărului zbură, străpunsă de glonte.

— Oho! mormăi Yves printre dinți, o să încheiem socotelile și cu tine, după ceilalți.

În urma împușcăturii, chemarea răsună pentru a treia oară, dar în direcția opusă, dinspre canalul din Montmartre. Cei patru oameni se întoarseră în loc și-și reluară alergarea.

Cocardasse se avînta ca o ghiulea, urmat de *alter-ego*-ul său, ale cărui picioare se desfășurau peste măsură de larg. Trecu printre ucenicii asasini, dînd drumul unui pomelnic întreg de înjurături răsunătoare.

— Pe toți dracii!... urla. Ține-te bine, micuțule!

— Mai repede, mai repede, gîfîi Passepoil, chiar pe urmele lui. E singur și poate fi lovit pe la spate.

Cei doi viteji nu se întrebaseră cum s-ar fi putut afla Lagardère acolo. Auziseră strigîndu-i-se numele, care era o chemare; mai aveau oare timp să-și dea seama dacă era chiar glasul lui?

De altfel, de ce n-ar fi fost el? Nu-i obișnuise să apară atunci cînd îl așteptai mai puțin?

Tot alergînd ca nebunii, își schimbau impresiile:

— Vai de păcatele mele!

— Micuțul s-a întors, spunea gasconul. Zău așa, acum vom rîde!

— Mi se pare foarte ciudat că pînă acum n-am găsit cadavre, ripostă Passepoil, cel cu simț al observației.

— Ei, na!... nu se vede nici la doi pași... Probabil că sărim peste ele, bătrîne.

De fapt, zburau, și tinerilor le era greu să-i urmeze. Terenul era atît de prost, noaptea — așa de întunecată,

încît uneori unul din bărbați aluneca, cădea în vreo groapă, se ridica înjurînd și-și continua alergarea. Jugan și Pinto își țineau săbiile ridicate, gata să izbească pe la spate.

Se auzi încă o dată chemarea în ajutor, cu un glas slab, la o depărtare de abia douăzeci de pași.

Un freamăt străbătu membrele maeștrilor de arme:

— Iată-ne, micuțule!... Uite-l pe bătrînul tău Cocardasse și pe ștrengarul ăsta de Amable.

Mai aveau puțin pînă la canal. Tremurau la gîndul că, pînă să ajungă acolo, contele ar fi putut deja să fie aruncat în el.

Un pod prăpădit, de lemn, fără parapete, permitea trecerea peste rîulețul urît mirositor. La intrarea pe acea pasarelă se afla un fel de gheretă din scînduri, construită la început pentru perceperea taxei de traversare și devenită cu timpul inutilă.

Acum se zărea în noapte, înălțîndu-se ca o bornă uriașă. Cocardasse și Passepoil nu mai aveau de făcut decît un pas pînă la ea. Scormoneau bezna cu privirea și, cu capul întins înainte, se străduiau să întrevadă siluete. Dar nu vedeau nimic, nu auzeau nici cel mai slab zgomot, decît clipocitul abia simțit al apei în canalul infect.

La intrarea pe pod își încetiniră alergarea pentru o clipă, dar atîta le fu de ajuns. Doi bărbați, ieșind din cabină, se năpustiră asupra lor, ca o avalanșă. Tăișul unei spade alunecă pe sub brațul lui Cocardasse, în vreme ce o alta traversă vesta lui Passepoil, fără a-i face decît o ușoară zgîrietură.

În același timp, cei doi maeștri de arme primeau în piept cîte o izbitură dată cu capul, își pierdeau echilibrul mai înainte de a-și da seama ce li se întîmplă și se rostogoleau, împreună, în canal.

În locul în care apa îi acoperise, se revărsă asupra lor o grindină de pietre, și, cînd încetă, pe pod izbucniră hohote de rîs.

— Drace! de data asta n-or să scape, se bucura Gauthier Gendry. Stîrvurile lor vor pluti în canal laolaltă cu gunoaiele și cu mortăciunile.

— O tovărăşie potrivită, rînji Yves de Jugan.

— Eşti sigur că l-ai atins pe-al tău, Balenă?

— Spada mea şi-a nimerit omul şi tocmai am simţit sînge pe vîrful ei.

— Nu ştiu pe unde a pătruns a mea, continuă Gendry. A intrat ca-n unt, mai mult ca sigur nu s-a lovit de coaste. Asta e o lovitură din acelea, alungite, care ajung drept în inimă.

— Pe noi nu ne-aţi lăsat să facem nimic, le reproşă Raphaël Pinto.

— Din cauză că n-aveţi încă mîna destul de rapidă, mieluşeilor. Dar ce ziceţi de ciorbiţa asta neagră în care i-am înmormîntat? Vă aşteptaţi ca ei să vină alergînd atît de repede, ca să ni se aşeze în vîrful spadelor?

— Mărturisesc, recunoscu Jugan, că nu reuşisem să găsim nimic spre a-i decide să iasă din han. Aţi fost al dracului de isteţi. Să întinzi o cursă ca asta, e o treabă grozavă.

Ex-sergentul regimentului de gardă acceptă acest compliment, ca şi cum i s-ar fi datorat, şi murmură, plin de îngîmfare:

— Nu sîntem nişte începători, şi ştiam eu bine că nătărăii se vor lăsa prinşi. În clipa asta, probabil că Lagardère se află la o sută de leghe de-aici.

— Păcat, rînji Balena, am fi putut să-l trimitem şi pe el să se bălăcească în canal.

— Va veni şi rîndul lui! exclamară tinerii, în cor.

— Oho! pentru ăla, problema este cu totul alta. N-aţi pus încă mîna pe el şi veţi risca mai des să cădeţi voi în cursele lui, decît el într-ale voastre. Oricum, este şi el atins, căci ultima dată i-am tăiat două degete de la mîna dreaptă.

După cîteva clipe de gîndire, Gauthier Gendry adăugă:

— Vedeţi voi, cel mai bun lucru în toată treaba asta este că nimeni nu va putea să ne bănuiască... Unde era Desfrînata cînd aţi plecat de la han?

— Dormea buștean, pilula și-a făcut efectul.

— Aunci n-avem de ce ne teme și, dacă se vor găsi cadavrele în canal, nimeni nu ne va acuza pe noi. Există destui tîlhari a căror meserie este de a-i zvîrli în apă pe bețivi, chiar ajutîndu-se de o lovitură de stilet...

— O clipă, îl întrerupse Yves de Jugan, a cărui frunte se întunecă. Desfrînata nu era singură la han...

— Cum așa?

— Ascultă puțin, jupîne Gendry. S-ar putea ca treaba noastră din seara asta să nu se fi terminat. Am de spus o vorbuliță unei tinere persoane care avea poftă să intre în posesia unei șuvițe din părul meu.

— Pe toți dracii, explică-te...

— N-ați auzit o împușcătură?

— Mi se pare că da, dar nu-i un lucru atît de rar prin împrejurimile astea.

— Glonțul îmi era destinat, ba chiar mi-a luat pălăria și cîteva fire de păr. Și nu Desfrînata a tras...

În cîteva cuvinte îi raportă șefului său vorbele Mathurinei, felul în care aceasta se opusese plecării profesorilor de scrimă și mijlocul pe care-l folosise pentru a le veni în ajutor.

Gendry îl asculta cu atenție.

— Înseamnă că ne-a auzit conversațiile? se înfurie el, bătînd din picior.

— Altminteri nu se explică, și sînt sigur că, dacă nu luăm măsuri, ne va acuza.

Gendry mergea cu pași mari încolo și-ncoace. Se opri brusc, bombănind cu glas scăzut:

— Fără sentimentalisme care ne pot dăuna. Există o metodă sigură de a o împiedica. Pînă la ziuă mai avem timp și, într-o noapte ca asta, poți face orice vrei, ce dracu! Să mergem să vorbim nițel cu Mathurine asta, pînă nu se trezește Desfrînata.

— Va fi păcat, șopti Pinto, e o fată frumoasă...

— Atîta pagubă, puișorilor. Cînd va avea mîinile și picioarele legate, vă vom permite, tinereilor, să vă distrați cu ea pe întuneric, fiecare cîte cinci minute.

Şi întorcîndu-se către Balena, josnicul ticălos adăugă, însoţindu-şi vorbele cu un puternic hohot de rîs:

— Astea-s de-ale tinereţii!

— Şi apoi? întrebară cei doi.

— Apoi?... La dracu! o vom trimite lîngă prietenii ei.

Toţi patru se mai aplecară o dată spre canal. Era tăcut ca un mormînt.

— În noaptea asta, Cocardasse a băut pentru ultima oară, rînji Gendry. Fie ca acest lichid să i se pară dulce pe gît!

La această glumă macabră, izbucniră cu toţii în rîs, apoi îşi reluară drumul spre *Vizuina Puturoasă.*

13 Secretul canalului

Foarte mulţumiţi, cei patru ticăloşi intrară fără nici o greutate în han, căci uşa nu era nici măcar zăvorîtă. Cu toate acestea, din precauţie şi de teamă ca servitoarele să nu se fi trezit din cauza împuşcăturii şi ca toată lumea să nu fie sculată, Yves de Jugan şi Raphaël Pinto o luaseră înainte, pentru a arunca o privire prin uşa întredeschisă.

În sală totul rămăsese aşa cum era cînd plecaseră. Paharele şi urcioarele pe jumătate golite se înşiruiau încă pe masă, lîngă cărţile de joc azvîrlite la repezeală, şi în întregul han nu se auzeau decît sforăiturile sonore ale Desfrînatei; lungită acum pe pardoseală, cu o mînă îndoită sub cap, era cufundată într-un somn adînc şi liniştit.

După ce stătură cîteva clipe cu urechea la pîndă, tinerii le făcură semn însoţitorilor lor să-i urmeze şi toţi patru intrară, fără ca hangiţa să facă vreo mişcare.

Gendry şi Balena, necunoscînd aranjamentul casei, se aşezară la masă să bea, dar în curînd se neliniştiră cu toţii, nevăzînd-o pe Mathurine.

— S-o fi dus în pivniţă să bea, ca să-şi revină după emoţii, presupuse Balena.

— Nu cred, explică Pinto, pentru că nu prea-i băutoare. Mai curînd bănuiesc că s-a dus să se-nchidă în camera ei.

Jugan făcu un gest de negaţie, arătînd uşa de intrare prin care pătrunseseră fără nici o oprelişte, nefiind nici zăvorîtă, nici blocată cu bare.

— Atunci, te pomeneşti că... şopti italianul, neîndrăznind să-şi termine gîndul.

Se priviră toţi patru.

Vrînd să se lămurească într-un fel, tinerii îşi luară fiecare cîte o torţă şi se duseră în pivniţă. Nu găsiră decît şobolani, care la apropierea lor se făcură nevăzuţi.

Cu mari precauţii, pentru a nu trezi pe nimeni, urcară apoi scara ce ducea la chiţimia pe care servitoarea o ocupa în timpul nopţii. Încăperea era goală şi patul neatins.

— Pasărea a zburat, zise Yves de Jugan cu glas scăzut, şi a luat cu ea secretul nostru.

— Ticăloasa a prevăzut că ne vom întoarce şi că s-ar putea s-o păţească, adăugă Pinto.

Furios, Gendry bombăni:

— La ora asta, n-a putut pleca prea departe. Cred că s-a ascuns pe undeva.

— Ce să facem?

Ţinură sfat vreme îndelungată. Gauthier şi Balena erau de părere să plece de-acolo, fără a mai continua căutarea, căci — la trezire — Desfrînatei i s-ar putea părea dubioasă prezenţa lor în cîrciumă.

— Şi noi? întrebă Pinto.

— Voi rămîneţi aici. Dacă fata reapare pînă se face ziuă, ştiţi ce aveţi de făcut, şi prezenţa noastră nu este necesară. Dar nici o clipă de ezitare: pedeapsa expeditivă şi fără zgomot este cea mai bună soluţie.

— Şi dacă nu se întoarce?

— Dacă nu se întoarce, o să-i explicaţi stăpînei sale că a fost răpită de către profesorii de scrimă şi pe urmă

vă veţi lua tălpăşiţa. Aici nu vă va mai rămîne nimic de făcut. Cît despre Mathurine, o vom căuta... şi o vom găsi.

Băură ce se mai afla pe fundul urcioarelor şi plecară, lăsîndu-şi ajutoarele destul de perplexe.

— Fata o să strige şi-o să se zbată — spuse pe şoptite Pinto — şi ne va fi destul de greu s-o stăpînim doar noi doi, mai ales dacă va avea la îndemînă vreo armă.

— Va trebui să nu-i lăsăm timp s-o apuce, şi s-o crestăm cu sabia mai înainte de-a putea să ţipe.

— Aş fi preferat ca treaba asta s-o facă ceilalţi. Eu unul n-am ucis niciodată femei, şi asta este într-adevăr prea drăguţă ca să-i scurtăm viaţa.

— Sînt cu totul de părerea ta, Raphaël, dar singura cale de a scăpa de obligaţie ar fi ca ea să nu se mai întoarcă.

Gendry greşea crezîndu-i aşa de înrăiţi în ale crimei încît să comită o faptă aşa de laşă. În realitate, ei aveau scrupule. Poate chiar că Jugan regreta că glonţul care fusese cît pe-aci să-l ucidă nu-l făcuse s-o ierte pe Mathurine.

Tinereţea se lasă cu plăcere mînată de sentimente bune, chiar dacă obişnuieşte să se lase condusă de cele rele. Erau gata să găsească o soluţie de împăcare, cînd Desfrînata deschise un ochi. Foarte mirată că se vedea culcată pe pardoseală, se săltă într-un cot, apoi — ruşinată şi mînioasă — se ridică brusc în picioare, privind în jur cu o expresie aiurită. Nu părea a-şi da seama de ce se întîmpla şi-i privea cu uimire pe cei doi tineri, care acum se prefăceau că dorm cu capul pe masă.

Se lumina de ziuă. Din toate părţile se auzea cîntatul cocoşilor.

Hangiţa făcu un efort să-şi adune gîndurile şi începu să-i zguduie pe cei ce dormeau şi care păreau a fi la fel de miraţi ca şi ea de faptul că se aflau acolo.

— Ce înseamnă toate astea? strigă femeia. Cît e ceasul?... Unde sînt Cocardasse şi Passepoil?

Privirea lui Pinto exprimă un fel de spaimă comică.

— Sfinte Sisoe, este adevărat, unde-or fi? se întrebă, căscînd.

— Am capul greu, zise la rîndul său bretonul, întinzîndu-se. Poate c-am băut prea mult azi-noapte?... De vină e afurisitul ăla, care bea ca o sugativă... Hei! jupîne Cocardasse!

Căută prin jur, cu o mutră zăpăcită:

— Hei!... oare bunii noştri prieteni să ne fi părăsit? Dar dumneata, frumoaso, dumneata sigur că ştii unde este Passepoil?

Această comedie reuşi de minune. Desfrînata fu mulţumită că tinerii n-o văzuseră căzută sub masă — cel puţin aşa credea ea — şi, deoarece în această privinţă ţinea la demnitatea sa, se felicită în sinea ei că amorul propriu nu-i fusese rănit...

Putea fi acuzată că este desfrînată şi avară; din prima calitate îşi făcea un titlu de glorie, iar cea de-a doua n-o supăra cu nimic. Dar nenorocire celui pe care l-ar fi auzit spunînd, în faţa ei, că ar fi beţivă.

Pentru moment, ceea ce o înfuria era dispariţia profesorilor de scrimă. Mînia i se dublă cînd îşi dădu seama că nici Mathurine nu se afla acolo. Izbind în masă, strigă:

— Unde e Mathurine?

— Unde e Mathurine? o îngînară în cor cei doi nemernici.

Apoi, pe rînd, ca şi cum ar fi vorbit între ei:

— Poate că este cu Cocardasse?

— Doar dacă n-o fi plecat cu Passepoil?

Dintr-un salt, hangiţa ajunse la chiţimia servitoarei şi o găsi goală. Bătînd în uşi cu pumnul, trezi pe toată lumea şi hanul se umplu de strigăte şi blesteme.

Deodată, ca un beţiv care de-abia îşi adună gîndurile şi care şi-a adus aminte de ceva, Yves de Jugan îşi lovi fruntea cu palma:

— Mathurine?... se bîlbîi, tocmai cînd Desfrînata trecea pe lîngă el, izbindu-şi coapsele cu pumnii, ca o leoaică în cuşcă. Mathurine?... ia staţi niţel...

— Vorbeşte odată, triplu idiot ce eşti!... Vezi că-mi fierbe sîngele în vine...

— Uşurel, frumoaso, fără vorbe mari...

Privi spre uşă, spre a se încredinţa că între ea şi el nu se afla nici un obstacol şi, apucîndu-l de mînă pe tovarăşul lui pentru a-l trage după sine cînd va fi terminat ceea ce avea de gînd să spună, exclamă:

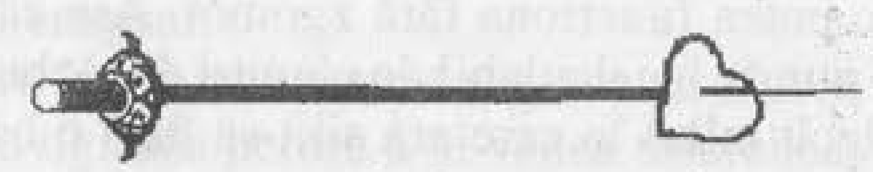
— Mathurine?... Acum îmi aduc aminte... A răpit-o Passepoil!

Se întîmplă ce prevăzuse: cuprinsă de o mînie înspăimîntătoare, patroana se năpusti asupra lui. Dar tinerii erau deja departe, cel puţin destul de departe pentru a nu fi atinşi de un glonte.

Acum puţin le mai păsa de ce se va întîmpla la *Vizuina Puturoasă*. Erau siguri că Mathurine nu se afla acolo; singura lor grijă era, deci, s-o împiedice să se întoarcă.

Şi în acest scop se învîrtiră întreaga zi prin împrejurimi, cu ochii mereu aţintiţi asupra uşii hanului.

Nu ştiau prea bine ce-ar face cu ea dacă ar întîlni-o acum, în plină zi, şi în această problemă, soluţia cea mai bună pentru ei ar fi fost ca Mathurine să nu mai apară. Cu toate acestea, tare ar fi vrut să ştie ce se întîmplase cu fata.

Să ne reîntoarcem puţin la profesorii de scrimă, pe care i-am lăsat într-o situaţie atît de rea.

Desigur, dacă apele canalului din Montmartre erau la fel de negre ca ale Styx[1]-ului, fluviul Infernului avea cel puţin superioritatea de a fi străbătut de o barcă, cea a bătrînului avar Charon[2]. Dacă l-ar fi întîlnit pe întu-

1 2 *Styx*-ul şi *Charon* (mitol.): Potrivit mitologiei greceşti, Infernul era înconjurat de şapte ori de un fluviu numit Styx, şi sufletele celor decedaţi erau conduse în Imperiul Morţii de către barcagiul Charon, contra unei taxe băneşti. (n.t.)

necatul luntraş, este foarte probabil că gasconul i-ar fi sucit gîtul pentru a pune mîna pe barca lui şi a naviga în direcţia opusă Infernului.

Cînd fusese aruncat în canal, Cocardasse nu întîlnise nici o barcă, dar avusese norocul de a cădea cu picioarele înainte, şi această întîmplare l-a scutit de necazul de a înghiţi fie şi o picătură din lichidul infect. Gasconul era salvat. Cum apa nu-i ajungea decît pînă la jumătatea trupului, din doi paşi ajunse sub pod şi se propti de unul din stîlpi. Stînd astfel la adăpost şi convins că va putea scăpa cu viaţă, avu posibilitatea să audă toată conversaţia duşmanilor săi, aflîndu-le intenţiile în ceea ce privea persoana lui.

Este drept că, de mai multe ori, trebui să-şi muşte limba ca să nu-i scape o înjurătură. Cu toate acestea, fiindcă teribila Pétronille îi scăpase din mînă în clipa în care un brînci brutal îl făcuse să se rostogolească pe taluz, era mai bine, deocamdată, să fie mut, cu atît mai mult cu cît îl credeau deja mort.

Adesea, obiectele care ne înconjoară ne influenţează gîndurile. Cele ale lui Cocardasse erau mai mult întunecate. Dacă limba îi rămînea inactivă, nu tot aceeaşi era situaţia în ceea ce priveşte creierul său care, din fericire, putea funcţiona fără zgomot. Aşa că punea la cale un număr incalculabil de planuri de răzbunare, mai negre decît mîlul în care era silit să facă o baie atît de neplăcută.

Amorul său propriu suferea îngrozitor pentru că fusese tras pe sfoară de acei tîlhari, dar şi mai mult din cauza ruşinii pe care o va simţi cînd va trebui să se arate lumii în starea în care va fi nevoit să iasă din acea mizerie.

„Drăcia dracului!" — îşi spunea în sinea lui, în timp ce Gendry şi acoliţii acestuia se felicitau deasupra capului său — „veţi vedea voi dacă asta a fost ultima băutură a lui Cocardasse. Pe toţi dracii! în mai puţin de douăzeci şi patru de ore vă veţi bălăci în propriul vostru

sînge, şi am eu presimţirea că nu mă veţi auzi rostindu-vă discursul funebru."

Dar ceva îl făcu totuşi să zîmbească: cuvintele prin care Gendry descria lovitura de maestru cu care îl străpunsese pe gascon.

„Doamne Sfinte!" se gîndi, cu dispreţ. „Ticălosul este tot atît de lăudăros pe cît e de neîndemînatic! Lovitura care, după cum spune, m-a atins drept în inimă, abia de mi-a făcut o butonieră în vestă, în locul în care lipsea una..."

Tîlharii, încîntaţi de fericitul rezultat al cursei pe care o întinseseră, se îndepărtau continuîndu-şi discuţia.

De îndată ce nu le mai auzi zgomotul vocilor, gasconul se săltă cu ajutorul mîinilor, se smuci din şale cu o mişcare pe care ar fi admirat-o şi un maestru în gimnastică, şi reuşi să ajungă chiar în mijlocul podului.

Trebuie să spunem că asta nu-l făcea totuşi să fie prea mîndru de el, căci în acel moment nimeni n-ar fi vrut să-l atingă nici măcar cu o pensetă.

Apa împuţită îi şiroia din haine formînd la picioarele lui o baltă. Pantalonii îi erau lipiţi de trup. Cizmele lui imense se transformaseră în rezervoare. În plus, îşi pierduse pălăria, iar teaca spadei, frîntă în două, îi atîrna jalnic de-a lungul coapsei.

Deşi noaptea era foarte întunecoasă şi gasconul n-avea la îndemînă nici o oglindă pentru a-şi vedea urîciunea, era conştient de starea demnă de milă în care se afla. Dar ceea ce-l ducea la disperare era pierderea Pétronillei, spada sa uriaşă — amintire din partea unei mari doamne ce-i dăduse cîndva dovezi de bunătate — şi care fusese tovarăşa lui în toate luptele sale eroice, cît şi în cele mai puţin lăudabile.

Deodată, izbi cu piciorul în pămînt şi, dacă ar fi fost lumină, ar fi putut fi văzut pălind.

— Pe toţi dracii!... exclamă, nemaigîndindu-se c-ar putea fi auzit, ce neam prost sînt — nu mă gîndesc decît

la mine, cînd nu știu ce s-a-ntîmplat cu micul meu profesor de scrimă.

De-abia își puse această întrebare, și neliniștea îi ajunse la culme.

Balena afirmase că simțise sînge pe vîrful spadei sale... Cine știe? poate era adevărat?...

„Dacă iubițelul meu a fos realmente atins" — gîndi Cocardasse al cărui gîtlej emise un geamăt prelung — „cu siguranță a leșinat și a rămas în apă... Afurisită soartă! Poate că nepăsarea mea l-a ucis!"

Îngrijorat, se apleca peste marginea podului și ascultă.

Apa mocirloasă curgea în tăcere între două maluri devenite unsuroase.

Mai întîi chemă destul de încetișor, apoi ceva mai tare. Dar pe măsură ce temerile i se măreau, gîtul i se contracta și curînd nu mai fu în stare să scoată nici un sunet.

Cum să caute în acea beznă adîncă? Unde să se ducă să ceară lumină și ajutor? Să se întoarcă la *Vizuina Puturoasă* ar fi însemnat să riște să se întîlnească, neînarmat, cu cei patru bandiți care, acum, se aflau desigur acolo.

De obicei, în împrejurări dificile, Cocardasse avusese rareori prilejul de a-și frămînta creierii, micul său profesor de scrimă fiind mereu alături pentru a găsi o soluție la problemă; așa că mintea lui, neobișnuită cu o astfel de muncă, era în mare suferință și tîmplele i se zbăteau atît de tare, încît îi era neînchipuit de greu să-și adune gîndurile.

Nu voia să se îndepărteze, de teamă ca Amable să nu cheme în ajutor în lipsa lui; pe de altă parte, își dădea seama că poate încă ar fi timp să-l salveze, dac-ar reuși să afle unde zăcea.

— Vai de păcatele mele! mormăia lovindu-și fruntea, dracu să mă ia dacă știu ce trebuie să fac!

Și, cu gîtlejul strîns de emoție, disperat, începu să-și plîngă sărmanul prieten care, după toate aparențele, încetase să mai trăiască.

„Ce-o să-i spun lui Chaverny?“ — se gîndi. „Ce va zice Lagardère, cînd se va întoarce, cînd va trebui să-i mărturisesc că n-am ştiut să-i apăr maestrul de arme?“

Nu-i trecea prin minte să-i impute lui Passepoil partea lui de vină în imprudenţa pe care o făcuseră împreună, venind noaptea la acea cîrciumă blestemată. Îşi lua asupră-şi întreaga răspundere, se acuza că n-o ascultase pe Mathurine care îi implorase să nu iasă afară.

„Toate astea nu duc la nimic“ — trase el concluzia — „şi degeaba mă văicăresc, bietul puşti nu-i în măsură să mă consoleze. Cel mai bun lucru este să mă duc să caut ajutor. Ar fi trebuit să mă fi şi întors, încă de mult.“

Mai chemă de două sau trei ori:

— Passepoil, iubiţelule!... Sînt aici, răspunde-mi!

O cucuvea îşi făcu auzit ţipătul sinistru, şi Cocardasse o luă la fugă spre poarta Richelieu, unde ştia că va găsi oameni de pază care, poate, ar consimţi să-l însoţească şi să aducă torţe.

Nu-i păsa nici de pleoscăitul apei din cizmele lui, nici de faptul că aluneca în bălţi şi-n gropi. Alerga, cu pletele-n vînt, cît de repede îi permiteau picioarele, şi cine l-ar fi întîlnit aşa l-ar fi putut lua drept un personaj macabru, aşa cum se văd în tablourile fantastice ale lui Holbein[1].

Cînd soldaţii din post îl văzură venind astfel, despletit, şiroind de noroi, prima lor mişcare fu de a-l aresta. Cu siguranţă, de mult nu se mai întîlniseră cu un tîlhar cu o înfăţişare aşa de urîtă şi, fără îndoială, nu putea fi un om cinstit.

Răspîndea totuşi în jurul lui o duhoare atît de cumplită, încît şi cei mai îndrăzneţi se dădură un pas înapoi.

— Stai pe loc! strigă sergentul. De unde iese animalul ăsta şi ce ticăloşie o fi făcut? Băieţi, nu-l lăsaţi să scape. Dacă încearcă să fugă, înţepaţi-l cu suliţele în coaste.

[1] *Holbein* (Hans) (1497—1542): pictor german, portretist de mare valoare, ale cărui opere sînt de un realism uimitor. (n.t.)

La lumina felinarului fumegînd, Cocardasse se privi şi n-avu de ce să i se pară c-ar fi foarte atrăgător. Dar era dintre aceia care, în cele mai grave împrejurări şi atunci cînd alţii ar fi ridicoli, nu-şi părăsesc deloc demnitatea şi se pricep să atragă, dacă nu respectul, cel puţin atenţia.

Dacă nu se temea de loviturile de spadă, cu atît mai mult nu-i păsa de dispreţ, şi-şi îndreptă, mîndru, trupul:

— Micuţule, strigă, recunosc că nu asta este ţinuta unui gentilom!... Dar faptul nu schimbă cu nimic problema şi vina este a celor patru banditi care au profitat de întunericul nopţii pentru a mă ataca. Dacă spada lor a dat greş, pe toţi dracii! au reuşit totuşi să mă azvîrle în canalul din Montmartre...

— Şi ce vrei să facem noi, prietene? Toţi cei care dau tîrcoale pe acolo noaptea sînt expuşi la aşa ceva. Banditii tăi sînt departe, dac-au vrut să fugă.

— Vai de păcatele mele!... îi cunosc — replică gasconul — şi, pe cinstea mea! n-am nevoie de nimeni ca să-i găsesc şi să-mi închei socotelile cu ei. Nu pentru mine vin să vă cer ajutorul.

— Atunci, pentru cine?

— Pentru un bun prieten al meu, un frate de arme, pe care ticăloşii s-ar putea să-l fi ucis, înainte de a-l arunca, împreună cu mine, în canal... Luaţi torţe, *amigos*, şi veniţi cu mine. Sper să-l mai găsim în viaţă.

Rostind aceste cuvinte, părea atît de emoţionat, încît soldaţii începură să-i arate interes.

— Cine eşti? îl întrebă sergentul.

— Cocardasse-junior, maestru în mînuirea armelor, prima spadă din Franţa, după un altul pe care nu-l cunoaşteţi. Cea de a doua este a micului meu profesor de scrimă, fratele Amable Passepoil, pe care trebuie să mergem să-l căutăm în apa canalului.

— Cu atît mai rău pentru el dac-a rămas în el, prietene, zise sergentul. Nu putem face nimic.

— Oho! tună gasconul, al cărui cap se înfierbînta, şi a cărui diplomaţie ajunsese la capăt. Daţi-mi o lumină, mă voi întoarce acolo singur. Dacă n-aş răscoli cerul şi pămîntul pentru a-l găsi pe micul meu Passepoil, niciodată n-aş îndrăzni să mai apar în faţa lui Lagardère!...

— Hei!... ce tot vorbeşti despre Lagardère?

— Ei, na! Lagardère este capul, Cocardasse şi Passepoil sînt braţele. Dacă aţi auzit vorbindu-se de Micul Parizian, cu siguranţă vi s-a spus o vorbuliţă şi despre cei doi profesori de scrimă ai lui.

— Sfinte Doamne, e chiar adevărat, zise sergentul, izbindu-şi fruntea cu palma. Ştiu cine sînt acei doi viteji. Eşti cumva unul dintre ei?

— Ba bine că nu! am această onoare!... Dar ne pierdem timpul, amice, în timp ce ştrengarul ăla poate că trage să moară...

La ordinul sergentului, patru oameni luară torţe şi-l urmară pe Cocardasse.

Scotociră împrejurimile canalului. Profesorul de arme intră iar în apă, merse în susul şi-n josul curentului, aplecîndu-se peste suprafaţa apei cleioase şi puturoase, răscolind nămolul la fiecare pas.

Ar fi dorit să găsească măcar cadavrul normandului, să-l ia în braţe, să-l ducă cu el. Cei care-l ajutau în dureroasa lui muncă se pătrunseseră acum de seriozitatea efortului pe care-l făcea acel bărbat, căutînd în toiul nopţii, la lumina torţelor, cadavrul prietenului său.

Spectacolul era totodată impresionant şi sfîşietor. Glasul lui Cocardasse, răsunînd din timp în timp, lugubru şi tremurător, îi făcea să tresară pe cei care-l însoţeau.

Chemări, căutări şi plînsete: totul fu inutil.

Canalul îşi păstra secretul.

Cu capul plecat, cu ochii umezi, sărmanul ostaş se întoarse la poarta Richelieu fără a scoate o vorbă. Acolo le mulţumi soldaţilor şi le puse fiecăruia în palmă cîte un ban de băutură. Şi, în timp ce se iveau zorii, se îndreptă încet, pe străzile pustii, către palatul Nevers, pentru a aduce acolo trista ştire a dispariţiei lui Passepoil.

14 O fată curajoasă

Nu te poţi gîndi la toate...

Dacă lui Cocardasse şi celor patru soldaţi care-l însoţiseră le-ar fi trecut prin minte să-şi ducă ceva mai departe căutările şi să coboare la două sute de paşi în aval, poate că ar fi obsrvat pe malul canalului urme proaspete de paşi.

Am putea spune şi că dacă gasconul nu s-ar fi hotărît să se ducă departe să ceară ajutor, ar fi putut vedea că ajutorul venise singur.

Dar să nu ne grăbim să-l învinuim, el acţionase aşa cum credea că e mai bine şi, în nişte împrejurări atît de critice, oare ştii vreodată ce trebuie să faci şi ce nu?

Aşa cum ne reamintim, Passepoil nu fusese rănit decît uşor. Cu toate acestea, în contact cu apa, rana începuse să sîngereze din abundenţă. Ca o culme a ghinionului, în loc să cadă în picioare, ca nobilul său prieten, normandul încercase să se agaţe de grinzile putrede care ieşeau în afară cu lungimi inegale de sub pardoseala de scînduri a podului, şi rezultatul efortului său fusese că-l făcuse să se răstoarne pe spate, cu picioarele în sus, astfel încît se prăvălise în nămol cu capul înainte.

Să recunoaştem că situaţia nu era prea bună pentru a-l face să-şi recapete sîngele rece, după un atac atît de brutal.

Din fericire, normandul nostru nu era un tînăr sclivisit. Unul dintre aceştia şi-ar fi încheiat cariera pe fundul canalului vîscos. Dar el nu-şi pierdu curajul. Se luptă cu energie împotriva curentului care-l antrena, împotriva torentului de nămol care-i astupa nările, îi înfunda urechile, îi intra în gură şi-i lipea ochii.

Reuşi să se sprijine pe picioare. Situaţia nu-i fu îmbunătăţită, căci era tocmai în locul în care cădea grindina de pietre aruncată de agresorii săi. Drept este că acestea cădeau la întîmplare. Dar întîmplarea nu-i fu favorabilă bietului Amable, care primi în cap un bolovan destul de greu, singurul noroc fiind că acesta nu reuşi să-l omoare. Cu toate acestea, fu atît de ameţit, încît ideile i se învîrtejeau în cap într-un adevărat haos, împiedicîndu-l de a se gîndi, ca prietenul său, să se refugieze sub pod.

Poate că, timp de o clipă, regretă că nu s-a născut în ţinutul Bretaniei, unde se fabrică ţeste incasabile.

Aplecîndu-se spre a nu fi zărit şi ucis cu pietre, reuşi totuşi, cu mare greutate, să se tîrască. Sprijinindu-se cu o mînă de zidul de piatră ce alcătuia malul şi care se prelungea pe o distanţă de aproximativ o sută cincizeci de paşi în amonte şi în aval de pasarelă, izbuti să se întoarcă împotriva curentului.

Sîngele ce-i curgea de pe frunte îl orbea. În plus, era nevoit să ia nişte precauţii de neînchipuit, să se oprească la fiecare pas pentru a nu atrage atenţia ban-diţilor, ale căror glasuri şi hohote de rîs ajungeau pînă la el.

Urechile îi vîjîiau fără-ncetare şi era obligat să depună eforturi supraomeneşti ca să se ţină pe picioare.

Simţea cum forţele îl părăsesc încetul cu încetul şi calcula numărul de minute care-l despărţeau de salvare sau de moarte.

„Dacă voi cădea", se gîndea, „s-a zis cu mine. Nu voi fi în stare să mă mai ridic şi voi rămîne îngropat în mîlul ăsta infect. Ah! de ce n-am ascultat-o pe Mathurine?"

Gîndul că poate Cocardasse a murit contribuia la a-l doborî cu totul. În timp ce-şi pierdea puterile, un coşmar îngrozitor îi înfăţişa cadavrul tovarăşului său de o viaţă, întins în cloaca împuţită. Descurajat, sărmanul Amable fu cît pe-aci să spună ultimul său adio dragostei, Cidalisei,

Desfrînatei, Mathurinei, tuturor acelora care fuseseră bune cu el pe lumea aceasta.

Bineînțeles că dragostea din trecut îl făcea să simtă regrete pline de emoție, dar tristețea i se datora, mai mult, pierderii ireparabile a fericirilor viitoare, a buzelor care-ar fi putut să se întredeschidă, a sărutărilor pe care le-ar fi putut da și primi, și nu se gîndea la Moarte, care îl pîndea acolo, care-i întindea obrajii scofîlciți, găvanele goale ale ochilor și brațele descărnate, cu care să-l îmbrățișeze.

Dacă ar fi gîndit, ar fi încetat să mai spere. Și speranța unor noi fericiri, încă negustate, îl împoldi, reînsuflețindu-i curajul. Drăgăstosul Passepoil nu voia să moară, fiindcă dorea să mai iubească.

Cînd auzi glasul bandiților pierzîndu-se în depărtare, făcu un ultim efort. Zidul de piatră se termina și malul de pămînt permitea o escaladare. Asta însemna salvarea, dac-ar fi avut puterea necesară. Normandul se agăță cu degetele de ierburi, și unghiile i se înfigeau în pămîntul alunecos. Se cățără pe genunchi, ajunse la jumătatea taluzului și alunecă. Dacă n-ar fi reușit să se agațe de o tufă de iarbă, s-ar fi rostogolit în apă pentru totdeauna.

În cele din urmă ajunse sus, abia mai respirînd, gata să-și dea sufletul. Nici nu era de gîndit să se ridice și să se tîrască ceva mai încolo, așa că nici măcar nu încercă. Tot ce putu face fu să se culce pe o parte, în balta de apă ce-i șiroia din veșminte și, cînd reuși asta, închise ochii și leșină.

Cam în aceeași clipă, puțin mai înainte ca tîlharii să se fi întors la *Vizuina Puturoasă*, o umbră se furișa cu grijă afară din han și pornea pe drumul ce ducea de la Grange-Batelière spre poarta Richelieu.

Era umbra unei femei și, sub gluga care-i acoperea capul, am fi putut recunoaște chipul deschis și sincer al Mathurinei, fata din Caux.

Înainta cu precauție, luminîndu-și drumul cu un felinar orb, care arunca o rază slabă doar la cîțiva pași distanță și, deseori, se oprea să asculte.

Cînd, în curînd, un zgomot de pași și de glasuri îi ajunse la ureche, își ascunse repede lanterna sub fustă. Apoi, strecurîndu-se în spatele unui tufiș, aproape că se culcă pe pămînt și-și ținu răsuflarea fără ca asta s-o împiedice de a strînge cu putere în mîna dreaptă mînerul unui pistol gata armat.

Patru bărbați pe care-i cunoștea bine trecură foarte aproape de fată, fără ca ea să facă vreo mișcare. Totuși ei îi pronunțaseră numele și nu-și ascundeau deloc intențiile cu privire la persoana sa. Vorbele lor o făcură să zîmbească și nu se sperie, fiind încrezătoare în sîngele ei rece care, deși nu-și dădea seama, era de fapt eroism.

Deoarece Gendry vorbise și despre canal, puțin lipsea ca ea să-i fi mulțumit pentru acele cîteva cuvinte care-i spuneau încotro să caute.

Știa bine că deseori erau scoase cadavre din acel canal, dar i se spusese și că, uneori, unii dintre nefericiții care fuseseră aruncați în el aveau și extraordinarul noroc de a scăpa cu viață.

Și totuși era foarte îngrijorată, gîndindu-se că, probabil, plonjonul fusese precedat de lovituri de spadă. Așteptă, așadar, ca banditii să se îndepărteze suficient și, convinsă că deocamdată nu avea de ce se teme din partea lor, își reluă grăbită mersul.

Ajungînd la pod îngenunche și plimbă lumina felinarului pe suprafața neagră a apei. Priveliștea pălăriei lui Cocardasse, oprită într-o creangă uscată agățată de unul din picioarele podului, fu primul lucru care o izbi. Dacă pălăria putea să se afle acolo fără om, era foarte probabil ca omul să existe pe undeva pe-aproape. Continuînd acele deducții, Mathurine ajunse la concluzia că dacă acolo se afla gasconul, avea mari șanse să-l găsească în același loc pe Passepoil. Deoarece se preocupa mai ales de acesta din urmă, începu să-l cheme pe șoptite.

Glasul i se pierdu în beznă. Nu răspunse nimeni.

Atunci se închină, cuprinsă de un tremur în fața acestui giulgiu lichid, sub care poate că zăceau cei doi profesori de scrimă.

Mathurine nu era femeia care să-și mărginească purtarea frumoasă doar la atîta. Deoarece semnul crucii pe care și-l făcuse nu le putea fi de folos decît în cazul în care ei ar fi fost, într-adevăr, pe cale de a întreprinde călătoria cea mare, ea începu să cerceteze în amănunt, pas cu pas, malurile, fără a trece cu vederea nici o groapă, nici cel mai mic tufiș.

Se gîndea că, poate, curentul apei — deși nu prea rapid — le-a rostogolit la vale trupurile. Așa că mai întîi căută în aval, fără nici cel mai mic succes.

Începea să se lase pradă descurajării cînd urcă din nou pe pod, în locul în care, cu un sfert de oră mai înainte, Cocardasse își pusese aceeași întrebare: unde era Passepoil?

Proastă inspirație avusese el să plece, căci poate, împreună, ar fi găsit ceea ce căutau fiecare în parte.

Cu urechea ciulită, Mathurine stătu să mai asculte. I se păru că la o oarecare depărtare aude un zgomot foarte slab. Putea fi o pasăre de noapte, un animal care dădea tîrcoale, sau un om.

Dacă acesta ar fi fost un dușman, avea cu ce-i răspunde.

Încă mai sperînd, normanda, se aventură, așadar, pe malul drept al canalului, merse în lungul lui pe o distanță mai mare de trei sute de pași și — văzînd inutilitatea căutărilor sale — se convinse curînd că nu auzise nimic, dar și că nu va găsi nimic în direcția aceea.

Alții și-ar fi pierdut răbdarea. Mathurine era născută în Caux, și femeile din acel ținut, chiar dacă nu au reputația de a fi tot atît de încăpățînate ca cele din Morbihan[1], au totuși idei tenace. Așa că nu se consideră înfrîntă și-și reluă cercetările pe celălalt mal.

1 *Morbihan:* regiune în sudul Bretaniei. (n.t.)

Insuccesul căutărilor anterioare nu o descurajase; nimic nu dovedea c-ar fi trebuit să-şi piardă speranţa, cîtă vreme mai rămînea o bucată de teren neexplorat.

Reîncepu, deci, să scotocească în lungul malului, şi nu peste mult timp zări o siluetă întunecată întinsă pe pămînt.

La această privelişte, inima îi bătu cu putere. Va găsi, oare o fiinţă vie sau un cadavru? Era Cocardasse, sau Passepoil, şi oare n-ar fi fost posibil să nu fie nici unul, nici altul?

În fiecare dimineaţă erau găsiţi astfel, în canal sau pe malurile lui, beţivi sau victimele unor jafuri. Prea adesea auzise vorbindu-se despre asta la *Vizuina Puturoasă*, ca să nu fi ştiut acest lucru.

Înaintînd în vîrful picioarelor, se opri la o oarecare distanţă, cu inima strînsă ca într-o menghină, căci nu putea vedea chipul omului culcat pe o parte şi care-i arăta doar spinarea.

Deodată, gheaţa care-i strîngea inima se topi în parte. Nu ştia prea bine de ce, căci — în definitiv — în urmă cu două zile, Passepoil era încă un necunoscut pentru ea. Dar îi recunoscuse îmbrăcămintea.

— Isuse, Doamne!... şopti, tresărind. Este chiar el, sărmanul domn Amable! De nu s-ar fi sfîrşit cu totul!

Apropiindu-se de trup, puse jos, la îndemînă, felinarul, şi-şi apăsă mîna în dreptul inimii celui căzut. Cîteva pulsaţii, deşi slabe, o emoţionară profund, iar ochii i se umeziră.

Asta-i făcu bine, era un fel de descărcare după îndelungata ei spaimă.

Apoi, cu mii de precauţii, trecîndu-şi braţul pe sub capul profesorului de scrimă, îl ridică pentru a-i înlesni respiraţia.

— Doamne sfinte!... exclamă, văzîndu-l mai bine, în ce hal l-au adus!... Sînge şi noroi peste tot, pe obraji, pe piept!... şi ud pînă la oase, tremurînd de frig şi de

febră... Ar trebui să aibă sufletul bine fixat de trup, ca să scape cu viață, sărmanul!

Nefericitul Amable nu bănuia deloc acea tandrețe aplecată asupra lui și ochii care-i pîndeau, pe chip, o întoarcere la viață. Totuși, ca urmare a faptului că fusese mișcat din loc, scoase un suspin adînc, dar pleoapele îi rămaseră închise și trupul inert.

Mathurine îi șterse fața, îndepărtînd sîngele și murdăria. Apoi îi așeză capul în poala ei și începu să vorbească blînd, ca o mamă cu copilul ei bolnav:

— Trezește-te, jupîne Amable. Dacă măcar mi-ai răspunde, să-mi spui unde ești rănit!... Deschide ochii, vorbește-mi, lîngă dumneata se află o prietenă, Mathurine, cea de la han...

Amable suspină a doua oară, și mai mult nu reuși să facă. S-ar fi spus că toate resorturile lui se rupseseră. Capul i se rostogolea în stînga și-n dreapta, ca și cum n-ar mai fi fost prins de umeri.

Cel care i-ar fi prezis lui Passepoil, cu cîteva ore mai înainte, că va rămîne nesimțitor la o sărutare de femeie, fără îndoială că l-ar fi făcut să se mire foarte tare. Și totuși aceasta era situația.

Normanda încercă să-i deschidă ochii cu buzele. Făcu chiar mai mult: încercă să-i sufle aer în gură. Spectacolul oferit de această fată frumoasă, pînă atunci rebelă la tandrețe și la dragoste și care, acum, își concentra întreaga inteligență, toată energia, spre a-l smulge morții pe un amărît pe care nu-l văzuse decît de două ori și care abia dacă-i dăduse vreo atenție, era cu adevărat înduioșător.

În fiecare femeie există fie un monstru, fie o soră de caritate. Mathurine făcea parte dintre acestea din urmă și, fără nici un scop precis, mai curînd dintr-un devotament spontan decît din dragoste — deoarece încă nu-și dădea seama de sentimentul pe care-l încerca — părăsise totul și era gata să înfrunte orice pentru a merge pînă la capătul sarcinii pe care și-o luase.

Dar, vai! toate eforturile de a-l reanima pe rănit păreau a fi zadarnice. Ajunsese să regrete amarnic că nu se gîndise să ia cu ea o băutură tare, care l-ar fi ajutat să-și revină în simțiri.

Situația nu putea totuși să se prelungească la nesfîrșit. Prezența ei lîngă profesorul de scrimă rămînea oarecum inutilă, dacă nu reușea să-l ajute cu nimic.

Oamenii de la țară sînt obișnuiți să-și dea seama ce oră este după transparența mai mare sau mai mică a nopții. Adîncimea beznei îi spunea așadar fetei din Caux că zorile nu se vor ivi decît peste o oră, cel mai devreme. Se temea de răcoarea dimineții, pentru omul care tremura de febră și ale cărui haine șiroiau de apă.

Dar temerile ei nu se opreau la atîta. Era posibil ca Gendry împreună cu banda lui să vină imediat după răsăritul soarelui, spre a se asigura că infectul canal nu lăsase să-i scape prada ce-i fusese încredințată și pentru a constata, cu propriii lor ochi, că cei doi maeștri de arme nu mai reprezentau o primejdie.

Ajunsese aici cu gîndurile sale cînd, în depărtare, zări flacăra mai multor torțe. Un grup de bărbați, venind dinspre oraș, se îndrepta spre canal.

Este adevărat că Mathurine îi văzuse pe bandiți mergînd în altă direcție, dar nimic nu dovedea că, după ce-ar fi făcut un lung ocol, nu se vor fi dus să cheme paza, pentru a îndepărta de la ei orice bănuială. Tîlharii aceia — pentru care viclenia și minciuna, fără a pune la socoteală lașitatea, constituiau principalele mijloace de acțiune — erau în stare de toate vicleșugurile.

Grupul care înainta era încă prea departe pentru a-i permite să le aprecieze numărul, și nici să-l recunoască printre ceilalți pe Cocardasse.

Poate că reprezentau un ajutor, cu atît mai oportun, cu cît lumina felinarului ei amenința să se stingă?

Dar poate că era banda de tîlhari? Stînd la îndoială, Mathurine socoti că trebuia să-l ascundă de urgență pe Passepoil privirilor celor ce se apropiau.

Cît despre Cocardasse, fata își dădea seama că pentru el nu mai putea face nimic și regreta nespus de mult că nu în stare să-i fie de ajutor și lui, în calitatea sa de prieten al lui Passepoil.

Cine fuge după doi iepuri riscă să nu prindă nici unul. Normanda era prea prudentă pentru a sacrifica vrabia din mînă pentru cioara de pe gard.

,,Haide" — își spuse — ,,fiindcă acest biet băiat nu se poate mișca, trebuie să găsesc un mijloc de a-l ascunde prin preajmă, măcar pînă la ziuă."

Realizarea acestui plan era dificilă și, ca să-ncerci, trebuia să ai forța Mathurinei, cu atît mai mult cu cît nu avusese timp să-l studieze pe-ndelete, căci torțele se apropiau tot mai mult și venise momentul în care trebuia să ia o hotărîre rapidă.

Își strecură, așadar, pistolul în corsaj, își agăță cum putu mai bine felinarul de cordon și, ca o țărancă robustă ce era, îl încărcă pe Passepoil pe umeri.

Profesorul de scrimă era greu, mai întîi datorită nemișcării, iar în al doilea rînd datorită noroiului care-i îngreuna îmbrăcămintea. În fața primejdiei ce se apro-pia, fata din Caux simțea sporindu-i forțele, și astfel reuși să-l așeze pe rănit pe umerii săi, cît putu de bine.

Apoi porni cu greu la drum, fără a ști încotro mergea, urmărind canalul care va sfîrși prin a o conduce la vreo casă la care va cere adăpost pentru ea și pentru cel pe care dorea să-l salveze.

Deseori se împiedică și se clătină sub povară, dar un curaj supraomenesc îi dădea forța de a se ridica din nou, chiar de a grăbi pasul, fără a îndrăzni să se uite în urmă, de teamă să nu vadă că este urmărită.

Făcuse abia cinci sau șase sute de pași cînd Cocardasse reveni pe pod, împreună cu soldații. Deoarece lumina pe care o purta Mathurine se stinsese, le fu imposibil nu numai s-o vadă, dar și să presupună că doar cu o clipă înainte de sosirea lor Passepoil se aflase încă acolo.

15 O dragoste pătimaşă

Cînd, legănîndu-se la rasul pămîntului, o ceață uşoară putu fi văzută învăluind trunchiul arborilor, crengile de jos ale tufişurilor şi temeliile construcţiilor greoaie cu o mantie de aburi ca de bumbac, şi cînd zorile, ivindu-se în cele din urmă, începură să contureze, încet-încet, forma lucrurilor, Mathurine scoase un oftat de uşurare.

De la o vreme mergea la-ntîmplare, fără a şti încotro se îndrepta. Chiar şi în acea clipă habar n-avea unde se afla, dar ştia că orice primejdie era îndepărtată, aşa că se bucură nespus de mult cînd zări, la o oarecare distanţă, o cocioabă dărăpănată şi cu înfăţişare sărăcăcioasă.

În orice caz, acolo va putea să-şi lase jos povara şi să ceară un ajutor.

Cu un ultim efort ajunse la căsuţă. La început, bătăile ei în uşă nu avură nici un rezultat. Cocioaba părea a fi părăsită. Îşi înteţi loviturile, izbind scîndura putredă cînd cu pumnul, cînd cu piciorul.

După un astfel de exerciţiu care dură mai bine de zece minute, un chip de bătrînă, zbîrcit şi tăbăcit, apăru în spatele unui oblon întredeschis doar atît cît era necesar.

Dacă, în vremurile acelea, era bine să te porţi pretutindeni cu prudenţă şi să nu-ţi deschizi uşa decît în deplină cunoştinţă de cauză, este lesne de înţeles că în împrejurimile fermei Grange-Batelière erau absolut necesare precauţii şi mai serioase.

— Ce vreţi? întrebă un glas aspru.

— Deschideţi, imploră Mathurine. E un rănit care are nevoie de ajutor.

— Iarăşi vreun bandit!... Du-l la spitalul *La Pitié*[1], frumoaso!... E cam departe de-aici, dar dacă i-aş aduna

1 *La Pitié* (lb. franceză) = Mila (n.t.)

pe toţi cei care primesc lovituri de spadă prin împrejurimi, ar trebui să organizez un spital... Vezi-ţi de drum, şi-ţi mulţumesc pentru cadou...

La grosolănia ironică a acestor vorbe, o alta decît ţăranca din Caux n-ar fi îndrăznit să mai insiste. Mathurine insistă, căci n-o făcea pentru ea.

— Vă rog!... murmură, împreunîndu-şi mîinile.

Poate că avusese dreptate. Fapt este că bătrîna nu-şi închise oblonul şi bombăni:

— Bine, bine, ştim toate astea. E adevărat că, de obicei, ăştia nu se tîrăsc pe-aci de unii singuri. De unde a ieşit, cel care soseşte pe spinarea ta?

— Mai întîi, deschideţi-mi, şi vă voi explica. Şi fiţi liniştită, bună femeie, vă voi plăti pentru osteneala dumneavoastră.

Ochii bătrînei scînteiară.

— A!... dacă ai bani, nu-i nevoie de explicaţii. Totuşi, lasă-mă să le văd culoarea, căci n-am încredere în oamenii pe care nu-i cunosc.

Mathurine avea, într-adevăr, bani, dar trebuie să mărturisim că nu-i datora deloc dărniciei patroanei sale, care-şi plătea servitoarele mai mult cu ocări decît în numerar.

Înainte de a părăsi *Vizuina Puturoasă* pentru a nu se mai întoarce acolo niciodată, curajoasa fată se gîndise că, dacă banii lui Passepoil fuseseră cîştigaţi de către Desfrînata prin procedee mai mult sau mai puţin delicate, poate că n-ar fi fost necinstit din partea ei să subtilizeze ludovicii şi pistolii, spre a-i restitui proprietarului lor legitim. Şi cum ea era cinstea personificată, îşi promisese — învingîndu-şi astfel ultimele scrupule — să-i facă pe toţi amărîţii să profite de pe urma acestei pomeni, în schimbul rugăciunilor lor pentru respectivii morţi, dacă, din nefericire, nu le-ar fi găsit decît cadavrele.

Înarmată cu aceste bune intenţii, cu conştiinţa eliberată de orice repros, golise aşadar buzunarele hangiţei, şi acum nu-i părea rău.

Desigur, în acea clipă n-ar fi șovăit să se lipsească de toate economiile ei — cîțiva gologani amărîți adunați cu mare greutate cînd era în serviciu la han. Totuși, deoarece bănuții aceștia, toți la un loc, n-ar fi alcătuit decît o sumă neînsemnată, insuficientă pentru a îndupleca pe bătrînă, împrumută, fără nici o ezitare, un dublu-ecu[1] din suma sfîntă destinată restituirii și-l strecură în mîna zbîrcită, cu degete lungi și încovoiate, ce se întindea spre ea.

Mulțumită acestui talisman fermecat, pe care banul l-a reprezentat și-l va reprezenta întotdeauna, ușa se deschise larg. Normanda se pomeni în fața unei cotoroanțe cu pielea ca pergamentul, a cărei unică îmbrăcăminte, la această oră matinală, era o cămașă jegoasă și o fustă zdrențuită.

Deoarece interiorul locuinței era cufundat încă în beznă, bătrîna aprinse o antică lampă cu ulei, care aruncă o lumină palidă asupra interiorului maghernitei. O masă șchioapă, două scăunele cu trei picioare într-un ungher și un pat infect — acesta era tot mobilierul. În chip de făpturi vii, nu existau decît bătrîna cea sordidă și o pisică, neagră toată, ai cărei ochi galbeni străluceau în colțul cel mai îndepărtat al camerei.

Ca toate țărăncile din vremurile acelea, Mathurine avea o mulțime de superstiții adînc înrădăcinate și nu se simțea decît pe jumătate liniștită în cocioaba aceea mizerabilă, alcătuită din scînduri prost îmbinate, prin care șuiera vîntul.

— Nu-ți fie teamă, îi spuse bătrîna. Nu e nimeni aici, în afară de mine și de pisica mea. Rănitului tău îi va fi mai bine decît oriunde în altă parte. Culcă-l pe pat, să vedem puțin despre ce-i vorba. E grav?

— Habar n-am, răspunse normanda.

— Să ne încredințăm. Eu, micuțo, mă pricep puțin. Poate tocmai de aceea se spune că sînt o vrăjitoare.

1 *Ecu:* veche monedă franceză, din argint, valorînd trei livre. *Dublul-ecu* valora șase livre. La rîndul său livra era o monedă reală a cărei valoare a variat în funcție de epocă și de țară și care, în Franța, a fost înlocuită de franc. (n.t.)

Mathurine se dădu cu un pas înapoi:

— Aveţi legături cu necuratul? o întrebă cu spaimă.

— Există imbecili care pretind asta, dar îi las să vorbească. Adevărul este că am nişte leacuri ale mele şi că, uneori, am vindecat pe nişte oameni pe care domnii de la Facultatea de Medicină îi credeau gata să-şi dea sufletul. Vezi tu, între noi fie vorba, cu latina şi cu luarea lor de sînge, ăştia sînt ultimii cretini.

Normanda nu crezu că trebuie s-o contrazică, şi pretinsa vrăjitoare continuă:

— Să nu mai trăncănim atîta, fetiţo. Mai bine să vedem ce-i cu rănitul... Mai întîi, o lovitură zdravănă în frunte... Ăsta trebuie să aibă un cap tare şi va scăpa doar cu-n semn! Dacă nu are vreo altă gaură prin piele, necazul nu-i prea mare!...

Cu nişte precauţii de care n-ai fi crezut-o în stare, tămăduitoarea scoase vesta lui Passepoil, dînd la iveală rana făcută de spada Balenei.

— Iar nimic serios, şopti. Un pic de sînge pierdut, şi asta-i tot. Dar omul tău pute şi-i atît de murdar!

— Are febră, spuse Mathurine, punînd mîna pe fruntea fierbinte a lui Passepoil.

— Peste un sfert de oră nici n-o să se mai cunoască, mulţumită unei băuturi pe care i-o voi da.

Bătrîna înteţi focul care mocnea sub cenuşă, apoi se duse să caute într-o lădiţă putrezită cîteva plante uscate pe care le aruncă în apa clocotită, fără a face nici un semn, fără a rosti nici un farmec ce-ar fi putut trăda nişte practici necreştineşti.

Cu toate fiţîielile pisicii, care nu-i inspira încredere, Mathurine se mai linişti.

După ce bătrîna îi administră fratelui Passepoil remediul turnat într-o oală ciobită, acesta deschise ochii aproape imediat.

Fu oarecum mirat, pomenindu-se astfel, pe jumătate dezbrăcat, într-o casă necunoscută, şi văzînd,

aplecată asupra lui, o față zbîrcită pe care n-o mai întîlnise nicăieri.

Fără îndoială, ar fi preferat să aibă în fața ochilor chipul proaspăt al Mathurinei, dar cotoroanța, care avea un gînd al ei, o împiedicase pe aceasta să se apropie.

— Unde sînt? întrebă Amable, aruncînd în jur priviri speriate și încercînd să priceapă în ce loc se afla.

— E-n ordine, ține-ți gura! îi porunci cu asprime tămăduitoarea. Îți vom spune imediat, concetățene, căci trebuie să fii din Bretagne, ca și mine, dacă e să mă iau după tăria craniului tău... Deocamdată n-ai nimic mai bun de făcut, decît să dormi, și-ți voi scoate hainele, care au urgentă nevoie să fie spălate și uscate.

Se apucă să-l dezbrace pe Passepoil, îi spălă cu grijă rana și, învelindu-l cu tot ce-i căzu la îndemînă, îl îndemnă să doarmă o oră sau două.

Fie datorită unei oboseli imense, fie mai curînd din cauza băuturii pe care o înghițise, profesorul de scrimă închise ochii și se cufundă într-un somn adînc.

Cele două femei se îndeletniciră apoi cu curățatul îmbrăcăminții lui, pe care o puseră la uscat în fața căminului, după care veniră să se așeze la căpătîiul său.

— Ia povestește-mi cam ce s-a-ntîmplat, zise baba, și mai ales să nu minți. Mi-aș da imediat seama și v-aș arunca pe ușă-afară, pe tine și pe omul tău.

— De ce v-aș minți? replică Mathurine, pe care amenințarea aceasta n-o speria cîtuși de puțin în ceea ce privea persoana ei, dar care ținea ca Passepoil să nu fie lipsit de îngrijirile necesare.

— Mai întîi și-ntîi, cine ești?... și cine e el?... întrebă bătrîna.

Interlocutoarea normandei îi inspira acesteia mai mult groază decît încredere. Totuși, deoarece nu obișnuia să mintă și fiindcă nu avea să-și facă nici un reproș, începu să istorisească, fără reținere, întîmplările petrecute de cînd cei doi prfesori de scrimă intraseră pentru prima dată la *Vizuina Puturoasă* și pînă în acel moment.

— Văd că vorbeşti sincer, fetiţo, aprobă cotoroanţa, după ce o ascultase cu atenţie. Este totuşi un lucru pe care nu vrei să mi-l spui şi pe care doresc să-l aflu: de ce ai făcut toate astea pentru el?

Mathurine se înroşi pînă în vîrful urechilor şi începu să-şi răsucească marginile şorţului.

Tămăduitoarea dădu drumul unui rîset strident şi şopti cu o voce îmblînzită, ca şi cum s-ar fi tocit:

— Acum înţeleg. Nu te întreb mai mult. Eşti o fată cumsecade, şi nu-ţi fă griji: peste o oră, iubitul tău va putea să-ţi spună asta el însuşi.

— Sînteţi chiar sigură că-l veţi vindeca?

— Nu va fi nici o minune. Răceala apei, după lovitura pe care-a primit-o-n cap şi care l-a dat gata pe jumătate, a fost tocmai ce mai trebuia ca să-l ameţească; cît despre cealaltă rană, nici nu contează.

— O! vă mulţumesc, exclamă Mathurine, scoţînd o altă monedă din buzunar şi întinzînd-o femeii.

Acest nou argument avea s-o facă pe bătrînă să se pună cu totul în slujba ei. Aşa că deveni aproape maternă şi, luînd într-ale sale mîinile fetei, o întrebă:

— Şi ce ai de gînd să faci? O cunosc pe Desfrînata şi cred că pentru tine-ar fi mai bine să nu te întorci la ea.

— Niciodată, strigă Mathurine. Cu atît mai mult, cu cît banda lui Gendry mi-ar face de petrecanie.

— Unde crezi că vei găsi un adăpost?... Nu jupînul Passepoil este cel care ţi-ar putea oferi unul...

Mathurine se îmbujoră iar.

— Nu, zise. Nu l-aş putea urma decît dacă...

Se opri, încurcată şi neîndrăznind să-şi continue gîndul.

— Decît dacă aţi fi căsătoriţi! Inutil să te ascunzi, fetiţo. Înţeleg şi văd că eşti o fată cinstită. Asta nu înseamnă că lucrurile nu se complică. Într-adevăr, nu prea ştiu ce se va întîmpla cu tine.

— Cum va vrea Dumnezeu! șopti normanda. Mă voi angaja din nou, ca servitoare, la Paris.

— Ascultă! i se adresă cu fermitate bătrîna. Cu toate că mulți mă consideră vrăjitoare pentru că mă pricep puțin la însușirile plantelor fiindcă că le folosesc spre a mai ușura suferințele bieților oameni, de cele mai multe ori faptele mele sînt bune și nu rele, și nu văd de ce n-aș proceda la fel și față de tine. Dacă vrei să renunți pentru un timp la iubitul tău, îți promit să te scot din încurcătură.

Această perspectivă o înspăimîntă oarecum pe normandă.

— Va dura mult? întrebă.

— Asta va depinde de tine. De altminteri, ești liberă să accepți sau să refuzi. Am o soră la călugărițele benedictine de la mănăstirea Notre-Dame-de-Liesse și, dacă vrei să te angajezi ca servitoare la ele, în strada Sèvres, vei putea rămîne acolo cît timp îți va plăcea... Dar înțelegi că acolo nu sînt primiți bărbații și, atîta vreme cît nu te vei putea căsători cu el...

— Vai! o întrerupse Mathurine, oftînd adînc, nu este vorba de așa ceva, și fără îndoială că un om așa de important ca jupînul Passepoil nu mă va vrea... pînă acum, nu mi-a vorbit niciodată...

— Nu, zău!... Ei, bine, nu te necăji din pricina asta, fetițo. Îți va vorbi, căci ți-am citit în palmă că, într-o zi, vei fi soția lui.

Normanda aproape că leșină de bucurie...

— Curînd? exclamă.

— Cît despre asta, habar n-am... Ei, accepți?

— Sigur că da, și vă mulțumesc din toată inima. Cînd am intrat aici nu mi-am închipuit că voi găsi o femeie atît de cumsecade.

— Perfect!... Lasă-mă pe mine să potrivesc lucrurile și nu sufla o vorbă, mai ales lui, despre cele ce ne-am înțeles.

Continuară să sporovăiască astfel, timp de o jumătate de oră, pînă ce fratele Passepoil deschise un ochi. Nu întîrzie să-i deschidă larg pe amîndoi, cînd o zări la căpătîiul lui pe Mathurine, care-l privea ca în extaz.

Somnul refăcuse forțele profesorului de scrimă și acum se simțea bine de tot, doar că i se părea că are capul cam greu. Așa că se grăbi să se ridice în șezut și să privească în jur, cu gura căscată și cu ochii ațintiți asupra normandei.

— Cum, zise, așadar mă aflu tot la *Vizuina Puturoasă?*

— Ba deloc, domnule Passepoil — se bîlbîi fata, a cărei voce tremura de emoție — și nu este vina mea, căci eu v-am implorat să nu ieșiți afară. Cu toate astea, poate că este mai bine că sînteți aici?

— Bine-nțeles! întări bătrîna. Nimeni nu va veni să vă caute la mine. Și, dacă vă aflați aci, asta se datorează acestei frumoase copile. Fără ea, dumneata ți-ai fi dat drumul pe marginea canalului unde, acum, șobolanii ți-ar mînca nasul.

— Canalul?... șopti Passepoil, mîngîindu-și fruntea. Nu-mi mai amintesc... A! ba da!... îmi aduc aminte: Gendry, Balena... toți tîlharii aceia...

— Nu vă vor veni de hac, domnule Passepoil.

Profesorul de scrimă se ridică brusc, scoțînd un strigăt:

— Cocardasse!... unde este Cocardasse?

Mathurine își înclină capul și rămase tăcută.

— L-au ucis nemernicii! urlă normandul. Sărmanul Cocardasse! prietenul, fratele meu!

— Hai, lasă prostiile, îl întrerupse bătrîna. Cu siguranță s-a descurcat și-l vei regăsi. Nu-i momentul să te vaiți, și mai curînd mulțumește-i celei care te-a scos pe dumneata din încurcătură. Cere-i să-ți istorisească toată povestea; iar eu mă voi duce s-aduc apă proaspătă și puțină pîine. Sînt săracă asta-nseamnă că masa pe care v-o pot oferi va fi modestă.

Luă un urcior ciobit — toate ustensilele din gospodărie aveau o vîrstă respectabilă și, în decursul carierei lor, primiseră mai multe răni — și plecă tîrșîindu-și sandalele și lăsîndu-i între patru ochi pe Passepoil și pe Mathurine.

De îndată ce se depărtase gazda, Mathurine trebui să reînceapă povestirea celor întîmplate. Făcu acest lucru trecînd peste o bună parte din ceea ce era spre lauda ei.

Stînd lîngă marginea patului, ținînd mîna bolnavului într-a sa, povestea simplu, cu naivitate, și glasul ei cald era ca un balsam minunat pentru sufletul lui Passepoil.

De cîteva minute, acesta redevenise îndrăgostitul de odinioară, îndrăgostitul dintotdeauna.

Noua sa pasiune sporea și datorită faptului că cea al cărei obiect era își riscase spontan viața pentru el.

Cidalise, Jacinta, Desfrînata, toate femeile pe care le văzuse, le cunoscuse, le dorise sau le iubise în decursul vieții sale aventuroase nu mai existau pentru el.

Mathurine, stînd alături și legănîndu-l cu dulci cuvinte, le domina, le făcea să dispară pe toate celelalte.

Îmbătat de fericire, își cufunda privirea în ochii frumoasei fete și-i strîngea drăgăstos mîna în mîinile lui.

— Ai făcut asta pentru mine?... se minună, cînd ea își încheie povestirea — pentru sărmanul Passepoil pe care nu-l cunoșteai, care accepta, în fața dumitale, mîngîierile alteia?... O! Mathurine! Brațul meu, viața mea îți aparțin!... Nu există pe lume decît două ființe care au dreptul să împartă toate acestea cu dumneata: Lagardère și Cocar...

Numele prietenului inseparabil nu putu să iasă în întregime din gîtul sugrumat de durere. Își amintise brusc că, probabil, gasconul nu mai exista.

— Ba nu, se corectă el, înghițindu-și lacrimile ce-i împăienjeneau ochii, sărmanul prieten și-a băut, desigur,

ultima sorbitură... şi nu era vin!... Ce amară trebuie să i se fi părut!... Pe dumneata, Mathurine, nu te voi uita niciodată!

Tandreţea îl făcea să devină elocvent — niciodată inima lui nu se exprimase cu atîta ardoare. O trase pe Mathurine către el şi depuse pe fruntea o sărutare lungă, lungă, care-i făcu pe amîndoi să tresară de fericire şi de speranţă.

— Ehei! mieluşeilor!... exclamă bătrîna, de pe pragul uşii, este foarte frumos să vă iubiţi, dar ar trebui ca rănitul nostru să se gîndească să se ridice şi să şi-l caute pe prietenul său Cocardasse.

Aceste cuvinte aruncară peste ei un fel de umbră. Amable şi Mathurine îşi întoarseră privirile unul către celălalt. Amîndurora li se părea că văd înălţîndu-se între ei, ca un repros, umbra mare a gasconului.

Tămăduitoarea n-avusese totuşi intenţia de a-i întrista, iar scopul pe care şi-l propusese era demn de laudă. Aşa încît continuă:

— Cînd vei afla ce s-a-ntîmplat cu prietenul dumitale, veţi reveni împreună să căpătaţi ştiri despre Mathurine. Pînă una-alta, hainele ţi s-au uscat şi e ora mesei.

Normanda vru să-i înapoieze lui Passepoil banii pe care-i luase de la Desfrînata, dar el protestă, cerîndu-i să-i păstreze pentru ea.

Peste un sfert de oră, trimiţîndu-i sărutări atîta timp cît mai putea fi zărit, profesorul de scrimă pornea, la rîndul său, pe drumul către palatul Nevers, şi fericirea ce-l umplea — pe bună dreptate, se poate spune că fericirea te face egoist — ştergea aproape cu totul neliniştea pe care o resimţea la gîndul că poate nu-l va regăsi pe Cocardasse.

Gasconul tocmai se plimba în lung şi-n lat prin curtea palatului, ocărîndu-se singur şi folosind în acest scop cele mai cumplite înjurături de care dispunea. Îi era ciudă pe el mai ales pentru că nu putea plînge.

Cînd cei doi vechi prieteni se zăriră, rămaseră o clipă muţi de uimire. Doar că nu căzură pe spate, căci amîndoi aveau impresia că celălalt este un strigoi. În cele din urmă, cu o precizie şi cu o sincronizare înduioşătoare, se aruncară unul în braţele altuia, iar îmbrăţişarea dură îndelung.

— Pe toţi dracii!... sărmanul meu iubiţel! strigă meridionalul, de îndată ce-şi recăpătă glasul. Te crezusem mort şi tot ce băusem ieri se transformase în lacrimi, de-aş fi putut umple cu ele jumătate de muid[1]!

— Nici eu nu credeam să te revăd vreodată... Dar pe tine cine te-a salvat?

— Ei, na! Cocardasse-junior, cine altul?... Şi pe tine, micuţule?

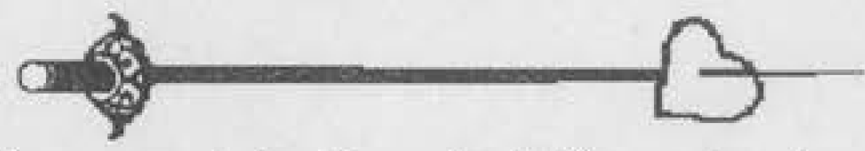
— O femeie, nobilul meu prieten Cocardasse!... un înger, pe care-l voi iubi şi-l voi binecuvînta toată viaţa!

— Vai de păcatele mele!... ştrengarul ar fi în stare să ardă şi pe fundul mării!

— Întotdeauna! Şi este aşa de plăcut să-ţi datorezi viaţa unai femei care te iubeşte!...

— Nu zău, bătrîne, devii plicticos. După vin, tot prietenia este cel mai bun lucru!

Nu s-a tăiat viţelul cel gras pentru a sărbători întoarcerea lui Passepoil; dar Chaverny, Aurore, dona Cruz şi ceilalţi care, luîndu-se după spusele lui Cocardasse, îl crezuseră mort, fură încîntaţi să constate nu numai că nu se întorcea schilodit, dar şi că niciodată nu fusese atît de fericit.

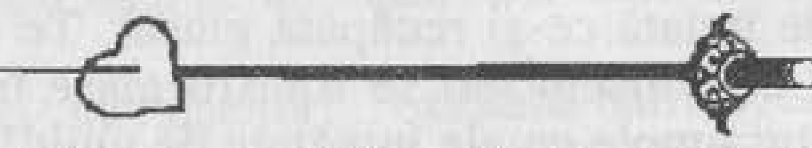

Chiar în aceeaşi după-amiază, în graba de a-l duce pe Cocardasse lîngă obiectul înflăcărării sale şi de a se

1 *Muid:* veche măsură de capacitate pentru lichide, grîne, etc., ce varia după ţară şi marfă. Pentru vin., la Paris muidul valora 274 litri. (n.t.)

arunca la picioarele iubitei spre a-i aduce mulțumiri, Passepoil îl trase pe gascon către faimoasa cocioabă. Și mare-i fu uimirea cînd n-o găsi acolo decît pe bătrînă, care-i răspunse pe un ton mucalit:

— Mathurine?... A plecat azi-dimineață, și mi-ar fi tare greu să vă spun unde este... O veți găsi, fără îndoială, într-una din zilele astea, la Paris.

Avea să treacă mult timp, în decursul căruia evenimentele îi vor despărți pe Mathurine și Passepoil. Dar, după cum spune proverbul, se întîlnește munte cu munte, darămite om cu om.

PARTEA A DOUA

TEAMA DE CUCUIE

1 Un plan îndrăzneț

Dacă ne gîndim la felul în care, în toate timpurile, Anglia s-a priceput să-și aranjeze treburile, John Bull[1] ar fi trebuit să se arate ospitalier față de banditul de Philippe de Mantua, căci — păstrînd proporțiile — Italia nu încetase niciodată să acționeze în virtutea acelorași principii.

Gonzague se mulțumise să-l asasineze pe Philippe de Nevers, iar visul său s-ar fi realizat pe deplin în momentul în care iar fi înhățat moștenirea. Albionul[2] începuse prin Cromwell[3] lungul șir de atentate, de înșelătorii și jafuri care i-a fost legea de atunci încoace — lege ce constă în a ucide prin surprindere și în a-ți însuși resturile, nu ale indivizilor, ci ale

1 *John Bull* (lb. engleză, în traducere = Ioan Bivolul): poreclă dată poporului englez pentru a-i descrie încetineala și încăpățînarea. Provine dintr-un pamflet de John Arbuthnot. (n.t.)

2 *Albionul:* nume dat în antichitate Marii Britanii, datorită falezelor sale albe. (n.t.)

3 *Cromwell* (Oliver) (1599—1658): lord-protector al Angliei, Scoției și Irlandei, deputat în Parlament. Devenit șeful opoziției, a învins trupele regale și a instituit o Curte de Justiție care l-a condamnat pe regele Charles I la moarte după care a exercitat puterea ca un dictator. (n.t.)

popoarelor. Martore sînt Canada, Malta, India, Gibraltarul, Irlanda și celelalte.

Se spune că lupii nu se mănîncă între ei... Se prea poate. Dar, cu siguranță, se mușcă.

Sosirea la Londra a acelui prinț, care venea fără îndoială ca să-ncerce să vîre în buzunarele sale niște firimituri din aurul francez ce trecuse Canalul Mînecii, fu foarte prost primită.

Law strangulase Banca Franței și de crima sa profitase mai ales Anglia. Aceasta nu era dispusă să dea înapoi cîștigul, nici măcar o cît de mică parte din el.

Cînd Gonzague încercă să se prezinte la Curte, fu respins de către Robert Walpole[1], primul ministru, a cărui principală grijă era de a îndepărta de George I-ul[2] toate intrigile, mai ales pe cele care ar fi putut crea complicații cu Curtea de la Palais-Royal.

Philippe de Mantua se prefăcu supărat. Walpole îi dădu de înțeles nu numai că n-avea dreptul de a-i vorbi de sus, dar și că dacă nu-și amuțea complet glasul, ar fi posibil să fie poftit să-și îndrepte pașii spre ținuturi mai îndepărtate.

Începînd din acea zi, prințul fu obiectul unei supravegheri atît de stricte, încît în scurtă vreme cețurile Tamisei îi deveniră de nesuferit.

Steaua sa pălea tot mai mult și, dacă-și mărturisea sieși acest lucru, amorul propriu îi interzicea să-i lase pe desfrînații lui să-l ghicească. Doar Peyrolles era convins de această situație, deoarece numai el își egala stăpînul în viclenie.

— Monseniore — îi spuse într-o seară, cînd prințul părea mai posomorît ca de obicei și se plimba cu pași

1 *Robert Walpole* (conte de Orford) (1676—1745): Om de stat englez, atotputernic în timpul domniei regilor George I și George al II-lea. A pus bazele actualului regim parlamentar. (n.t.)

2 *George I* (1660—727): rege al Angliei și al Irlandei între 1714—1727. (n.t.)

mari prin cabinetul său de lucru — cred că am făcut o greşeală. Totul aici este doar pîclă şi, dacă mai rămînem, în curînd ne va fi greu să vedem limpede chiar propriul nostru joc.

— Într-o oarecare măsură îţi împărtăşesc părerea, răspunse Gonzague. Totuşi, deoarece ne-am ostenit să facem această călătorie, trebuie să silim norocul să se întoarcă la noi; căci ar fi nedemn pentru mine să mai umblu mult în urmărirea lui... Principiul meu — şi în asta constă şansa cea mai sigură de izbîndă — este de a forţa atît oamenii cît şi lucrurile să se plece în faţa voinţei mele.

— De cîtva timp, nu prea mai reuşim, monseniore.

— Blestemate să-ţi fie observaţiile, Peyrolles!... Dacă, pentru început, nu izbutim să obţinem primul loc, să ne mulţumim, deocamdată, cu cel de-al doilea — vom rări rîndurile din faţa noastră.

— Pentru asta ar trebui multă energie, şi noi nu sîntem decît doi, care să mai avem. Ceilalţi...

— Ceilalţi sînt legaţi de lanţul meu!... exclamă prinţul, izbind cu piciorul în pardoseală. Fără mine, ei nu sînt nimic, şi oriunde m-aş duce, vor merge şi ei... altminteri cum s-ar descurca?

Şi, ridicînd fruntea, adăugă:

— Sînt nişte marionete pe care le mînuiesc cum vreau... Lăsaţi de capul lor, ce-ar putea face?

Factotum-ul clătină din cap, cu o expresie nu prea convinsă.

— Poate că monseniorul ar face bine să-i întrebe, zise. Părerea mea este că nu mai sînt legaţi de dumneavoastră decît printr-un fir... ca *pupazzi* [1] despre care aţi vorbit.

— Ei, bine! N-au decît să-l rupă...

— Ar fi şi mai bine dacă l-am dubla...

— Cu aur, nu-i aşa?... Nu l-au meritat.

1 *Pupazzi* (lb. italiană) = marionete (n.t.)

— Să-l merite!... În clipa de față nu lipsește aurul, cît îndrăzneala!

— Oho! jupîne Peyrolles!... mi se pare că în seara asta ai cam multă. Din păcate, ești foarte bun la vorbe, dar mai slab la fapte.

— Unul singur nu le poate face pe toate, și nu văd nici un inconvenient ca ceilalți să fie brațele, atunci cînd eu sînt capul... după domnia voastră...

— Mi se pare că, de la o vreme, toți ar vrea să fie capul, înaintea mea.

— O excepție n-ar face regulă și, fără îndoială, toată lumea ar fi mulțumită.

— Oho! se supără prințul, pe care ultima fază îl iritase profund. Ce-nseamnă toate acestea, jupîne Peyrolles?

Apoi, văzînd că ipocritul său intendent păstra o postură plină de umilință și nu părea deloc c-ar vrea să-l înfrunte, continuă, ceva mai blînd:

— Nu este nevoie de atîtea ocolișuri ca să-ți expui planul, dacă ai vreunul... Vorbește repede, și mai ales, vorbește bine.

— Repede?... Nimic nu ne grăbește, dar bine, sînt convins de asta... Trebuie să plecăm de aici...

— Și să ne ducem în Italia, asta vrei să propui?... Spune-le-o altora, amice — Italia este o țară în care, pentru noi, nu a mai rămas nimic de făcut: toate posturile sînt ocupate.

— Cine vă vorbește despre Italia?

— Atunci Olanda? Ideea nu este-atît de rea și merită să fie studiată. Într-o societate de burghezi și de negustori, poate c-am găsi mijloace să ne burdușim buzunarele?...

— Sînteți la o sută de leghe de gîndul meu, monseniore.

— Ce dracu?!! Atunci spune unde-ai vrea să mergem, și să sfîrșim odată...

Peyrolles își încrucișă brațele, își îndreptă trupul slăbănog, proptit pe niște picioare încă și mai sfrijite și,

privindu-şi stăpînul drept în ochi, îi zise următoarele cuvinte, mai curînd şuierate decît pronunţate:

— Pur şi simplu, în Franţa!!...

Fu rîndul lui Philippe de Mantua să-şi încrucişeze braţele şi să scruteze chipul interlocutorului său.

— Pe cinstea mea! declară după o clipă, rînjind. Asta-i o idee proastă... Ai vrea, deci, ca în mai puţin de opt zile, să ne ducem să ne gîndim, eu la Bastilia şi tu la Grand-Châtelet, la primejdiile pe care le implică părăsirea Londrei pentru plăcerea de a vedea malurile Senei!

— Bastilia nu este făcută pentru dumneavoastră, monseniore, după cum nici Grand-Châtelet nu e pentru mine. Numai proştii se lasă închişi acolo... Pariez că voi trece timp de zece ani prin faţa porţilor acestor două închisori, fără ca nimeni, văzîndu-mă, să creadă că mi-ar sta mai bine înăuntru decît afară.

— Aş fi curios să cunosc mijlocul pentru a reuşi asta.

— Soluţia este să trecem neobservaţi, să nu ne strigăm numele şi rangul, bătînd toba să le afle toată lumea.

— Ceea ce este totuna cu a spune că va trebui să ne ascundem în vreo maghernită, să nu ieşim decît noaptea şi, mai ales, să-i evităm pe locotenentul de poliţie şi pe oamenii săi?

— Ba deloc! Există în Paris burghezi cumsecade care se plimbă la lumina zilei, şi nimic nu ne împiedică să facem parte dintre ei. Prinţul de Gonzague poate foarte bine să aibă şaizeci de ani şi să vîndă pînză cu cotul, iar devotatul său servitor poate să n-aibă decît douăzeci şi să se transforme în negustor de leacuri.

Uluit, Philippe de Mantua izbucni în rîs.

— Ai fi nostim — şopti între două sughiţuri convulsive — dacă în cazul tău n-ar fi vorba de puţină nebunie. În viaţa mea n-am auzit astfel de aiureli.

— Fie! îl aprobă factotum-ul, fără a-şi ascunde în întregime supărarea. Mă aşteptam ca planul meu, studiat cu grijă, să fie primit cu totul altfel. La urma urmei,

mai bine rămînem aici. Poate că Lagardère va veni să ne găsească, atunci cînd nu va avea altceva mai bun de făcut...

— La naiba! Pentru ce-mi vorbești de el?

— ... doar dacă nu ne vom duce să-l așteptăm în Olanda, încheie Peyrolles pe un ton sarcastic.

Pentru prima dată în viață, intendentul se simțea mai puternic și mai îndrăzneț decît stăpînul său și nici nu se gîndea să dea înapoi. Cînd își elaborase planul, își folosise toate resursele minții sale machiavelice, cîntărind argumentele pro și contra, distribuind mai dinainte rolurile, stabilind zilele, aproape și orele, precum și locurile în care vor trebui să acționeze. Acum nu admitea ca toate acestea să se piardă. Era, deci, hotărît să îndrăznească orice, să înfrunte chiar și mînia lui Gonzague, pentru a-l sili să-i urmeze sfaturile.

Cu spinarea încovoiată, începu să străbată cu pași mari încăperea și-i făcu de trei sau patru ori înconjurul înainte de a veni, fără a fi poftit, să se așeze picior peste picior într-un fotoliu, în fața lui Gonzague, care rămăsese în picioare...

Deoarece prințul nu-i îngăduise niciodată o asemenea familiaritate, gestul constituia oarecum o obrăznicie și, în alte timpuri, acea lipsă de jenă l-ar fi costat o mustrare zdravănă.

Dimpotrivă, această splendidă siguranță din partea intendentului îl făcu pe Gonzague să ia lucrurile în serios.

Era de ajuns numele lui Lagardère pentru a-i biciui propria îndrăzneală. Ceea ce adineauri i se păruse o nebunie irealizabilă căpăta acum în mintea lui un aspect cu totul diferit.

— Crezi că Gendry și ceilalți au rămas inactivi la Paris? întrebă.

Peyrolles făcu un gest plin de dispreț.

— Nu folosește la nimic să asmuți haita, ripostă, dacă vînătorul nu este prezent cînd sună cornul, la

încolţirea vînatului. Gendry şi Balena nu sînt decît nişte cîini, buni cel mult să latre la picioarele animalului şi să se lase sfîşiaţi.

— Trebuie să dorească să-şi cîştige banii...

— Da, cu condiţia de a nu-şi risca prea tare pielea. Sînt gata să lovească pe la spate; e drept, dar dacă ocazia nu se prezintă nici n-o vor face să apară. Monseniore, nimic nu e mai bine făcut decît ceea ce faci tu însuţi. O ştiţi din experinţă.

Peyrolles uita că stăpînul său, împreună cu el însuşi, avuseseră de mai multe ori prilejul de a termina cu Cocoşatul şi că îl lăsaseră să le scape. Este uşor să vorbeşti. Intendentul, care niciodată nu judecase aşa în faţa primejdiei, putea foarte bine să tune şi să fulgere acum — Lagardère nu era acolo pentru a-i da replica.

Se ridică şi se înfipse în faţa lui Gonzague, într-o poziţie neobişnuită pentru el — cel a cărui spinare căpătase o anumită înclinare.

— Dar nu vă gîndiţi, exclamă, că Lagardère se poate căsători cu Aurore de Nevers oricînd ar avea poftă?!

Philippe de Mantua tresări.

— Şi cine ne dovedeşte, continuă intendentul, că faptul nu s-a şi împlinit, în timp ce noi ne pierdem aici vremea, vrînd să forţăm nişte uşi care nu se vor deschide şi în spatele cărora nu vom găsi, în orice caz, decît un biet os de ros?

— Crezi că Lagardère s-a întors la Paris?

— Ce altceva mai bun avea de făcut, dacă noi îi lăsăm cale liberă?

— Fir-ar să fie! ai dreptate, Peyrolles, şi mă mir că nu m-am gîndit la toate astea. Căutam soluţia în altă parte şi, vezi tu, cînd vrei să găseşti combinaţii prea iscusite rişti să ajungi prea tîrziu la ţintă... Cum vom face pentru a nu fi recunoscuţi la Paris?

— Ne vom deghiza...

— Dar îmi va fi foarte neplăcut să mă ascund, acolo unde mergeam cu fruntea sus în fața poporului și a celor de la Curte, care cînd mă vedeau trecînd spuneau: „Este Philippe de Mantua, prinț de Gonzague, cel mai puternic după regent, și poate chiar înaintea lui!..."

— Nu mai este vremea orgoliului, monseniore; acum e timpul pentru acțiune!

— Adevărat! planul tău îmi surîde. Lagardère se va feri mai puțin de pumnalul ascuns sub vesta unui burghez cumsecade, decît de spada prinsă la șoldul unui senior... La naiba! pumnalul își va face la fel de bine treaba!

— Acesta-i prețul norocului și al averii dumneavoastră viitoare...

— Și pentru ale tale, Peyrolles, ca și pentru cele ale celorlalți. Du-te și cheamă-i la mine, să le-mpărtășesc vestea cea bună.

Factotum-ul se grăbi să-i caute pe desfrînați și aceștia intrară în grup în cabinetul de lucru al prințului. După expresia voioasă a chipului acestuia, ghiciră că se pregătea ceva ce vor afla îndată.

Fruntea lui Peyrolles, care de obicei avea o cută de prefăcătorie, era la fel de luminoasă ca cea a stăpînului său; căci în această clipă factotum-ul era conștient de propria-i valoare și de plasamentul pe care tocmai îl făcuse pentru ziua în care norocul îi va surîde din nou celui ce ținea în mîna sa destinele lor, ale tuturor.

Cît despre Philippe de Mantua, acesta lăsase de o parte aerul foarte semeț pe care nu-l părăsea decît arareori și-și freca mîinile cu o bucurie evidentă.

Acum, că fusese stimulat, nu mai înțelegea cum de se putuse opri, fie măcar și pentru cîteva zile, din realizarea scopului său și, cu obișnuita-i îndrăzneală, era gata să cîștige timpul pierdut. Dacă avea de dat instrucțiuni acoliților, nu o făcea pentru a-i pofti la trîndăveală, și nici la plăceri.

— Domnilor, începu, nu vi se pare că ne plictisim de moarte în umbra abației Westminster[1]?

— Fir-ar să fie! răspunse Montaubert, pot să mă laud că de cînd sînt aici n-am avut nici măcar un gînd vesel.

— Dacă mai durează mult, adăugă Nocé, poate c-ar trebui să ne facem pustnici, ca să ne mai și distrăm puțin.

Toți ceilalți vorbiră la rundul lor și chiar și baronul de Batz și grasul Oriol își aduseră obolul de blesteme împotriva șederii în Anglia.

— Liniștiți-vă, domnilor, vorbi din nou Gonzague. Țara asta este prea umedă și spadele ruginesc aici. Care dintre voi ghicește unde vă voi duce?...

— Oare ne întoarcem în Spania? întrebă Nocé. Pe cinstea mea, călugării de-acolo sînt mai puțin nesărați decît predicatorii de-aici; dar eu regret cel mai mult cerul ei albastru și señorele.

— Mai încearcă — în Spania nu mai avem nimic de făcut.

— Atunci, la Veneția, zise Oriol, care nu văzuse niciodată Italia și nu i-ar fi părut rău să dea o raită pe-acolo.

Gonzague îl privi ironic.

— Ai vrea să-ți cauți strămoșii în Galeria Dogilor[2]? îl întrebă în zeflemea.

— Poate că în Țările de Jos? întrebă Montaubert, la rîndul său.

— Zau în Germania? Ar fi o manefră grejidă! îl întrerupse, strîmbîndu-se, baronul de Batz, căruia nu prea-i surîdea perspectiva de a-și revedea patria — lăsase acolo niște amintiri tare urîte și cîteva socoteli neîncheiate.

Pomeniră toate țările cunoscute, ba chiar cineva lansă numele unui oraș barbar. Gonzague îi lăsa să vorbească și rîdea pe sub mustață.

1 *Abația Westminster:* mănăstire construită în secolul al XIII-lea, la Londra, și care conține mormintele regilor și marilor oameni ai Angliei. (n.t.)

2 *Galeria Dogilor:* celebră galerie în Palatul Dogilor, construit în Veneția pentru magistrații aleși ai Republicii Venețiene. (n.t.)

— Sînteţi nişte ghicitori nepricepuţi, zise în cele din urmă. Mai bine întrebaţi-l pe domnul Peyrolles.

Se ştie că desfrînaţii îl urau pe acesta şi nu le făcu deloc plăcere că tocmai el era, cel puţin în parte, arbitrul destinului lor. Aşa că nimeni nu socoti nimerit să-i pună vreo întrebare, dar asta nu înseamnă că ochii lor nu-l priveau totuşi întrebător.

Intendentul vru să se bucure de superioritatea pe care i-o dădea faptul că gîndise un plan ai cărui executanţi aveau să fie ei şi, timp de cîteva minute, îi lăsă să fiarbă.

— Te pomeneşti că locul vă este indiferent, domnilor? întrebă, în cele din urmă, cu glasul lui spărtigos şi uscat. Nimeni nu mai pare grăbit să-l cunoască, dacă cel care trebuie să vi-l spună sînt eu.

O tăcere de gheaţă îi dovedi că avea dreptate şi rictusul sardonic ce-i împodobea de obicei faţa se lăţi în toată urîţenia lui. Îşi împreună braţele la spate şi, măsurîndu-i cu privirea pe desfrînaţi, le aruncă vorbele:

— Chiar astă seară, stimaţii mei domni, vom pleca spre Paris!

— Ne-a graţiat regentul! exclamă grasul Oriol, care nu-şi putu reţine strigătul de bucurie.

Gonzague ridică din umeri.

— Te sfătuiesc ca la sosire să te duci să-i mulţumeşti, îi zise, dacă vrei să-ţi sfîrşeşti zilele într-o celulă. Philippe d'Orléans ne doreşte încă atîta bine, încît se gîndeşte să ne dea iertarea de îndată ce va ajunge pe lumea cealaltă.

În ultima clipă, toţi împărtăşiseră mai mult sau mai puţin părerea lui Oriol. Trebuiau să renunţe la acea speranţă. Aşa că feţele, care la început se luminaseră de un zîmbet, căpătară o culoare aproape lividă.

Philippe de Mantua îi scrută cu o privire de uliu şi, cu o notă de dispreţ în glas, îi întrebă:

— Ei, bine! nu vă simţiţi în stare să vă plimbaţi pe sub nasul poliţiei? Regentul se distrează; Machault, care ne crede departe, nu se mai gîndeşte deloc la noi... Cînd pisica adoarme, începe dansul şoarecilor...

Această glumă nu făcu pe nimeni să zîmbească.

După ce se bucurase o clipă de uluirea lor, Gonzague continuă:

— Vom dansa dansul macabru în timpul căruia lucrul cel mai important va fi să nu te laşi prins în gheare... S-ar zice că asta nu prea vă încîntă, domnii mei?

— O să ne pierdem urechile în treaba asta, şopti Nocé.

— N-ai decît să ţi le păzeşti, amice. Ale mele sînt, cred, la fel de valoroase ca ale tale, şi nu mă tem de nimic pentru ele.

— Nu vom trece bine zidurile de apărare, interveni Montaubert, că vom şi fi semnalaţi şi arestaţi. O bandă ca a noastră nu se compară cu nişte şoareci, nu se strecoară în găurile acestora.

— Şi totuşi asta este ceea ce va trebui să facem, jucîndu-ne de-a cine-i mai şiret — fiecare pe cont propriu şi cu un ţel unic. Cînd ne vom întîlni, nu o vom mai face spre a petrece cu doamnele de la Operă, şi sfaturile noastre nu le vom ţine niciodată la Palais-Royal. Vom coborî în pivniţă, domnilor, dar nu pentru a bea.

Grasul Oriol, şi împreună cu el şi alţii, găsea că viaţa într-o gaură, ascunşi ca nişte rozătoare, constituia o perspectivă cel puţin lipsită de veselie.

Chipurile lor se lungiseră de-o şchioapă şi, fără nici o excepţie, ar fi preferat ca Gonzague să le ceară să-i aducă luna de pe cer.

— Aşadar, Sena nu mai prezintă farmec pentru voi? rînji acesta. La naiba! N-am jucat încă decît jumătate de partidă, şi Lagardère a avut atuu-rile în mînă. Ne-am arătat prea mult cărţile. A venit timpul să trişăm.

— Va fi periculos pentru cel ce se va lăsa prins, spuse Nocé, cu glas scăzut.

— Sînt de acord. Poate că unele mîini vor rămîne ţintuite pe masă. Dar ce importanţă are?... Dacă rămîne cel puţin un jucător care să salte potul şi, odată cu el, şi pe Cocoşat, în dimineaţa zilei în care acesta se va pregăti să mearrgă la altar...

Cu inima uşoară, Philippe de Mantua îi sacrifica dinainte. Iar ei înţelegeau vag acest lucru.

De altminteri, ideea de a reîncepe lupta împotriva lui Lagardère, chiar în inima Parisului, care pentru ei era închis, în timp ce contele şi Chaverny puteau acţiona la lumina zilei, nu era de natură să le inspire cine ştie ce bucurie desfrînaţilor. Aşa că acum nimeni nu se mai plîngea de ceţurile Tamisei.

— În seara asta, domnilor — încheie Gonzague, concediindu-i cu un gest plin de semeţie — dacă aveţi a vă lua vreun rămas bun, profitaţi de timpul ce vă mai rămîne. Nu se ştie cîţi dintre voi nu vor mai vedea niciodată Londra... Ah!... uitam!... vă rog să nu existe nici o încurcătură: cine nu este cu mine, e împotriva mea, ştiţi bine. Şi, pentru a merge înainte, principiul meu este că nu trebuie să laşi pe nimeni în urmă... Un prieten lipsit de entuziasm este mai rău decît un duşman, şi iată ce i-aş face...

Un gest semnificativ îi exprimă gîndul.

Desfrînaţii se retraseră cu capul plecat, ca o turmă de vite duse la abator.

«Ei dansează, deci vor plăti», spunea Mazarin.

În legătură cu desfrînaţii săi, Philippe de Mantua avea un raţionament aproape identic.

— Nu există decît două mijloace pentru a-i stăpîni — zise imediat după plecarea lor — banii şi teroarea. Acum tremură, deci se vor bate. Atîta timp cît ameninţarea lui Lagardère va fi în faţa lor, se vor uni în jurul meu, iar frica îi va face să fie viteji.

2 Mascarada

După o oră de la convorbirea pe care am relatat-o, Peyrolles hoinărea prin cartierele mărginașe ale cetății, urmat de un valet ce căra în spinare un pachet deja destul de voluminos.

Mai întîi, ar fi fost interesant de știut ce conținea respectivul pachet, dar și să-l însoțești pe Peyrolles în peregrinările sale prin străzile întortocheate unde părea să aibă multe de făcut.

Într-adevăr, factotum-ul se oprea la toate prăvăliile în fața cărora erau etalate veșminte de diferite proveniențe, pălării, arme, încălțăminte, obiecte de toaletă și de bucătărie, bijuterii veritabile sau false, cu un cuvînt întreg talmeș-balmeș-ul pe care-l găsești în anumite cartiere ale Londrei, așa cum e la noi pe platoul din piața Temple sau pe unele străzi afectate comerțului de mărunțișuri.

Magazinele aveau un aer sordid, iar vînzătorii — tot astfel. În general, erau evrei bătrîni și jegoși — inutil să adăugăm și hoți — a căror vedere încă mai era suportabilă cînd nu li se alătura o Sarah foarte osoasă și cu pielea ca pergamentul, sau o Rebecca soioasă și grasă.

Ghetourile din Londra, ca și cele din Viena sau din Varșovia, rareori sînt însuflețite de profilul regulat al unei tinere și svelte fiice a lui Iuda. Aici, așa ceva constituia o marfă foarte rară și, tocmai de aceea, lorzii o plăteau tare scump.

Așa încît Peyrolles nu se împiedica decît de fetițe cu profil de capră, care le întindeau străinilor mîna, în așteptarea vîrstei la care să facă mai mult decît atît.

La drept vorbind, puțin îi păsa de ele: intenția lui nu era să cumpere o evreică. Fie că erau tinere sau bătrîne, frumoase sau urîte, avea față de toate aceeași indiferență,

aproape același dispreț; dispreț ce cuprindea și întreaga parte bărbătească a rasei.

Era poate o gelozie de meseriaș, intendentul avînd degetele cel puțin tot atît de încovoiate ca și cele ale fiilor lui Abraham?

Se opri din nou în fața unuia din acele bazaruri heteroclite, în care zdrențele luxului deveniseră luxul mizeriei. Niște papuci algerieni stăteau alături de cizme de mușchetar; puteai vedea acolo o tunică din plasă metalică, lîngă o rochie de bal, o archebuză, lîngă o seringă; cîteva ghiulele vechi puse peste niște vase chinezești; o uniformă de gală de ofițer din gărzile franceze se legăna lîngă cea a unui pedestraș german; o cască de membru al unei ligi era așezată peste o perucă; o tamburină spaniolă se învecina cu un gong; de ochiurile unei plase norvegiene era agățată o dantelă venețiană și, în spatele rafturilor pe care se înghesuiau obiecte provenite din toate civilizațiile, din toate timpurile și din toate țările, se căsca o gaură întunecoasă în care se mai aflau și alte obiecte, alte veșminte, alte surprize.

Peyrolles nu merse mai departe. Acel ceasornic heteroclit îi arăta că ajunsese la *usurious bargain*[1] din *Jews' ward*[2].

Văzîndu-l, evreul mărunțel și slugarnic care avea acolo prăvălie cu de toate și încă ceva pe deasupra, se ridică din fotoliul mîncat de molii în care se ghemuise ca un păianjen care și-a țesut pînza și-și așteaptă prada.

Se rostogoli pînă la picioarele intendentului, încovoiat în două, cu craniul chel descoperit. Și, prin saliva din gura lui știrbă, își sîsîi ofertele de servicii:

— Ce-i trebuie monseniorului? Veste, costume de bal, arme de preț, sau bijuterii din aur și argint?... Totul este nou, aproape nou, cu excepția articolelor antice. Totul este curat, strălucitor, ieftin, foarte ieftin... nu

1 *Usurious bargain* (lb. engleză) = tîrgul cămătăresc (n.t.)
2 *Jews' ward* (lb. engleză) = cartierul evreiesc (n.t.)

costă aproape nimic. Aici face cumpărături Majestatea Sa — să ni-l ţie Jehova! — cînd doreşte ceva rar, şi tot aşa nobilii lorzi. ambasadorii... Senioria Voastră ştie bine acest lucru... de aceea îmi face cinstea...

— N-ai vrea să mi-o faci pe aceea de a tăcea? ripostă Peyrolles, care avea mare poftă să-şi încerce bastonul pe spinarea nepăsătorului şi prefăcutului personaj, a cărui vorbărie îl enerva.

Se gîndi totuşi că loviturile de baston ar putea ridica cifra cumpărăturilor pe care le va face, căci totul are un preţ de vînzare pentru un negustor de mărunţişuri evreu, chiar şi loviturile de baston.

— Fără atîtea fraze, te rog, continuă intendentul, cu atît mai mult cu cît te înşeli complet asupra rangului meu. Nu-mi trebuie decît cîteva costume pentru actorii trupei mele şi s-ar putea să găsesc la tine ce-mi trebuie.

Şmecherul întîlnise un şmecher şi jumătate. Cel puţin aşa credea factotum-ul că va fi, dar nu ţinuse seama de cel cu care vorbea.

Israelitul nu trebuise să se uite de două ori la interlocutorul său pentru a şti cu cine avea de-a face şi nu se supără deloc că era minţit — era un război cinstit. Ba, dimpotrivă, asta îi dădea libertate pentru a-l trage pe sfoară pe acel client ciudat. Dacă, o clipă mai înainte, nu avea decît foarte puţine scrupule, acum acestea se risipiseră întru totul.

Factotum-ul lui Gonzague cerceta diferitele zdrenţe agăţate înăuntru.

— Ai costume de pelerin? întrebă.

— Dacă am?... Pe Moise! dar ia priviţi!

Scoţînd la iveală o sutană îngrozitor de roasă, jidovul continuă:

— Acest costum pios a fost purtat de către lordul Buckingham, care l-a adus din Franţa după un pelerinaj în care s-a dus...

— Buckingham în pelerinaj! Îndrugă-le altora povestea ta!

— Şi totuşi este adevărată, vă jur — asta se întîmpla după faimoasa afacere cu bijuteriile reginei[1]...

— Destul! îl întrerupse Peyrolles, n-am ce face cu minciunile tale neruşinate. Îmi trebuie două sutane de pelerin, dar nu cumpăr şi ceea a fost în ele. Nu mă interesează dacă a fost Buckingham sau alţii, iar celor cărora le sînt destinate le pasă şi mai puţin. Cît ceri pe zdrenţele astea?

Dacă telalul a renunţat să mai discute asupra autenticităţii, nu acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu preţul. Tranzacţia dură mult pînă cînd cele două anterie de dimie, însoţite de pălării, cîrje şi saboţi, să ajungă în pachet, lîngă cele ce se mai aflau acolo, şi anume: ustensile de jonglerie şi boarfe de scamator, alcătuite din resturi şi rupturi.

— Asta nu-i tot, mai zise Peyrolles. Îmi mai trebuie şi două costume de negustori bogaţi din Amsterdam, şi mă îndoiesc că mi le-ai putea procura.

Omuleţul zîmbi şiret:

— Dacă Senioria Voastră nu le-ar găsi la mine, ar fi inutil să le caute în altă parte. Nu există nimic să nu vă pot furniza pe loc, şi cred că am ce vă trebuie.

Vorbind astfel, evreul îşi conduse muşteriul prin labirintul de obiecte disparate, valoroase sau nu, care-i aglomerau dugheana. Tocmai în fundul magazinului, la lumina îndoielnică a unei lămpi cu ulei, care degaja un miros sufocant de grăsime rîncedă, deschise un cufăr mare de lemn, prevăzut cu încuietori zdravene şi în care erau aşezate veşminte de stofă fină, garnisite cu blană.

Nu erau doar două costume complete, ci chiar cinci sau şase. Pe deasupra hainelor sale, Peyrolles încercă o pelerină largă tivită cu lutru, îşi puse pe cap o căciulă

1 Autorul face referire la povestea eghileţilor cu diamante, despre care se spune că regina Ana de Austria i-ar fi dat cadou lui Buckingham şi care au fost recuperaţi de la el pentru a i se putea arăta această dovadă regelui, soţul său, la bal. A se vedea. şi povestea descrisă de Al. Dumas. (n.t.)

mare de blană și se privi într-o oglindă de oțel pe care o găsi la îndemînă. Era de nerecunoscut.

Fu atît de încîntat de ceea ce găsise, încît abia mai discută prețul.

Cei doi tîlhari — adică evreul și el — se despărțiră foarte mulțumiți unul de celălalt. Doar valetul, a cărui spinare se încovoia acum sub povară, nu păru să le împărtășească satisfacția, și fu nevoie de un supliment de salariu, pa care i-l dădu Peyrolles, ca să-și mai u'.. melancolia.

Costumele de negustori olandezi erau pentru Gonzague și pentru el. Pe celelalte avea să le distribuie desfrînaților.

Cu toate acestea, pînă acum neglijase să le ceară și acestora părerea și era destul de îngrijorat pentru cazul în care rolul pe care-l va da fiecăruia nu i-ar conveni respectivului. Numai autoritatea stăpînului putea tranșa problema, făcînd ca boarfele cumpărate să nu-i rămînă în cîrcă.

Dorind să dea un exemplu bun, se duse în apartamentul său și începu să se îmbrace cu deghizarea pe care și-o rezervase. Apoi, după ce pe toate celelalte le trimisese, printr-un servitor, lui Gonzague, apăru chiar el în fața stăpînului său, care-l primi cu un hohot de rîs homeric.

Datorită unor unsori cu care-și mînjise fața spînă spre a-i netezi ridurile, domnului Peyrolles i se puteau da cu ușurință douăzeci de ani mai puțin.

Foarte mîndru de succesul său, după ce se lăsase admirat din toate părțile, îl sfătui pe Gonzague, cu un ton de bun apostol:

— Este rîndul dumneavoastră, monseniore. Eu m-am întinerit, domnia voastră vă veți îmbătrîni, și dracu să mă ia dacă bunii parizieni nu ne vor primi cu ovații pentru că am venit de așa de departe spre a căuta niște mărunțișuri la tîrgul Saint-Germain.

— La naiba! ripostă Gonzague, deseori nu prea ești simpatic, dar astăzi n-aș putea să-mi ascund satisfacția.

Să ne purtăm negustorește, Peyrolles, și mai ales să ne conducem bine afacerile — falimentul nostru n-ar fi dintre cele care se repară cu bani.

Nu trebuie să mai spunem că factotum-ul alesese pentru stăpînul său tot ce putuse găsi mai bogat ca stofe și broderii. Costumul lui Philippe de Mantua părea atît de proaspăt, de parcă ar fi fost confecționat în ajun, iar culorile — doar foarte puțin pălite — adăugau și ele un plus de frumusețe.

Un pumnal lung, încrustat cu pietre scumpe, prins cu un lanț de argint, îi atîrna la centură. Nimic nu era mai ușor decît să ascunzi alte arme în cutele largi ale pelerinei, chiar dacă cei doi bărbați nu se hotărîseră dacă să-și păstreze sau nu săbiile.

— Fir-ar să fie! rosti prințul, după ce se lăsase, cu docilitate, să fie îmbrăcat. Iată-ne aranjați ca niște ambasadori. Nu m-aș mira ca, într-una din seri, regentul să ne invite la supeu, și nu cred c-am face o figură prea proastă la masa lui.

— Asta n-ar fi cea mai bună idee pe care ar putea s-o aibă, șopti Peyrolles, ascunzîndu-și o strîmbătură. Cu cît ne vom ține mai departe de el, cu atît mai bine va fi.

Gonzague întrebă:

— Și ceilalți? Sper că nu ne-ai îmbrăcat pe toți în același fel? Vom fi obligați să mergem în caravană?

— Aș fi fost prea nătîng dac-aș fi comis o asemenea prostie, monseniore, dar mă tem că unii nu vor fi mulțumiți de alegerea mea.

— Asta-i culmea! Aș vrea să-l văd eu pe acela! se mînie italianul. Cu cît va fi o mai mare diversitate, cu atît mai multe șanse vom avea să evităm cercetările indiscrete. Dar cheamă-i pe acești domni — să intre imediat în costumele și în rolurile lor. Va fi o repetiție cu ușile închise. La Paris vom avea cîți spectatori vom dori.

Cînd fură aduși în prezența lor, desfrînații rămaseră cu gurile căscate în fața lui Philippe de Mantua și a

intendentului său. Dacă cel dintîi nu le-ar fi vorbit, s-ar fi întrebat ce doreau de la ei cei doi necunoscuţi, înfofoliţi în blănurile lor.

— Domnilor, li se adresă Gonzague, cînd vă invitam odinioară la un bal mascat, nu era decît pentru o noapte. Nu ştiu cît timp va dura acesta, a cărui originalitate va consta în slăbiciunea dansatoarelor noastre.

— Sacrament! exclamă baronul de Batz, fom avea teci tanzatoare?

— Sigur că da! spadele noastre! Şi am toate motivele să sper că cele mai frumoase acorduri ale orchestrei noastre vor fi date de nişte strigăte de agonie, căci comedia care începe va trebui, în mod fatal, să se încheie printr-o tragedie.

Vai! aceasta era şi părerea desfrînaţilor. Grămada de boarfe, înghesuită într-un colţ al încăperii şi cu care vor trebui să se îmbrace, nu era de natură să le încînte privirile.

— Pentru treaba pe care o vom face — spuse la rîndul său Peyrolles — deoarece n-ar fi bine să fim izolaţi, şi nici să alcătuim grupuri, vom fi cu toţii perechi-perechi... În sfîrşit, să nu vă miraţi prea tare de ce vor deveni gentilomii pe care încă îi înfăţişaţi, căci în curînd nu veţi mai păstra de la ei decît demnitatea şi curajul... Va fi de ajuns pentru un timp.

În momentul respectiv, în mintea desfrînaţilor curiozitatea domina. Acele pregătiri misterioase îi neliniştea vag, cu atît mai mult cu cît nu li se permitea să discute nimic. O dată mai mult, Gonzague le hotărîse soarta, aşa cum făcuse de cînd ei se lăsaseră conduşi de el, şi n-ar fi fost bine-veniţi dacă ar fi protestat. Aşa că se împăcau cu soarta, aşteptînd să vadă ce se cerea din partea lor.

Peyrolles se duse să se încredinţeze că valeţii nu trăgeau cu urechea şi închise uşile. Apoi se adresă tovarăşilor săi cu tonul cu care se dă un ordin, fără a-şi exprima propria autoritate.

— Iată, deci, ce a hotărît monseniorul...

— Şi presupun — se crezu dator Philippe de Mantua să-l întrerupă — că nici unul dintre voi nu va avea de făcut nici cea mai mică obiecţie... Jocul vostru, după cum ştiţi, este strîns legat de al meu; cunoaşteţi adversarul şi miza. Este inutil să vă mai spun că trebuie să cîştigăm partida cu orice preţ.

Cei şase bărbaţi înclinară capul, în semn de aprobare. Gonzague îi făcu semn intendentului să continue. Acesta grăi:

— Peste o clipă, vom părăsi separat această casă, iar mîine seară ne vom reîntîlni pe plaja de la Dover[1]. De acolo ne vom duce la Paris. Dar ar fi o nebunie să ajungem împreună, iar dumneavoastră veţi veni în grupuri de cîte doi, la timpi diferiţi, în funcţie de distanţa şi de evenimentele care v-ar putea încetini mersul. Domnii de Batz şi Oriol vor sosi, desigur, ultimii.

— Bine gîndit, aprobă Gonzague. Oriol are mereu timp să facă vreo prostie.

Comerciantul cel gras nu protestă cîtuşi de puţin, cu toată pofta de a face observaţia că, oriunde erau de încasat lovituri, el nu stătuse decît foarte puţin în spatele celorlalţi.

O limbă ascuţită — de exemplu cea a lui Nocé — i-ar fi replicat, fără îndoială, că acel „puţin" fusese de ajuns pentru a-l ţine în afara razei de acţiune a spadelor.

Peyrolles îşi reluă vorba, continuînd să detalieze, cu plăcere, planul pe care-l concepuse:

— Domnii Montaubert şi Taranne vor debarca în Franţa la Cherbourg; domnii Nocé şi Lavallade, la Le Havre; în fine, ultimii, la Brest... Monseniorul şi cu mine vom intra prin... Dar asta nu vă interesează şi vă este de ajuns să ştiţi că mîine, la Dover, veţi găsi bărci

1 *Dover:* Cel mai activ port de trecere englez spre continentul european, situat la 106 km de Londra şi la 36 km de portul francez Calais. (n.t.)

care vă vor duce, pe grupuri, în punctele specificate... De îndată ce veţi pune pociorul pe pămînt francez, fiecare va trebui să-şi apere viaţa şi va fi răspunzător pentru faptele sale.

— Ce credeţi despre toate acestea, domnii mei? întrebă Gonzague, jucîndu-se cu mînerul pumnalului său.

— Pînă acum, declară Montaubert, care era cel mai îndrăzneţ din grup, nu văd nimic prea greu, decît mijlocul prin care să nu fim recunoscuţi cînd vom sosi la Paris.

Peyrolles zîmbi în felul acela ascuns, care avea darul de a-i călca pe nervi pe toţi.

— Răbdare, zise, ducîndu-se să scotocească în maldărul de sutane din dimie şi de accesorii. Iată pentru Oriol şi pentru tovarăşul lui, care vor reveni din pelerinajul făcut la Sainte-Anne-d'Auray şi care, pe drum, vor trebui să se închine la toate crucile şi să cerşească la toate intersecţiile.

— Te gerşit — spuse baronul de Batz — asta inca se mai pote, dar te zbus bater nozder[1]... Cum tragu sa le invendezi?

— Atîta rău!... exclamă Gonzague rîzînd. Le vei spune pe limba ta, şi nimeni nu va înţelege nimic.

Cei doi se împopoţonară cu ajutorul intendentului, care, între timp, le şoptea:

— Aici, dedesubt, se poate ţine un pumnal, şi chiar o spadă. Principalul este să nu le laşi să se vadă.

Sub sutana lui, Oriol avea o mutră atît de nevinovată, încît toţi izbucniră în rîs.

— Dă-ne binecuvîntarea ta, Oriol — îi ceru în bătaie de joc Nocé — şi spune în faţa noastră o promisiune de castitate, chiar împotriva Nivellei. Şi nu uita că va trebui să ierţi insultele...

1 *Bater nozder:* exprimare stîlcită pentru *pater noster* (lb. latină) = tatăl nostru. (n.t.)

Spunînd aceste vorbe, îl apucă pe grăsan de umeri şi-l făcu să se rotească în jurul său, astfel încît Oriol se împiedică în propria-i cîrjă şi căzu cît era de lung.

— Nu vă bateţi joc, îi sfătui cu severitate prinţul, înainte de a şti ce veţi fi voi înşivă. Comunică-le, Peyrolles.

— Domnii Nocé şi Lavallade — spuse cu modestie acesta — vor fi, desigur, doi scamatori emeriţi, (cel puţin aşa m-am gîndit), şi iată tot ce le trebuie pentru a se deghiza.

Lavallade făcu o strîmbătură. Negustor sau pelerin, la nevoie mai treacă-meargă, dar demnitatea lui era compromisă prin această meserie de jongler, cît şi prin boarfele cu care va trebui să se îmbrace.

Nocé nu mai rîdea, acum cînd îl vedea rîzînd pe Oriol. Nu se simţea atras de costumul de arlechin.

— Negustor ce eşti! se răsti. Nu puteai găsi ceva mai de soi pentru nişte gentilomi? Trenţele astea sînt bune cel mult pentru cei de-o teapă cu tine!

Cu toată această replică jignitoare, amîndoi, fără a protesta prea mult, îmbrăcară costumele de saltimbanci. O simplă privire a lui Philippe de Mantua fusese de ajuns.

Montaubert şi Taranne se priveau îngrijoraţi şi se întrebau ce rol grotesc le era rezervat la sfîrşit, căci boarfele rămase, răspîndite pe covor, nu erau prea liniştitoare.

— Şi noi?... întrebă cel dintîi.

Peyrolles ştia bine că abia acum venea partea cea mai grea în acea distribuire, în legătură cu care nu se sfătuise cu nimeni, luîndu-şi dreptul de a alege după propriul său plac. Mai ales Montaubert îl îngrijora. Acesta nu cedase niciodată în faţa lui şi, fără îndoială, vor fi proteste care se vor răsfrînge şi asupra lui, Peyrolles.

Aşa că ascunse ironia ce avea să urmeze, sub un fel de linguşeală, pentru a-l îmblînzi.

— Domnii Montaubert şi Taranne, grăi, sînt cei mai puternici. Firea lor este cutezătoare, inima lor nu ştie ce e frica...

— Ceea ce pui la cale, viperă, trebuie să fie tare negru, mormăi Montaubert.

— Vă trebuia, aşadar, un rol potrivit cu energia şi îndrăzneala dumneavoastră, continuă intendentul. Cred că l-am găsit în cel de ţigani spanioli. Iată costumele dumneavoastră, dar vă mai lipseşte ceva, un tovarăş care nu va fi mai puţin de temut decît propriile persoane.

Le gîdila amorul propriu, pentru a le îndulci doctoria. Din nefericire, nici unul, nici celălalt nu se încrezuseră niciodată în ipocrizia lui.

— Despre cine este vorba? întrebă Taranne.

Peyrolles explică:

— În zadar am căutat să cumpăr aici un urs viu. La Londra nu este nici unul disponibil şi, totuşi, vă trebuie unul. Vom avea, desigur, posibilitatea să ne procurăm un urs la Dover, sau îl veţi cumpăra chiar dumneavoastră, la Cherbourg.

Spusese toate acestea foarte încet, nu prea încrezător în succesul propunerii sale. Fu şi mai puţin cînd îl privi pe Montaubert. Exasperarea acestuia ajunsese la culme.

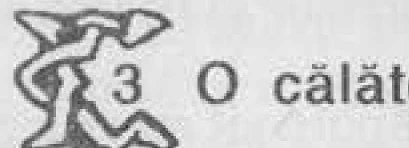
— Inutil să căutăm atît de departe, se răsti. Dacă trebuie să arătăm un urs, vrem ca acesta să fie domnul de Peyrolles.

— Şi-l vom face să danseze, adăugă Taranne.

Intendentul strecură spre ei o privire lipsită de expresie. Socoti însă că nu era nimerit să se mînie:

— Dacă am ales acest rol pentru dumneavoastră, şopti, am făcut-o spre binele tuturor, şi nu m-am hotărît cu uşurinţă. Există împrejurări în care un ţigan cu ursul nu-şi poate împiedica animalul să se năpustească asupra cuiva şi să-l înăbuşe... Înţelegeţi, domnule Montaubert, că nu pot să-mi iau în seamă această sarcină?

— Duceţi-vă, domnilor, îi sfătui Philippe de Mantua ridicîndu-se. Numai voi mai sînteţi aşteptaţi. Voi izbi de trei ori gongul, şi cortina care se ridică astă-seară la Londra se va lăsa în curînd, la Paris, după un deznodămînt sîngeros.

3 O călătorie originală

Rînd pe rînd, astfel ca să nu atragă atenţia nimănui din afară, convivii lui Gonzague părăsiră casa pe care acesta o închiriase, imediat după sosirea sa la Londra, în cartierul de sus al oraşului, în apropierea actualului scuar ce poartă numele de Grosvenor.

Cît despre cei doi sau trei lachei care fuseseră angajaţi, intendentul se grăbise să-i concedieze de îndată ce se hotărîse plecarea şi după ce desfrînaţii se deghizaseră aşa cum am văzut.

Peyrolles ieşi, aşadar, în tovărăşia stăpînului său, punîndu-şi cheia în buzunar. Nimeni nu avea nevoie să vină să vadă dacă ei se mai aflau acolo, cel puţin pînă ce nu vor ajunge în larg.

Porniră amîndoi în căutarea unei trăsuri care să-i poată duce la Dover. Mulţumită plăţii pe care o ofereau, cît şi costumelor pe care le purtau, nu le fu greu să găsească una. Căci se întîmpla adesea ca negustorii din Amsterdam sau din oraşele hanseatice[1] care veneau la Londra pentru afaceri să fie ei înşişi proprietarii sau armatorii corăbiilor care îi aduceau pînă la gura Tamisei. Aşa încît bogăţia lor imensă le permitea să cheltuiască cu uşurinţă, ceea ce făcea ca ei să fie foarte bine văzuţi în capitala britanică.

Nu era deci nimic surprinzător în faptul că Gonzague şi intendentul său călătoreau cu trăsura pînă la Dover. Dar lucrurile n-ar fi stat la fel în cazul oamenilor casei sale, deghizaţi în saltimbanci, pelerini şi ţigani, dacă te

1 *Oraşele hanseatice:* oraşe aparţinînd Hansei, adică asociaţiei comerciale încheiate, în Evul Mediu, între mai multe oraşe europene, dintre care amintim: Hamburg, Lübeck, Bremen şi Nantes. (n.t.)

gîndeşti că ar fi fost de-a dreptul ciudat să vezi oameni atît de neînsemnaţi călătorind în caleaşcă.

Deoarece întreaga bandă părăsise Londra la căderea nopţii, nu era de presupus că vor fi luaţi la întrebări pe drum. Aşa că, de îndată ce ultimele case de la periferie fură lăsate în urmă, caii luară viteză.

Philippe de Mantua, întins comod pe perne, îşi asculta factotum-ul care, de la un timp, vorbea cu volubilitate.

— Nu neg că încercarea e îndrăzneaţă, spunea, continuîndu-şi vorba. Important este să conducem bine lucrurile. În ceea ce mă priveşte, mă fac forte să-mi ating scopul evitînd orice primejdie, dar s-ar putea să trebuiască să fiu prudent pentru alţii...

— Asta mi s-ar adresa mie, jupîne Peyrolles? îl întrebă prinţul, schimbîndu-şi poziţia spre a rîde mai comod. La dracu! Puşlamaua devine amuzantă!... Cred că nu ai intenţia să mă iei sub tutelă?

— Monseniore, toţi ne vom risca libertatea, şi poate viaţa. Orice s-ar întîmpla, trebuie ca dumneavoastră şi cu mine să scăpăm şi, pentru asta, nu văd decît o cale: să-i punem pe ceilalţi să acţioneze, iar noi să nu luăm parte la acţiune decît dacă intervenţia noastră este indispensabilă.

Sprîncenele prinţului se încruntară imperceptibil. Ştim că era curajos, aşa că spuse cu dispreţ:

— Ceea ce-mi ceri nu-mi stă în caracter. Eşti liber să nu te implici...

— Oare noi trebuie să lucrăm pentru alţii, monseniore, sau alţii pentru noi?

— Fir-ar să fie! nu mai sînt eu cel care ţine sforile?

— Ba da!... Un motiv în plus pentru ca *noi* să facem să se mişte marionetele, replică imediat Peyrolles, apăsînd pe acel noi, astfel încît să arate că pretindea să-şi aibă partea lui din reuşită şi din pradă.

Gonzague observă nuanţa şi ridică din umeri:

— Fie, se învoi el, obosit, să zicem că sîntem doi... Totuşi, nu văd prea bine ce ai putea face fără mine, jupîne Peyrolles?

— Şi dacă s-ar întîmpla să dispăreţi, opera dumneavoastră n-ar trebui să fie continuată?

Faptul că o gură atît de pricepută rostea o asemenea frază trebuie să fi avut un dublu înţeles ascuns. Philippe de Mantua ghici acest lucru şi, în întunericul trăsurii, încercă să întîlnească ochii intendentului său. Dar acesta se prefăcea că se uită afară, prin portieră.

— Fir-ar al dracului!... exclamă, poate că ai chef să mă vezi dînd ortul popii, sau să contribui tu însuţi la asta? Nu fă pe şiretul cu mine, Peyrolles! şi nu încerca niciodată să loveşti cu argila din care eşti plămădit bronzul din care sînt făcut eu — ar fi un joc periculos, te previn... Dacă vreodată voi încredinţa cuiva sarcina de a-mi răzbuna moartea, nu tu vei fi acela, şi cu atît mai puţin ţi-aş da alte împuterniciri.

Toţi acei bărbaţi ajunseseră să nu mai aibă încredere unii într-alţii, simţindu-se în stare de a se ucide între ei, dacă profitul ar fi meritat s-o facă. Totuşi, dacă Gonzague se putea baza pe acoliţii săi lipsindu-se de Peyrolles, nu aceeaşi era situaţia pentru acesta din urmă care, fără protecţia stăpînului său, ar fi căzut în mod infailibil pe mîna bandei şi şi-ar fi ispăşit într-un chip crud insolenţele şi duplicitatea.

Asta nu înseamnă că Philippe de Mantua nu ghicise adevărul. De multă vreme, precautul personaj plănuia în sinea lui ce-ar fi trebuit să facă dacă prinţul ar fi pierit, şi din frămîntările sale se născuse hotărîrea că, în nici un caz, nu va trebui să abandoneze partida şi că va continua lupta, cu orice preţ, pe cont propriu.

Răspunse totuşi cu o umilinţă prefăcută:

— Mă mir că-mi înţelegeţi atît de greşit sensul cuvintelor, monseniore. Aţi putut cunoaşte măsura devotamentului meu şi veţi mai avea prilejul de a-l compara cu cel al celorlalţi...

— Despre al cui vorbeşti?...

— Despre al gentilomilor dumneavoastră...

— Gentilomii mei mă ascultă fără să judece, pe cînd tu, tu mai adesea stai să judeci, decît să mă asculţi.

— Cu toate acestea, vă sfătuiesc să-i ţineţi din scurt, mai ales pe Nocé, pe Montaubert şi pe Taranne. Ceilalţi nu contează, decît la număr...

Cuvintele intendentului fură întrerupte de o zguduitură bruscă a trăsurii şi, în acelaşi timp, un cap se încadră în deschiderea portierei, strigînd tare:

— Ca ticălos, poate că dumneata, domnule de Peyrolles, contezi cît trei!... În orice caz, devotamentul nostru îl costă pe prinţul de Gonzague mai puţin decît al dumitale şi este mai loial.

De la primul cuvînt, factotum-ul se trăsese îngrozit în fundul trăsurii, în vreme ce prinţul îşi ducea mîna la pumnal, spre a se apăra. Dar n-avu nevoie de aşa ceva şi începu să rîdă, recunoscînd glasul lui Nocé.

— Ei! cum de te afli acolo, ascultînd ce vorbim? îl întrebă.

— La naiba!... stăm de mult aici, Lavallade şi cu mine. Nu ne place să mergem pe jos. Cînd v-am văzut trăsura trecînd, ni s-a părut că cele două locuri de lachei, din spate, erau goale şi că le-am putea lua.

— Dar cum aţi reuşit să ne recunoaşteţi?

— O! replică Nocé, n-am folosit nici o vrajă, puteţi să mă credeţi. Am făcut cu pumnalul o gaură în peretele trăsurii, ceea ce mi-a permis să aud vocea domnului de Peyrolles şi, în acelaşi timp, să-i zăresc ceafa pe care puţin a lipsit ca lama mea să nu i-o gîdile.

Îi rîse în nas intendentului, uluit de o atare impertinenţă, dar care nu îndrăznea să sufle o vorbă, şi continuă:

— În felul acesta, l-am putut auzi pe bunul domn de Peyrolles spunînd tot răul pe care-l crede despre noi, lucru de care îl ştiam în stare. Îi iertăm cu plăcere aceste vorbe, dacă ne permite să-i slujim drept lachei de ocazie, menajîndu-ne astfel picioarele.

— Întoarceţi-vă la locurile voastre, zise Gonzague rîzînd, nu ne rămîne decît să tăcem.

— Foarte mulţumim, răspunse Nocé. De cum se va lumina de ziuă, vom coborî de unde ne-am cocoţat. Nu s-ar cădea ca nişte oameni de rang înalt să aibă drept valeţi nişte saltimbanci.

Se sui din nou lîngă Lavallade, dar în zadar îşi lipi urechea de gaura pe care o făcuse: Gonzague şi factotum-ul său păreau că dorm fiecare în colţul său.

Trăsura parcurse cîteva mile fără ca vreo vorbă să fie rostită,.nici de cei dinăuntru, nici de cei de afară. Îşi continua drumul care, trecînd prin Rochester, Chatham şi Canterbury, duce de la capitală spre portul maritim ale cărui faleze au fost cîntate de Shakespeare în *Regele Lear.*

Deodată, gentilomul cel glumeţ strigă cu glas tare, prin capota găurită:

— Hei! Ce este în faţa noastră? Mi se pare că, la lumina lunii, văd o scenă de sabat. Domnilor, drumul nu e liber, şi cred că acolo are loc o ceartă grozavă.

— V-aţi putea duce să vedeţi despre ce este vorba, mormăi Peyrolles.

— Fir-ar să fie! şi cine te-ar împiedica să te duci chiar dumneata, domnule cumsecade, care ştii să dai sfaturi, în timp ce noi l-am păzi aici pe stăpînul nostru? Dac-ar fi diavolul sau demonii să, nu pe noi, pe Lavallade şi pe mine, ne-ar împiedica să trecem. Dar cu dumneata, e altă treabă.

Şi, pentru că rînjea, intendentul făcu o strîmbătură, blestemîndu-l pe obraznic. Faptul că-şi impusese voinţa faţă de desfrînaţi nu însemna că succesul lui era deplin. Îşi dădea seama că aceştia aveau să-l facă să-şi plătească avantajul în fel şi chip.

Porunci să se oprească trăsura şi-şi încordă auzul. Se desluşea, într-adevăr, un zgomot de voci, strigăte şi blesteme, cîteva cuvinte englezeşti amestecate cu un jargon de neînţeles.

— Pe toţi dracii!... să mergem înainte! strigă Philippe de Mantua. Sîntem înarmaţi, iar caii ne vor elibera calea...

Adresîndu-se vizitiului, porunci:

— În galop, prietene. Treci peste pîntecele acestor oameni!

Vizitiul dădu bici cailor, făcîndu-i să zboare. Şi nimic nu depăşi uimirea lui Gonzague şi a tovarăşilor săi cînd ajunseră în dreptul a doi pelerini care tocmai încălecau liniştiţi şi în care îi recunoscură pe baronul de Batz şi pe grasul Oriol.

Nici acestora nu le plăcea mersul îndelungat pe jos. De două ore de cînd părăsiseră Londra, comerciantul se silise în zadar să-şi lungească picioarele bondoace pentru a-şi regla pasul după cel al germanului.

Transpirînd, gîfîind, împiedicîndu-se în sutană, suflînd ca o focă, ajunsese să se întrebe cu îngrijorare dacă va reuşi vreodată să ajungă la Dover.

Ca o culme a ghinionului, cureaua de la una dintre sandale i se rupsese şi degeaba se chinuise, pe întu-neric, s-o lege de bine de rău. Vedea chiar apropiindu-se clipa în care va trebui să meargă desculţ şi nu mai făcea un pas fără să geamă.

Bunii apostoli trecuseră de oraşul Bromley de aproape un sfert de oră, cînd urechile lor prinseseră zgomotul unor copite ce veneau din urmă. Îşi dădură un ghiont.

— Bună afacere, dac-am reuşi să punem mîna pe cai, gemu Oriol.

— Puna avagere, repetă baronul.

Dar caii aveau proprietari care, fără îndoială, nu erau dispuşi să-i cedeze, fie şi unora care spun pater noster.

— Brobriedarul unui gal, şopti de Batz, este gel gare-l are intre bigioare. Sa ne azgundem dupa duvijul asta ji, cu o lovidura de giomag în gabul oamenilor... gaii sint ai nojdri.

Aşa şi procedară. Încercarea lor foarte îndrăzneaţă i-ar fi făcut, probabil, să se aleagă cel puţin cu nişte ghionţi,

dacă ar fi dat peste niște oameni hotărîți. Întîmplarea făcuse să aibă de a face cu doi argați bătrîni, înarmați doar cu niște bîte. Luați prin surprindere și smulși dintr-o moțăială provocată de ritmul mersului, oamenii ar fi fost repede azvîrliți de pe cai și aruncați în drum. Totuși, cînd s-au ridicat și au văzut că adversarii lor nu erau decît doi pelerini, nu s-au mulțumit doar să protesteze, ci și-au folosit bîtele.

Oriol se grăbise să apuce caii de căpăstru, în vreme ce de Batz își rotea cumplit bastonul cu vîrf metalic și ținea piept celor doi argați, uluiți că auzeau înjurături diavolești ieșind din gura unui om pios ce pleca în pelerinaj.

Încăierarea nu durase mult și, cînd Gonzague sosi la fața locului, argații zăceau în șanț, cotonogiți zdravăn și scuipîndu-și dinții, ceea ce nu i-a împiedicat să strige cel puțin: „Săriți, hoții!"

Cît despre Oriol și baronul, aceștia, cu conștiința liniștită, încălecaseră cele două animale și porniseră spre Dover.

Scoțîndu-și capul pe portiera trăsurii spre a supraveghea drumul, prințul Gonzague pricepuse dintr-o ochire ce se întîmplase. Așa că, în momentul în care caleașca trecu prin dreptul celor doi falși pelerini, porunci vizitiului să încetinească și le strigă, mînios:

— Ei, bine! ce-nseamnă asta? Așa vă înțelegeți rolul, și-așa aveți de gînd să vă purtați cînd veți fi în Franța?

Auzind glasul binecunoscut, de Batz și tovarășul său se opriră în loc, foarte încurcați și neștiind ce să răspundă.

Totuși germanul nu era luat niciodată pe nepregătite:

— Ge itee garaghioaza! zise cu îndrăzneală. Nu sintem inca in Vranța ji bunul tomn te Beyrolles a zbus...

— Mai încet! mai încet! suflă prințul, care nu ținea să satisfacă curiozitatea deja zgîndărită a vizitiului englez.

— Și, mai ales, nici un nume! adăugă intendentul.

— Mai inget ji vara nume, repetă ascultător baronul. Sint te agord. Ajadar, ni s-a zbus che sintem respunzatori te vabdele noastre.

— Sînt drăguțe faptele voastre, dacă judec după cei doi amărîți pe care i-ați cotonogit, replică Gonzague, cu ciudă.

— Aș pune pariu că sfîntulețul acela gras le-a dat iertarea păcatelor, spuse la rîndul său Nocé, care nu se arătase încă și a cărui apariție îl ului pe Oriol.

— N-au vrud-o, ripostă de Batz cu un hohot de rîs. Nu abarțin de religia noastra.

— Măcar știi care-i a ta?

— Ja[1]! Gea gare zige sa iei ge-ți drebuie adungi ghind gazești...

— Pe toți dracii! văd c-o pui în practică, bombăni Gonzague. Dacă tot ați făcut ce-ați făcut, mergeți înainte și, mai ales, aveți grijă ca lui Montaubert și lui Taranne, care vă preced, să nu le fie pe plac caii voștri.

Călăreții porniră în trap și trăsura își continuă drumul.

Previziunile pesimiste ale prințului în legătură cu financiarul Taranne și cu nobilul Montaubert n-aveau să se împlinească. Deși aceștia mergeau pe jos, tovarășii lor nu-i putură ajunge pe drum, pentru simplul motiv că ei îl obligaseră pe un luntraș să-i transporte, pe Tamisa, pînă la Wilsable, ceea ce le scutea mai bine de trei sferturi din drum.

Oricît de țigani păreau a fi, se arătaseră totuși mai scrupuloși decît bunii lor prieteni, falșii pelerini, și-l despăgubiseră pe om pentru timpul și oboseala lui.

După douăzeci și patru de ore de la plecarea lor din Londra, către seară, toți asociații treceau, individual, porțile orașului Dover și se reîntîlneau în spatele celebrului castel, clădit de romani și dominat de donjonul — sau *keep*-ul — construit de Henric al II-lea[2].

1 *Ja!* (lb. germană) = Da! (n.t.)

2 *Henric al II-lea* (1133—1189): rege al Angliei între 1154—1189, duce de Normandia, conte d'Anjou și duce de Aquitania. Politica religioasă dusă de el l-a făcut să se înfrunte cu Thomas Becket. (n.t.)

Acolo Peyrolles se ocupă îndată de închirierea unor bărci care, peste două zile, în zori, urmau să treacă fiecare grup de doi călători peste Canalul Mînecii.

Se îngriji, de asemenea, de vînzarea cailor furați de Oriol și de baron, spre disperarea acestora, care contaseră că vor pune mîna ei pe bani. Dar intendentul, mai puțin larg la pungă, îi destina achiziționării faimosului urs ce trebuia să-i însoțească pe Montaubert și pe Taranne.

Dar așa ceva constituia un articol foarte greu de găsit, chiar și într-un port maritim. Dacă maimuțe, papagali și alte animale exotice găseai cu duiumul, Pirineii negli-jaseră să trimită acolo cîteva eșantioane din fauna lor.

Întreaga zi de după sosirea lor, îi tîrî în urma lui pe cei doi țigani al căror bine îl dorea. Bieții oameni — explica el cui voia să-l asculte — își pierduseră la Londra ursul cu care-și cîștigau pîinea, un urs splendid care căzuse în Tamisa și se înecase.

În zadar oferi o sumă destul de importantă celui ce-i va aduce animalul îmblînzit pe care-l dorea: se făcu seară fără să fi găsit nimic.

Și totuși, pentru ticăloși apare întotdeauna, la timp, o soluție. La hanul *Dover Castle,* unde trăsese întreaga bandă, se așezară la o masă doi bărbați care pretindeau că-l cunosc pe singurul urs care exista la Dover și că-l știu cu atît mai bine cu cît erau paznicii lui. Din păcate, ursul nu era de vînzare.

Peyrolles îi trase de limbă și află tot ce dorea să știe. Un excentric bătrîn, care era totodată un savant naturalist, înzestrase orașul Dover cu un fel de muzeu în care izbutise deja să adune, pe propriii lui bani, o duzină de animale jumulite și rîioase, ce păreau că provin din Apocalips, dar care făceau totuși o impresie bună în ținutul acela în care nu aveau a se teme de vreo rivalitate.

Un urs bătrîn, plimbat cîndva prin toate colțurile Europei de către o trupă de saltimbanci, ajunsese și el aici, unde se pregătea să moară sub apăsarea anilor. Adică nici măcar nu dorea să mai plece de-acolo, cu atît mai mult cu cît, împreună cu un elefant care de-abia își

mai trăgea sufletul, făcea încîntarea puştimii cetăţenilor din Dover.

Cei doi paznici, trataţi cu o deosebită solicitudine de către noii lor prieteni pe care bogăţiile muzeului păreau să-i intereseze atît de mult, nu întîrziară să cadă sub masă, îmbătaţi cu gin şi whisky. Fură lăsaţi să-şi facă acolo somnul, pe-ndelete.

Între timp, vreo trei-patru desfrînaţi, însoţiţi de domnul de Peyrolles, proprietar temporar al cheilor furate de la beţivi, pătrundeau în modesta grădină zoologică, deschideau gratiile cuştii şi-l luau în stăpînire pe Moş Martin, avînd mult de furcă pînă să-l trezească şi să-l facă să-şi părăsească culcuşul.

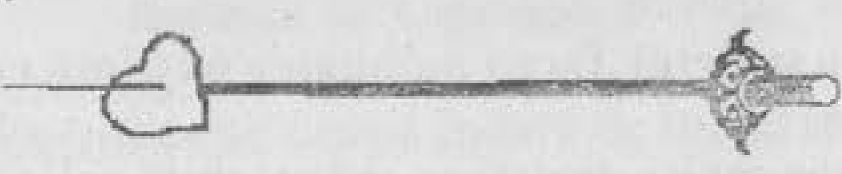
Cînd s-a descoperit dispariţia plantigradului, o revoltă fu cît pe-aci să izbucnească în oraş. Dar ursul — cu o botniţă bună, deşi n-avea deloc chef să muşte şi moţăia pe fundul bărcii — plutea de mult spre ţărmurile Franţei.

Poate chiar era frămîntat de gînduri tare-ntunecate în legătură cu întoarcerea la o existenţă care-i adusese mai multe lovituri decît bunătăţi. Destinul urşilor este asemănător cu cel al multor oameni. Cel care reuşeşte să-şi aranjeze viaţa aşa cum vrea este isteţ.

Inutil să mai spunem că Peyrolles ridicase ancora împreună cu obiectul răpirii sale. S-ar fi făcut repede o legătură între căutările lui din ajun şi misteriosul furt şi, fără îndoială, dacă nu păţea ceva şi mai rău, factotum-ul ar fi ajuns să ocupe locul din cuşca goală.

În felul acesta, o parte din dorinţele lui Montaubert şi ale lui Taranne s-ar fi realizat. Totuşi, n-ar fi avut satisfacţia de a-l face pe Peyrolles să danseze.

Nu se întîmplă nimic din toate astea. Atîta doar că, atunci cînd soarele a răsărit din nou peste oraşul Dover, acolo nu mai rămăsese nici unul dintre desfrînaţi, cărora intendentul le dăduse întîlnire la Paris, pe măsura sosirii lor, într-o cîrciumă de pe strada Guisarde, unde el se va duce în fiecare zi — mai precis, acolo unde ştia că-i va găsi pe Gauthier Gendry şi pe oamenii acestuia.

S-ar fi spus că marea se îmblînzise pentru a legăna planurile negre ale infernalului factotum şi ale stăpînului său.

Philippe de Mantua, întins pe perne pe fundul bărcii, avea din nou încredere în steaua lui şi cugeta. Într-o seară — în seara primului său omor — Cocoşatul îi spusese: „Dacă nu vii tu la Lagardère, Lagardère va veni la tine!"

Şi iată că el, Gonzague, era acela care venea la lupta supremă, pe viaţă şi pe moarte, din care trebuia să iasă ca un mîndru învingător, sau ca un învins pentru totdeauna. Poate că niciodată nu se adunaseră atîtea primejdii în jurul groaznicii maşinaţii care, pînă atunci, dăduse greş şi pe care, împotriva tuturor piedicilor, voia s-o facă să reuşească. Cu toate acestea, atît de mare îi era încrederea în el însuşi, în resursele imaginaţiei sale şi în mijloacele criminale pe care se pregătea să le folosească, încît izbutea încă să creadă într-un succes apropiat.

Mîna lui atîrna peste marginea bărcii — mîna lui pe care toate valurile tuturor mărilor n-ar fi putut s-o spele de sîngele cu care era mînjită. Imensul glob solar se ivi şi el deasupra valurilor, purpuriu şi atît de înroşit de sînge, încît Philippe de Mantua îşi întoarse privirea. Şi, printre dinţii încleştaţi, lăsă să se strecoare o întrebare:

— Care din doi?

4 În care Cocardasse o repudiază pe Pétronille

În timp ce Gonzague, însoţit de factotum-ul său, se îndrepta în marş forţat către Paris, în timp ce foştii obişnuiţi ai Casei de Aur, legaţi de soarta — bună sau rea — a prinţului, atingeau

același țel pe căi diferite, jupînul Cocardasse-junior și fratele Passepoil nu izbuteau să se consoleze pentru baia pe care trebuiseră s-o facă, cu de-a sila, în canalul Montmartre.

Desigur, nu erau ei oamenii care să lase nerăzbunată o asemenea insultă, cu atît mai mult cu cît știau cine le-o adusese. Știau și că adversarii lor acționau în contul lașului care poruncise capcana în șanțurile de apărare de la Caylus, iar ceea ce-i spusese Mathurine lui Passepoil îi dezvăluise acestuia locul în care se afla cartierul general al bandei.

Așa că dacă Gauthier Gendry își organiza capcanele la cîrciuma *Crăpelnița*, Cocardasse nu vedea altceva mai bun de făcut, decît să se ducă, fără întîrziere, să-l găsească acolo.

Poate că aceasta era și părerea fratelui Amable, dar deoarece el avea o fire prudentă, punea condiții, dintre care prima era de a nu se întoarce la *Vizuina Puturoasă*.

Frumoasa sa înflăcărare pentru Desfrînata se stinsese în noroiul canalului — în care, totuși, se aprinsese o alta, așa cum se vede în cazul focurilor vii, care apar tot deasupra mlaștinilor. Și, asemeni unui foc viu, Mathurine dispăruse fără a lăsa altă urmă a trecerii sale decît o puternică pasiune în inima sărmanului Amable. Toate celelalte păleau în fața acesteia și, pentru a nu dezminți zicala potrivit căreia dragostea este nerecunoscătoare, profesorul de scrimă o uitase și pe Cidalise.

Este, deci, lesne de înțeles că nu se gîndea cîtuși de puțin s-o revadă pe Desfrînata. Pe de altă parte socotea că ar fi preferabil să nu încerce nimic în direcția fermei Grange-Batelière, atîta vreme cît acțiunea nu s-ar face în forță, chiar dacă trebuiau să aștepte întoarcerea lui Lagardère, împreună cu care ar putea merge cu îndrăzneală să distrugă acel cuib de bandiți.

Planul său ar fi fost foarte înțelept dacă ar fi reușit să-l facă pe prietenul său să-i împărtășească părerea.

Din păcate, firea puțin răbdătoare a gasconului nu-i îngăduia să adopte în întregime această gîndire plină de înțelepciune. El fierbea de neastîmpăr, înjura ca un diavol la gîndul că va trebui să amîne și ardea de dorința de a trece imediat le represalii, fără a plănui cum să procedeze și fără să calculeze consecințele ce-ar putea rezulta.

— Hei! ștrengarule! — răspundea, bombănind, la observațiile alter-ego-ului său, într-o zi, pe cînd discutau cu ton de ceartă, ca de obicei, în camera ce le fusese atribuită în palatul Nevers. Cînd va reveni, Micul Parizian o să aibă destule de făcut, fără să se mai amestece și în ce ne privește pe noi. Acesta-i rolul nostru, la naiba! să curățăm terenul în fața lui, ca să nu se împiedice de ticăloși.

— Toate astea sînt bune și frumoase, ripostă cu blîndețe normandul. Dar uiți, nobilul meu prieten, că noi sîntem doar doi pentru treaba aceasta. Ceilalți sînt cel puțin de două ori pe atîția, fără a-i mai pune la socoteală pe toți cei care le-ar da o mînă de ajutor. Am fi iarăși cotonogiți...

— Drăcia dracului!

— ... și poate chiar mai rău decît atît.

— Așa crezi, iubițelule?

— Sînt convins. În orice caz, n-ar fi indicat să ne ducem acolo pe lumină și, spre mai multă siguranță, ar trebui să ni se alăture cineva.

— Cine?

— Sărmanul de mine! Dac-aș ști, ți-aș spune imediat! Cel mai trist este că nu văd pe nimeni... În orice un caz, nici domnul de Chaverny, nici domnul de Navailles...

— Ia stai! iubițelule!... îmi vine o idee... Laho nu și-a mai exersat mîna de multă vreme și poate că nu i-ar displăcea prea tare să desfacă măruntaiele vreunui tîlhar...

Passepoil ridică din umeri:

— Antoine n-o va părăsi pe domnișoara Aurore, mai ales pentru un motiv ca ăsta.

— Aşa-i!... Dar micul Berrichon?... Crezi oare că el n-ar da o mînă de ajutor bătrînilor săi mentori?

— Nu te sfătuiesc să te duci s-o întrebi pe doamna Françoise... Dacă vreodată i s-ar întîmpla o nenorocire băiatului, ne-ar face să plătim cu lovituri de cratiţă.

— Nu te teme, amice! Şi totuşi, îi vom spune o vorbuliţă lui Jean-Marie... Dacă vrea să vină cu noi, îl vom lăsa, iar socotelile cu femeia le vom încheia pe urmă... Slavă Domnului!... odată şi-odată trebuie să înveţe şi băiatul să facă ceva cu cele două braţe.

Normandul stătea pe gînduri. Numele pe care-l purta copilul îl făcea să arunce o privire în urmă, în lungul anilor scurşi. Trecîndu-şi o mînă peste frunte, şopti:

— Este drept că el e fiul acelui mic paj pe care l-am văzut la hanul *Mărul lui Adam*, în valea Luronului. Nici acela nu era un fricos... Ţi-aduci aminte, Cocardasse?

La această întrebare, celălalt izbi zdravăn cu piciorul în pardoseală. Nu-i plăcea să i se reamintească evenimentele din viaţa sa, în care avusese de jucat un rol îndoielnic.

— Ei, na! zise, îmi aduc aminte, şi încă prea bine!... Ce de lucruri s-au întîmplat de atunci încoace! Şi mă gîndesc că sînt destui cei care lipsesc la apel... Dar să nu mai vorbim despre asta, iubiţelule!... E destul că Passepoil şi Cocardasse sînt întregi şi că pielea le este relativ intactă... Spuneam, aşadar, că puşlamaua mică arde de dorinţa de a purta la şold o spadă. Ei, bine! nu văd de ce nu i-am da-o?

— Este atît de tînăr!... Şi pe urmă, vezi tu, eu n-aş vrea să-mi iau răspunderea asta faţă de bunica lui.

— E-n ordine... Mi-o voi lua eu. Şi dacă puişorul nu-i o găină plouată, îl vom pune să facă primii săi paşi în materie de arme.

În ciuda tuturor necazurilor care rezultaseră destul de adesea din prostul lui obicei de a asculta în spatele oricărei uşi închise, Jean-Marie nu putuse încă să se

dezbare cu totul de acest nărav. Cinstit vorbind, el aprecia — și nu fără temei — că acesta era un mijloc excelent de a afla o mulțime de lucruri despre care, altminteri, n-ai auzi vorbindu-se niciodată.

Pitit în spatele ușii care-l împiedica să invadeze *home*[1]-ul celor doi maeștri de arme, deoarece aceștia nu obișnuiau să vorbească foarte încet, băiatul luase deja cunoștință de escapadele lor, dar nu se lăudase cu acest lucru și nu încercase să descopere secretul bătrînilor săi prieteni.

În împrejurarea actuală, asculta de o bună bucată de vreme, cu urechile ciulite, și i se părea că raționamentul gasconului este cu mult mai logic decît cel al tovarășului său. Din acea clipă, nu mai putu răbda să stea locului și nu întîrzie să apară în spatele profesorilor de scrimă.

Și, în ciuda celor spuse de normand, Jean-Marie nu mai era un copil. Păstra încă puțin acea înfățișare prostuță și stîngace a adolescenților care-au crescut prea repede, dar asta nu înseamnă că nu era clădit pentru a deveni un tînăr robust. La capătul brațelor lui slabe se legănau niște pumni enormi, semănînd cu niște ciocane mari cu coadă prea lungă și a căror greutate nu era de dorit s-o încerci. Numeroasele sale alergături prin Paris și practicarea scrimei îi dezvoltaseră elasticitatea și puterea picioarelor, așa încît, în anumite împrejurări, Berrichon ar fi putut începe să țină locul unui bărbat.

Deși intrase în încăpere de voia lui și în deplină cunoștință de cauză, rămase tăcut cîteva clipe, uimit de propria-i îndrăzneală. Apoi, recăpătînd brusc curaj, exclamă, ca și cum ar fi fost foarte mirat că-i găsea acolo pe cei doi maeștri de arme:

— Ia te uită! bună-ziua!... Vă credeam la pescuit...

— La pescuit! se minună Cocardasse. Știi bine că mi-e scîrbă de apă, ștrengarule!

[1] *Home* (lb. engleză) = cămin, casă, acasă, domeniu propriu, cartier general. (n.t.)

— De apa limpede, da, știu, întări șmecherul nepot al doamnei Françoise, vîrîndu-și ambele mîini în buzunare. Dar apa tulbure?

Aluzia la recenta aventură de la canalul din Montmartre era atît de străvezie, încît profesorii simțiră că li se înfierbîntă obrajii.

— Dar despre ce vorbeați, dragii mei profesori, de vă văd atît de serioși? se grăbi să continue, spre a nu le lăsa timp să se întrebe asupra felului în care descoperise acest secret.

Fericit că-l vede pe omuleț atacînd un alt capitol, Cocardasse se grăbi să răspundă, fanfaron ca întotdeauna:

— Ei, na!... tocmai era vorba despre tine... Noaptea trecută am lăsat lama Pétronillei în burta unui ticălos și n-am avut încă timp să mă duc să văd dacă-i tot acolo. Cea a viteazului meu Amable a luat același drum și ar trebui să ne ocupăm puțin să ne procurăm altele... Vino cu noi, Berrichon, ne vei ajuta să alegem.

Așa cum lesne ne închipuim, Jean-Marie nu se lăsă rugat. Ieșiră toți trei din palat și se îndreptară spre cartierele Universității, unde se aflau mulți negustori a căror specialitate era să vîndă spade noi și de ocazie, spade mari și late sau lungi și încrustate la vîrf, săbii scurte și late sau lungi și subțiri, pumnale și tot felul de ustensile dătătoare de moarte.

Era, desigur, prima oară cînd cei doi profesori erau văzuți pe străzile Parisului, fără ca nici o teacă să li se izbească de călcîie. Așa încît semănau cu două păsări jumulite de vii și cărora li s-a dat iar drumul în curte, unde încearcă să se ascundă, cu o mutră jalnică.

— Fir-ar să fie!... ocăra gasconul. Pétronille îmi lipsește, de parcă aș fi devenit văduv. Hai să lungim un pic pasul, micuților, că am o mîncărime în brațe care mă îndeamnă să-i iau la bătaie pe toți mitocanii ăștia care se uită la noi ca la niște animale ciudate.

Pe vremea aceea, tînărul Rousseau, care peste cîțiva ani avea să devină unul dintre cei mai celebri specialiști

în scrimă din Paris, se pregătea să-și înființeze Academia de Arme, ținînd — pe cheiul Augustinilor — o prăvălie foarte bine aprovizionată, unde avea reputația de a vinde lamele cele mai bine călite. Unii pretind că, încercîndu-le el însuși, devenise o adevărată forță în domeniul scrimei, reușind chiar să facă din fiul și din nepotul său profesorii de scrimă ai copiilor Franței.

Este drept că această glorie nu avea să-i poarte noroc celui din urmă. În timpul Teroarei[1] nu i s-a iertat faptul că aparținea unei familii care, din tată-n fiu, pusese spada în mîna sus-numiților prinți regali. Fu, deci, arestat și judecat și, cînd i s-a pronunțat sentința la moarte, unul dintre judecători — rămas glumeț într-o epocă în care totuși nu se prea glumea — îi strigă, de la locul său:

— Pareaz-o și pe-asta, Rousseau!

Rousseau n-a parat nimic și a murit pe eșaford. Cuțitul ghilotinei nu este o armă împotriva căreia te-ai putea apăra prin fente și riposte.

Pentru a reveni la bunicul lui, cei doi profesori de scrimă, care-l cunoșteau de mult, se duseră direct la el.

— Ei! fir-aș al naibii!... exclamă acesta, zărindu-i. S-ar zice că iată-i pe bunii mei prieteni Cocardasse și Passepoil!... Aveți oare de gînd să vă faceți pustnici, că nu vă mai văd cuțitele bătîndu-vă pantalonii?

— Vai de păcatele mele! se văită gasconul încruntîndu-se, tocmai acesta-i scopul vizitei noastre, bătrîne. Săbiile noastre n-au timp să ruginească, dar uneori rămîn în pielea celor care fac cunoștință cu ele. Noaptea trecută am vrut să-i înțep pe trei deodată și mi-am dat seama că frigarea n-ar fi rezistat, dacă n-o lăsam înfiptă acolo. Așa că asta e!

1 *Teroarea:* perioadă a Marii Revoluții Franceze, cuprinsă între votarea Legii Suspecților (5 septembrie 1792) și căderea lui Robespierre (27 iulie 1794). A fost marcată de atotputernicia Comitetului Salvării Publice și de organizarea Tribunalului Revoluționar, care a mărit mult numărul execuțiilor (în iunie—iulie 1794 au fost trimiși la eșafod aproape 1400 de oameni). (n.t.)

Rousseau zîmbi. Știa ce trebuie să iei de bun și ce nu din lăudăroșeniile acestea, dar se prefăcu totuși că-l crede pe cuvînt.

— Așadar, o lovitură de maestru?... răspunse. Dacă Passepoil îți urmează exemplul, nouă nu ne va rămîne nici unul de străpuns. Totuși, n-ar trebui să-i omorîți pe toți, căci în felul acesta nogoțul nostru n-ar întîrzia să șomeze.

— Nu te teme, fir-ar ea de soartă! În fiecare zi răsar unii din sămînța asta... Cu cît ucizi mai mulți, cu atît găsești mai mulți găsești de ucis... Întreabă-l numai pe micul meu profesor de scrimă cîți am lichidat în Spania.

Se pregătea să se lanseze într-o povestire fantastică a faptelor de vitejie pe care le făcuse de cealaltă parte a Pirineilor, dar Rousseau nu-i lăsă timp. Riposta lui de comerciant nu era mai puțin îndemînatică decît cea de spadasin.

— Vorbești despre Spania, Cocardasse. Tocmai am aici exact ce-ți trebuie: o lamă minunată, venită direct de la Toledo, suplă ca o trestie, lungă cît o halebardă. Nu știu cine este diavolul care a forjat-o, dar aș paria că mînerul e făcut de Cincelador... Pentru oricare altul în afară de tine, ar costa o sumă mare de bani.

Rousseau nu bănuia cîtă dreptate avea: piesa pe care o oferea gasconului era cu adevărat una dintre primele care fuseseră forjate și cizelate la Pamplona de către Lagardère, pe vremea cînd muncea pentru a o putea hrăni și crește pe mica Aurore. Dacă îi lipseau măiestria finisajului și arta pa care celebrul Cincelador le pusese în cele pe care le făurise ulterior și care se vindeau la un preț cît greutatea lor în aur, aceasta nu era totuși mai puțin bine călită.

Un fulger se aprinse în ochii gasconului, care începură să strălucească.

— Doamne Sfinte!... exclamă. Jucărioara asta în mîna fiului tatălui meu, e ca și cum i-ai pune între degete un

trăsnet!... nu vor trece mai mult de opt zile şi garda ei va fi roşie ca un mac.

În timp ce vorbea, curba lama şi o înfigea în nişte duşmani imaginari:

— Uşoară ca un fulg, iubiţelule... Logodnica visurilor mele!... Zău aşa!... nu-mi cere un preţ prea mare, căci dacă n-aş putea să ţi-o cumpăr, ţi-aş fura-o sau mi-aş străpunge trupul cu ea.

Rousseau o căpătase pentru cîţiva bănuţi şi, deşi ar fi putut s-o vîndă mai scump vreunui amator, nu se îndură să-l lipsească pe gascon de o plăcere atît de uşor de satisfăcut. Aşa că se mărgini la un preţ rezonabil, care fu acceptat pe loc.

— Şi tu, jupîne Passepoil — zise omul — îţi trebuie şi ţie ceva solid şi rezistent la orice încercare... am tocmai ce-ţi trebuie: o spadă bună, care mi-a fost adusă azi — dimineaţă şi care cu siguranţă că a trecut prin multe lupte. N-a fost nevoie să mă ostenesc decît atît cît să-i adaug o teacă, deoarece a ei lipsea... Ia priveşte numai, te rog!

Nici n-o scosese bine la vedere, că gasconul şi holbă ochii, slobozind o înjurătură formidabilă:

— Drăcia dracului!... Păi asta e Pétronille a mea!

— Ei, lasă... zise Rousseau.

— Ba-i adevărat!... Ţi-o jur! şi dacă ar fi în alte mîini decît ale tale, cel care ar ţine-o ar petrece un sfert de oră cam neplăcut.

— Şi totuşi am plătit-o, amice, şi încă bine — ripostă armurierul rîzînd — şi, dacă vrei s-o capeţi înapoi, va trebui să faci la fel.

— Cine dracu a putut să ţi-o vîndă?!

— Un soi de cerşetor a cărui înfăţişare nu prea inspira încredere şi care mi-a spus că a găsit-o în părţile fermei Grange-Batelière. Nu cumva pe-acolo te-ai slujit de ea pentru a-i înfige în frigare pe toţi tîlharii aceia?

— Vai de capul meu!... ticălosul mi-a furat-o...

— Păi cum aşa? Laşi să ţi se ia spada, Cocardasse?

Jupîn Rousseau zîmbea ușor ironic văzînd mutra încurcată a celui mai limbut dintre vizitatorii săi, căci acesta nu părea să aibă deloc poftă să intre în detalii în legătură cu modul în care el și spada sa ajunseseră să se despartă.

Și fratele Passepoil găsea că acea coincidență era amuzantă și căuta, la rîndul său, să vadă dacă nu cumva își va regăsi, cu acest prilej, propria lui spadă. Se ferea totuși să facă vreo aluzie, de teamă să nu-și atragă niscaiva glume din partea negustorului. După o scurtă cercetare, preferă să-și fixeze alegerea la o armă care i se părea potrivită pentru talia lui și, după ce se încredință că poseda toate calitățile necesare, se grăbi s-o cumpere.

Între timp, Cocardasse era foarte nehotărît și ținea în cîte o mînă cele două săbii. Era puternic legat de cea veche, pentru toate amintirile pe care i le răscolea și pentru loviturile frumoase pe care le reușise, dar asta nu-l împiedica să n-o găsească mult superioară pe cealaltă. Așa încît ajusese să-i pară rău că nu le putea purta pe amîndouă deodată, una în stînga și alta în dreapta.

Dar tînărul Rousseau nu-și pierdea capul. Văzînd nehotărîrea aceasta, ghici că pentru el s-ar putea să rezulte încheierea unei a treia afaceri.

Cu amabilitate, dădu de înțeles acest lucru:

— Poate c-ar exista o cale să aranjăm treburile. Mi se pare că fosta ta tovarășă i s-ar potrivi foarte bine acestui tinerel înalt, care-mi privește săbiile cu poftă și căruia tu i-ai putea arăta cît valorează. Dacă este unul dintre tovarășii tăi obișnuiți, ai avea posibilitatea ca, din cînd în cînd, să-ți vezi „trădătoarea" la treabă.

Berrichon tresări de speranță și de bucurie. Sigur că s-ar fi mulțumit și cu o spadă oarecare, ceea ce pentru el oricum ar fi fost grozav. Dar să-și încingă cumplita sabie a gasconului, asta ar fi fost o cinste care-i depășea toate visurile.

Cocardasse rămase pe gînduri, întristat ca un judecător a cărui datorie este să pronunțe o sentință împotriva unei

rude care-a fost dovedită vinovată. Din ce i se spusese, mai ales o vorbă îl izbise și-și cerceta conștiința.

— Trădătoare! repetă cu un suspin, cîntărind îndelung în mînă vechiul instrument al gloriei sale. Vai de păcatele mele! draga mea, înainte de trădarea asta, nimeni nu s-ar fi îndoit vreodată de tine. Cuvîntul este aspru, dar drept... Ca și femeia lui Cezar, nici lama lui Cocardasse nu putea fi bănuită!

Apoi, cu un glas înecat în lacrimi și însoțit de un gest măreț, de împărțitor al dreptății, adăugă:

— Cu dreptul pe care îl are orice soț înșelat, de a pedepsi pe doamna-soția sa, ei, bine! draga mea! pentru această greșeală fără precedent, te repudiez!

Apoi, privindu-l pe Jean-Marie de sus și pînă jos, din toate părțile, fără îndoială pentru a se asigura că era demn să poarte acea ilustră spadă pe care o singură infidelitate o făcuse să fie pedepsită atît de aspru, vorbi deodată cu un ton solemn, în stare să miște, de-ar fi fost posibil, pînă și pietrele din ziduri:

— Puștiule! — i se adresă, ridicînd lama cea lungă deasupra capului tînărului, care aștepta cu înfriguare decizia profesorului de scrimă, și ca și cum ar fi fost vorba de a-l unge cavaler — ți-o încredințez! Cînd vei fi ucis cu ea tot atîția tîlhari cîți a străpuns deja, fii pe pace: vei putea să mergi, fără teamă, de la miazănoapte la miazăzi, de la răsărit la apus, cum a făcut și Cocardasse-junior!... De îndată ce o vei trage din teacă, adversarii tăi vor începe să tremure... Berrichon!... cu spada în mînă ai devenit un viteaz!

Discursul acesta era grotesc și, în același timp, înduioșător.

În Evul Mediu, fiecare spadă își avea numele ei care, într-un fel, îi dădea o personalitate, o făcea să fie vie, o transforma într-o făptură însuflețită, care nu trebuia să rămînă niciodată în mîinile dușmanului și de care nu te despărțeai decît cînd mureai. Cele mai celebre au fost

Joyeuse, Durandal, Scaribert, Flamberge, Baissarde și Haute-Clèse, care au aparținut, respectiv, lui Charlemagne, Roland, Arthur, Bradimart, Renaud și Olivier. Numele lor au trecut în posteritate în aceeași măsură ca și numele celor care le-au purtat cu atîta vitejie.

Și de aceea nu am putea regreta îndeajuns pierderea acestui obicei și faptul că, în zilele noastre, o spadă nu mai este decît un obiect numerotat; că oțelul care lucește, scrîșnește, despică și taie, care ține la capătul vîrfului său moartea și care o împarte nu se deosebește cu nimic de orice altă parte a echipamentului militar. Un număr matricol poate fi suficient pentru o cască, o șa; arma care dispune de viețile omenești este demnă de mult mai mult decît atît!

Nu este foarte sigur că acesta fusese motivul pentru care Cocardasse îi dăduse spadei sale un nume și, fără îndoială, făcuse acest lucru în virtutea unui vechi obicei, încă în vigoare în ținutul Gascogne.

Fapt este că nu puteau exista două Pétronille, după cum nu existau doi Cocardasse-junior. Fiecare dintre ei trebuia să fie unicul din specia respectivă, sau să nu mai existe.

Cu toată tăria sufletească de care dăduse dovadă în vorbe, gasconul suferea totuși foarte mult că trebuia să se despartă de strălucitoarea lui tovarășă.

Fratele Passepoil socoti că era timpul să-i vină în ajutor, întărindu-i hotărîrea.

— Te doare s-o părăsești, șopti, atingînd brațul prietenului său. Și eu simt același lucru, cînd trebuie să mă despart de o iubită, pînă în ziua în care găsesc o alta, mai proaspătă și mai drăguță. Atunci, nu numai că uit de cea dintîi, dar îmi dau seama că avea toate defectele... Și Pétronille ți-a jucat un renghi urît!

— O singură dată! oftă Cocardasse.

— Fi r-ar să fie! Oare te înmoi?... O dată — este deja prea mult... La fel cu o iubită pe care o găsești în brațele

altuia, Pétronille, nobilul meu prieten, a trecut prin mîini care nu erau ale tale...

— Vai de păcatele mele!... iubițelule... Este atît de multă vreme de cînd am botezat-o împreună, puștiule!...

— Așa de multă, încît a îmbătrînit prea tare...

— Și că nu mai rămîne decît s-o botezăm pe cea nouă! exclamă jupîn Rousseau. Pe Dumnezeul meu! vreau să fiu nașul... Așteptați cît să-mi închid prăvălia, și vom începe botezul.

— Slavă Domnului! asta ne arată și că s-a făcut ora să bem! își exprimă mulțumirea Cocardasse, luminîndu-se la față.

Peste cîteva clipe se îndreptau toți patru către o cîrciumă vecină, și ceremonia trebuie să se fi desfășurat respectînd toate riturile, căci a durat aproape două ceasuri.

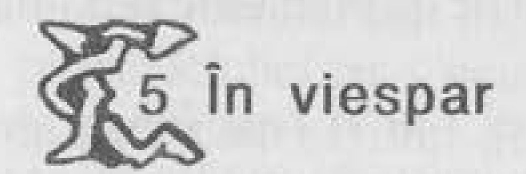
Vinul de regiune curse pe mîner și pe lamă. Și era, desigur, necesară o împrejurare atît de solemnă pentru ca strașnicul băutor să consimtă să toarne zeama de viță de vie în altă parte decît în gîtlejul său.

— Ei drăcia dracului! strigă, mîine, frumoaso, va fi botezul sîngelui!... Iar tu, Berrichon, îngrijește-o bine pe bătrînica mea și nu-i menaja loviturile...

Se goliră nenumărate pahare, unul și încă unul, încît, la ieșire, Jean-Marie își simțea capul greu și picioarele moi. Cu toate acestea, era foarte mîndru că simțea o spadă lovindu-i pulpele și n-avu nimic mai grabnic de făcut, decît să se ducă să i-o arate bunicii. Gasconul îi spusese: „Iată-te viteaz!“ — Berrichon, ajutat de aburii vinului, nu se mai temea de nimeni.

Dar prima condiție, cînd vrei să porți o spadă, este să ai cel puțin picioarele solide. Din păcate, nu acesta era cazul lui Jean-Marie. Vrînd să schițeze un salut magistral, așa cum îl văzuse făcînd pe profesorul său Cocardasse, se împiedică atît de bine în teacă, încît se întinse cît era de lung la picioarele doamnei Françoise.

Aceasta îl făcu să se ridice, cu o palmă zdravănă. Nu ăsta era drumul glorios pe care trebuia să-l ducă Pétronille!

5 În viespar

Vreme de mai multe zile, cei doi profesori și elevul lor au fost împiedicați să-și pună în aplicare represaliile plănuite.

Mai întîi, bătrîna Françoise se împotrivise din răsputeri ca nepotul ei să devină un spadasin. În groaza sa legitimă față de luptele cu spada, datorită cărora murise fiul ei, fostul paj al ducelui de Lorraine, nu găsise nimic mai bun de făcut decît să se certe cu Passepoil.

Și, în timp ce impasibilul normand își încovoia, melancolic, spinarea pentru a primi valul de reproșuri, Jean-Marie, care nu avea nici o intenție de a rămîne între ciocan și nicovală, s-a dus la domnișoara de Nevers s-o implore, pe ea și pe dona Cruz, să intervină pe lîngă domnul de Chaverny.

Știa foarte bine ce făcea acționînd astfel: marchizul nu a opus nici cea mai mică rezistență la rugămințile fetelor. Așa că Berrichon s-a întors cu autorizația de a-și păstra spada.

Doamna Françoise s-a supus, dar nu fără a bombăni; însă adolescentului puțin îi păsa și nimeni nu mai era ca el cînd, chiar în aceeași seară, a fost chemat să le escorteze pe Aurore și pe Flor, pe care Chaverny le conducea la doamna de Saint-Aignan.

Toată lumea începea să se îngrijoreze serios în legătură cu Lagardère, a cărui absență se prelungea peste măsură de mult. Sărmana lui logodnică suporta mai greu decît toți celalți această despărțire și lipsa de vești.

În înțelegere cu doamna de Nevers, marchizul — dîndu-și seama că tînăra fată nu mai putea fi supusă unei claustrări atît de îndelungate, care o lăsa o parte din zi singură cu gîndurile ei — luase hotărîrea de a-i procura distracții, fără a renunța la măsurile de precauție recomandate de Henri.

De altminteri, dușmanilor ei i-ar fi fost foarte greu să-i facă vreun rău venind s-o caute în mijlocul gărzii sale de onoare, alcătuită — în afară de Chaverny și Navailles — din Cocardasse și Passepoil, Laho și Berrichon: toți oameni devotați ei cu trup și suflet.

Așa că, însoțită de Flor, Aurore o vizită pe doamna de Saint-Aignan, care le devenise prietenă. Se duceau și la alte doamne de la Curte, care le primeau cît se poate de bine și regretau, alături de ele, întîrzierea căsătoriilor lor.

Toate își dădeau silința să calmeze îngrijorarea Aurorei. Tînăra ajunse să se simtă bine în urma acestor distracții, care-i schimbau gîndurile și în timpul cărora auzea, nu fără mîndrie, aducîndu-se laude logodnicului său.

Cocardasse și Passepoil erau nespus de onorați de rolul ce le revenea. Mai ales cel de-al doilea era încîntat de complimentele multor femei drăguțe, pentru care tovarășii lui Lagardère erau niște eroi.

Cu toate acestea, în clipele în care tămîia admirațiilor nu li se urca tare la cap, profesorii de scrimă nu se puteau împiedica să nu se gîndească la reversul medaliei, ce reprezenta o umilire pentru care nu se răzbunaseră încă.

Puțină libertate le-ar fi convenit foarte bine. Așa că se bucurară tare mult în ziua în care Chaverny îi anunță că domnișoara de Nevers și dona Cruz nu vor ieși și că ei aveau toată după-amiaza liberă.

,,Nu te teme!" gîndi Cocardasse. ,,Ne vom distra foarte bine, cît de curînd!"

Într-adevăr, la scurt timp după aceea, Passepoil, Berrichon și el însuși se îndreptau spre Grange-Batelière,

ferm hotărîţi să profite de timpul lor liber. Încă nu ştiau cum să facă pentru a-şi atinge scopul, dar totul lăsa să se întrevadă că, în ziua aceea, spadele nu vor fi botezate cu vin.

Cei trei bărbaţi mergeau foarte voioşi. Deoarece, la poarta Richelieu, Cocardasse avu norocul să-l recunoască în persoana şefului de post chiar pe sergentul care era de serviciu în faimoasa noapte, folosiră acest bun prilej ca să dea pe gît cîteva pahare şi să-şi jure o prietenie reciprocă. Gasconul îl prezentă pe prietenul său Passepoil, viu şi zîmbitor, deşi ei îl crezuseră mort, precum şi pe Berrichon, mîndru nevoie mare că bea cu ostaşi din gărzile franceze.

— În cazul în care vi s-ar întinde iar vreo capcană, le spuse prieteneşte subofiţerul, încercaţi să trimiteţi pe cineva la noi, să ne anunţe. Celor mai mulţi dintre oamenii mei nu le-ar displace să meargă să vadă cam ce se întîmplă pe-acolo. Astea sînt nişte distracţii care fac ca orele de gardă să nu mai pară atît de lungi.

— Mulţumesc frumos pentru grijă, ripostă gasconul, strîngîndu-i mîna. Cînd micul meu profesor de scrimă şi cu mine ne apucăm serios de acordat viorile, dansul ticăloşilor nu durează prea mult, pe toţi dracii!

În timp ce traversau pasarela care trecea peste canal, profesorii de scrimă nu se putură reţine să nu arunce o privire grăitor de tristă asupra apelor noroioase care le reîmprospătau o amintire atît de penibilă. Nu socotiră totuşi că era momentul să-şi împărtăşească impresiile, în prezenţa elevului lor, care mergea între ei cu nişte aere de cuceritor. În fiecare clipă îşi ducea mîna la spadă, spre a se încredinţa că era la locul ei, şi nu-şi dorea nimic mai mult decît să aibă ocazia de a o scoate la lumina soarelui.

Se nimeri tocmai atunci ca Desfrînata să şadă în pragul uşii sale. Nu se îndoi deloc că ei n-ar veni direct la ea, şi se grăbi, cu gînd să se arunce de gîtul lui Passepoil.

Din nefericire, sentimentele tandrului spadasin se schimbaseră cu totul și nu mai avea nici cea mai mică poftă de purtări zburdalnice. Așa că o respinse atît de brutal pe hangiță, încît aceasta abia își recăpătă echilibrul la o distanță de cinci sau șase pași mai în spate și, de la acea depărtare, îl privi uluită. Nu era nici o îndoială că Passepoil al ei îi fusese schimbat.

— Hei! cumătră, strigă Cocardasse. Nu cumva, din întîmplare, cei doi pui de lup de acum cîteva nopți se află la tine?

— Nu, răspunse Desfrînata, și nu i-am mai văzut de-atunci. Dar asta nu trebuie să vă împiedice de a intra, domnii mei.

— Chiar așa! Este tocmai motivul pentru care nu vom intra. Nu avem decît exact timpul necesar pentru a-i găsi în altă parte și, dacă ai ceva să le spui, cred că acum este momentul, zău așa! căci s-ar putea prea bine ca peste nu mai tîrziu de o oră să fie surzi și muți pînă la judecata de apoi.

— Puțin îmi pasă, bombăni femeia, pe care pierderea bunilor ei clienți o făcea să fie prost-dispusă. Dacă indivizii aceia nerecomandabili au greșit față de dumneavoastră în vreun fel...

— Este vorba, puțin, și despre așa ceva, interveni Passepoil. Dar, ia spune-mi, frumoaso, n-ai mai văzut-o nici pe Mathurine?

La această întrebare, mînia prea mult timp reținută a Desfrînatei izbucni ca o furtună, deși cu o mai mică frumusețe decît cea a elementelor naturii, a căror furie este adesea de o amploare plină de măreție.

— Chiar că ai de ce vorbi despre ea, urlă hangița. O vagaboandă, o cerșetoare pe care o primisem de milă... Știi prea bine unde e, de vreme ce a plecat cu tine, și tu m-ai disprețuit pentru servitoarea aia, pentru fata aia stricată...

Fratele Amable se amuza copios.

— Îți mulțumesc frumos pentru drăgălășeniile tale, îi zise. Totuși, dacă o vezi pe Mathurine, nu uita să-i spui că prietenul ei, aci prezent, moare de dorul ei.

Tot noroiul din inima Desfrînatei se revărsă de pe buzele ei, într-un torent de injurii. O avalanșă de cuvinte grosolane căzu asupra normandului, spre marea veselie a lui Cocardasse, care rîdea în hohote, și a lui Berrichon care prinse prilejul s-o înfurie și mai tare pe zgripțuroaică, cu glumele sale.

— Hei! dar privește-l drept în față, își bătea el joc de sașie... Pari să te fi sculat azi-dimineață cu nasul în cearșaf... Hai, madam grăsuno, zîmbește-i puțin micuțului Berrichon.

Dar profesorii de scrimă aveau altceva de făcut, decît să prelungească această scenă pe jumătate eroică, pe jumătate comică. Urmăriți de strigătele și de insultele Desfrînatei, se îndreptară cu pas demn spre cîrciuma *Crăpelnița*.

— Oho!... exclamă Jean-Marie, contemplînd spada ruginită care scîrțîia mai tare ca niciodată deasupra ușii de intrare. Dacă nu mă înșel, iată o firmă care nu este făcută pentru oameni ai bisericii.

— Deși, dacă-i vorba — remarcă cu gravitate Cocardasse — există mai mult de patru oameni care s-au pocăit aici, sau care se vor pocăi, dacă le dăm timp s-o facă, zău așa!

Din prag, gasconul aruncă o privire în sală și văzu că era goală; ceea ce nu-l împiedică pe patron să vină să se posteze în ușă, spre a bara trecerea.

— Cine sînteți?... ce vreți? întrebă cu un ton aspru.

— Na-ți-o bună! exclamă Cocardasse, întreabă cine sîntem! Auzi, micuțule?

— Aud, nobilul meu prieten.

— Și-atunci, tu ce-ai răspunde?

Și, fără a aștepta părerea prietenului său, adăugă, adresîndu-se birtașului:

— Sîntem niște clienți, amice... Cît despre ce dorim, asta se poate rezuma în două vorbe: De băut!... Repede, și să fie bun...

Omul nici nu se clinti și se mulțumi să se proptească și mai bine pe picioare. Umerii săi lați, pe care era înfipt un gît de taur, atingeau ambele canaturi ale ușii, astupînd intrarea.

— Nu se intră, zise.

— Nu, zău!... Passepoil!

— Cocardasse!

— Pușlamaua poate să ne interzică trecerea?

— Ei, Doamne Sfinte! răspunse cu blîndețe prefăcută *alter-ego*-ul, depinde...

— Și de cine, iubițelule?

— De noi, cred!

Gasconul nu se putu împiedica să nu rîdă de gluma asta, deși era obișnuit cu firea prietenului său.

— Micuțul a spus că depinde de noi, reluă el, adresîndu-se omului. Așa că, dacă nu vrei să te dai la o parte, nu te teme! te scot eu de-acolo dintr-o învîrtitură de mînă.

Berrichon era încîntat de întorsătura pe care o luau lucrurile. Băiatul acesta, cîndva timid, limbut și zănatic, devenit apoi pișicher și șmecher, era aproape în ajun de a deveni viteaz. Dornic să se remarce cu orice preț, avu una din acele străfulgerări de îndrăzneală care, din toate timpurile, au constituit monopolul ștrengarului parizian și, printr-o mișcare pe cît de neașteptată, pe atît de rapidă, strecurîndu-se printre picioarele desfăcute ale hangiului, se ridică brusc, făcîndu-l să cadă pe spate, ca o broască mare, drept în mijlocul sălii.

— Bravo, Berrichon! îl lăudă Cocardasse. Cel puțin la deschis uși te pricepi!

Între timp, omul care, pentru moment, răspundea la numele de Caboche — și-l schimbase de atîtea ori în cursul vieții, încît nici el nu și-l mai amintea pe cel

adevărat — se ridică spumegînd de furie și scoase din vestă un pumnal.

Fu semnalul de luptă. Servitorii muți, care alcătuiau personalul speluncii, alergară să se posteze alături de el, ca niște buldogi, cu fruntea înainte și scrîșnind din dinți.

Temîndu-se de un atac din partea altor adversari, profesorii de scrimă, ca și Jean-Marie, își scoseseră spadele din teacă.

Nevăzîndu-le decît pe cele trei brute, Cocardasse îi măsură cu o privire disprețuitoare și izbi tare cu sabia în masă.

— Înapoi, cîinilor... strigă cu glasul lui tunător. Ei, drăcia dracului! de cînd sînt lăsat să aștept?... Am spus că trebuie să mi se aducă de băut!

O ușă din fund se deschidea spre altă sală — se crăpă, și se iviră două capete.

— Ce este gălăgia asta? întrebă cineva... Și cine îndrăznește să intre aici fără ca eu să-i dau permisiunea?

— Ei, na!... mă sinchisesc de permisiunea ta, cît de barba lui Charlemagne, micuțule!... Cocardasse-junior intră unde-i place și nu-și dă socoteală decît lui însuși...

— Cocardasse!... Ei! pe Dumnezeul meu, el este! exclamă neașteptatul interlocutor care, de data aceasta, ieși la vedere în întregime.

Nu era altul decît Blancrochet, vestitul Blancrochet, marele stăpîn al cîrciumii *Crăpelnița* și al tuturor mînuitorilor de spadă, al spadasinilor și al asasinilor, a căror conștiință era la înălțimea propriei lui conștiințe. În spatele lui se afla locotenentul său, Daubri.

Profesorii de scrimă îi cunoșteau pe amîndoi doar pentru că de multe ori auziseră vorbindu-se despre ei în termeni nu prea măgulitori. Așa că fură destul de mirați văzîndu-l pe Blancrochet înaintînd spre ei cu mîinile întinse:

— Jupînul Cocardasse!... jupînul Passepoil!... Fiți bineveniți aici, dragi tovarăși... Hai, să ni se servească

de băut! Domnii aceştia ne vor face cinstea de a ciocni cu noi...

— Ia te uită, se minună Berrichon care, cu regret, îşi vîrî sabia la loc în teacă. Aşadar, acum intrăm?

Caboche îi aruncă o privire furioasă şi Blancrochet îl înfruntă, la rîndul său, pe băiatul acela care-şi permitea să facă remarci.

— Da, tinere, se intră, cînd ai dat dovezi de ce eşti în stare cu sabia în mînă... şi mi se pare că tu încă n-ai ajuns la aşa ceva...

— Puţină răbdare şi ajungem şi acolo, ripostă Jean-Marie, fără să se fîstîcească.

— Doar dacă limba n-o să-ţi fie ţintuită chiar de la început. Deocamdată acceptăm să te primim împreună cu bunii noştri prieteni Cocardasse şi Passepoil, dar dac-ai fi singur, ai găsi uşa închisă...

Berrichon rînji:

— Ia întrebaţi-l pe ăla grasu', de colo, cum procedez ca să mi se deschidă...

— În ordine, aşează-te şi lasă-ne să vorbim. Haideţi, prieteni, spuneţi-ne cui datorăm onoarea pe care ne-o face vizita voastră?... Viteazul Cocardasse! Amabilul Passepoil!...

Prietenia asta pe care Blancrochet şi-o exprima atît de zgomotos i se părea foarte dubioasă normandului, care era departe de a se simţi onorat de ea şi care se temea deja ca nu cumva prietenul său, întotdeauna prea sensibil la linguşire, să nu intre cu capul înainte în vreo cursă.

Cînd acesta din urmă nu băuse prea mult, limba lui avea un regulator: genunchiul lui Amable, care-l lovea din cînd în cînd pe al său, avertizîndu-l că era pe punctul de a spune o prostie.

Deocamdată, mintea îi era foarte lucidă şi nu era accesibilă decît pentru complimentele voit exagerate ale spadasinului, care-i cunoştea punctul slab. Era totuşi pe deplin conştient că trebuia să fie prudent şi, de aceea, se hotărî să-l lase pe Passepoil să ia asupră-şi conversaţia.

— Ei, na! zise, adresați-vă dragului de Amable. Cît despre mine, am gîtlejul atît de uscat, încît mi-ar fi imposibil să vorbesc înainte de a fi băut cinci sau șase pahare din vinul ăsta, care mi se pare tare bun... Dă-i drumul, iubițelule, oferă-le acestor domni o mostră de elocință de-a ta.

— Fie, încuviință Blancrochet. Sînteți niște prieteni atît de buni, încît gîndurile unuia sînt, evident, și ale celuilalt.

— Așa este!... n-ai fost mințit cînd ți s-a spus asta... Cocardasse și Passepoil sînt, de fapt, ca Oreste[1] și Pilad[2]...

— Nu-i cunosc pe oamenii ăștia, îl întrerupse spadasinul, a cărui cultură se limitase la studiul figurilor de scrimă și care nu șovăi să-și închipuie că cei doi prieteni legendari erau niște maeștri de arme pe care n-avusese plăcerea de a-i cunoaște.

Gasconul, nici el prea documentat asupra acestui subiect, nu socoti că era momentul să înceapă cu el un curs de istorie.

— Vii des aici, jupîne Blancrochet? întrebă Passepoil pe nepusă masă.

— Puteți să mă găsiți aici zilnic pe la ora asta, dacă aveți chef. Ne adunăm, cîțiva oameni de spadă, cumsecade, ca voi și ca mine, ca să discutăm despre micile noastre probleme, și am fi foarte onorați dacă ați veni și voi.

— A!... zise Passepoil. Și cine este șeful acestei res-pectabile asociații?

— Sluga dumneavoastră în persoană, răspunse Blancrochet, făcînd o plecăciune. Nimeni n-are dreptul de a intra aici fără permisiunea mea și, dacă acum vă aflați înăuntru, domnii mei, asta se datorează faptului că sînteți demni de a fi primiți ca niște prieteni, cînd și cum veți dori.

1 *Oreste* (mitol.): Fiul lui Agamemnon și al Clitemnestrei. Împreună cu sora sa, Electra, și-au ucis mama pentru a-și răzbuna tatăl. (n.t.)

2 *Pilad* (mitol.): Văr și prieten al lui Oreste. (n.t.)

— Îți mulțumesc foarte mult și, fără îndoială, ne vom folosi de oferta dumitale... Pînă una-alta, n-ai putea să ne spui numele principalilor dumitale tovarăși, pe care vom avea cinstea să-i întîlnim aici?

— La ce v-ar folosi? întrebă spadasinul, neîncrezător.

— Pur și simplu ca să știm dacă printre ei nu se află vechi cunoștințe pe care ne-ar face plăcere să le regăsim.

— Așteptați pînă se lasă noaptea, îi veți vedea aproape pe toți, cu excepția a patru sau cinci, pe care cu siguranță nu-i cunoașteți.

— Depinde... cine sînt aceia?

— Gauthier Gendry, Gruel zis Balena, doi dintre cei vechi...

— Slavă Domnului! se repezi Cocardasse. Tocmai pe voinicii aceștia ne-am bucura să-i salutăm chiar azi...

Passepoil se grăbi să-l întrerupă.

— Pe cinstea mea, așa e... zise. Și spui că nu putem avea plăcerea să-i vedem?

Blancrochet îi dădu un ghiont cu cotul locotenentului său. Cei doi tîlhari — vom vedea, mai tîrziu, de ce — erau la curent cu ce se întîmplase la canalul din Montmartre și nu voiau să lase să se bănuiască acest lucru.

— Cîteodată vin pe aici și ei. Dar pot să vă asigur că în seara asta nu vor fi prezenți. Cine vă împiedică să-i întîlniți în altă parte?

— Unde, adică?

— Este abia ora două după-amiază. La ora patru trebuie să se afle lîngă poarta Montmartre, ca și noi, de altfel.

Cocardasse se ridică în picioare, strigînd:

— Vom fi cu toții acolo, caramba! Și vei fi încîntat, sînt convins, jupîne Blancrochet, să asiști la o mică discuție pe care o vom avea cu ei.

O oră mai tîrziu, cei trei bărbați se despărțeau de îndoielnicii lor prieteni, asigurîndu-i că vor fi prezenți la ora stabilită.

— Nu te teme, iubițelule!... spuse Cocardasse de îndată ce se îndepărtaseră suficient de mult. Îi știu pe unii care nu trebuie să-și facă griji pentru cina lor din astă-seară!

— Am pus mîna pe ei — afirma, la rîndul său, Blancrochet, vorbind cu locotenentul Daubri. Du-te să-l previi pe Gendry că imbecilii vor veni să se vîre singuri în gura lupului.

6 Despre intențiile lui Blancrochet

Din memoriile marchizului de Souches aflăm că originea cuvîntului *bretteur*[1] nu este cu totul franceză.

Poate că, în concepția sa, asta voia să însemne că printre cei definiți astfel se aflau foarte mulți germani, italieni, spanioli și alți aventurieri din toate țările? În decursul povestirii noastre am avut destule eșantioane: Saldagne, Pinto, Pépé, El Matador, Giuseppe Faënza, Staupitz, căpitanul Lorrain, baronul de Batz, Palafox și Morda, catalanul.

Chiar dacă domnul de Souches nu vorbește despre naționalitate, aprecierile sale sînt totuși măgulitoare.

«Acest termen» spune dînsul, «nu era cu adevărat francez, dar era foarte utilizat pentru a desemna pe acei oameni care-și fac o meserie și o marfă din a pune mîna pe spadă cu orice prilej, bun sau rău, cît și pentru a vorbi despre pungași și oameni care duc o viață de ticăloși.»

Și ne putem închipui ce înfățișare trebuie să fi avut în acea epocă străzile Parisului, dacă ne gîndim că J. de Bruge, în cartea sa *Art de tirer les armes*[2], publicată în

1 *Bretteur* (lb. franceza) = mînuitor de spadă (n.t.)
2 *Art de tirer les armes* (lb. franceză) = Arta de a scoate arma din teacă. (n.t.)

1721, declară că numărul *bretteur*-ilor ce frecventau sălile de scrimă și care-și exersau mîna în afara lor depășea cifra de zece mii.

Orașul era un imens teren de duel. La colțul străzilor înguste, transformate în capcane ucigașe, se asasina din interes, din răzbunare sau, pur și simplu, pentru jaf. Pe drumurile mai largi și mai frecventate, de exemplu pe bulevarde, la prînz ca și la miezul nopții, nu se auzea decît zăngănitul spadelor scoase din teacă pentru glorie și, uneori, pentru scopuri mai mărunte.

Pentru gură-cască, doi, patru, cîteodată zece *bretteur*-i (spadasini) trăgînd spada și străpungîndu-se conform tuturor regulilor și principiilor, uneori fără alt motiv decît vreo fanfaronadă în fața galeriei, constituiau un spectacol zilnic și gratuit.

O mulțime de oameni de felul acesta locuiau în acea țară latină, unde-și rîdeau de deciziile, edictele și regulamentele făcute publice dar nu și puse în aplicare și care se succedaseră în zadar cu începere din 1567, «făcînd interdicție scrimerilor și mînuitorilor de arme de a se stabili în cartierul Universității».

Dificultatea consta în a-i împiedica și, pentru asta, ar fi trebuit să razi casele în care le plăcea să vină să locuiască. Mijlocul nu prea era practic. Și mai puțin practic ar fi fost să fie expulzați din Paris. Este probabil că, ținînd seama de numărul și de îndrăzneala lor, ei ar fi fost cei care i-ar fi gonit pe aceia care și-ar fi permis să le tulbure obiceiurile.

Poliția domnului de Machault n-ar fi riscat să intre în luptă împotriva celor zece mii de mînuitori de spadă, care-și trăgeau sabia din teacă de douăzeci de ori pe zi. Se socotea chiar prea norocoasă că nu era luată mai des la bătaie ea însăși, și se mulțumea să le ureze tuturor acelor ticăloși să se decimeze între ei, poliției revenindu-i sarcina ca, în fiecare dimineață, să culeagă cît mai multe cada-vre rămase pe caldarîm.

Din păcate, chiar dacă se băteau între ei ca să se distreze sau ca să-și treacă timpul, acest exercițiu nu era destul de productiv și nu le aducea nimic în buzunare. Ca o compensație, nu se dădeau deloc în lături de a-și vinde spada celui ce oferea mai mult și, pentru o recompensă, de a asasina pe indiferent cine. În astfel de cazuri trebuia să intervină poliția: nu întotdeauna îndrăznea s-o facă!...

După distribuirea prăzii, spadasinii aveau mare grijă să nu le aducă la cunoștință celor de-o seamă cu ei treburile cu care erau însărcinați. Acționau în grupuri mici, cu unicul scop de a nu mărunți cîștigul. I-am văzut pe Gauthier Gendry și pe cei trei acoliți ai săi lucrînd astfel pentru Gonzague, fără a socoti indicat să informeze pe nimeni despre asta. Potrivit zicalei, marile dureri sînt mute — marile canalii sînt și mai mute.

Nu se poate nega faptul că era tentant să n-ai de împărțit recompensa decît la patru, Gendry făcîndu-și partea leului și preluînd încă o dijmă, dacă nu din partea Balenei, dar cel puțin din ce le va reveni începătorilor Yves de Jugan și Raphaël Pinto. Calculele acestea erau ceva frumos din partea lui, dar asta nu înseamnă că, pentru moment, el nu semăna cu personajul domnului de la Fontaine[1], care se cam grăbise să vîndă pielea ursului din pădure.

Nu putea să nu-și recunoască sieși că era departe de a fi realizat ce plănuise: lovitura de la balul dat de Saint-Aignan dăduse greș; Lagardère dispăruse ca prin farmec, fără să se știe unde se afla; Aurore era prea bine păzită pentru a i se putea fura măcar și o panglică de pe rochie; Balena se alesese cu un nou adversar, care poate că nu era de neglijat; Cocardasse și Passepoil scăpaseră vii și nevătămați dintr-o cursă întinsă cu multă dibăcie și în care o sută alții și-ar fi lăsat pielea. Acesta era bilanțul.

1 *La Fontaine* (Jean de) (1621—1695): poet francez foarte cunoscut pentru fabulele sale. (n.t.)

Cînd Gonzague și Peyrolles sosiră la Paris prima lor grijă fu să pornească în căutarea celor patru bandiți, pe care nu întîrziară să-i găsească la cîrciuma *Crăpelnița*.

— Cum stăm? îi întrebă intendentul, de la bun început.

Foarte rușinat, Gauthier fu nevoit să mărturisească faptul că nu se realizase nimic și că nici măcar nu știa unde este Lagardère.

Philippe de Mantua se înfurie îngrozitor.

— Dar cum v-ați folosit timpul și ce-ați făcut cu banii care vi s-au dat? strigă.

Gendry enumeră pe rînd toate încercările lui nereușite, exageră primejdiile prin care trecuseră el și ai săi, sublinie devotamentul lui și ghinionul care-l urmărise — cu unicul rezultat că nu obținuseră nimic și că nu știau unde se afla Lagardère.

Această dispariție era de natură să-l preocupe serios pe Gonzague. Într-adevăr, nu era admisibil ca Lagardère, știind că ei nu se mai aflau în Spania și că nu mai aveau nimic de făcut în acea țară, să fi întîrziat așa de mult acolo, în loc să se întoarcă la logodnica lui.

— Tu ce crezi? îl întrebă pe Peyrolles, coborînd glasul.

— Că s-ar putea să ne fi urmărit în Anglia, răspunse acesta, pe același ton.

— Imposibil — ni s-ar fi înfățișat, într-un fel sau altul.

— Nu se arată decît atunci cînd vrea și la momentul propice. Nu m-aș mira dacă ne-ar pregăti o figură de-a lu —: să ne ferim de el mai mult ca oricînd.

— Asta nu ne va face să înaintăm cu treburile noastre.

— Am sosit la timp, de vreme ce căsătoria nu a avut loc. Prima noastră grijă este să împiedicăm să se facă.

— Și dacă hazardul ne-o fi scăpat de dușmanul nostru?... se întrebă cu glas scăzut Philippe de Mantua.

Dacă, în ceasul acesta, oasele i se albesc în cine știe ce prăpastie din Pirinei?

Fruntea prințului se lumină de o imensă speranță; dar Peyrolles nu întîrzie să-l trezească la realitate:

— Cîtă vreme nu-i voi ține craniul în mînă, cu toate dovezile că este cu adevărat al lui, voi spune: trăiaște și ne pîndește.

Această convorbire se desfășura la o oarecare depărtare de Gendry și de banda acestuia, care discutau între timp cu cîțiva spadasini foarte mirați că-i vedeau în cîrciumă pe acei doi negustori olandezi, ale căror nume Gendry pretindea că nu le cunoaște.

Peyrolles îi chemă din nou pe cei patru bărbați și, după ce-i adună într-un colț, le reproșă că nu făcuseră nici o ispravă. Dar o făcu cu vorbe măsurate, de teama ca vreunul din ei să nu se ducă la locotenentul de poliție să le denunțe prezența la Paris. Factotum-ul știa cum se manipulează conștiințele nemernicilor și că nemulțumindu-l pe un om pe care-l plătești ți-l faci imediat cel mai mare dușman.

— Trebuie să acționăm, și încă repede, interveni la rîndul său Gonzague. Porniți la treabă zece, douăzeci, dacă trebuie. Sîntem gata să ridicăm o armată dacă este necesar, căci trebuie să terminăm odată. Nu este lipsă pe-aici de bunăvoință și de spade ce pot fi cumpărate. Spune-ne care sînt de vînzare și, dintre toate acestea, care sînt cele mai bune.

Gendry nu încercă să protesteze. Insuccesul lui îi reteză puțin din îndrăzneală. Făcîndu-le semn lui Blancrochet și lui Daubri să se apropie, îi prezentă prințului.

— Înțelege-te cu ei, îi porunci acesta intendentului său. Spune-le ceea ce trebuie să știe, dar nu mai mult.

El însuși începu să străbată sala în lung și-n lat, urmărit cu ochii de o jumătate de duzină de spadasini care ședeau la mese în încăperea învecinată și care-l priveau cu îngrijorare.

Blancrochet îşi dădu seama că această curiozitate l-ar putea stînjeni pe strălucitorul străin şi că poate ar fi fost bine să golească locul în timpul convorbirii pe care urma s-o aibă cu Peyrolles.

— O clipă, îi spuse acestuia. Sînt prea multe urechi care ne ascultă şi priviri care ne urmăresc.

Se duse la cei ce beau şi, pe un ton după care se recunoştea stăpînul, le zise:

— Domnilor, nu v-ar plăcea să faceţi o plimbare pe Pont-Neuf? Iată că se apropie iarna, ar fi prudent să vă gîndiţi a vă face rost de paltoane.

În acea epocă nu se pierduse încă obiceiul de a te duce să asculţi, pe faimosul pod, strigătele şarlatanilor şi ale scamatorilor, să caşti ochii la tarabele telalilor, ale librarilor şi ale vînzătorilor de tot felul de unsori şi să profiţi de neatenţia celor ce căscau gura pentru a le fura paltoanele şi pungile.

Obişnuiţii cîrciumii *Crăpelniţa* nu erau cei din urmă printre pungaşii şi hoţii de buzunare care mişunau pe acolo ca pe vremea lui Ludovic al XIII-lea sau a lui Ludovic al XIV-lea.

Ei urmau, în acest fel, exemplul multor gentilomi nevoiaşi care-şi făceau din asta o specialitate, căci prea puţini aveau scrupulele domnului d'Esternod, pe care numai teama de pedeapsă îl împiedica să facă şi el acelaşi lucru — dacă e să dăm crezare următoarelor versuri:

Mergeam pe jos, încet, ca un bătrîn senil,
Şi-mi scărpinam peruca, păşind aşa, tiptil,
Tot căutînd în minte, să inventez ceva,
Şi, scormonindu-mi nasul, mă întrebam aşa:
N-o exista vreun mijloc, în noaptea-ntunecoasă,
Să-mi însuşesc ceva, c-o mînă norocoasă?
Mă îmbia Vicleanul să şterpelesc paltoane
Sau să fur punga grasă a cîtorva persoane,
Şi poate-aş fi-nhăţat vreo boarfă de-asta, fină,

Dacă un felinar nu-mi arunca lumină,
Așa ca să mă vadă vreun paznic oarecare
Și, astfel, prima probă s-o fac la închisoare...[1]

Cei de care ne ocupăm erau prea abili în această îndeletnicire pentru a avea asemenea temeri, așa că o șterseră fără proteste, spre a se duce acolo unde li se sugerase, sau în altă parte.

Această dovadă de autoritate era destinată a spori încrederea lui Gonzague și a lui Peyrolles în Blancrochet, care se întoarse să se așeze, spunînd:

— Puteți vorbi ca și cum ați fi la dumneavoastră, nu mai e nimeni de față.

Intendentul îi arătă totuși pe Caboche și pe cei doi argați.

— Ăsta e mut datorită rațiunii și nevoii, zise spadasinul, ca răspuns la această întrebare mimată. Ceilalți, sînt din născare... Vă ascult.

Convorbirea nu dură mult. Peyrolles, neputîndu-se dezbăra de felul său ipocrit de a se purta, încercă să abordeze mai întîi aspectele generale, trecînd cu multe reticențe peste detalii.

— Nu ne înțelegem, domnul meu, căci se pare că ușurința exprimării v-a fost dată mai ales pentru a vă ascunde mai bine gîndurile. Dacă așteptați din partea

1 Textul original este următorul:
J'allais pederentim, comme un viellard caduque,
J'allais de rue en rue en grattant ma perruque,
Feuilletant dans mon chef de inventione,
Tirant ett arrachant les poils le mon gros nez,
Songeant s'il y avait, pendant cette nuit brune,
Moyen de moyenner la moyenne fortune.
Le diable me tentait d'arracher les manteaux,
Et de tirer la laine á quelques cocardeaux ,
Et j'è ùs touché, peut-è tre á ces hardes modernes,
Si l'on ne m'eut connu au brillant des lanternes,
Et si je n'eus pas craint q'un chevalier du guet
M'eet fait faire aux prisons mon premier coup d'essai... (n.t.)

mea un devotament total față de cauza dumneavoastră, trebuie să vorbiți deschis.

Gonzague asculta atent, interesat de acest tip nou de bandit, care nu părea a fi un nepriceput.

— Fie, zise, spune-i tot. Dar tu, să nu uiți că răspunzi cu capul pentru secret.

Spadasinul îl înfruntă cu semeție:

— Dacă n-aveți încredere, este încă timp să tăceți. Dar acela care s-ar îndoi aici, unde eu sînt stăpînul, de vorba lui Blancrochet, n-ar ieși decît cu picioarele înainte.

— Încetează cu fanfaronadele, se mînie Philippe de Mantua. Nu știi cu cine vorbești, amice.

Licheaua zîmbi și replică, frecîndu-și mîinile una de alta:

— Eroare, prințul meu! Vă închipuiți că încă n-am ghicit? Există oameni, monseniore, care nu au dreptul de a vorbi cu glas tare prea aproape de Palais-Royal. Ați fi putut avea în mine un dușman — preferați să fiu de partea dumneavoastră... Aceasta este, fără îndoială, o dovadă de înțelepciune, și va fi mai bine pentru noi toți, cu condiția ca de ambele părți să se joace cu cărțile pe masă.

Omul era atît de energic, încît fostul favorit al lui Philippe d'Orléans încuviință printr-un gest, iar Peyrolles nu mai șovăi să dezvăluie numele prințului și al său, deoarece tot fuseseră ghicite, nici să spună pentru ce se ascundeau, amîndoi, sub acele deghizări.

De asemenea, îi dădu spadasinului lista desfrînaților, indicîndu-i modul în care îi va recunoaște și se înțelese cu el și cu Daubri ca în fiecare seară, la căderea nopții, să vină el însuși sau să trimită pe unul dintre gentilomi să afle ce se întreprinsese în ziua respectivă și să pregătească acțiunile de a doua zi.

— Zilele sînt lungi, observă Blancrochet, mai ales atunci cînd te pricepi să le utilizezi cu folos. Va fi necesar ca Gendry și cu mine să ne vedem des, spre a

ne sfătui cu privire la treburile izolate sau comune, şi vom aranja să ne întîlnim în diverse locuri din Paris. Prin cei pe care-i veţi trimite, sau printr-unul din oamenii noştri care va avea sarcina să vă anunţe, veţi fi ţinuţi la curent, din două în două ore, cu tot ce se va întîmpla. Acest mod de a proceda va avea avantajul de a evita acel du-te-vino suspect pe drumul către Grange-Batelière. Vă convine aşa?

— Eşti un om valoros şi nu vei avea decît de cîştigat din asta, zise factotum-ul.

— Omul trebuie să fie judecat după fapte, nu după vorbe, replică orgoliosul bandit. Cît despre preţ, am încredere că va fi gras, căci eu voi fi acela care-l va stabili, nu dumneavoastră... La sfîrşit, dacă veţi aprecia că serviciile mele costă scump, asta va însemna că treaba a fost făcută bine.

Îl pofti apoi pe Gauthier Gendry să-i aducă la cunoştinţă situaţia exactă şi acesta îi relată ultimele evenimente.

Şi, deoarece convorbirea a avut loc în ajunul zilei în care Cocardasse şi Passepoil se prezentaseră la cîrciuma *Crăpelniţa*, aşa se explică cum de putuse spadasinul să-i trimită la poarta Montmartre, unde el însuşi urma să se întîlnească cu Gendry.

— Aceşti doi oameni ne încurcă, spusese Peyrolles, vorbind despre profesorii de scrimă. Sînt nişte cîini de pază prea credincioşi şi a căror singură utilitate ar fi să ne pună pe urmele stăpînului lor. Înainte de a-i ucide, va trebui să-i faceţi să vorbească, cu spada în gît.

— N-ar vorbi, chiar dacă ar şti — îşi exprimă Gendry părerea, clătinînd din cap — şi cred că habar n-au unde este Lagardère.

„Dacă se află pe lumea cealaltă", gîndi Gonzague, „a-i trimite să se ducă la el ar fi treabă pioasă."

Aruncînd pe masă cîţiva pumni de galbeni, intendentul spuse:

— Iată pentru primele cheltuieli. Astă-seară vă voi face cunoscut unde vom locui. Şi nu vă pierdeţi timpul, fiecare minut este preţios.

Se reîntoarse la Paris, alături de stăpînul său. Pe stradă, gloata se uita la acele personaje cu veşminte atît de ciudate şi de bogate, care mergeau nepăsătoare, oprindu-se la fiecare pas, ca şi cum ar fi văzut Parisul pentru întîia oară.

Se duseră să caute o locuinţă pe strada Fossés-Saint-Germain, foarte aproape de cafeneaua *Procope*, unde calitatea lor de străini ar putea asigura accesul fără a atrage prea mult atenţia. Acolo se adunau oameni de litere şi actori, dispuşi să facă lesne cunoştinţă, gata să sporovăiască mult fără a cere în schimb confidenţe, aşa încît ştiau că vor fi ţinuţi la curent cu toate noutăţile de la Curte şi din oraş.

O casă discretă, a cărei firmă era *A l'Ecritoire*[1] şi care era locuită mai cu seamă de oameni de litere inofensivi, fu aleasă în mod preferenţial de către intendent. Cu siguranţă, nimeni n-ar fi venit să caute acolo, în cele trei încăperi pe care le ocupară, cu un singur servitor, pe Philippe de Mantua — prinţ de Gonzague, şi pe omul său, gata pentru orice ticăloşie — domnul de Peyrolles.

Se instalară chiar cu începere din acea seară, aşteptînd să vină ursarii, pelerinii şi jonglerii, care urmau să locuiască în cartiere diferite, unde prezenţa lor avea să fie mai utilă.

Pe scurt, prinţul şi intendentul său aveau să dispună din nou de desfrînaţii lor, în număr de şase; Blancrochet şi Daubri vor avea şi ei tot şase oameni; Gendry, Balena, Jugan şi Pinto vor rotunji totalul la respectabila cifră de douăzeci de adversari hotărîţi, lipsiţi de scrupule şi de conştiinţă, fără lege şi credinţă, cărora Lagardère nu le va putea opune decît pe Chaverny, Navailles, cei doi maeştri de arme, Antoine Laho şi pe micul Berrichon.

1 *A l'Ecritoire* (lb. franceză) = La Penarul (n.t.)

Este drept că el singur valora cît douăzeci, dar lipsea la apel, și el era sufletul și capul. Va fi ușor să fie lichidați ceilalți, unul cîte unul, fără a-l excepta pe Chaverny.

Ca și cum lucrurile ar fi trebuit să se aranjeze de la sine după placul lui Gonzague, Cocardasse, Passepoil și Berrichon aveau să vină chiar a doua zi — așa cum știm — să-și întindă singuri gîturile în fața călăilor.

La poarta Montmartre aveau să-i găsească pe Gendry și pe oamenii lui, care nu vor trebui nici măcar să-i provoace, deoarece profesorii de scrimă vor fi cei dintîi care să le caute ceartă.

Planul lui Blancrochet era să tacă chitic, să-i lase pe maeștrii de arme și pe cocoșelul lor să se măsoare cu adversarii lor într-un duel obișnuit, care va avea spectatori imparțiali, ce nu vor cunoaște dedesubturile acelei întîlniri și vor fi gata să țină partea celor ce vor părea că sînt în legitimă apărare.

În cazul în care Gendry și banda sa ar fi învinși, Blancrochet ar interveni cu Daubri șu cu alții, pînă ce profesorii de scrimă ar fi doborîți la pămînt.

Jean-Marie, care mergea spre întîlnire, între cei doi prieteni ai săi, era departe de a bănui că, pentru primul său prilej de a se duela, treaba va fi atît de fierbinte, încît o drăguță protestantă, convertită la catolicism de către P. Coton[1] — Anne-Marguerite Petit Dunoyer, mama Pimpettei, cea iubită de Voltaire[2] — va transmite secolelor viitoare, în ale sale *Lettres historiques et galantes*, relatarea acelui duel care a avur loc la poarta Montmartre.

Ceea ce ne dovedește că, uneori, gloria nu se datorează decît mîzgăliturilor ilizibile ale unei femei.

1 *Pierre Coton* (Părintele ~) (1564—1626): predicator aparținînd ordinului iezuiților, confesorul lui Henric al IV-lea și apoi al lui Ludovic al XIII-lea. (n.t.)

2 *Voltaire* (François Marie Arouet, zis ~) (1697—1778): poet, dramaturg, filozof și istoric francez, printre ale cărui opere se numără: *Henriada, Zaïre, Candide, Istoria lui Carol al XII-lea, Secolul lui Ludovic al XIV-lea, Eseu despre moravuri*, pamflete, scrisori, etc. (n.t.)

7 Lupta de la poarta Montmartre

Oricît de delicată și de sentimentală ar fi fost doamna Dunoyer, poate că dînsa nu și-ar fi dat locul, în ziua aceea, nici pentru un fotoliu la Operă. Într-adevăr, ar fi avut posibilitatea să se ducă, de cîte ori ar fi dorit, să vadă un balet, în timp ce spectacolul ce s-a dat gratuit în fața ei era dintre acelea de care nu ai deseori prilejul să te bucuri, în tot decursul vieții.

Lucrurile nu i-au displăcut deloc, dacă judecăm după ceea ce ne-a rămas din scrisoarea sa, adică prima pagină, căci celelalte au fost roase de șobolani, pe fundul unui cufăr vechi care s-a nimerit să fie lăsat moștenire unui membru al Academiei. Acesta a avut, față de proza strămoașei sale, mai mult respect decît avuseseră timpul și rozătoarele. A adunat cu multă grijă resturile interesantei misive, și iată ce conținea:

«Sub ferestrele camerei noastre s-a desfășurat o luptă teribilă în care Blancrochet și Daubri, doi dintre cei mai celebri bretteur-i din Paris, au fost uciși după o extraordinară rezistență. Toată lumea îi privea înfruntîndu-se, fără a încerca să-i despartă, ceea ce m-a mirat foarte tare, căci la Bruxelles, de unde sînt originară, oamenii sînt mult mai caritabili și, pentru cea mai mică ceartă, ai vedea alarmîndu-se un cartier întreg. Dar la Paris lumea este mult mai liniștită și-i lasă pe ceilalți să se omoare cînd au poftă... Domnul de Lubière d'Orange, domnul de Roucoulle și unchiul meu Coton se aflau la ferestrele noastre în timp ce se desfășura această scenă și admirau vitejia unuia dintre cei doi spadasini, care se apăra singur împotriva a patru dușmani, dintre care unul i-a dat, în cele din urmă, o lovitură care l-a azvîrlit la

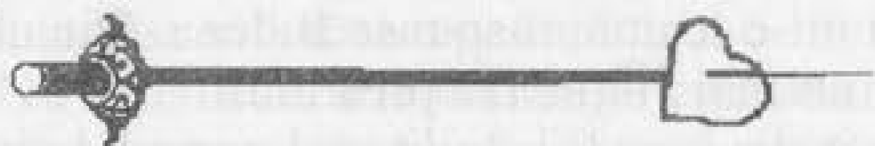
patru pași de acolo, făcîndu-l să cadă lîngă trupul tovarășului său. Au fost duși amîndoi la un chirurg...»

În paginile următoare — și care ne lipsesc — era vorba fără îndoială despre profesorii de scrimă Cocardasse și Passepoil, despre Berrichon și banda lui Gendry, precum și despre cel de-al patrulea adversar semnalat în treacăt în scrisoarea de mai sus și pe care-l vom numi numaidecît.

Aceste cîteva rînduri ne demonstrează, mai înainte de toate, că lupta nu era de interes minor și că merita atenția unor persoane atît de însemnate. Cu toate acestea, probabil că jupînul Passepoil n-a bănuit niciodată că una dintre cele mai drăguțe transfuge din Bruxelles îl admirase în acea clipă și că, încă înfiorată de ceea ce văzuse, se grăbise să le relateze în scris.

Poate că așa a fost mai bine pentru el — inflamabilul profesor de scrimă ar fi fost prea tentat să se uite la frumoșii ochi ațintiți asupra lui și, desigur, ar fi văzut mai puțin bine loviturile ce-i erau destinate. Este chiar foarte probabil ca desfășurarea evenimentelor să fi fost alta.

Trebuie, deci, să ne mărginim a citi peste umărul autoarei *Scrisorilor* ceea ce continuă să istorisească în decursul lor, fără a cunoaște, ca noi, numele tuturor personajelor și motivele care le dictau acțiunile.

Către orele trei după-amiază, patru bărbați se rezemaseră cu spatele de zidăria porții Montmartre și discutau între ei, cu glas îndeajuns de scăzut spre a nu fi auziți de trecătorii și gură-cască ce staționau în preajma lor. Ceea ce spunea nu-i privea decît pe ei, dar putem declara de îndată că nu era vorba despre opere de binefacere.

Gendry, prevenit de către Blancrochet că profesorii de scrimă aveau să vină să-l întîlnească acolo, dădea bandei sale ultimele instrucțiuni și, în acea clipă, le spunea:

— Nu știu prea bine cine este bobocul acela pe care-l tîrîie în urma lor, dar e clar că nu trebuie luat în socoteală și că va fi ușor de expediat în doi timpi și trei mișcări. De îndată ce va fi mușcat țărîna, îl voi atrage pe Cocardasse, cu ajutorul lui Jugan. Tu, Balenă, ai asupra lui Passepoil avantajul mărimii și al forței. Va trebui să te scapi repede de el.

— Și eu? întrebă Raphaël Pinto.

— Tu vei manevra astfel ca să-l ataci pe oricare dintre ei din flanc, atunci cînd vor fi atenți la atacurile ce le vor veni din față. Totuși, sub nici un pretext nu-i vei lovi pe la spate — asta ar însemna să fim nevoiți să ne descurcăm cu toți gură-cască, și poate și cu cîțiva amatori care ne vor privi la treabă.

— Dacă vor fi unii nemulțumiți, îi aranjăm noi, bombăni Balena.

— Ba deloc, replică Gendry. Lupta trebuie să pară cinstită, deși noi sîntem superiori numeric. De altminteri, ei se vor apăra destul de bine pentru ca partida să pară egală, și să nu ne lăsăm legănați de iluzia că-i vom învinge cu ușurință. Îi cunosc eu pe ticăloșii aceștia, îl au pe dracul în vine.

Nu-și terminaseră bine vorbele, cînd cei trei prieteni își făceau apariția, la o depărtare de o sută de pași.

— Iată-i, șopti Gandry. Mi-ați înțeles bine ordinele?

— Nu mi-e teamă, răspunse Balena. Din clipa asta, pielea lor nu mai valorează prea mult.

Dacă cineva s-ar fi ostenit să-l consulte cu privirea la acest punct, garantăm că nu aceeași ar fi fost și părerea jupînului Cocardasse, care înainta cu pasul acela legănat din șolduri, specific oamenilor de spadă, care sînt obișnuiți să-și îndoaie genunchii pentru a fanda. Vîrfurile mustăților sale, foarte tare ridicate în sus, îi atingeau borurile pălăriei, iar mîna lui dreaptă încă le mai răsucea, în vreme ce stînga, sprijinită pe mînerul noii sale spade, îi sălta vîrful, către spate, pînă la înălțimea umărului.

Cu siguranţă, corporaţia purtătorilor de spade se putea lăuda că-l numără în rîndurile sale pe jupînul Cocardasse-junior. De cînd mînca la o masă bună şi de cînd nişte veşminte decente înlocuiseră vechile sale zdrenţe, multe ocheade feminine treceau pe deasupra capului bietului Amable, spre a se îndrepta către prietenul lui. Văzîndu-l cum merge, pescăresele, negustoreşele de mărunţişuri, peticăresele, servitoarele de la cîrciumi, bucătăresele, slujnicele burghezilor şi chiar ale gentilomilor, îşi încrucişau mîinile peste şorţuri şi stăteau în loc să-l admire. Cel care ar fi avut auzul destul de ascuţit pentru a asculta ce şopteau încet buzele lor, ar fi auzit, invariabil, aceeaşi apreciere: „Drace! Ce bărbat frumos!"

Fratele Passepoil, care simţea şi înţelegea toate acestea, mergea alături de el cu paşi mici şi grăbiţi, gîndind: „Dacă ne-am topi într-unul singur, şi dacă eu aş avea înfăţişarea lui Cocardasse, sau dacă el ar avea sentimentele şi inima lui Passepoil, femeile ar face un adevărat cortegiu în urma noastră, şi nici una nu ne-ar respinge."

Pînă una-alta, degeaba căuta să se înalţe pentru a avea o înfăţişare mai ţanţoşă — nu el era cel care avea succes. Era, deci, obligat să se consoleze spunîndu-şi că, de fapt, se afla acolo pentru cu totul altceva.

Cocardasse îşi ridică nasul şi adulmecă în aer. Tocmai îl mirosise şi-l zărise pe inamic.

— Nu te teme, iubiţelule! şopti cu glasul acela care, atunci cînd îi punea o surdină, făcea să vibreze geamurile — vînatul este acolo, gata pentru frigare.

Gendry şi cei trei acoliţi ai săi şedeau în umbra pe care-o făcea monumentul, spre a se feri de razele soarelui, care totuşi scăpăta deja la orizont. Stînd cu spatele, se prefăceau că nu-i văd venind pe profesorii de scrimă.

Gasconul înaintă către ei zăngănindu-şi pintenii şi spada, prefăcîndu-se, la rîndul său, că nu-i cunoaşte.

— Na-ţi-o, exclamă deodată. Fiecare are dreptul să stea şi el la umbră... mie îmi trebuie lungimea spadei

mele, pusă în prelungirea brațului și, pe cinstea mea! cred că aici nu este loc pentru șapte...

— Un motiv în plus ca să pleci în altă parte, bombăni Gendry.

— Ei, fir-ar să fie! ticălosul este lipsit de respect... Află de la mine, mitocane, că unor gentilomi ca mine și ca micul meu profesor de scrimă nu le place să stea înghesuiți. Adineauri, umbra era a voastră; acum vreau să fie a noastră!... Zău așa!

Își trase spada și, cu vîrful, desenă pe pămînt un perimetru larg ce cuprindea întregul teren ferit de razele soarelui.

Fratele Passepoil, foarte calm, îl privea cum acționează și zîmbea cu surîsul lui șmecher de normand. Berrichon își ținea mîna pe mînerul spadei și clocotea de nerăbdare. Jugan, care-l măsura cu privirea, era de părere că, în ciuda vorbelor lui Gendry, va trebui să se țină seama și de caraghiosul acela.

Balena, impresionant prin forța sa brutală, se rezemase de piatră și părea să se fi încrustat acolo ca o statuie uriașă. Ideea de a răsturna acel colos părea la fel de nebună, ca și cum ai fi vrut să dărîmi poarta Montmartre cu o lovitură de pumn.

Se adunaseră deja mai mulți gură-cască. Nu trebuia decît să-i privești pe toți acei spadasini pentru a pricepe că cearta va degenera într-o încăierare formidabilă.

Imediat ce terminase de trasat dîra, gasconul se rezemă, zîmbind zeflemitor, în sabia lui pe care-o folosea ca pe un baston și se propti pe picioare, cu mîna stîngă la șold, cu pieptul bombat în afară, într-o splendidă poziție de sfidare și de insultă, care-i atraseră din partea gloatei strigăte de „bravo!"

— Vai de păcatele mele! exclamă cu glas răsunător. Dacă pînă în trei minute n-ați ieșit toți patru din cercul ăsta, Cocardasse vă va sili să-l treceți cu capul înainte.

Gauthier Gendry înălță din umeri.

— Dacă vrei umbră — zise rînjind — este destulă, pe la miezul nopții, în canalul din Montmartre.

Ochii gasconului aruncară un fulger sîngeros:

— Dar nu și pe lumea cealaltă, Gauthier Gendry!... Tu, care ataci oamenii noaptea, atît de bine, desigur că ziua nu ești în stare de mare lucru... Slavă Domnului! privește o clipă soarele în față, amice: foarte curînd nu-l vei mai vedea.

Nu mai era nevoie decît de un cuvînt pentru a face spadele să sară din teacă, și gasconul își mișca deja buzele pentru a-l rosti. Dar se gîndi că exista ceva și mai bun de făcut.

Cu vîrful sabiei, îi smulse lui Gendry pălăria de pe cap și o făcu să zboare pe deasupra spectatorilor, dincolo de limitele terenului trasat de el.

— Pe cinstea mea!... strigă, fiindcă te încăpățînezi să vrei să stai la umbră, nu mai ai nevoie de pălărie!

Într-o fracțiune de secundă, adversarii se aflau în linie, patru de o parte, trei de alta.

Gendry și ai săi nu îndrăzniră să rămînă lipiți de poartă, de teamă să nu fie țintuiți de ea ca niște bufnițe, așa că lupta începu chiar în spațiul de trecere pe sub poartă.

Înjurăturile lui Cocardasse răsunau sub boltă, și cînd își destindea arcul picioarelor, cînd spada i se întindea la capătul brațului său lung, acoperea — el singur — jumătate din lungimea terenului de luptă.

Foarte firesc, în fața lui se afla ex-caporalul din regimentul de gardă, în timp ce Passepoil îi ținea piept Balenei, iar Berrichon se bătea ca un diavol cu Yves de Jugan și cu Raphaël Pinto.

Totuși, nu era drept ca Jean-Marie, cel mai puțin experimentat dintre ei trei, să aibă doi adversari, cu atît mai mult, cu cît nu era deloc prudent și se avînta cu îndrăzneala începătorilor.

Raphaël Pinto își dădu repede seama de asta și se hotărî pe loc să profite, pregătindu-se să-i dea o lovitură

à la Jarnac[1] pe care, cu siguranță, celălalt nu va ști s-o pareze.

Dar nu ținuse seama de Cocardasse care, dornic să și-o vadă pe bătrîna sa Pétronille răscumpărîndu-și greșeala, își supraveghea în același timp și elevul. Cînd ghici planul micului italian, îndepărtă cu o lovitură rapidă sabia lui Gendry, care-l amenința pe el însuși, și-l izbi puternic pe Pinto cu vîrful spadei, străpungîndu-i umărul.

— Așa! puștiule! îi spuse rîzînd. Ai cel puțin o lună de așteptat pînă să poți măcar să-ți scarpini urechea!

Mulțimea aplaudă tare această glumă și, deoarece șansele se egalizaseră, lupta intră într-o etapă mai vioaie.

Balena își lua avînt, plin de furie. De fiecare dată cînd se năpustea înainte, toți se așteptau să-l vadă făcîndu-și praf adversarul. Dar nici gînd: Passepoil era suplu și șiret. Deoarece colosul, mult mai mare decît el, îl amenința mereu în partea de sus, normandul își spuse că ar fi o prostie să nu ocupe spațiul care i se lăsa dedesubt, așa că se strecură ca o șopîrlă, reușind să-și înfigă jumătate din lama spadei în pulpa lui Gruel, care scoase un răcnet de furie și se retrase șchiopătînd rău.

Situația începea să devină gravă pentru cei doi rămași. Berrichon sfîșiase deja de două ori vesta lui Yves de Jugan. Dacă Passepoil s-ar fi întors la început împotriva acestuia, l-ar fi scos imediat din luptă. Dar îl reținu o mîndrie de profesor. Deoarece Cocardasse n-avea nevoie de ajutorul său, fratele Passepoil, calm ca și cum ar fi predat o lecție, vru să vadă cum se descurca Jean-Marie.

— Bine, micuțule, șopti apreciindu-i loviturile. Ceva mai sus, parează la dreapta... degajează și fandează... Perfect, dar cam tîrziu... Iată o ședință care face cît zece ani de sală...

1 *Jarnac* (Guy Chabot, baron de) (1509—1572): în 1547 l-a învins în duel pe La Châtegneraie, printr-o lovitură neprevăzută dată cu spada la genunchi. De unde expresia de *lovitura lui Jarnac*, pentru a descrie o lovitură decisivă și, mai ales, neașteptată. (n.t.)

Cocardasse înjura întruna și, din cînd în cînd, lansa cîte o fanfaronadă. Jugan era cam palid, iar Gendry nu mai rîdea. După felul în care profesorul de scrimă își strîngea spada, își dădea seama că acesta era stăpîn pe viața lui și că făcea să dureze atît de mult distracția numai pentru a-l ucide prin oboseală. Așa că se gîndea cu amărăciune că aurul domnului de Peyrolles nu va fi pentru el și că partea cea mai grasă îi va reveni lui Blancrochet.

Dar, chiar așa, unde era acesta?

Gendry, zărindu-l în mulțime, îi făcu semn să vină în ajutorul lui. Nu i-ar fi displăcut să-l vadă pe spadasin scăpîndu-l de o parte din furia gasconului, în timp ce Daubri s-ar măsura cu Passepoil.

Cei doi ticăloși înțeleseră că era mai mult decît timpul să intervină și Blancrochet înaintă, ridicîndu-și sabia:

— Opriți-vă, strigă, și jos armele pentru o clipă. Tot văzîndu-i pe alții încrucișînd fierul, mă apucă o mîncărime în brațe.

Passepoil îl privi cu o expresie bănuitoare, convins că va trece de partea lui Gendry:

— N-ai decît să te aliniezi, bombăni, și nu trebuie să mergi prea departe ca să cauți cu cine să te înfrunți.

— Așa mă gîndeam și eu, domnule Passepoil, replică *bretteur*-ul. Dar, mai mult decît orice, îmi place spațiul, ceea ce mi se pare că vă lipsește în locul acesta îngust, cu atît mai mult, cu cît strigătele lui Cocardasse ar fi în stare să dărîme poarta. Veniți puțin în piață, domnii mei, vom avea mișcările libere și, măcar, ceva mai mult aer.

Profesorii de scrimă, cărora nu le convenea deloc să se lupte în locul pe care ei nu îl aleseseră, nu ridicară nici o obiecție la această propunere.

— Vai de păcatele mele! strigă Cocardasse, doriți să fiți văzuți mai bine înainte de a muri!... Ne va face plăcere să vă dăm această satisfacție...

Spectatorii — foarte numeroși acum — se deplasară și ei odată cu mutarea scenei și formară un cerc larg în

jurul scrimerilor, care se aliniară din nou chiar în mijlocul pieței.

De-abia în acel moment putu doamna Dunoyer să se bucure de spectacolul pe care l-a descris și al cărui început îl pierduse.

— Ei, drăcia dracului! spuse calm Cocardasse, văzîndu-l pe Daubri că intră în gardă împotriva lui, alături de Gendry — îți mulțumesc pentru atenție, micuțule. Știai, așadar, că aerul curat al străzii îmi dă poftă de mîncare și-mi oferi îmbucături duble? Deși, în felul ăsta, socoteala nu mai este bună, și ne vom ocupa puțin să vă rărim rîndurile, zău așa!

— Mai întîi drege-ți glasul, jupîne flecar, rîse Daubri, mi se pare că ți-e frică!

— Nu zău!... vorbești atît de bine, încît ție-ți va reveni onoarea de a defila primul.

— Ne pierdem timpul, fu de părere Passepoil, și le obligăm și pe toate femeile drăguțe care ne fac plăcerea de a ne privi — ceea ce nu este deloc politicos... Sînteți gata, domnilor?

Spadele se încrucișară din nou. Ceea ce se văzuse pînă atunci nu fusese decît o joacă de copii în comparație cu lupta care începu.

Fără a vorbi despre Berrichon și Jugan, lamele care se izbeau la acea oră pe bulevardul Montmartre erau ale unor scrimeri extraordinari. Printre cei ce asistau la acel spectacol erau oameni bătrîni care nu văzuseră în viața lor ceva asemănător. Ceilalți aveau să le povestească vreme îndelungată copiilor lor despre această luptă.

Oțelul scrîșnea. Apărătorile spadelor vibrau cu un sunet limpede în urechile asistenței ce privea nemișcată și mută. Strigătele de luptă, urletele de moarte, chemările la măcel se încrucișau, blestemele țîșneau de pe buzele spumegînde.

Deodată, Daubri căzu, cu gîtul străpuns potrivit loviturii adoptate de Cocardasse care, cu toată lecția pe

care i-o dăduse Micul Parizian la *Mărul lui Adam*, nu se simțea destul de stăpîn pe frumoasa lovitură directă pe cîmp degajat, pentru a-l imita pe Lagardère.

— Pe toți dracii! urlă gasconul triumfător, îți spusesem eu că tu vei deschide marșul... Și acum, cine vine la rînd?... Tu, Gauthier...

De data aceasta, Gendry se luptă mai mult ca să se apere, decît pentru a ataca.

Cît despre jupînul Passepoil, acesta avea tare de furcă duelîndu-se cu Blancrochet, care era considerat una dintre cele mai îndemînatice spade din Paris.

Dinspre partea lui nu se auzeau strigăte. Lupta era tăcută și cu atît mai înverșunată. Nimeni nu putea să prevadă care va fi învingătorul.

Fosta Pétronille se afla pe mîini bune. Micul Berrichon se slujea de ea cu o asemenea dexteritate, încît, în curînd, Yves de Jugan scuipă doi dinți, vărsă sînge pe gură și se prăbuși, cît era de lung. Există asemenea frumoase cariere de spadasini, care sînt frînte printr-o simplă lovitură directă!

În aceeași clipă, spada lui Gendry se rupse chiar de la mîner.

— Du-te să-ți cauți alta, ticălosule, îi strigă gasconul. Între timp, noi vom încheia socotelile cu celălalt.

Blancrochet se pomeni că-i are în față pe adversarii cei mai primejdioși, și nu către el se îndreptau simpatiile gloatei. Pînă atunci, profesorii de scrimă fuse-seră văzuți luptîndu-se împotriva unor dușmani superiori ca număr, așa că nimeni nu protestă cînd două spade, în loc de una, îl amenințară pe *bretteur*. De altminteri, nu și-o căutase singur cu lumînarea?

Blancrochet își dădu seama că este pierdut dacă nu face apel la ultima resursă, de care totuși nu crezuse că va avea nevoie.

Slobozi un fluierat strident și alți șase spadasini, acoliții săi, care pînă atunci stătuseră amestecați prin

mulţime, apărură în faţa profesorilor de scrimă, cu spada în mînă.

Printre spectatori trecu un murmur prelungit. Dar, la urma urmei, ce le păsa dacă vedeau murind cîţiva oameni în plus? Lupta n-ar fi decît şi mai interesantă. Noii campioni fură salutaţi cu aplauze.

8 Cel care nu mai era aşteptat

— O clipă, doar o singură clipă, domnilor, rosti cu un glas spărtigos şi subţirel o bucăţică de om, chircit şi aproape în zdrenţe, care înaintă pînă în mijlocul cercului.

Aşa cum era îmbrăcat caraghios, cu un costum vechi de muntean din Pirinei, peticit şi găurit în multe locuri, nu avea o înfăţişare prea grozavă. În plus, espadrilele sale erau mînjite de noroi, iar pe spinare i se legăna o tolbă care, după tresăririle pînzei, părea să conţină o vietate.

Acest personaj nu era chiar ghebos, cum se spune, dar cu siguranţă era o stîrpitură, clădit cu totul greşit şi bun la orice, numai la a stîrni admiraţia femeilor, nu.

— Pleacă de-acolo, sfrijitură! îi spuse Blancrochet, izbindu-l cu umărul ca să-l împingă spre locul de unde ieşise.

Toţi erau atît de convinşi că omuleţul va cădea pe spate ca urmare a îmbrîncelii, încît întreaga asistenţă scoase un strigăt de uimire văzînd strîmbătura îngrozitoare care schimonosi chipul banditului, a cărui mînă se îndreptă instinctiv spre umăr, ca şi cum izbitura i l-ar fi zdrobit.

Dimpotrivă, ciudatul personaj care întrerupsese lupta, înfipt zdravăn pe picioare, nu se mişcase nici c-un milimetru. O adevărată stîncă!

Îl lăsă pe spadasin să-şi recapete echilibrul, apoi, scoţîndu-şi bereta, îl salută în bătaie de joc, rostind cu glas tare:

— E mai bine să fii o sfrijitură, decît un mort, amice, şi — cu toată înfăţişarea dumitale ţanţoşă — peste o clipă eu voi valora mai mult decît dumneata... Tocmai despre asta voiam să vă vorbesc.

— Avem altceva de făcut, ripostă spadasinul, furios. Pleacă de-aici, cobe!... dacă nu vrei să-ţi trec spada prin trup...

Omuleţul izbucni într-un rîs batjocoritor. Fără îndoială, nu admitea decît o ameninţare sprijinită de fapte, şi cum ar fi putut să se teamă de vorbele celui a cărui primă lăudăroşenie avusese un succes atît de negativ?

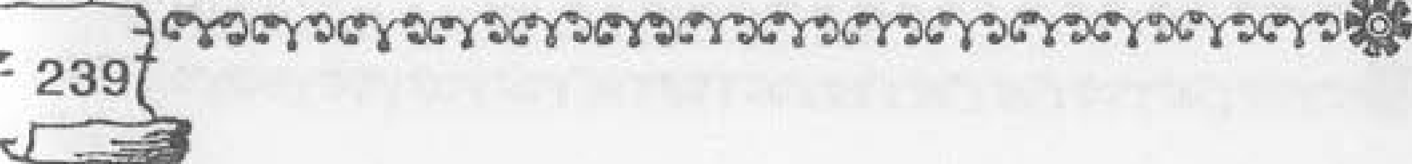
Fanfaronul de care ascultau toţi spadasinii care frecventau cîrciuma nu putea accepta să fie luată în derîdere augusta lui persoană, mai ales cînd cel ce se încumeta s-o facă era un pigmeu. Se îndreptă, aşadar, spre interlocutorul său, spre a-i da o lecţie usturătoare. Dar a vrea şi a putea sînt două lucruri total diferite. Amintirea recentului contact ar fi trebuit să-l facă mai prevăzător.

Cînd ajunse chiar în locul în care, cu o clipă mai înainte, stătuse ciudatul omuleţ, acesta deja nu mai era acolo. Avu, din contră, uimirea de a-l vedea cocoţat pe umerii lui Cocardasse, care se zbătea ca un diavol.

Cu acest nou actor, a cărui slăbiciune nu putea fi pusă la îndoială cînd îi comparai trupul sfrijit şi diform cu statura robustă şi bine făcută a celorlalţi, tragedia părea că vrea să se transforme într-o comedie. Aşa că buzele se desfăcură într-un rîs enorm şi toate mîinile aplaudară această figură îndrăzneaţă, demnă de supleţea unei maimuţe.

Dar locul pe care-l alesese omuleţul pentru a se cocoţa era mult prea agitat ca să se poată menţine acolo, deoarece gasconul se scutura ca un cîine ud, blestemînd:

— Ei, drăcia dracului!... ai de gînd să pleci de-acolo, stîrpitură?...

N-avea nici o înclinare pentru meseria Sfîntului Cristofor[1], a cărui legendă n-o cunoștea, de altfel.

Deodată, furtuna cumplită care făcea ca umerii profesorului de scrimă să aibă o dublă mișcare de tangaj și de ruliu se potoli ca prin farmec, în vreme ce trupul lui mare era scuturat de un tremur.

Două cuvinte: «Iată-mă!», șoptite încet la urechea lui erau singurul motiv al acestei bruște schimbări.

— Ei, na! zise, izbucnind în rîs în nasul lui Blancrochet — dacă mititelului îi place locul, nu văd de ce l-aș împiedica să rămînă acolo. Aș fi doar curios să știu ce vrea să facă...

— Ce vreau să fac aici?... ripostă călărețul său. Pur și simplu să le țin un mic discurs acestor domni, care vor avea amabilitatea de a mă asculta... Fiți liniștiți, voi fi scurt și nu vă voi reține mult timp... Pentru unii va fi chiar cu atît mai rău.

Apoi, îndreptîndu-și trunchiul astfel încît să vadă pe deasupra pălăriei gasconului, care constituia balustrada tribunei sale improvizate, salută asistența și continuă cu tonul unui om care știe despre ce este vorba:

— Iată... Dumneavoastră, domnilor, vă bateți, și este foarte frumos să tragi spada din teacă atunci cînd cauza este dreaptă... Dar, oare, a dumneavoastră este dreaptă? Nimeni de aici nu știe, dintre cei care vă privesc... Poate c-ar trebui să le spuneți...

— De ce-și vîră nasul gîza asta? mormăi Blancrochet.

— Ehe!... Cîteodată gîza ciupește urechile măgarilor și aceștia încep să zbiere... Trebuie să tacă, pentru ca eu să pot vorbi, căci am de adăugat ceva interesant...

— Ce?... Ce?... vorbește!... urlară cei ce căscau gura la această scenă și pe care istețimea omulețului îi amuza grozav.

— Aha! vreți să știți?... și aveți dreptate... Prin urmare, voiam să vă spun că printre cei ce țin spada în mînă se

1 *Sfîntul Cristofor:* potrivit legendei, l-a purtat pe copilul Isus pe umeri, pentru a-l trece peste un rîu. Este patronul călătorilor și al automobiliștilor. (n.t.)

află niște bandiți... Ia să vedem, doamnelor și domnilor... Un bănuț de argint, singurul pe care-l mai am, pentru cine va ghici de care parte se află bandiții...

Și, ridicînd o monedă între degetul mare și arătător, își plimbă privirile pe deasupra asistenței.

— Nimeni nu vrea să cîștige bănuțul de argint?... Haideți, domnilor, vă voi ajuta puțin... Am spus bandiți, și acum adaug că și-au vîndut spada; și luați bine seama că nu vorbesc despre conștiința lor — nu cred să aibă vreuna... În orice caz, eu, care vă vorbesc, n-aș da pe ea nici un chior, nici măcar o acțiune de-a domnului Law... Ghiciți, domnilor, timpul trece, ghiciți...

Rîsul său se făcu auzit, răsunător și sinistru:

— Nu știți?... Ei, bine! îi veți recunoaște imediat... căci Dumnezeu, despre care se spun prea multe rele, susține cauzele drepte și se va sluji de spadele cinstite pentru a smulge măștile vînduților... Aceștia vor pieri cu toții... aici... sub ochii dumneavoastră!

Un fior îi străbătu pe toți, înghețîndu-le măduva în oase.

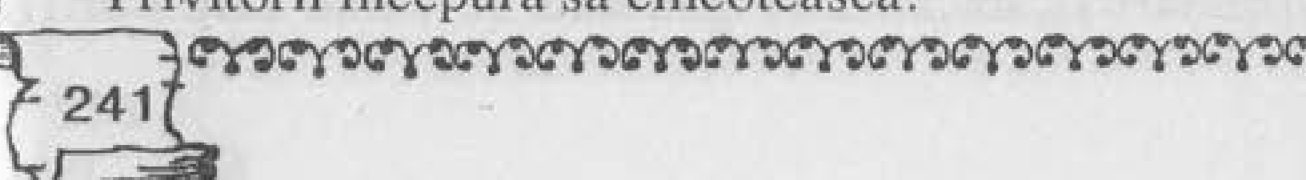
— Mai durează mult comedia asta? strigă Gendry, care luase de jos spada lui Yves de Jugan și se postase alături de Blancrochet.

— Lasă, îl sfătui acesta. Cu siguranță, jupînul Cocardasse nu este supărat că maimuța asta a avut ideea să vină să se strîmbe pe spinarea lui. Măcar a cîștigat atîta din timpul ce-i mai rămîne de trăit.

O apăsare de picioare îl preveni pe gascon să nu răspundă. Omulețul își luă el această sarcină:

— Ehei!... rîse, adresîndu-i-se spadasinului, vom vedea cine va avea mutra cea mai tristă... Cei care și-au vîndut spada au în buzunare argint — prețul unei conștiințe care le lipsește și pentru care, totuși, li s-a plătit... De ce te strîmbi așa, amice?... Cine, dintre tine și mine, este acum maimuța?

Privitorii începură să chicotească.

— Nu rîdeţi, continuă ciudatul personaj, veţi vedea că n-aveţi de ce... Banii pe care bandiţii îi au în buzunare nu le vor sluji la nimic... niciodată nu vor avea nevoie de ei, niciodată!

— De ce? întrebă o voce.

— De ce?... Nu v-am spus deja?... Pentru că peste cinci minute, cel mult zece, de îndată ce voi fi terminat de vorbit, nici unul nu va mai fi în viaţă...

— Destul! răcni Blancrochet.

— Să sfîrşim odată! urlă Gauthier Gendry, cuprins, fără voie, de o oarecare nelinişte.

Din mulţime se înălţară o sută de glasuri:

— Lăsaţi-l să vorbească! lăsaţi-l să vorbească!... Spune ce ştii, omuleţule.

Acesta, batjocoritor şi foarte calm, scoase pălăria împodobită cu pene a lui Cocardasse şi o întinse către Blancrochet şi ceilalţi:

— Goliţi-vă buzunarele pînă la fund. Banii ce v-au fost daţi pentru a înfăptui nişte crime vor fi împărţiţi săracilor... Daţi tot, luntraşul Infernului vă va face credit... Haideţi, domnilor spadasini, ucigaşi, asasini şi vînduţi!... Daţi de pomană, măcar o dată-n viaţă, şi grăbiţi-vă!... Nu? nu vreţi?... Băgaţi de seamă!... Vestele vă vor fi găurite chiar în locul unde vă ascundeţi aurul... şi aurul vostru va curge!... Odată cu el va curge sînge — sîngele vostru a cărui ultimă picătură va înroşi ultimul vostru ban...

Glasul lui căpătase un timbru atît de ciudat, încît spectatorii fură adînc impresionaţi, în aşteptarea unui eveniment grav ce avea să se desfăşoare.

Blancrochet şi Gendry se sfătuiră din priviri, şi în spatele lor, cei şase obişnuiţi ai *Crăpelniţei*, care erau în solda lor, aşteptară semnalul pentru a se năpusti înainte.

Cocardasse-junior îi măsură cu o privire plină de dispreţ, bazat pe încrederea pe care i-o dădea cel pe care doar el şi cu Passepoil îl recunoscuseră. În acea clipă, cei doi profesori n-ar fi clintit nici în faţa a douăzeci de adversari şi, dacă nu strigau tare un nume care i-ar fi

făcut pe unii dintre ei să tremure de mai înainte, asta se datora faptului că înțeleseseră necesitatea de a tăcea.

Cît despre Berrichon, el nu bănuia nimic, dar era însetat de măcel. Urmărise un timp cu privirea agonia lui Yves de Jugan, prima lui victimă, și acum căuta în grămadă o alta care să-i convină.

De sus de unde era cocoțat, omulețul aruncă o ultimă privire spadasinilor, azvîrlindu-le aceste cuvinte, care răsunară ca o condamnare rostită de judecător:

— Lachei josnici ai unui stăpîn ce-și va primi și el, în curînd, plata, nu vă mai rămîn decît cîteva clipe spre a vă pocăi pentru crimele voastre. Drumul către veșnicie vă este deschis... treceți înainte!...

De îndată ce pronunțase aceste vorbe, dintr-o săritură fu pe pămînt și, apucînd la iuțeală spada lui Daubri, luă imediat poziția de gardă:

— Noi sîntem patru, iar voi opt, exclamă. Fiecare dintre tovarășii mei să-și ia cîte unul... eu voi avea grijă de ceilalți!

De data aceasta, asistența nu-și mai găsea locul de entuziasm. Omulețul acesta lua proporții uimitoare.

Ar însemna să mințim, dacă am spune că spadasinii erau niște lași. În prezența acestui personaj enigmatic nu resimțeau teamă, ci o neliniște tulbure, cu certitudinea că au de a face cu un dușman primejdios.

Gauthier Gendry se lupta în sinea lui cu bănuiala că în acel ciudat om l-ar putea recunoaște pe Lagardère. Deși nepăsarea plină de fanfaronadă a profesorilor de scrimă constituia pentru el cea mai bună dovadă că nu se înșela, ca să nu-și piardă de tot curajul, încerca să se îndoiască încă, străduindu-se să se convingă că Passepoil și Cocardasse s-ar fi purtat cu totul altfel, dacă l-ar fi recunoscut pe stăpînul lor.

Există împrejurări în viață cînd ai nevoie să-ți dai tu singur dreptate.

Cît despre Blancrochet și acoliții săi, care nu avuseseră niciodată nimic de a face cu contele, nici cu viteji săi

tovarăşi, pe care nu-i cunoşteau decît după reputaţie — foarte exagerată, după părerea lor —, ei nu găseau că trebuie să tremure mai mult decît de obicei. Ameninţările cam groteşti ale acelei făpturi plăpînde, care se silea să-i înfrunte, nu puteau decît să-i facă să rîdă şi să le sporească nerăbdarea.

Aşa că se aliniară fără a părea prea impresionaţi, deşi cei din gloată, în rîndurile căreia domnea acum tăcerea cea mai adîncă, erau stăpîniţi de teamă.

Pentru a treia oară se auzi zăngănitul spadelor. Dar una dintre ele valora, ea singură, mai mult decît toate celelalte. Mişcările sale erau atît de iuţi, încît nu se distingeau decît datorită unor fulgere scurte; atît de periculoase, încît un bandit se prăbuşi, cu fruntea însîngerată, imediat după ce armele se încrucişară.

Era unul dintre cei doi bărbaţi care i se alăturaseră lui Blancrochet şi lui Gendry, pentru a-l ataca pe misteriosul cocoşat.

Aceştia din urmă păliră cînd şi cel de-al doilea ajutor al lor fu ucis în acelaşi mod, cînd îl văzură pe Cocardasse trimiţînd pe lumea cealaltă pe un altul, iar pe Passepoil lungindu-l de-a curmezişul lor pe al patrulea.

Nu se rostise încă nici un cuvînt. Nu mai era o piesă în care scrimerii explicau publicului precizia mai mică sau mai mare a loviturilor lor. Nu, era mai curînd o pantomimă ultrarapidă, socotind după felul în care cei ce deţineau rolurile principale îi expediau pe figuranţi. În piaţă începeau să se adune morţii şi muribunzii, făcînd-o să semene puţin cu un cîmp de bătălie. Niciodată nu se asistase, pe bulevardul Montmartre, la o partidă atît de frumoasă, şi este probabil că, dacă oamenii pazei şi-ar fi făcut apariţia, spectatorii i-ar fi luat la bătaie, pentru a nu pierde nimic din spectacol.

Din fericire pentru ea, poliţia, ca întotdeauna, nici nu se gîndea să se amestece.

Obişnuiţii *Crăpelniţei*, care în general îşi exersau talentele împotriva unor burghezi paşnici, nu erau

familiarizați cu jocul acesta, care le aducea neîncetat amenințarea unei lovituri cu vîrful spadei între ochi. Pe de altă parte, acum, cînd numărul lor era egal cu cel al adversarilor lor și cînd patru dintre ei zăceau deja la pămînt, se simțeau mult mai puțin siguri pe ei înșiși. Și asta în așa măsură, încît unul — care fără îndoială nu avea aceleași motive ca șeful său, Blancrochet, pentru a se lăsa ucis — încercă să fugă. Din nefericire, cercul format de spectatori era atît de compact, încît degeaba îi dădu de trei ori ocol, nici o trecere nu se deschise în fața lui. Ba dimpotrivă, mulțimea, care simțise mirosul sîngelui, voia și mai mult. Îl împinse pe fugar înapoi în arenă, strigîndu-i în față insulte și bătîndu-și joc de lașitatea lui.

Era chiar acela pe care Berrichon îl alesese drept victimă, așa că ținea să nu-i scape.

— Hei! strigă băiatul, pornind în urmărire și rupînd, în fine, liniștea adîncă — uiți că astăzi am nevoie de o pereche de cadavre. La ce-ți folosește să-ți întorci privirea de la nota de plată? Este o soluție proastă! Vino, te rog, să stai puțin de vorbă cu mine!

Omul nu-l asculta. Se rotea întruna înnebunit, urlînd ca o fiară sălbatică închisă în cușcă. O clipă, se gîndi chiar să-și croiască drum cu vîrful săbiei, să-i ucidă pe cei care-i stăteau în față, chiar dacă ar fi fost femei.

Jean-Marie, care devenea tot mai isteț, din toate punctele de vedere, păru să-i ghicească intenția:

— N-aș vrea să te lovesc pe la spate — îi spuse, ințepîndu-i șalele — dar dacă ai ghinionul să atingi pe careva dintre oamenii aceștia, te voi străpunge atît de bine, încît lama mea îți va ajunge la buric în linie dreaptă.

Un armistițiu acordat de o parte și de alta, fără să fi fost cerut, fu consecința acestei vînători fantastice al cărei caracter grotesc dispărea în fața cumplitei realități ce se întrevedea: o viață omenească, hăituită.

Adversarii se observau fără a se ataca și, frămîntați de sentimente diferite, îl priveau cu coada ochiului pe

nenorocitul a cărui spaimă îi convulsiona fața, dîndu-i o elasticitate remarcabilă.

Huiduit, hărțuit, respins de toate brațele în apropierea cărora trecea, fugarul trebui, în cele din urmă, să se resemneze a înfrunta primejdia, ca un mistreț încolțit. Gura îi spumega, iar ochii îi erau ieșiți din orbite.

Între el și Berrichon începu o luptă disperată.

Cocardasse, stînd cu brațele încrucișate, se gîndi că trebuie să încurajeze ardoarea elevului său.

— Dă-i înainte! al tău e, puștiule!... Fii atent la loviturile viclene și țintește în inimă... Caramba! iubițelule, ticălosul a-ncasat-o!

Într-adevăr, banditul scosese un strigăt cumplit și se prăbușise, cu brațele desfăcute. Fosta Pétronille îl străpungea dintr-o parte în cealaltă, între omoplați.

Spectatorii, pe care aceste scene îi pasionau, își întoarseră întreaga atenție spre omulețul diform care, devenit brusc erou, începuse din nou să-i împingă înapoi, cu putere, pe Blancrochet și pe Gendry, după ce pusese deja la pămînt doi oameni.

Tăcerea de adineauri fusese înlocuită acum de încurajări și strigăte furioase. Pe el îl lăudau, în timp ce-i ocărau pe adversarii săi, a căror știință în materie de scrimă, ale căror atacuri mișelești și ale căror lovituri necinstite se loveau de o lamă mereu gata să riposteze.

Passepoil îl învinsese pe ultimul său ticălos. Stăpînul *Crăpelniței* și ex-caporalul regimentului de gardă erau singurii rămași în picioare din cei unsprezece care veniseră acolo pentru a-i ucide pe profesorii de scrimă. Și omulețul sfrijit se amuza, își bătea joc de ei, jucîndu-se cu săbiile lor, așa cum se joacă o mîță cu coada unui șoarece. Pe fruntea spadasinilor curgeau broboane de sudoare rece.

Maeștrii de scrimă și Berrichon nu interveneau, fiind siguri că nu era nevoie de ajutorul lor și, liniștiți, își ștergeau spadele.

— Ei! puştiule, sînt mulţumit de tine, îi spunea gasconul lui Jean-Marie. Dar asta nu înseamnă să nu profiţi de lecţia pe care o ai în faţa ochilor...

— Doamne Sfinte! Nu vei vedea prea des una la fel, murmură fratele Passepoil, căci ambii ticăloşi sînt de prima mînă, mai ales Blancrochet.

De o sută de ori, piraţii din cartierul Coquenard îşi riscaseră existenţa scăpînd doar cu nişte zgîrieturi. Astăzi înţelegeau că-şi jucau ultima partidă şi că aveau să fie ucişi cu o singură lovituă în faţă, cu o gaură în frunte, prin care li se va scurge viaţa.

— La naiba! strigă Gauthier Gendry, avortonul ăsta este diavolul în persoană, doar dacă n-o fi fiind...

— Iată semnătura mea, zise ghebosul, în timp ce Gendry se prăvălea la pămînt, cu braţele întinse.

— Lovitura secretă a lui Nevers! exclamă Blancrochet, al cărui chip bronzat se făcu alb ca varul, căci acum ştia ce nume trebuia pus deasupra acestei parafe.

— Slavă Domnului! zise Cocardasse, rînjind, acum cîteva seri, la canalul din Montmartre, licheaua făcea ca ciobanul din poveste şi striga că vine lupul, doar de formă... Ei, bine! cred că acum a văzut aievea lupul!

Patronul cîrciumii îşi dădu seama că era pierdut şi că nu-i mai rămînea de făcut decît un singur lucru: să-şi vîndă pielea cît mai scump, încercînd să-şi omoare adversarul în clipa în care ar fi el însuşi ucis.

Zadarnică speranţă!... Ultima ciocnire fu înspăimîntătoare, dar rezultatul fu cel care trebuia să fie: celebrul Blancrochet, cea mai iscusită spadă a Parisului, se prăvăli dintr-o dată peste corpul deja rece al locotenentului său, Daubri.

Aşa cum sta, cu chipul întors spre cer, în vreme ce soarele apunea roşu, la orizont, o ultimă rază se aşternu pe fruntea *bretteur*-ului, în locul în care omuleţul i-o găurise.

9 Naufragiu la Pont-Rouge

Iată, aşadar, cum această relatare demonstrează inexactitatea celei făcute în scris de către doamna Dunoyer.

Trebuie s-o iertăm pe sărmana scriitoare. Ea venise la Paris ca să se distreze timp de cîteva săptămîni şi pentru a atrage interesul asupra persoanei şi a inteligenţei sale, şi nu pentru a privi măceluri. Prin urmare nu este de mirare dacă, aşa emoţionată cum era, a văzut patru atacanţi într-o tabără, cînd de fapt ei erau în cealaltă. Pe de altă parte, fiind obligată să se bazeze pe spusele părintelui Coton, unchiul său — un flecar bătrîn, care pretindea că ar cunoaşte pe toată lumea, deşi era născut la Londra — a făcut şi ea ce a putut, şi încă este uimitor că această colaborare dintre o protestantă convertită şi un teolog englez s-a apropiat atît de mult de adevăr.

De altfel, ar fi inutil să mai vorbim mult pe această temă, deoarece ultimele două capitole au restabilit faptele. Totuşi, este probabil ca ceilalţi trei spectatori —domnii Lubière, d'Orange şi de Roucoulle — să fi căscat nişte ochi şi mai mari dăcă li s-ar fi spus că micul ţăran spaniol chircit, care era atît de limbut şi se pricepea să omoare atîţia oameni, nu era altul decît contele Henri de Lagardère, chiar acela despre care, de cîteva luni de zile, vorbea toată lumea din Paris.

Am văzut că, în timpul luptei, numele acestuia nu fusese pronunţat nici de profesorii de scrimă, nici de către alţii. Ba chiar, o lovitură de spadă îl oprise la timp pe buzele lui Gendry, care era singurul din întreaga bandă care ar fi putut să-l strige în faţa mulţimii.

Contele avea, fără doar şi poate, motivele sale pentru a nu-şi face cunoscută prezenţa la Paris, şi cea mai bună dovadă era deghizarea pe care o adoptase.

Aşa că, atunci cînd toţi spadasinii fură lungiţi la pămînt şi cînd văzu că mulţimea se pregătea să-l ovaţioneze, se grăbi să se strecoare printre rînduri şi să dispară.

Cu mare plăcere ar fi gustat Cocardasse tămîierea acestui triumf care, mai mult ca sigur, s-ar fi împrăştiat pentru a face loc altor aburi, mai bahici. Nu puţini oameni se aflau acolo, cărora, la simpla vedere a luptei, li se făcuse sete şi care ar fi fost mîndri să şi-o potolească în tovărăşia acestui erou.

La rîndul său, Passepoil ar fi primit bucuros dovezile de admiraţie pe care i le-ar fi dat cu dărnicie nişte frumuseţi îmbietoare. Poate că s-ar fi ales cu o întîlnire de dragoste.

Cît despre Berrichon, era destul de mulţumit de el însuşi pentru a nu mai considera necesare complimentele altora. Nimic nu dovedeşte totuşi că amorul lui propriu n-ar fi fost gîdilat în mod plăcut.

Lagardère tăie scurt aceste maniere diverse de a privi felul în care să se profite de victorie, făcîndu-le semn, de departe, să vină să i se alăture.

Nu le fu deloc uşor să scape de toată hoarda care le făcea alai, scoţînd strigăte de bucurie, ca şi cum ar fi contribuit efectiv la succesul luptei.

În zadar încercară să-şi facă pierdută urma, cotind brusc pe străduţe sau intrînd în case cu două ieşiri. Pe partea cealaltă se găseau mereu cîţiva îndeajuns de şmecheri pentru a-i pune din nou pe urmele lor şi pe ceilalţi.

Meseria de învingător îşi are şi ea inconvenientele ei...

Ajungînd la malul Senei, Henri zări un luntraş care tocmai îşi dezlega barca. Îl strigă imediat.

— Ţine! îi spuse cu un ton autoritar, strecurîndu-i în mînă cîteva monede de argint. Vino peste o jumătate de oră să-ţi iei barca de la podul La Tournelle.

Pomana picată din cer era bună, iar barca — foarte proastă. Chiar dacă n-ar mai fi văzut-o niciodată, luntraşul

n-ar fi pierdut nimic. Aşa că şi-o putea încredinţa fără nici o dificultate unor oameni pe care nu-i cunoştea.

În curînd, aceştia ajunseră în mijlocul fluviului şi contele lăsă vîslele să se odihnească.

— Acum putem sta de vorbă, spuse. Ce se întîmplă la palatul Nevers?

— Vai de păcatele mele!... răspunse gasconul. Se întîmplă că domnişoara Aurore se topeşte de dor de săptămîni întregi...

— Sărmana copilă! murmură Lagardère. Şi, deşi sînt atît de aproape de ea, nu mă pot duce să-i spun: Iată-mă, nu voi mai pleca.

— A! ba nu, puştiule!... trebuie să vii numaidecît să i-o spui.

— Nu...

— Zău aşa!...poate că ai motivele tale, care nu ne privesc... Dar cînd mititica va şti că eşti aici şi că nu vii, va începe să plîngă.

— Nu trebuie să afle...

— O! cum am putea să nu-i spunem? îşi dădu părerea fratele Passepoil.

Lagardère îşi încruntă sprîncenele şi se ridică în picioare, în barcă:

— Vă interzic! Nu discutaţi... ascultaţi! Nimeni să nu-i vorbească despre mine, să nu-i spună că am fost văzut aici. Trebuie să fiu liber spre a le putea da duşmanilor noştri lovitura de graţie. Aceştia trebuie să nu ştie ce s-a întîmplat cu mine, şi poate că mă cred dispărut pentru totdeauna. În clipa în care se vor aştepta mai puţin, Lagardère se va ivi pentru a-i distruge definitiv.

— Dar de cine trebuie să ne mai temem oare? întrebă normandul. Chiar adineauri am lichidat restul bandei...

— Cît despre Gonzague şi Peyrolles, aceia sînt la dracu'!...

Lagardère zîmbi, zicînd cu tristeţe:

— Gonzague şi Peyrolles se află la Paris!

Trăsnetul de s-ar fi abătut pe capul profesorilor de scrimă, și nu i-ar fi zdruncinat mai tare.

— Dumnezeule!... de cînd?

— Doamne Sfinte!

— Ieri dimineață am trecut odată cu ei bariera, pe la Porte-de-la-Confè rence... Eram deghizat, ei de asemenea... Nu vor trece mai mult de două zile și toți tovarășii lor li se vor alătura.

— Nu te teme!... Îl vom trimite după cei pe care i-am pus la pămînt.

— Am o idee, propuse Passepoil. Ce-ar fi dacă ne-am duce să-l anunțăm pe locotenentul de poliție?

— Ideea ta nu e bună de nimic, jupîne Amable, ripostă contele. Închisoarea nu ne va scăpa de ei decît pentru un timp — din Bastilia se poate evada. Singura închisoare din care nu se iese niciodată este sicriul.

— Drăcia dracului! Iată o vorbă bine gîndită. Dar domnișoara Aurore va fi din nou înconjurată de primejdii! Cum vom face ca să le preîntîmpinăm?

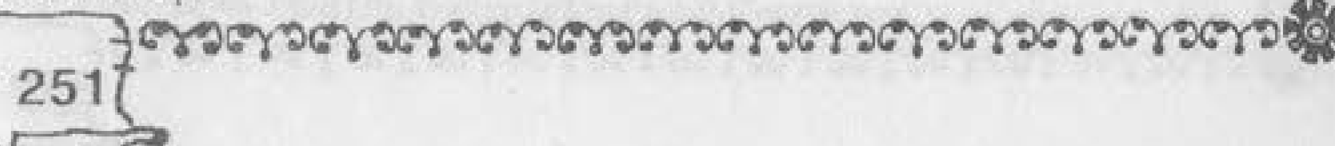
— O păzește Chaverny — asta este de ajuns. Cu ajutorul lui Navailles și al lui Laho, cred că nu avem de ce ne teme.

— Și noi, noi ce vom mai avea de făcut?

— O mulțime de alte lucruri. Străbateți fără încetare străzile și, de fiecare dată cînd veți întîlni un cocoșat, oricare ar fi costumul pe care l-ar purta, urmăriți-l pentru a-i veni în ajutor la primul semnal. Cel care a început dansul a fost un cocoșat, tot un cocoșat îl va conduce pînă la sfîrșit... Pentru toată lumea voi nu știți unde se află Lagardère; dar eu voi ști să mă fac recunoscut de voi cînd va fi nevoie și zilnic vă voi trimite ordinele mele...

— Ei, bine! murmură gasconul, schilozii din naștere mă interesează! Și nu-mi va fi greu să devin prietenul tuturor cocoșaților din Paris, pe cinstea mea!

— Ai grijă doar să-i deosebești pe cei falși de cei adevărați.

— Şi dacă, în toată grămada, Gonzague ar reuşi să recunoască pupitrul de la Casa de Aur, pe Esop al doilea, mă rog!?

— În ziua în care va fi sigur că l-a recunoscut, voi înceta să mai am cocoaşă...

— Încearcă să faci astfel încît să fie repede, puişorule, pentru ca domnişoara de Nevers să fie fericită, şi la fel şi domnişoara Flor şi domnul marchiz, ca şi sărmanii bătrîni profesori de scrimă.

— Ora se apropie... Poate va fi peste opt zile, poate mîine?!... Există partide care se încheie pe o masă verde. Gonzague a vrut s-o joace pe ultima pe o masă pe care i-o voi face de altă culoare...

Deodată, contele zări spada pe care o avea la şold Cocardasse, şi o mulţime de amintiri i se treziră în minte. Se revăzu la Pamplona, cizelînd mînere şi forjînd lame pentru a reuşi să aibă cu ce s-o hrănească pe micuţa Aurore. Fu copleşit de o puternică emoţie.

— Unde ai găsit spada aceasta? întrebă, după o lungă tăcere.

Remarca făcu să se împurpureze obrajii gasconului. O clipă, se gîndi să inventeze o poveste pentru a nu-şi pierde din prestigiu în faţa lui Jean-Marie, care nu cunoştea decît vag aventura de la canal, dar închipuindu-şi că va putea trece sub tăcere anumite detalii, relată doar pe scurt cum o obţinuse, lăudîndu-i calităţile.

— O cunosc, zise Henri, a trecut prin mîinile mele. Dacă un altul decît tine ar purta-o la şold, i-aş lua-o.

— Ei, drăcia dracului! Iat-o!... strigă Cocardasse, oferindu-i-o fără părere de rău. Este îndeajuns de bine călită pentru a străpunge trupul lui Gonzague.

— Nu, prietene, păstrează-o cu grijă şi foloseşte-o cum trebuie... Nu peste mult timp, ţi-o voi cere.

— Slavă Domnului!... va fi a ta oricînd vei dori-o, şi pînă atunci nu va sta degeaba în mîna lui Cocardasse.

Contele luă din nou vîslele pentru a se apropia de mal.

— Mîine, spuse, nu știu unde vă voi revedea, dar nu vă faceți griji pentru mine și, mai ales, fiți muți.

— Ne va părea tare rău că, deocamdată, nu le vom putea consola pe sărmanele domnișoare, dar ne vom ține gura.

Ambarcațiunea continuă să alunece în lungul apei, cînd deodată gasconul începu să blesteme:

— Fir-ar al dracului!... Îmi simt picioarele ude: barca ia apă.

Nu era decît prea adevărat.

— Mi-am dat seama de asta, spuse Henri zîmbind. Dar avem timp să ajungem la mal. Dacă nu vreți să ne ducem la fund, nu mai faceți nici o mișcare.

Vîslele se scufundară și, sub o împingere viguroasă, barca păru că va ajunge la mal.

Se aflau acum în apropiere de Pont-Rouge[1], devenit mai tîrziu Pont-de-la-Cité[2]. Podul Roșu, de tragică amintire, datorită multelor dăți în care se prăbușise, făcuse să se înece în Sena, în 1634, o procesiune întreagă, și nu putuse rezista revoltelor din 1709. Tocmai fusese reconstruit cu cîțiva ani în urmă, în 1717; dar sub apă rămăseseră încă piloni ai vechiului pod — piloni de care se fereau barcagiii de pe Sena.

Navigatorii noștri habar nu aveau de această primejdie. Barca roasă de vreme și putredă care îi purta pe Lagardère și pe tovarășii săi se lovi, deci — firesc — de unul din acei piloni și, într-o clipă, se umplu cu apă pînă la bord.

Acest mod de a naviga nu era pe placul gasconului. Întotdeauna îi fusese groază de apă și aventura lui nocturnă, în cartierul Coquenard, nu-l putuse împăca cu elementul umed. Așa că începu să înșire întreaga-i litanie de înjurături.

— Fără atîta vorbă, îi porunci Lagardère. Să înotăm pînă la pilonii podului. Ne vom putea sălta cu ușurință pînă sus.

1 *Pont-Rouge* (lb. franceză) = Podul Roșu (n.t.)
2 *Pont-de-la-Cité* (lb. franceză) = Podul Cetății (n.t.)

De-abia își rostise ultimul cuvînt, că apa trecu peste bord. Lemnul spongios al acelei vechituri de barcă nu era nici măcar atît de ușor încît să facă să plutească încheieturile ei de fier.

— Știi să înoți, Berrichon? îl întrebă Passepoil pe tînăr.

— Ca un pește, profesore, nu vă faceți griji pentru mine.

Cei patru navigatori improvizați intraseră în apă fără nici cel mai mic efort din partea lor și acum, cîinește, sau cu un bras cu mișcări largi, fiecare se străduia să ajungă la încîlcitura de grinzi.

Acest concurs de natație neprevăzut nu întîrzie să atragă pe pasarelă o mulțime de gură-cască, toți gesticulînd și urlînd, fără a se gîndi să se ducă să cheme ajutoare.

Totuși, unii dintre ei, care se înarmaseră cu căngi, așteptau ca înotătorii să se cațere destul de sus pentru a putea să le întindă prăjina.

Pentru Cocoșat, a cărui suplețe și forță le cunoaștem, fu o joacă de copil. Cît despre tovarășii lui, așa împiedicați cum erau în veșmintele și spadele lor, aveau de lucru să se descurce singuri.

Jupînul Cocardasse, agățîndu-se cu brațele lui lungi de grinzi și încolăcindu-și picioarele nesfîrșite, se urcă aproape la fel de repede ca Lagardère. Baia neplăcută pe care o făcuse nu-l împiedica să emită cîteva fanfaronade, căci nu fusese de ajuns pentr a-l amuți.

— Zău așa!... mormăia. Apa asta îmi produce greață!... Așadar, n-o să cad niciodată într-un lac de vin vechi de Médoc, în care n-ar trebui decît să deschid gura ca să beau pe săturate?

În timp ce-și exprima această dorință nerealizabilă, simți brusc o durere violentă în umăr și ridică repede capul. Fu spre ghinionul lui, căci craniul îi răsună ca o nucă mare și seacă, sub o izbitură dată cu putere.

Amețit, pierzînd noțiunea lucrurilor, neștiind de unde venea acel atac laș, încetă să se mai agațe cu degetele, își desfăcu brațele și recăzu în fluviu.

În același timp, o pățanie asemănătoare i se întîmpla fratelui Passepoil. Dar acesta reuși să vadă doi bărbați aplecați peste parapet, cu cîte o prăjină în mînă și care, sub falsul pretext că le-o întindeau lui Cocardasse și lui, încercau să-i omoare.

Nu avu timp să le recunoască fețele, fiind preocupat să vadă, imediat, dacă nu cumva și contele era expus aceleiași primejdii.

Îl zări pe acesta sus și încălecînd peste parapet, în timp ce o nouă izbitură îi fu dată pe mîini, obligîndu-l să și le desprindă pentru a plonja iarăși în apa învolburată.

Pe pod, Lagardère se aplecă și nu-l mai văzu decît pe Berrichon, căruia niște oameni cumsecade îi dădeau ajutor. Ce se întîmplase cu ceilalți?

Se întreba îngrijorat și îi căută prin grupuri, gîndindu-se că poate se descurcaseră înaintea lui. Dar nu văzu nimic, decît chipuri necunoscute și două personaje — niște scamatori cărora le-ar fi stat mai bine pe Pont-Neuf — care, în trecere, îl priviră atent și se îndepărtară cu pași repezi.

Nu avea timp să se mire de înfățișarea lor suspectă, fiind mult prea interesat să vadă ce se întîmpla în fluviu.

Din fericire, în timpul acestor evenimente, cîțiva oameni isteți alergaseră să dezlege niște bărci și se duceau să-i ajute pe profesorii de scrimă care se zbă-teau acum în apă și erau chiar pe punctul de a se îneca.

După un plonjon formidabil, deosebit de primejdios, căci s-ar fi putut lovi de pilonii podului, Cocardasse și Passepoil reapăruseră la suprafață. Dîndu-și seama că oamenii le veneau în ajutor, nu mai aveau altă grijă decît să-și mențină capetele deasupra apei.

În curînd fură pescuiți și trași la mal, șiroind de apă și într-o stare jalnică. Mulțimea se înghesuia în jurul lor, dar ei nu se gîndeau să mulțumească nimănui.

Cînd se convinseră că Lagardère era viu și nevătămat, expresia de bucurie care le lumină fețele nu întîrzie să facă loc celei de mînie.

Jupînul Cocardasse era profund jignit că băuse două sau trei înghițituri de apă murdară și de o culoare dubioasă, ce-i apăsa pe stomac. Cît despre fratele Amable, de îndată ce reuși să se țină pe picioare, primul gest fu de a-și scoate spada și de a trece printre grupuri, cercetînd fiecare față.

Toți cei ce se aflau acolo contribuiseră la salvarea lui și credeau că au dreptul la altceva decît la furia cu care-i privea. Așa că mulți crezură că a înnebunit subit. Se dădeau la o parte cu groază din calea sa, cu atît mai mult cu cît spada trasă din teacă și veșmintele șiroind de apă îi dădeau o înfățișare dintre cele mai puțin liniștitoare.

Gasconul era singurul care înțelegea ce anume căuta inseparabilul său amic.

— Hei! iubițelule... îi zise, chemîndu-l înapoi, nu-i vei găsi pe cei pe care-i cauți... Trebuie să fie deja departe.

— Ce vrei să spui prin asta? îl întrebă Lagardère.

Pe rînd, profesorii de scrimă povestiră ce văzuseră, ce simțiseră fiecare și pentru ce căzuseră iar în fluviu amîndoi, în clipa în care erau așa de aproape de a ieși din el.

— Este imposibil! se auziră exclamații din toate părțile. Printre noi nu se aflau oameni atît de mișei, încît să facă asemenea faptă.

— Așa e, mititeilor!... și tocmai de aceea, probabil că nici nu mai sînt aici.

— Cea mai bună dovadă a celor ce susțin, iat-o — zise atunci Passepoil, arătîndu-și mîinile pline de vînătăi.

— Vai de păcatele mele!... și eu aș putea să vă arăt cîteva cucuie pe capul meu, și cred chiar că și nasul meu a pățit cîteva avarii.

— Un nas așa de frumos! rîse un derbedeu.

— Puşlama limbută! cînd vei poseda şi tu unul la fel, vei avea dovada că pe sub el a trecut mult vin. Dac-aş pune mîna pe nemernicii care l-au deteriorat pe-al meu, le-aş scoate măruntaiele...

— Unde sînt?... Unde sînt?... să-i aruncăm în apă!... urlă mulţimea.

Lagardère schimbă o privire cu maeştrii de arme şi spuse cu glas scăzut:

— Desfrînaţii au sosit. Prin asta s-au demascat.

— Ei, drăcia dracului! Dacă ei au fost, îmi vor plăti scump supa pe care a trebuit s-o înghit.

Din toate părţile li se puneau întrebări, pentru a se afla cine făcuse ticăloşia, şi nu exista nici o îndoială că dacă gloata i-ar fi găsit pe vinovaţi, i-ar fi jupuit pe loc.

Dar Nocé şi Lavallade de mult spălaseră putina, lăsînd altora grija de a-i pescui pe profesorii de scrimă.

Şi totuşi, nu împotriva acestora s-ar fi înverşunat, dacă ar fi putut bănui că Lagardère era împreună cu ei. Îi atacaseră pe cei pe care-i recunoscuseră şi credeau că au dat o lovitură pentru care vor primi felicitările lui Peyrolles şi vreo recompensă de la Gonzague.

De o oră de cînd sosiseră la Paris, îşi folosiseră bine timpul. Dar ce va fi cînd, chiar de a doua zi, banda se va reuni în totalitate?

10 Cafeneaua Procope

Din întreaga bandă, sau mai bine zis din cele două bande de *bravi* ordinari, plătiţi de Gonzague, nu rămăseseră în viaţă decît doi: Raphaël Pinto, fiul madonei din Torino, şi Gruel, zis Balena.

Era cam puţin, din toate punctele de vedere. Deoarece şi unul şi celălalt primiseră cîteva împunsături de oţel,

pentru un timp amîndoi aveau să fie incapabili să se folosească: primul — de un picior; al doilea — de un braţ.

Pe de altă parte, cei doi supravieţuitori — dintre care unul era lipsit de experienţă, iar celălalt dotat cu o inteligenţă oarecum obtuză — nu mai puteau fi buni, chiar şi după o vindecare deplină, decît pentru a completa un număr.

În acea binecuvîntată epocă a spadasinilor, fiecare stradă din Paris avea unul sau mai mulţi măcelari de carne de om, care se intitulau în mod pompos „chirurgi" şi care lucrau conştiincios, dar fără prea multă ştiinţă. Mai modeşti decît ilustrul lor înaintaş, Ambroise Paré[1], care obişnuia să spună: „Eu l-am îngrijit, Dumnezeu l-a vindecat", se lăudau că-i scapă de moarte pe toţi ce recurgeau la ei, şi fapt este că acei onorabili practicieni nu şomau deloc, într-atît de mare era numărul membrelor sfîrtecate.

În fiecare dimineaţă, ei se sculau cu speranţa secretă că vreun gentilom bogat va fi rănit în faţa uşii lor, şi de cele mai multe ori n-aveau de-a face decît cu borfaşi, care îi plăteau cu insulte. Pentru a fi drepţi, trebuie să spunem că, uneori, îngrijirile lor nici nu meritau altceva, deoarece bagajul ştiinţific şi practic al multora dintre ei nu erau decît cîteva cuvinte latineşti, scamă şi nişte feşe din pînză proastă.

Aşa încît cantitatea înlocuia calitatea şi, fiindcă toată lumea era mulţumită, nu exista nici un motiv să aprofundăm acest subiect.

Cei doi schilodiţi în urma turnirului neloial se depărtaseră de locul luptei mai înainte de sfîrşitul acesteia şi nu avuseseră de făcut decît cîţiva paşi dincolo de poarta Montmartre pentru a zări firma unui cîrpaci de felul celor despre care am vorbit.

1 *Ambroise Paré* (1509—1590): chirurg francez, medic de palat al lui Henric al II-lea, Francisc al II-lea, Carol al IX-lea şi Henric al III-lea. Celebritatea i s-a datorat mai ales faptului că a inventat tehnica suturării arterelor, înlocuind cauterizarea în cazul amputărilor. (n.t.)

Cel care avu cinstea destul de discutabilă de a pansa umărul lui Pinto și pulpa Balenei constată, mai întîi, că pielea tînărului fiind fină, spada pătrunsese prin ea cu atît mai ușor. Apoi fu de părere că cea care străpunsese pulpa Balenei ar fi putut trece la fel de bine prin cea a unui bou, și acestea fiind lămurite, începu să-și frece mîinile — semn evident al unei satisfacții interioare față de o perspicacitate atît de rară.

Uriașul, îndemnat de o urmă de bun simț, fu de părere că acest diagnostic nu era de ajuns și, înhățînd cu mîna lui mare umărul pedantului vraci, se porni să-l scuture ca pe-un pom, fapt care-l făcu pe acesta — ca logician ce era — să tragă concluzia că ar fi fost mai bine ca Balena să fi fost rănit la braț și Pinto la picior.

— Destulă vorbă, mormăi matahala, și folosește-ți știința la membrele noastre. Dacă atunci cînd voi ieși de-aici nu voi putea alerga ca un iepure, s-ar putea ca tu să fii mai bolnav decît mine.

Această amenințare își făcu imediat efectul. Doctorul se strădui cît putu. Cînd își termină treaba, Gruel îl răsuci ca pe-un sfredel, și-l făcu să se oprească brusc cu fața la el.

— Orice osteneală merită o plată, îi spuse. Noi nu-ți putem da bani, pentru simplul motiv că nu avem. În schimb, îți vom da un sfat...

— Dar nu acesta va face să-mi fiarbă oala cu supă, domnii mei, ripostă necăjit omul, convins, în plus, c-ar fi periculos să-și arate supărarea.

— Asta nu ne privește, replică Balena. Dar dacă vrei să ne crezi, repede-te pînă la poarta Montmartre; este la doi pași de aici, și vei găsi acolo o droaie de brațe, picioare și capete care trebuie să fie reparate. Cei cărora le aparțin vor plăti pentru noi.

Chiar în acea direcție se îndreptară și ei, șontîc-șontîc și sprijinindu-se unul de celălalt.

Presupuneau că vor găsi acolo pe cîţiva dintre ai lor, buni, zdraveni, iar pe Cocardasse şi Passepoil întinşi pe jos, alături de micul personaj pe care doar îl întrezăriseră şi pe care, fără îndoială, Gendry îl pusese în frigare ca pe un pui.

Umbrele serii începeau să învăluiască piaţa, coborînd pînă la marginea acoperişurilor. Cei doi nemernici fură tare miraţi văzînd că totul se terminase şi că mulţimea se împrăştiase. Dar dacă, într-un anume perimetru, nu se vedea mergînd nimeni încoace şi-ncolo şi, ca urmare, nimeni nu era în picioare, dimpotrivă, pe jos nu era lipsă de forme alungite şi întunecate, reliefîndu-se din nişte bălţi roşii asupra naturii cărora nu te puteai înşela.

— Ai noştri au plecat, zise Balena, neputîndu-şi închipui că ai săi ar fi putut fi înfrînţi. Flecarul acela afurisit, cu latina şi cu prostiile lui, ne-a făcut să ajungem prea tîrziu. Singura şansă de a-i regăsi este la cîrciuma *Crăpelniţa*.

— Sînt cîţiva pe-acolo, observă Pinto, întinzîndu-şi braţul către formele întunecate împrăştiate pe caldarîm, făcîndu-l să semene cu un mare covor din blană de panteră.

— Poate-ar fi bine să vedem care?...

— Cum vrei, amice. Mai mult ca sigur că sînt cei pe care i-a adus cu el Blancrochet, plus profesorii de scrimă, maimuţoiul şi Cocoşatul care erau cu ei...

— Hai să vedem!

— Cu atît mai mult, continuă Gruel, cu cît nu mi-ar părea rău să-mi dau seama că lăudărosul de Cocardasse ocupă, mort, tot atîta loc ca atunci cînd era viu.

Auziră nişte paşi în urma lor şi se întoarseră — era chirurgul, care venea să vadă dacă, într-adevăr, va mai găsi clienţi.

Uriaşul îl luă de guler şi-i zise:

— Vino, omule. Ne vei spune care sînt cei care nu mai au nevoie de nimic. Dintre ceilalţi, poate vei găsi unul sau doi pe care să-i terminăm.

— Nu poţi ucide oamenii căzuţi, şopti chirurgul, revoltat de atîta laşitate.

— Ia seama să nu te punem alături de ei, dacă mai îndrăzneşti să ai păreri proprii, bombăni Balena. Treci înainte şi vezi cum te porţi.

Înaintară toţi trei. Primul cadavru de care se împiedicară îl recunoscură ca fiind al lui Gauthier Gendry.

Gruel tresări:

— Oho! ce-o fi însemnînd asta?

Doctorul se aplecase pentru a-i pipăi inima.

— Ăsta şi-a încheiat socotelile, declară, ridicîndu-se.

Ceva mai departe, trupul lui Blancrochet şi al lui Daubri erau răsturnate de-a curmezişul, unul peste celălalt.

— Morţi amîndoi, constată chirurgul, după un scurt examen.

Urmă un al treilea, un al patrulea, şi tot aşa. La fiecare dintre ei, chirurgul repeta acelaşi cuvînt: *mort.*

— Este foarte ciudat, remarcă el, deodată. La mai mulţi dintre ei constat aceeaşi rană: o simplă gaură în frunte, atît de netă, cu marginile atît de regulate, încît, dacă n-ar fi adîncitura lor triunghiulară — triunghiul ce indică tăişul unei spade — aş crede, mai curînd, că este vorba de urma unui glonţ de muschetă... Aceştia n-au suferit. Perforarea craniului, urmată de o sfîşiere a lobilor cerebrali, trebuie să fi avut efectul unei meningite fulgerătoare.

Bandiţii se priviră.

— Lovitura secretă a lui Nevers, şoptiră amîndoi deodată.

— Cine vorbeşte aici despre lovitura lui Nevers? întrebă un personaj, ivit pe neaşteptate în spatele lor.

— Ia te uită... domnul de Peyrolles!... zise Balena, făcînd o plecăciune.

— A! tu eşti?... Unde sînt ceilalţi: Blancrochet, Gendry?...

Uriașul arătă cu mîna spre trupurile întinse pe jos:
— Acolo!
— Cum, acolo?... Toți?
— Toți... n-am rămas în picioare decît noi doi... și, încă, nu zdraveni...
— Și Cocardasse? și Passepoil?
— Probabil vă caută, mormăi Balena.
— Înseamnă, așadar, că cei doi profesori de scrimă i-au ucis pe toți acești oameni cu blestemata de lovitură secretă a lui Nevers?
— Nu...
— Atunci, cine?
Banditul se aplecă spre urechea interlocutorului său și șopti încet de tot:
— Lagardère!
Factotum-ul fu străbătut de o tresărire atît de puternică, încît căciula de blană de pe cap i se clătină.
— Ești sigur de ce spui? întrebă.
— Sigur, nu... dar mă tem că așa este.
Peyrolles îl zări pe chirurg, care-l privea, la rîndul său, destul de curios și de la distanță, mirîndu-se că-l vedea pe acel străin bogat punînd, cu un interes așa de vădit, întrebări fostului ostaș.
— Cine este omul acesta? întrebă.
— Jupînul Le Boiteux[1], chirurgul regelui, monseniore, răspunse omulețul însuși, făcînd o reverență plină de respect.
— Și al diavolului! adăugă Gruel. Poți pleca, amice, nu mai avem nevoie de tine.
— Ba nu, îl întrerupse intendentul. Jupîne Le Boiteux, iată cu ce să plătești înmormîntarea acestor oameni. Te rog să te ocupi de asta...
Zicînd acestea, puse un pumn de galbeni în mîna chirurgului uimit, care se porni să protesteze cum că tot ceea ce făcea se datora devotamentului!

1 *Le Boiteux* (lb. franceză) = Șchiopul (n.t.)

Nu trebuie să mai spunem că banii primiți aveau să ajungă în buzunarele sale, de unde nu urmau să iasă prea curînd. Poliția, care nu împiedicase lupta, va avea grijă să arunce victimele la groapa comună — era rolul ei.

— Voi doi, urmați-mă, zise Peyrolles. Să mergem să discutăm în altă parte. Este un mare noroc că ați rămas măcar voi, pentru a-mi putea spune ce s-a întîmplat.

— Să vă urmăm! mormăi Balena. Pinto încă ar mai putea, dar, dacă mergem departe, eu nu sînt în stare să vă însoțesc. Vina este a ticălosului acela de Passepoil, care și-a satisfăcut plăcerea de a-mi străpunge pulpa cu sabia.

Factotum-ul lui Gonzague se gîndea la un mijloc prin care să se îndepărteze de acel loc sinistru, fără a fi părăsit de însoțitorii săi, cînd văzu trecînd o căruță ce părea a fi goală. Îl interpelă pe cel ce-o conducea:

— Încotro te duci, prietene?

— Unde veți dori, monseniore — dacă plătiți.

— Pe cinstea mea, sigur că te vom plăti... Săltați-vă sus, voi doi, și la drum. Îți voi arăta pe unde s-o apuci.

Echipajul nu era confortabil, nici luxos, datorită faptului că aparținea unui om care muncea descărcînd mărfuri în port. Drept perne nu avea decît niște paie, și hurducăturile îi smulgeau Balenei, din timp în timp, cîte o înjurătură.

Cu toate acestea, reușeau să înainteze. Peyrolles mergea pe jos, înaintea căruței. O făcu să-l urmeze, cu neobișnuita ei încărcătură, dincolo de Sena, pînă în strada Fossés-Saint-Germain. Acolo, după ce-i plăti, îl concedie pe vizitiul improvizat și deschise ușa cafenelei *Procope*, spre a arunca înăuntru o privire rapidă.

Cafeneaua *Procope*, care vedea reunindu-se în jurul meselor sale scriitori, artiști și oameni de lume celebri, care slujea drept loc de întîlnire lui Voltaire, J. B.

Rousseau[1], Piron[2], Lamotte[3], d'Alembert[4], Diderot[5] şi Fréron[6] şi ale cărei plafoane auzeau cele mai spirituale cuvinte ale marchizului de Bièvre[7], se bucura, pe vremea aceea, de o mare vogă.

— Să intrăm aici, le spuse Peyrolles asasinilor. Bănuiesc că v-ar prinde bine să mîncaţi ceva.

La ora aceea, sala era aproape goală. Numai vreo patru sau cinci consumatori începuseră o partidă de şah, ce le absorbea întreaga atenţie.

În afară de aceştia, un om mai în vîrstă decît Peyrolles şi care purta acelaşi costum de negustor olandez, şedea singur la o masă, în faţa unei ceşti de cafea fierbinte, în care sufla s-o răcorească.

Acest personaj, care de cîteva zile era văzut deseori la *Procope*, nu era altul decît Philippe de Mantua, prinţ de Gonzague.

În colţul opus, la o mică distanţă, stătea un alt individ, chircit, sfrijit şi al cărui cap abia dacă depăşea înălţimea mesei. Era îmbrăcat ca un student sărac. Alături de el se aflau, puse unul peste altul, două volume enorme, cu

1 *Rousseau* (Jean-Baptiste) (1671—1741): poet francez, autor al unor *Ode* şi *Cantate* cu caracter oratoric. (n.t.)

2 *Piron* (Alexis) (1689—1773): scriitor francez, autor al comediei *Métromanie* şi al multor satire, cîntece, monologuri, etc. (n.t.)

3 *Lamotte-Houdar* (Antoine), zis Houdar de Lamotte (1672—1731): om de litere francez, autor de piese de teatru. A suscitat discuţii aprinse, susţinînd că ritmul şi rima sînt o piedică pentru ideile poetice. (n.t.)

4 *D'Alembert* (Jean le Bond) (1717—1783): scriitor, filozof şi matematician francez, unul dintre promotorii *Enciclopediei*. A elaborat lucrări matematice referitoare la ecuaţiile diferenţiale, iar opera sa capitală este un *Tratat de dinamică*. (n.t.)

5 *Diderot* (Denis) (1713—1784): filozof francez, un alt promotor al *Enciclopediei*. Autor al unor eseuri şi romane şi al unui nou gen de teatru: teatrul burghez. Studiile sale critice şi corespondenţa lui sînt dovada marii lui sete de cunoaştere în toate domeniile. A fost unul dintre cei mai mari propagatori ai ideilor filozofice în secolul al XVIII-lea. (n.t.).

6 *Fréron* (Elie) (1718—1776): publicist şi critic francez, duşman al lui Voltaire şi al filozofilor. (n.t.)

7 *Bièvre* (Georges François Mareschal, marchiz de) (1747—1789): una dintre inteligenţele strălucite ale epocii sale, celebru prin spiritele lui. (n.t.)

siguranță mult prea grele pentru brațele sale și al căror conținut nu părea, nici el, să-i poată intra vreodată în cap.

Fie datorită unei proaste sănătăți, fie excesului de muncă, omul era atît de palid, încît nu i-ai fi dat mai mult de șase luni de viață, iar Gonzague — pentru care existența semenilor săi conta totuși prea puțin — nu se putuse împiedica să nu-i arunce o privire compătimitoare.

Studentul părea să facă niște eforturi extraordinare pentru a nu fi doborît de somn. Cînd Peyrolles intră cu cei doi acoliți ai săi, sărmanul omuleț abia dacă-și putu ridica pleoapele obosite.

Cu toate acestea, dacă te-ai fi uitat cu mai mare atenție, ai fi putut zări fulgerele de oțel din ochii săi.

După ce intendentul se așeză la masa stăpînului, le spuse celor doi bandiți să ia loc la masa de alături și comandă pentru ei mîncare și băutură.

Purtarea lui se datora nu atît grijii față de stomacul acestor neînsemnați figuranți, ci faptului că dorea să aibă timp spre a-l pune pe prinț la curent cu dezastruoasa încăierare ce avusese loc la poarta Montmartre.

Înainte de a începe să vorbească, îl privi cîteva clipe pe studentul bolnav, vrînd să se asigure că nu putea fi auzit de către acesta. Amărîtul dormea.

— Vești rele, monseniore, începu, cu jumătate de voce.

— Oare banda din cartierul Coquenard refuză să ne ajute?

— Mai rău decît atîta: a fost distrusă... Vă aduc aici ce-a mai rămas din ea.

Philippe de Mantua se încruntă. Nu se aștepta la o nereușită atît de cumplită.

— Este grav, zise. Dar, desigur, au fost răniți și într-o tabără, și în cealaltă?... Cum stau adversarii noștri?

— Toate pierderile sînt de partea noastră... De cealaltă nici măcar o zgîrietură.

Gonzague își ridică ceașca și sorbi îndelung. Apoi rămase cu brațul ridicat, aspirînd aroma și așteptînd urmarea.

— Și asta nu-i tot, continuă Peyrolles. Dacă au fost victorioși, este din cauză că erau conduși de șeful lor...

— Despre cine vrei să vorbești?... Micul marchiz a îndrăznit oare?...

— Nu este deloc vorba de domnul de Chaverny... Mă refer la un altul: Henri de Lagardère...

Gonzague scăpă din mînă ceașca, ce se sparse pe pardoseală. În aceeași clipă, studentul scoase un oftat și se întoarse cu spatele. S-ar fi zis că visează.

— Lagardère aici? se înfurie prințul.

— Nu așa tare, monseniore...

— Ei! la dracu! Cine ți-a dat informația asta?

— Balena pretinde că l-a văzut, sau, cel puțin, că a văzut un cocoșat care s-ar putea prea bine să fie contele.

Philippe de Mantua rînji:

— Aveți de gînd să ucideți toți cocoșații, luîndu-i drept acel gentilom de contrabandă?... Balena a văzut o spinare rotunjită și i s-a făcut frică... și ți-e frică și ție, Peyrolles!

— Am văzut și altceva, monseniore...

— Ce altceva, mă rog?

— Unele cadavre aveau o gaură aici!... zise, atingîndu-și cu degetul mijlocul frunții.

— Și ce-i cu asta?... Oare profesorii de scrimă n-au învățat demult, de la stăpînul lor, acea lovitură secretă care nu mai constituie un secret pentru nimeni?

— Dumneavoastră o cunoașteți, monseniore?... Dacă maeștrii de arme au învățat-o, nu se folosesc de ea decît atunci cînd el este prezent, și părerea mea că, în seara asta, era acolo.

Gonzague stătu o clipă pe gînduri și comandă o altă ceașcă.

— Voi, ăștia, li se adresă spadasinilor, grăbiți-vă să mîncați și povestiți-mi ce-ați văzut, dacă merită.

Balena înfulecă înghițituri duble, dădu pe gît un ultim pahar și se apropie de prinț.

Își începu relatarea: intervenția omulețului, felul în care era îmbrăcat, vorbele pe care le spusese. Dar din istorisirea lui lipsea ceva: tot timpul pe care-l petrecuse la chirurg, cînd nu văzuse nimic, nici pe cocoșat duelîndu-se, nici pe cei ce căzuseră: Blancrochet, Gendry și ceilalți.

— Toate acestea nu sînt decît închipuiri, îl întrerupse Gonzague, enervat. Nu aveați decît două sau trei spade cît de cît bune, pe care să le celor opuneți ale lui Cocardasse și Passepoil... Aceștia au început prin a-i omorî pe cei mai buni, pentru a-i tăia apoi pe ceilalți, ca pe o turmă de miei... Voi doi n-ați scăpat decît pentru că v-ați confruntat cu începătorul care era cu ei.

— Lovitura de spadă pe care am primit-o o am de la gascon, replică Pinto, rănit în amorul propriu.

— Iar a mea, de la Passepoil, adăugă Balena. I-o voi înapoia cît de curînd.

— Ceea ce înseamnă: *niciodată*, șopti încet de tot cineva care se apleca astfel încît să nu fie auzit decît de Philippe de Mantua și de însoțitorii săi.

Cam pe la mijlocul convorbirii pe care am redat-o, în sală intraseră doi oameni care se schimonoseau și făceau scamatorii.

Cei mai mulți dintre cei prezenți nu le acordaseră decît prea puțină atenție. Într-adevăr, se întîmpla destul de des ca, spre seară, cîțiva jongleri și saltimbanci de pe Pont-Neuf, nemaigăsind nimic de făcut pe terenul lor de lucru obișnuit, să se împrăștie prin cafenelele și cîrciumile în care erau tolerați să-și exercite meseria.

Clientela destul de heterogenă de la *Procope*, adesea dornică de veselie, le accepta prezența, cu condiția de a nu fi prea zdrențăroși și de a avea de arătat șmecherii noi.

Cei care tocmai intraseră aparțineau, din punct de vedere al decenței, unei categorii oarecum superioare și, dacă scamatoriile lor erau lipsite de originalitate și

de inedit, cel puţin îşi răscumpărau acest cusur prin felul de a se purta, însoţit de un umor foarte subtil.

Studentul cel pricăjit păru să se trezească şi să se intereseze de jongleriile lor, atîta timp cît ei au stat în celălalt capăt al sălii. Ba chiar buzele sale palide schiţau cîte un zîmbet pentru a sublinia o bufonerie mai caraghioasă decît altele.

Dar de îndată ce-i văzu apropiindu-se de el şi, cu acelaşi prilej, şi de vecinii săi, îşi reluă somnul întrerupt. S-ar fi zis chiar că gălăgia, bogăţia de vorbe şi de gesturi constituiau o oboseală pe care făptura lui plăpîndă n-o putea suporta.

Şi totuşi, exista cineva care urmărea, nu doar cu o simplă curiozitate, ci cu cel mai viu interes, mişcările saltimbancilor, şi acest cineva nu era altul decît domnul de Peyrolles. Factotum-ul profită de momentul cînd unul dintre ei îi adresa cîteva cuvinte Balenei, pentru a-l interpela:

— Ehei! rosti cu glas tare, pe cinstea mea, sînteţi nişte oameni foarte îndemînatici, şi la Amsterdam n-am văzut niciodată pe vreunii de talia voastră. N-aţi vrea să ne dezvăluiţi unele dintre şmecheriile voastre? Nu că am avea intenţia de a vă face concurenţă, ci pentru a putea spune, cînd ne vom întoarce în ţară, că la Paris poţi vedea lucruri pe care nu le vezi în altă parte.

Cei doi măscărici nu se lăsară rugaţi şi veniră să se aşeze în stînga intendentului, care se grăbi să le comande băutură.

Dar dacă imediat coborîră glasul, motivul nu era acela de a-i încredinţa secretul jongleriilor lor, căci Gonzague întrebă numai decît:

— Ei, bine, Nocé, ce voiai să spui adineauri?

— Că cei doi profesori de scrimă se află, la ora actuală, în plasele de la Saint-Cloud, doar dacă nu plutesc încă între două ape.

— Cine ţi-a spus asta?

— Am avut onoarea de a-i azvîrli noi înșine în Sena — și iată, pe scurt, povestea.

Istorisi cum, de îndată ce sosiseră la Paris și porniseră în căutarea prințului, Lavallade și el se aflaseră, printr-o extraordinară întîmplare, pe Pont-Rouge, în momentul cel mai favorabil pentru a-i îneca pe Cocardasse și Passepoil, dînd totuși impresia că încearcă să-i salveze.

— Cine era cu ei? îl întrebă Gonzague, după ce terminase de povestit.

— Doi necunoscuți, dintre care unul — un soi de cerșetor spaniol sau basc...

— Cocoșatul meu, îl întrerupse iute Balena.

— Cocoșat?... Să fi fost cocoșat?... Foarte posibil, zise Nocé, după puțină gîndire. Oricum, era diform, și, poate, șchiop.

— După spusele unora, rînji Philippe de Mantua, cocoșatul acela s-ar numi Lagardère.

Nocé izbucni în rîs.

— Haida-de!... exclamă. L-am văzut așa cum vă văd, și cred că am oarecare drepturi de a mă lăuda că-l recunosc pe Lagardère, sub orice înfățișare s-ar prezenta.

— Nimeni nu poate garanta, șopti Peyrolles.

Nocé îi aruncă o privire disprețuitoare.

— Eu, unul, garantez!

— Și eu, de asemenea, adăugă Gonzague. Să mergem la culcare, domnilor, și să nu visăm cocoașe, ceea ce ar deveni un coșmar plicticos — vom sfîrși prin a le vedea pretutindeni.

— Ceilalți vor sosi, fără îndoială, mîine, șopti intendentul la urechea lui Nocé. Dacă-i veți vedea înaintea noastră, spuneți-le că locuim foarte aproape de aici, la *Penarul*.

În momentul în care întregul grup se ridica spre a pleca, micul student plăti pentru ce băuse, își luă cu greu volumele lui enorme și se duse către ușă.

Peyrolles îl privise în tot acest timp. Ochii lui îi trădau uimirea.

— Şi acesta este cocoşat, îi spuse Gonzague, cu ironie, intendentului său. De ce n-ai încercat să ne dovedeşti că era Lagardère în persoană?

La o depărtare de douăzeci de paşi de cafeneaua *Procope*, contele Henri rîdea cu un rîs total diferit. „Somn uşor, gentilomi îngîmfaţi, măscărici şi valeţi", spunea în sinea lui. „Asemeni cameleonului al cărui înveliş îşi schimbă culoarea, fostul locatar al curţii lui Medor, Esop al II-lea, cel de la Casa de Aur, se transformă neîncetat, fără a dispreţui diformitatea prefăcută care i-a fost atît de folositoare. Somn uşor şi vise frumoase. Ora pedepsei se apropie şi, cînd va suna, Cocoşatul — părăsindu-şi pentru ultima oară ghebul care vă face să rîdeţi atîta — va dispărea, spre a face loc lui Lagardère, împărţitorul de dreptate."

11 Flecăreală imprudentă

Faptul de a cunoaşte locuinţa şi deghizarea asasinilor lui Nevers, de a şti că nişte oameni ca Nocé şi Lavallade îşi călcaseră într-atîta demnitatea, încît se coborîseră la rolul de saltimbanc, precum şi avantajul de a fi informat despre sosirea neîntîrziată a restului bandei constituia un punct important cîştigat de către conte.

Trebuia să profite de toate aceste informaţii. Între timp, se întreba sub ce înfăţişare se vor prezenta desfrînaţii care erau încă lipsă la apel.

Ca şi ceilalţi, nu se puteau întoarce la Paris pe faţă şi, chiar dacă deghizarea lor puţin îl interesa pentru el însuşi, nu aceeaşi era situaţia în ceea ce-i privea pe profesorii de scrimă.

În lupta decisivă pe care avea s-o susţină, Lagardère era conştient de valoarea ajutoarelor sale. Dacă era dispus

să nu le menajeze viaţa mai mult decît pe a sa, cel puţin nu socotea că este cazul să le-o expună unor pericole inutile sau necunoscute.

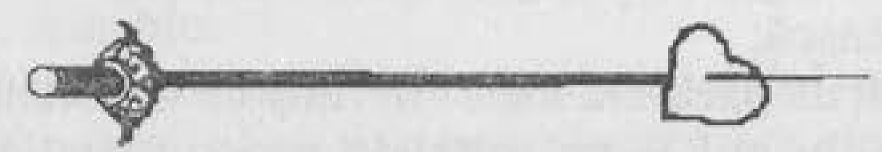
Într-adevăr, nu se putea gîndi să-i împopoţoneze pe Cocardasse, pe Passepoil — şi, pe deasupra, şi pe Berrichon — cu veşminte care i-ar lipsi de spada lor, de care nicicînd nu avuseseră atîta nevoie ca în clipa de faţă. Pe de altă parte, lăsîndu-i aşa cum erau ar fi însemnat să-i pună într-o constantă stare de inferioritate faţă de adversarii lor mascaţi.

Nu ştia oare, acum, că Nocé şi tovarăşul său profitaseră deja de acest fapt, deoarece — recunoscîndu-i imediat pe cei doi profesori — se grăbiseră să le aducă pieirea? Ceilalţi nu vor face altceva decît să urmeze acest frumos exemplu — poate fiecare în parte, poate cu toţii laolaltă — într-un moment în care el însuşi nu va fi acolo spre a-i preveni sau pentru a le veni în ajutor.

„Cum va vrea Dumnezeu!" îşi spuse, după o îndelungată gîndire. „Vitejii mei sînt foarte susceptibili şi, pe de altă parte, în stare să iasă învingători din orice capcană. S-ar supăra pe mine dacă m-aş îndoi de ei. Vom vedea cum se vor desfăşura evenimentele."

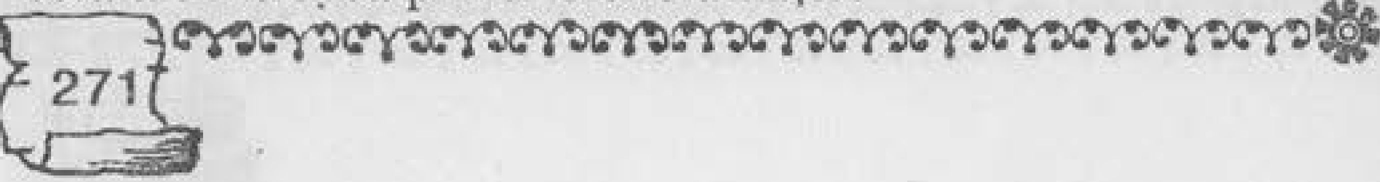
Ajungînd la această concluzie foarte optimistă, micul student merse liniştit spre străduţa Nevers, în apropiere de Pont-Neuf, unde îşi avea locuinţa.

O oră mai tîrziu, contele dormea adînc.

La palatul Nevers, Morfeu nu se purta la fel de blînd cu Cocardasse şi Passepoil cărora, în ciuda oboselii şi emoţiilor zilei, le fu imposibil să închidă ochii, cel puţin o parte din noapte.

Culcaţi în camera pe care o cunoaştem deja, degeaba chemaseră somnul. De îndată ce unul închidea pleoapele, celălalt îl trezea printr-o exclamaţie:

— Zău! iubițelule!... exclama deodată Cocardasse, întorcîndu-se spre cel de-al doilea *eu* al său — ce bucurie că l-am regăsit pe Lagardère al nostru!

— Chiar așa! nobilul meu prieten... Tocmai ațipisem...

— Adevărat!... Cum să dormi, cînd te gîndești că Micul Parizian ar trebui să se afle aici, sub acest acoperiș, și că nici domnișoara Aurore n-ar trebui să doarmă, pentru că ar fi fericită că el s-a întors?

— Și-ți închipui că, în momentul acesta, ochii ei sînt închiși?... Ah! pe cinstea mea! este mult mai probabil că plînge...

— Să fie chiar atît de necăjită, mititica de ea?

— Ah! Cocardasse!... se vede bine că nu știi ce înseamnă o femeie care iubește!...

Această constatare plină de reproșuri din partea sensibilului normand avu darul de a-i înduioșa pe cei doi profesori de scrimă, și puțin a lipsit să nu înceapă să se smiorcăie.

Amable oftă adînc:

— Poate că și ea, în tăcerea nopții?... Unde-o fi, sărmana mea Mathurine?...

Deși disprețuia profund prostiile dragostei, Cocardasse respectă acest acces de tandrețe al tovarășului său și, timp de o clipă, tăcură amîndoi.

Pleoapele îndrăgostitului născut printre falezele Normandiei se îngreunau deja, cînd Cocardasse reîncepu să pălăvrăgească:

— Vai de păcatele mele! în timp ce noi stăm aici, la căldurică, în puf și pe saltelele noastre de lînă, unde crezi că s-o fi aflînd el?

— Habar n-am...

— Poate c-ar trebui să știm, iubițelule! spuse cu asprime omul din Toulouse, revoltat de această aparentă nepăsare. Străzile Parisului nu sînt sigure în timpul nopții; n-ar fi trebuit să-l părăsim.

— Dar dacă așa ne-a poruncit... Dacă am sta mereu pe lîngă el, ar fi de ajuns ca să fie recunoscut.

Această logică nu era în stare să-l dezarmeze pe tovarășul său, care continuă:

— Ia te uită!... ce judecată bună ai, bunul meu Amable... Dar, totuși, ce idee a avut să se ascundă, cînd ar putea merge prin întregul Paris și la Curte cu fruntea sus, ca un gentilom... și, încă, unul dintre cei dintîi, după regent.

— Ideile lui nu ne privesc, Cocardasse.

Acesta era gata să vorbească din nou, dar se opri brusc, se ridică în șezut și ciuli urechea.

— Ce ai? îl întrebă normandul.

— Mi s-a părut că aud un zgomot lîngă ușă, bătrîne.

— Visezi! La ora asta nu mai e nimeni în picioare în tot palatul.

Spre a asculta mai bine, își ținură respirația, dar deoarece zgomotul nu se repetă, conversația fu reluată cu și mai mare avînt.

— Sfinte Doamne! secretul ăsta mă apasă... Cum vom putea vedea în fiecare zi tristețea domnișoarei Aurore și să nu-i spunem că domnul conte se află la doi pași de aici?... Ar fi de ajuns un singur cuvînt, iubițelule, un cuvințel mic de tot, ca să fie atît de fericită...

— Limba îți va aduce pierzania, Cocardasse!

— Mai puțin repede decît te vor înnebuni pe tine fustele, Amable.

— Nu aveam intenția de a te jigni, nobilul meu prieten. Constat, numai, că nu ți se poate încredința nici un secret fără să nu-ți vină pofta de a-l striga pe acoperișuri... Dacă ar fi vorba despre altceva, mai treacă-meargă, dar secretul lui Lagardère al nostru este sfînt.

— Dar nu mă gîndeam să fac ceva rău...

— N-are importanță!... Ce contează... Contele ne-a spus: „Vă interzic să vorbiți cuiva despre prezența mea aici, mai ales domnișoarei de Nevers..." N-aș spune

nici o vorbuliță, chiar dacă aș fi torturat, chiar dacă ar arde-o la foc mic pe Mathurine, în fața mea... Cocardasse, jură-mi că...

— Pe ce să jur, iubițelule?... Eu, unul, nu am pasiuni.

Fratele Amable se gîndi o clipă:

— Pe Pétronille! zise, în cele din urmă. Jură-mi pe noua ta Pétronille că vei fi mut ca un pește.

Luna își strecura razele prin geamurile fixate în rama de plumb și lumina ei palidă cădea drept pe patul gasconului. Tovarășul său îl văzu luîndu-și din cui spada și întinzînd mîna cu un gest teatral.

— Pe cinstea mea de Cocardasse-junior! rosti profesorul de scrimă. Jur pe Pétronille numărul doi a mea să spun...

— Ce să spui? îl întrebă Passepoil.

— Ei, na!... bătrîne, să spun că Lagardère nu se află la Paris...

Normandul ridică din umeri.

— Sărman prieten, i se adresă cu un ton de compătimire, nu așa... Repetă după mine: Jur...

— Jur...

— Să nu spun nimănui că l-am văzut pe contele de Lagardère, să nu pronunț nici un cuvînt care să lase să se bănuiască așa ceva, mai ales în fața domnișoarei de Nevers sau a cuiva care ar putea să i-o repete, și asta, atîta vreme cît nu mă va dezlega el însuși de legămîntul meu.

Cocardasse repetă cuvînt cu cuvînt fiecare bucățică de frază și, cînd sfîrși, scoase un „uf!" de satisfacție. Oricît de vorbăreț ar fi, de-acum înainte limba îi era legată printr-un jurămînt — îl va respecta!

— Ei, bine! iubițelule, de-abia aștept să se facă ziuă, ca să-l revăd...

— Și eu la fel...

După ce-și exprimară această dorință, cu conștiințele împăcate, adormiră, și un concert de tuburi de orgă nu întîrzie să tulbure liniștea nopții.

De partea cealaltă a uşii, două siluete albe şi diafane stătuseră să tragă cu urechea pe toată durata acestui dialog. De îndată ce dublul şi sonorul sforăit înlocui conversaţia, drept semn că profesorii de scrimă plecaseră în ţara visurilor, cele două siluete, ca şi cum s-ar fi înţeles, se îndepărtară, alunecînd fără zgomot pe parchet.

Cocardasse nu visase. Tot ceea ce tocmai spusese fusese auzit.

Dar cine îndrăznea oare să spioneze pînă şi în palatul văduvei lui Nevers?... Nişte duşmani?... Se făcea o pază mult prea bună în jurul Aurorei de Nevers, pentru a se fi putut strecura măcar şi unul singur... Atunci?

Erau dona Cruz şi Jacinta.

Aceasta din urmă veghease pînă tîrziu şi se înapoia grăbită în camera ei, dar fără a face să scîrţîie scîndurile pardoselii, pe care pasul ei elastic de munteancă de-abia le atingeau, cînd — trecînd prin dreptul camerei ocupate de maeştrii de arme — un zgomot de glasuri îi izbi urechea.

Mirată că mai era cineva treaz, se opri în mod instinctiv. Avea auzul fin şi primele cuvinte ale gasconului o ţintuiră în loc, nu din curiozitate, ci datorită îngrijorării.

Nu avea nevoie de un efort prea mare pentru a înţelege imediat despre ce era vorba.

O clipă, şovăi. Trebuia oare să audă tot şi să se ducă apoi la Aurore să-i redea conversaţia, sau era mai bine să-i dea posibilitatea de a auzi ea însăşi? Căci în nici un caz nu voia să fie singura beneficiară a întîmplării care îi dezvăluia un lucru de o importanţă capitală pentru stăpîna ei.

Apoi, gîndindu-se că emoţia ar putea fi prea puternică pentru tînăra fată, se duse iute la uşa lui Flor, pentru care avea şi ea o cheia potrivită.

Flor dormea. Basca o trezi cu blîndețe, îi făcu semn să se scoale și, aruncîndu-i pe umeri o mantie largă de mătase, o trase după ea pe coridor, apăsîndu-și un deget pe buze.

Se strecurară așa pînă la ușa profesorilor de scrimă. Ținîndu-și respirația, ascultară și nu se gîndiră să rîdă nici de felul în care Passepoil vorbise despre Mathurine, nici de jurămîntul lui Cocardasse.

— Ce oameni cumsecade! spuse dona Cruz, după ce revenise în patul său, în care se ghemuise, înfrigurată.

— Au niște inimi de aur! aprobă Jacinta. Ce vom face cu secretul lor?

— Îl vom păstra... Nu ne aparține și nu este nevoie să te pun să juri că vei tăcea... În sfîrșit, știm că Henri s-a întors din Spania și că-și urmărește și, poate, își va împlini țelul.

— Să dea Domnul să reușească repede, spre binele domnișoarei Aurore și al dumitale!

— Sărmana mea Aurore!... Așadar, fiind eu însămi mai puternică, voi putea să-i reînsuflețesc curajul, s-o fac să-mi împărtășească speranța în apropiata sfințire a fericirii noastre... Îți mulțumesc, buna mea Jacinta, că mi-ai dat această posibilitate!

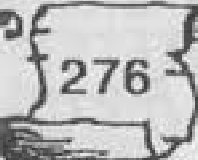
— Vai! de ce nu pot să vi-l aduc chiar pe conte?

— Lasă... presimt că se va întoarce repede; am acum această convingere...

Totuși, după cîteva clipe de tăcere-ngîndurată, își aplecă frumosul cap brun și murmură cu tristețe:

— Poate că va trebui să mai înfrunte multe primejdii... Facă cerul ca el să le învingă și să nu eșueze... atît de aproape de port... Sper să fie așa, căci acum știu că nu mai este singur și că cei mai răi dușmani se află aici... Simt că mi se tulbură mintea, sărmana mea Jacinta!... Înainte de a te culca, roagă-te pentru el, pentru Aurore, pentru noi toți...

Cînd să iasă, basca se răsuci deodată spre ea adresîndu-i o ultimă întrebare:

— Nu-i veți spune nimic despre toate acestea domnului de Chaverny?

— Nimănui... Este secretul lui Henri, nu putem dispune de el în favoarea oricui ar fi... La revedere, Jacinta, sărută-mă și du-te să te odihnești puțin.

În zadar încercă ea însăși să adoarmă din nou. Mii de presupuneri îi treceau prin minte, la mii de planuri renunța, de îndată ce le născocise.

A doua zi dimineața, ea fu cea care se duse s-o trezească pe domnișoara de Nevers. Își petrecu brațele pe după gîtul ei și-i sărută părul blond.

— Ce înseamnă asta? întrebă Aurore, mirată. Iată-te în picioare odată cu soarele, și nu-ți stă deloc în obicei să vii mă săruți atît de devreme.

Era adevărat. Flor nu-și dădea seama cît de ciudată îi era bucuria, spre deosebire de alte dimineți, cînd cele două fete se sărutau cu tristețe, neputîndu-se împiedica de a gîndi că se mai naștea o zi care nu le va aduce nici o bucurie, în care nu vor primi nici o veste de la absentul de care le depindea soarta.

Și iată că acum era veselă, exuberantă. Toate gîndurile întunecate pe care le frămîntase în minte spre sfîrșitul nopții dispăruseră odată cu lumina, odată cu soarele. Era plină de speranță, gata să i-o transmită prietenei sale, ba chiar neînțelegînd cum de aceasta n-o ghicise încă.

Între timp, domnișoara de Nevers o privea în ochi, în care se obișnuise atît de bine să citească.

— Flor, spuse deodată, tu-mi ascunzi ceva, și voioșia ta îmi spune că este ceva de bine. Vorbește, spune repede... Ce ai aflat?

— Nimic, sărmana mea micuță... Azi dimineață m-am trezit așa, mai veselă ca de obicei... Poate că o presimțire, ce vrei?... Dar nu-ți pot spune nimic, decît că am mari speranțe și că aș vrea să te văd și pe tine la fel.

— Vai!... suspină Aurore, și eu încerc uneori să sper. La ce bun?... Fiecare zi aduce cu sine aceeași durere,

aceeaşi nesiguranţă mă ucide... Unde-o fi?... Ce-o fi făcînd?... De ce nu se întoarce?

— Va veni...

— Cine ţi-a spus? strigă domnişoara de Nevers, înălţîndu-se în pat,.Flor!... îţi repet, tu ştii ceva...

— Iar eu îţi repet că nu-ţi pot spune nimic... Speră, speră şi roagă-te, sînt convinsă că Dumnezeu îţi va asculta ruga...

— Mi-am tocit genunchii pe lespezile capelei... La ce-a ajutat asta?

— La grăbirea orei!... Mai roagă-te şi astăzi: poate mîine va fi ziua cea fericită. Roagă-te mîine pentru ziua următoare, şi nu-ţi pierde curajul... Eu am încredere într-un eveniment apropiat...

— Fără îndoială, ai avut un vis? o întrebă Aurore. Uneori visurile tale s-au adeverit şi ştiu că tu crezi în ele... Flor, draga mea, ce-ai visat azi-noapte?

Dona Cruz se folosi de acest prilej spre a da mai mare greutate afirmaţiilor sale, fără a-şi încălca promisiunea pe care şi-o făcuse. Pînă atunci, nu-şi minţise prietena, declarîndu-i că nu-i poate spune nimic. Punînd totul pe seama unui vis, ar putea merge mai departe, reuşind să-i transmită convingerea ei.

— Ei, bine! aşa este! mărturisi, fără a roşi pentru minciuna sa, am visat. Nişte glasuri cunoscute îmi ajungeau la ureche şi vorbeau despre Henri. Spuneau că se află pe drumul de întoarcere, că poate se află aici, nu prea departe, şi că doar un mic obstacol îl împiedică să se întoarcă mai repede.

Aurore, cu mîinile împreunate, asculta cu atenţie. Inima ei înălţa o rugă, pentru ca această închipuire să fie o realitate şi pentru ca prietena ei, socotind-o îndeajuns de pregătită spre a suporta o bucurie, să-i spună: ,,Nu, draga mea, n-a fost un vis; dacă nu ţi-am vorbit mai repede, este pentru că am vrut să te scutesc de o emoţie prea mare... el va veni, este aici!“

Dar Flor nu pronunţă deloc cuvintele pe care ea le aştepta, şi biata copilă îşi înclină capul, în timp ce o lacrimă îi umezea pleoapa.

— Şi ce voci erau acelea? mai întrebă.

— Cele ale profesorilor de scrimă, Cocardasse şi Passepoil.

Aurore făcu un gest de descurajare.

— Nu ei sînt cei care mi-l vor aduce înapoi, şopti. Cînd îi vei vedea, spune-le să nu lipsească în după-amiaza aceasta. Trebuie să ne conducă la palatul Saint-Aignan.

— Crede-mă, Aurore, lasă-i liberi astăzi şi mîine, atît cît vor vrea, chiar dacă din această cauză n-am mai putea ieşi. Dacă l-ai vedea pe Henri revenind cu ei, nu ţi-ar părea rău.

— Fie, răspunse domnişoara de Nevers, dar nu prea cred să fie aşa.

Dona Cruz o părăsi, încredinţată că folosise bine secretul în a cărui stăpînire se afla de cîteva ore.

12 Pagini noi în *Jurnalul* Aurorei

De mai multe ori, Aurore întîlnise la marchiza de Saint-Aignan o femeie tînără, vioaie şi, în plus, destul de drăguţă, care îi arăta o mare prietenie.

În ochii unora, mica baroană Liane de Longpré trecea drept o văduvă, şi aceleaşi persoane erau de părere că văduvia nu o apăsa prea greu.

Vioaie, cochetă, cu buzele arcuite, cu nasul în vînt, cu bujorii tinereţii pe obraji şi nu mai înaltă decît o cizmă de muşchetar, s-ar fi zis că este unul din acele fragile bibelouri de Saxa, pe care cea mai uşoară izbitură le fărîmiţează. Ceea ce nu înseamnă că acel mic pachet

de carne fragedă, blondă şi diafană nu era un pachet de nervi; că acel căpşor zăpăcit nu avea voinţa şi capriciile sale, ca o adevărată femeie, fiind cu atît mai periculoasă, cu cît nu era luată în serios.

Şi se greşea că nu era luată în serios, căci dacă baroana dorea ceva, dorea cu tot dinadinsul acel lucru şi, deşi părea că se învîrteşte ca o giruetă, după cum bate vîntul, ea reuşea să-i învîrtească pe toţi cum voia şi cînd voia, în jurul degetului ei mic.

Revoluţia a secerat multe căpşoare de felul acesta, care mai rîdeau şi după ce fuseseră desprinse de gît şi a căror vină majoră fusese că se născuseră fermecătoare, spirituale şi inteligente. Prin tăierea lor, s-a crezut că se doboară orgoliul. Cel mai mare defect al principiilor nemuritoare a fost acela de a lua unora urîţenia lor morală, inoculînd repectivul virus altora, mai numeroşi. Actualmente, orgoliul şi-a găsit locul în alte capete şi nu s-a schimbat nimic, ceea ce nu înseamnă că ar trebui să se reînceapă Revoluţia.

Baroana de Longpré se măritase — sau, mai bine zis, fusese măritată — la şaisprezece ani. Deoarece părea că este incapabilă de vreo gîndire serioasă în legătură cu un eveniment atît de important, se ocupaseră alţii de asta. Domnul de Ravolles, foarte onorabilul ei tată, a cărui pungă era mult mai puţin plină decît arborele său genealogic, îi spusese într-o seară:

— Perla mea!... nu-ţi pot da, ca soţ, un prinţ! Dar nu există nici un impediment pentru a deveni soţia unui cadet[1] din Guyenne, tot atît de sărac ca şi mine. Este vorba despre domnul de Longpré.

— Domnul de Longpré se poate duce să se plimbe, răspunse drăguţa persoană. Eu nu vreau un cadet, ci un prinţ.

— De acord, frumoasa mea, dar ce-ai zice dacă i-ai avea pe amîndoi?

1. *Cadet:* în secolele trecute, tînăr gentilom destinat carierei militare. (n.t.)

„Bijuteria" stătuse pe gînduri, lucru de care se credea că nu ar fi în stare și, din fericire, își adusese aminte că mătușa ei devenise bigamă în felul acesta, fără nici o crimă, deoarece nu se căsătorise cu cel de-al doilea pretendent decît după decesul primului.

— Bine! răspunsese, tușind.

Și, pentru a dovedi că nu se lăsa păcălită de micul șiretlic, își permisese să adauge:

— Cît cîștigi din asta, tată?

— Puah!... atît cît să-mi asigure o înmormîntare decentă...

— Și domnul de Longpré?

— O dotă bunicică și ceva bani de buzunar pentru a pleca în Flandra... De ce întrebi, comoara mea?

— Comoară!... acesta-i adevărul... Pur și simplu, pentru a ști la cît să mă evaluez eu însămi. Du-te și spune-i cadetului că-l accept... Chiar de a doua zi după nuntă, voi trimite să fie chemat să-mi aranjeze corsetul pe care mi-l va fi descheiat un prinț...

Se aud astăzi voci plîngîndu-se că nu mai există copii. N-a fost oare întotdeauna așa?... Copila micuță, delicată, drăguță, cochetă care era domnișoara Liane de Ravolles fu împodobită, îndrăgită, admirată o zi întrea-gă și se căsători la mănăstirea Saint-Séverin. Domnul de Longpré o conduse pînă la tatăl său, o sărută pe frunte, oftă adînc și, de cum se făcu seară, încălecă pe calul gata înșeuat care-l aștepta în curte. N-a mai fost văzut niciodată.

A doua zi, biata micuță plînse mult în fața prietenelor sale. Domnul regent a fost îndelung ocărît pentru cruzimea cu care-i dăduse domnului de Longpré ordinul de a se duce la regimentul său chiar în seara căsătoriei sale și, apoi, toți se obișnuiră cu faptul că nu l-au mai văzut revenind.

Liane, care plîngea în afară, rîdea foarte tare în sinea ei... Putuse totuși să devină femeie la momentul dorit,

şi nimic nu o va împiedica să aducă pe lume cîţiva prinţişori. Cînd se trezise, Philippe de Mantua îi promisese cel puţin unul.

Nu-şi ţinu promisiunea, dar cel puţin îşi ţinu gura. Legăturile lui amoroase cu domnişoara de Longpré au rămas necunoscute, iar aceasta a fost cea dintîi care le-a întrerupt. O ajutaseră să-şi umple punga fără a-i procura alte plăceri, şi nu întîrzie să dorească reîntoarcerea soţului său. Din păcate, acesta murise ca urmare a unei lovituri de archebuză şi, fiindcă nu-l cunoscuse deloc, nu avu de ce să-l plîngă.

Sub pretextul de a o consola pentru o durere pe care ea n-o resimţea — şi fiindcă nu i se cunoşteau micile păcate — fu primită peste tot. Fu obligată să-şi recapete rîsul. Între timp, învăţase să gîndească, să judece şi chiar să invidieze. În căpşorul ei de păsărică se petreceau lucruri ciudate, şi baroana de Longpré devenise — la şcoala lui Gonzague sau în altă parte, şi mai înainte de a împlini douăzeci de ani — o desfrînată, pricepută în a trage sfori, mai periculoasă decît s-ar putea închipui.

Ea, pe care toţi se străduiseră un timp s-o consoleze, îşi pusese în minte să domolească durerea Aurorei, folosind faţă de aceasta drăgălăşenii cu care ea însăşi fusese înconjurată cîndva.

Lăsînd la o parte ceremonia căsătoriei, ea pretindea că situaţia lor prezenta o asemănare izbitoare. Logodnicul domnişoarei de Nevers era departe, aşa cum fusese trimis departe soţul ei şi, cu multă bunăvoinţă, aceste împrejurări puteau fi comparate. Dar la atît se limita asemănarea. Mica baroană nu-şi închipuia de fel că plecarea precipitată a contelui ar fi avut aceleaşi motive, ori aceleaşi consecinţe pentru Aurore, ca pentru ea. Şi nici nu admitea ca Lagardère să moară datorită unei archebuze. Dar, auzind-o pe Aurore suspinînd, se încăpăţînase să creadă că acelaşi lucru i se întîmplase şi ei şi că la fel suspinase după domnul de Longpré.

Dacă, în cazul ei, ar fi fost vorba doar despre o autosugestie, răul încă n-ar fi fost atît de mare. Dar, în străfundul sufletului, își mărturisea că mai era ceva. Printr-un sentiment mai frecvent la femei decît ne închipuim, ea o pizmuia pe domnișoara de Nevers pentru realitatea suferințelor sale, în vreme ce ale ei nu fuseseră decît un praf în ochi.

Pe scurt, o iubea și o ura totodată. Nu îndeajuns de crudă pentru a îndrăzni să-i facă vreun rău ea însăși, era totuși chinuită de dorința perversă de a o vedea suferind. Dacă o copleșea cu mîngîieri și dovezi de afecțiune, o făcea ascunzîndu-și ghearele, ca pisica, și înfrînîndu-și o poftă nebună de a-i sfîșia fața cu unghiile.

La început, Aurore păru să fie indiferentă față de ea. Sărmana făptură ce-și închidea în ea durerea se împăca prea puțin cu acea vorbărie și exuberanță. Dar parcă toată lumea se înțelesese să i-o vîre pe gît.

Marchizul de Chaverny și doamna de Saint-Aignan, crezînd în mod sincer că descreierata aceea era singura în stare să distreze melancolia tinerei fete, aranjau astfel încît să le asigure dese întrevederi. Chiar și Flor își închipuia că această voioșie gălăgioasă, intervenind ca o a treia prezență în eternele lor discuții în două, va avea un efect binefăcător asupra prietenei sale. Domnișoara de Nevers — înțelepciunea personificată — nu întîrziase nici ea să adopte părerea tuturor.

Așa încît între cele trei copile de aceeași vîrstă, a căror unică preocupare era o dragoste neîmplinită, se stabilise un fel de legătură. Căci doamna Liane de Longpré avea, față de cel care-i fusese soț doar cu numele, un soi de tandrețe postumă — cel puțin așa credea ea — și faptul de a vedea cultul pe care Aurore îl dedica unui obiect real, în timp ce al său era unul iluzoriu, constituia un motiv suplimentar de gelozie.

Nu era lipsită nici de pofta de a se logodi de-adevăratelea și de a iubi din toată inima. Dar ceea ce atrăgea spre

Dea mulţimea de adoratori nu era atît frumuseţea ei, cît reputaţia de soţie virgină cu care se aureola şiretenia sa.

În adîncul conştiinţei, Liane ştia perfect de bine cît valora acea aureolă! Fosta metresă a lui Gonzague nu s-ar fi putut căsători decît cu un prost, şi nu asta îşi dorea. Tot aşa cum preferase un prinţ unui cadet din Guyenne, tot astfel îi considera nedemni de mîna ei pe toţi cei care nu erau la înălţimea unui Lagardère sau a unui Chaverny.

Nu exista decît un singur Lagardère, şi acela era pentru Aurore; un singur Chaverny, destinat donei Cruz. Degeaba căuta mica baroană în jurul său, printre vestele de mătase şi perucile pudrate — găsea o mulţime de filfizoni, dar nici un erou.

Pentru a cunoaşte bine modelul unui astfel de om, îi pusese pe Flor, pe Chaverny şi pe marchiza de Saint-Aignan să-i povestească cu lux de amănunte toate etapele vieţii lui Henri. Aceeaşi încercare nu reuşise însă cu Aurore, pentru care viaţa logodnicului ei era o carte de aur, alcătuită din admiraţie, recunoştinţă şi tandreţe, bine păstrată în adîncul inimii şi care se rezuma la două cuvinte: „Îl iubesc!“

Domnişoarei de Nevers îi plăcea să audă laude la adresa lui Lagardère, preamărindu-i-se curajul, ridicîndu-i-se în slăvi bunătatea. Dar ea însăşi nu vorbea niciodată despre acestea, decît atunci cînd era singură cu Flor.

Liane de Longpré a ajuns astfel să afle rolul infernal pe care-l jucase Gonzague în toată povestea, începînd cu asasinarea lui Philippe de Nevers şi pînă la cele mai recente evenimente cunoscute.

S-ar părea că ar fi trebuit să împărtăşească ura prietenelor sale faţă de el, să-l condamne pe ucigaş, şi că dispreţului pentru acel om să i se adauge mînia de a fi fost mînjită de mîngîierile lui. Acesta a fost primul ei imbold. Cel de al doilea a fost cu totul altul.

Mica baroană devenise acum foarte pricepută în deducţii!... Aşa se face că într-o seară, în singurătatea

patului ei mare, printre dantele de-abia mototolite de micul trup drăgălaş — la care dragostea nu venea deloc, nu sub înfăţişarea unui bărbat, ci a unei făpturi superioare, a unui semizeu — se gîndi îndelung, îndelung.

Şi, după ce în capul ei de păsărică se luptaseră pasiunea, invidia, speranţa, gelozia, puţină ruşine şi mult orgoliu, doamna de Longpré îşi cufundă braţul gol şi zvelt în inul pernelor sale şi privi în vid, spre trecut, spre prezent şi spre viitor.

Cu mîna ei albă, cu degete subţiri, căută printre dantelele cămăşii de noapte locul cu rotunjimi încîntatoare unde îi bătea inima, spre a-i stăpîni pulsaţiile, şi exclamă, ca o provocare aruncată destinului său:

— Eroul meu!... l-am avut înaintea lor şi n-am ştiut să-l păstrez!... Nu există decît trei pe lume: Lagardère, Chaverny şi Gonzague!

Din acea clipă, nu mai avu decît o singură dorinţă: să-l regăsească pe Philippe de Mantua şi să-l recîştige.

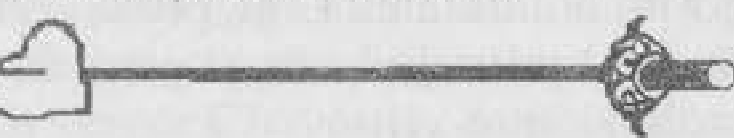
„Dar asta nu este tot", gîndea, „rolul meu nu va trebui să se oprească la acela de amantă. Nu mă voi mărgini la a-mi da inima, trupul... dacă va fi nevoie, îmi voi da şi viaţa pentru a-l salva pe Gonzague de spada lui Lagardère!"

Pentru astfel de firi, o hotărîre odată luată devine irevocabilă.

Liane le ştia pe Aurore şi pe dona Cruz în stare de a-şi da şi ultima picătură de sînge pentru logodnicii lor — acesta era un motiv în plus pentru a dori să fie egala lor, căci prinţul avea să-i fie, dacă nu logodnic, cel puţin stăpîn.

Apoi îşi imagină consecinţele hotărîrii sale. Devenind aliata lui Philippe de Mantua, duşmanii acestuia vor deveni şi ai săi. Şi aceşti duşmani se numeau nu numai contele de Lagardère şi marchizul de Chaverny, ci şi Aurore de Nevers şi dona Cruz.

Conştiinţa ei nu fu deloc zguduită. Dimpotrivă, duplicitatea aceasta o făcu să zîmbească, fiindcă îşi spunea: ,,Nu voi avea oare complicii mei la faţa locului? Voi fi totodată linia de legătură şi linia care desparte. Voi putea, după plac, să dirijez loviturile sau să le înlătur, să-i răsplătesc pe cei ce vor fi alături de mine, să-i zdrobesc pe cei care vor fi împotriva mea!..."

Ultimul ei gînd fu: ,,Dar unde se află Lagardère şi Gonzague?

Din ziua în care Henri se întorsese în Spania, Aurore îşi dezgropase *Jurnalul* — scris odinioară pentru mult iubita ei mamă — şi, reluîndu-şi pana, care avea să scîrţîie în zilele de tristeţe şi să alunece uşoară în ceasurile de bucurie, începu cu aceste cuvinte:

«Henri!... viaţa mea îţi aparţine! Dacă, pentru o durată de timp ce sper să fie scurtă, nu vei putea s-o urmăreşti cu privirea, s-o îndrumi şi s-o ajuţi, s-o faci fericită şi plăcută, ca pe vremea cînd trăiam în umbra ta, doresc ca, cel puţin, nici una dintre acţiunile mele să nu-ţi rămînă necunoscută.

Cînd vei reveni, vei citi aceste pagini, scrise zi de zi, aproape ceas de ceas. Vei vedea că gîndul meu te urmărea în necunoscut, în misterul absenţei tale. După literele tremurate, vei ghici clipele de spaimă; după elanul lor — lucirile de speranţă. Sub frazele cele mai banale vei şti să descoperi bucuriile şi chinurile inimii mele, încrederea în tine şi nesfîrşita mea iubire.

Îmi reiau Jurnalul pentru tine, doar pentru tine, cu speranţa secretă că se va opri la capătul a cîteva pagini şi că, nu peste mult timp, te vei întoarce şi-mi vei spune:

,,Închide acest caiet, draga mea Aurore. Dragostea noastră ne este scrisă în inimi, nu este nevoie s-o scrii în altă parte. Să ne iubim şi să ne trăim viaţa."

Dar, vai! foile fuseseră acoperite, unele după altele, cu tînguiri, gemete și hohote de plîns. Domnișoara de Nevers vedea cu groază că poate va trebui să le adauge altele, și totuși mîna nu-i obosea, inima nu înceta să-i sîngereze.

Ceasurile pe care le consacra acestei sarcini pioase de a-și deschide inima, de a-și descrie sentimentele și faptele cu sinceritatea conștiinței sale, o zdrobeau și o întăreau totodată. Cînd tristețea i se revărsa în accente dureroase, ea evoca dîrzenia logodnicului său și simțea că devine, ea însăși, mai curajoasă. Dar tot mai adesea revenea strigătul: „Grăbește-te, iubitule!... forțele îmi slăbesc de atîta așteptare... De ce a trebuit să pleci, cînd eram unul lîngă celălalt?"

Nimic din ceea ce o privea, mai mult sau mai puțin, nu era trecut cu vederea în acel jurnal intim. Încă de la începutul relațiilor sale cu doamna de Longpré, începu să vorbească despre ele, mai întîi destul de pe scurt, apoi tot mai pe larg, pe măsură ce intimitatea lor sporea.

«Se dorește», scria, *«ca ea să-mi aducă voioșia, ca și cum aș putea fi veselă. Mă silesc să rîd cînd rîde ea; nu-și dau seama că asta mă face să sufăr.*

Trebuie totuși să-i fiu recunoscătoare pentru eforturile sale, deși le consider exagerate? De ce nu sînt lăsată să meditez, să mă rog, după cum mă îndeamnă inima? Îmi este la fel de greu să par veselă, pe cît i-ar fi ei sa verse lacrimi.»

Ceva mai încolo adăuga:

«Doamna de Longpré a plecat iar de la mine. Oare n-are nimic mai bun de făcut decît să-mi aducă zilnic zbîrnîitul vorbelor și gesturilor ei zgomotoase? S-ar spune că dansează o gavotă, și singurele clipe plăcute pe care le petrec în compania ei cu ea sînt cele în care vorbește cu Flor despre tine... Ascult și tac... Am oare nevoie să-ți pronunț numele,

pentru a-l avea mereu pe buze?... Şi cînd este rostit de ale ei, mi se pare că nu are dreptul de a-l striga astfel, că este al meu, că-mi aparține și că doar eu îl pot șopti cu respect, cu dragoste.

Ştii că inima mea nu conține venin și nici ură, decît față de ucigașul tatălui meu. Ei, bine!... femeia asta îmi displace, ca și cum în ea ar exista ceva din el. Este, fără doar și poate, un sentiment nebunesc, dar așa simt. Cînd Flor vine să mă sărute, când ne strîngem una la pieptul celeilalte, simt că între inimile noastre nu se află decît un înveliș infinit de subțire, că ele se ating, își vorbesc și se înțeleg. Chiar și cînd Jacinta se apropie de mine, cînd mă îngrijește, simt că devotamentul ei este total, că între ea și mine există o legătură de atașament complet, iar între mine și ea, o altă legătură, de încredere și afecțiune.

Pentru Liane — acesta este prenumele doamnei de Longpré — nu simt nimic din toate acestea. Ea mă sărută cînd cu ardoare, cînd cu răceală; glasul ei mă obosește și-mi sună în auz ca și cum ar vorbi un manechin. Cînd gîndurile mă mînă către tine, către ceea ce faci, cînd caut locul în care te-ai putea afla, reamintindu-mi lungile și dureroasele noastre peregrinări prin Catalonia, ea mă readuce înapoi prin descrierea unui bal de la Curte, a vreunei nebunii a regentului sau a unei toalete.

Flor nu înțelege nimic din aceste sentimente pe care mi le inspiră prietena noastră și care sînt aproape o antipatie. Mi-am deschis inima în fața ei; punct cu punct, mi-a demonstrat cîtă osteneală își dă această prietenă spre a-mi fi pe plac, cu ce căldură vorbește despre tine și despre marchiz, cît de des renunță la niște distracții care o așteaptă pentru a veni să ne înveselească singurătatea.

Atunci încerc să mă resemnez și să-mi atribui reține-rile sănătății și frămîntărilor mele, incertitudinii de a nu ști nimic despre tine. Şi îmi promit s-o primesc cu mai multă

prietenie, dar cînd apare, gata: însăşi căldura felului ei de a se purta mă îngheaţă.»

În sfîrşit, două zile mai tîrziu, însemna aceste rînduri:

«Aproape că n-am încredere în Liane. Nici Flor nu este departe de a fi de aceeaşi părere. E o impresie ba-zată pe nimicuri, pe o schimbare a expresiei, poate datorată stării nervilor ei sau vreunui necaz pa care nu ni l-a putut spune... Flor şi cu mine i-am surprins o privire ce-mi era destinată şi în care ni s-a părut că vedem o lucire de oţel.

Este oare sinceră?... Este falsă?... Bietul meu Henri! cît de mult aş dori să fii aici, pentru a-mi spune dacă toate aceste îndoieli nu sînt rezultatul imaginaţiei mele înfierbîntate, sau dacă trebuie s-o izgonesc pe această femeie.

Nu îndrăznesc să-i vorbesc despre ea mamei, faţă de care se arată chiar şi mai grijulie decît faţă de mine. Flor i-a spus cîte ceva lui Chaverny, dar acesta a răspuns prin laude, susţinînd că n-ar trebui să îndepărtăm fluturii albaştri de cerul nostru mult prea întunecat.

Astăzi ne-a pus întrebări în legătură cu Gonzague. Cu un aer foarte indiferent, a vrut să afle dacă ştim ce s-a mai întîmplat cu el, şi noi am bănuit că ţinea tare mult să fie informată. De ce o interesează?

Am oare dreptate? sau greşesc?... Dar cine mă va scăpa de acest coşmar?»

Da, în mod clar, baroana de Longpré avea interes să ştie unde se afla Gonzague, iar lui Gonzague i-ar fi folosit să ştie unde este ea. Tocmai îşi adusese aminte de ea, la momentul potrivit, şi se gîndea deja s-o utilizeze.

— Paul Féval avea o fire foarte veselă... Îi plăcea să [illegible] pe bibliotecari. Are un loc foarte la modă în sala de redacție, și confrații Dv. de odinioară erau foarte [illegible] de ea [illegible] într-o redacție [illegible] să vei vedea un [illegible] cu bibliotecile.

— Era un joc la fel de inteligent ca [illegible]

[illegible]

— Într-adevăr!

— Care era situația averii lui Paul Féval?

— Era bătrân de tot și se [illegible]

[illegible] două [illegible] o avere foarte frumoasă [illegible] [illegible]

[illegible] teatrul Odeon [illegible] pentru [illegible] [illegible] a fost teatrul de la Porte Saint-Martin [illegible]

[illegible]

PARTEA A TREIA

JURĂMÎNTUL LUI LAGARDÈRE

În seria LAGARDÈRE au apărut:

[illegible]

În curs de apariție:

Fiul lui Lagardère:

I. [illegible]

II. DUCELE DE NEVERS

 1 Reuniţi cu ajutorul Graţiilor

Tîrgul Saint-Germain a ocupat un loc important în istoria Parisului, nu atît din punct de vedere comercial, cît pentru că era singurul loc din oraş care, timp de secole, oferise imaginea cea mai reală şi cea mai completă a moravurilor succesive ale locuitorilor săi.

Era situat pe amplasamentul ce i-a revenit, mai tîrziu, pieţii Saint-Germain, pornind de la strada Touron şi pînă la Luxembourg. Pe la începuturile Evului Mediu, tîrgul era privilegiul abaţilor şi călugărilor de la Saint-Germain-des-Prés.

Prin carta din 1176, unul dintre abaţi, un anume Hugues, i-a cedat lui Ludovic cel Tînăr[1] o jumătate din veniturile tîrgului, cealaltă jumătate revenindu-i regelui în 1278, după o sîngeroasă încăierare între studenţi şi servitorii abaţiei. Într-adevăr, condamnaţi să plătească

1 *Ludovic cel Tînăr* (al VII-lea) (1120—1180): rege al Franţei între 1108 şi 1137; a participat la cruciadă şi a luptat împotriva lui Frederic Barbarossa. (n.t.)

patruzeci de livre rentă pentru înzestrarea celor două posturi de capelan înfiinţate ca o ispăşire a uciderii stu-dentului Gérard de Dole, călugării au preferat să se lipsească de drepturile lor asupra tîrgului, cu condiţia ca Filip cel Îndrăzneţ[1] să plătească cele patruzeci de livre.

Filip cel Frumos[2] a mutat tîrgul în Halele de la Champeaux, şi abia Ludovic al XI-lea l-a reinstalat în cartierul Saint-Germain, prin scrisorile de împuternicire date în martie 1482, la Plessies-les-Tours.

Ca urmare, în 1648 au fost construite în grădinile palatului Navarre trei sute patruzeci de gherete. Mărite, restaurate, distruse parţial de incendii succesive, au fost cu totul mistuite de cel din noaptea dintre 16 şi 17 martie 1763.

În anul următor au fost reconstruite, dar frămîntările revoluţionare, ajutate de moda care înclina către noile galerii de lemn de la Palais-Royal, au reuşit în cele din urmă să mătura acel teren de tîrg celebru, pe care, de-a lungul secolelòr, se vînduseră pentru regi *dantele din Anglia, din Flandra, din Olanda şi din Germania, ţesute cu aur şi argint; arme, pinteni de Saint-Claude, oglinzi şi mărfuri din China;* iar pentru femeile frumoase, cochete sau pofticioase, *horbote, pasmanterie, pînzeturi, mătase, portocale din Portugalia, dulceţuri, prăjituri şi turtă dulce;* pentru eruditi, *pergamente, calote şi marochin;* pentru amatorii de artă, *tablouri în acuarelă şi în ulei şi gravuri;* pentru burghezi, *bere tare, jucărioare, pînză, ochelari şi veselă de cositor;* pentru oamenii de rînd, *dimie, ciorapi de lînă, lumînări şi cuverturi pentru pat.*

Alături de *negustorii cu mărfuri pentru rege*, stăteau *ceasornicarii;* lîngă *chirurgii — frizerii; vînzătorii de*

1 *Filip cel Îndrăzneţ* (Filip al III-lea) (1245—1285): rege al Franţei între anii 1270—1285, fiu şi succesor al lui Ludovic al IX-lea. (n.t.)

2 *Filip cel Frumos* Filip al VI-lea) (1268—1314): rege al Franţei între anii 1285 şi 1314, fiu şi succesor al lui (Filip cel Îndrăzneţ. A dus o politică de independenţă faţă de Sfîntul Scaun. Dorind să-şi îmbunătăţească finanţele, a intentat călugărilor Templieri un proces care s-a încheiat prin desfiinţarea acestora şi confiscarea bunurilor lor. (n.t.)

felinare se învecinau cu *gravorii*, iar *sculptorii* se amestecau printre *arămari*[1].

N-am mai sfîrşi, dacă ar trebui să înşiruim toate feluritele categorii de mărfuri oferite spre a stîrni curiozitatea şi pofta trecătorilor, în decursul celor trei sau patru săptămîni cît dura tîrgul.

Dar este de la sine înţeles că acolo unde se întîlneau zilnic gentilomi şi mari doamne, membri ai parlamentului şi burghezi, ofiţeri şi domnişoare, nu se putea rezerva mercantilismului întreg spaţiul, în detrimentul total al plăcerilor.

Oamenilor de rînd puţin le păsa, mai ales de plăcerile care costau mult. Dar nu aceeaşi era situaţia în ceea ce privea pe ceilalţi şi, în curînd, se înfiinţară în tîrg cafenele şi cîrciumi, case de joc şi spectacole de moşi. Unii actori din acea epocă au devenit mai celebri acolo, jucînd comedii în Tîrgul Saint-Germain, decît dacă ar fi apărut pe scena Operei, iar repertoriul de scenete şi farse reprezentate pe scenele lui îi încîntă încă şi azi pe bibliofilii noştri.

Sub Regenţă şi sub domnia lui Ludovic al XV-lea[2], toate acestea încă nu erau de ajuns. Era nevoie de un tîrg de curtezane, şi nu acesta era cel care avea cel mai mic vad. Seniorii veneau să se „aprovizioneze" pentru cîte o săptămînă; cadeţii — pentru o zi; studenţii şi oamenii de rînd — pentru o oră.

Călugării de la Saint-Germain-des-Prés binecuvîntau tîrgul la deschiderea lui; cînd se încheia, nu le mai rămînea decît să se roage pentru iertarea păcatelor.

În vremurile bune, cînd Gonzague era prietenul regentului, veneau foarte des acolo, împreună, însoţiţi de toţi desfrînaţii lor. Pentru cei care aveau neveste drăguţe sau fete frumoase acesta era semnalul spre a le face să părăsească terenul.

1 Cuvintele scrise cu litere italice sînt exprimate în textul original în limba franceză veche. (n.t.)

2 *Ludovic al XV-lea*, zis *Cel Iubit* (1710—1774): fiul lui Ludovic de Bourgogne şi al Mariei-Adelaide de Savoie şi strănepot al lui Ludovic al XIV-lea. A domnit mai întîi sub regenţa nepotului acestuia, Philippe d'Orléans. (n.t.)

La drept vorbind, rămîneau destule care nu se gîndeau deloc să plece, și cardinalul Dubois își lua el însuși sarcina de a le face avansuri, în numele stăpînului său sau al lui propriu. Dar degeaba își dădea toată silința, foarte adesea se întîmpla ca, după ce alesese pentru regent tot ce era mai bun, Chaverny sau un altul să vină să-i ia prelatului ceea ce își rezervase. Așa ceva îl făcea pe Philippe d'Orléans să rîdă. Dubois strîngea din buze și se mulțumea cu resturile. S-a mulțumit atît de bine, încît din asta i s-a tras și moartea.

În anul acela, cînd locotenentul de poliție, asistat de ofițerii de la Châtelet, de sindicii[1] tîrgului și de paznicii acestuia veni, în fața unei mulțimi vesele, să strige cu glas puternic, între două trîmbițe de fanfară: „Domnilor, deschideți-vă gheretele!", regentul nu era de față pentru a onora cu prezența sa solemnitatea deschiderii, ceea ce nu înseamnă că Philippe de Mantua nu se afla acolo, urmat de credinciosul său Peyrolles.

Numai că nici unul din ei nu purta vestă de mătase, nici jabouri de dantelă. Erau încă deghizați în negustori din Amsterdam, astfel încît cel mai tînăr părea a fi cu mult cel mai în vîrstă și vice-versa.

Persoana care i-ar fi recunoscut, așa înveșmîntați, ar fi trebuit să fie foarte șmecheră, și totuși ei atrăgeau atenția multora.

Cei doi bărbați nu se fereau să se ciocnească fără încetare de oameni cunoscuți, și aceștia nu se dădeau în lături de a-i privi. Dar lor puțin le păsa și mergeau în grup, străbătînd străzile pe care mișuna gloata și oprindu-se ici și colo, în fața gheretelor care-i atrăgeau.

Se arătau a fi foarte încîntați de tot ce vedeau, jucîndu-și la perfecție rolul de străini pe care-i interesează un spectacol nou și, deoarece păreau că au punga doldora și că o desfăceau cu ușurință, negustorii se luau la întrecere, care să-i acapareze.

1 *Sindic:* persoană desemnată pentru a avea grijă de interesele unui grup de persoane sau ale unei corporații. (n.t.)

Făcură cîteva cumpărături pe care le puseră în brațele valetului lor și, după ce-l trimiseră acasă, continuară să se plimbe, ca niște simpli privitori.

Philippe de Mantua era nervos. La un moment dat îi șopti la ureche tovarășului său:

— Încă nimeni!

— Ba da, ... acolo, pe strada aceea, Nocé și Lavallade.

— Da, aceștia știam că vor fi aici... dar ceilalți?...

— Răbdare, monseniore, îi vom găsi curînd.

Antrenați de valul de pierde-vară, se apropiară de saltimbanci, în jurul cărora se formase deja un cerc larg. Nocé înghițea o sabie și se lăuda că poate vindeca toate durerile de dinți, printr-un secret al lui, al cărui preț modest era de doi bani. Cei care-l înconjurau nu aveau încredere și lui Nocé nu-i părea rău, căci i-ar fi fost foarte greu să-și dovedească talentele altfel decît prin țopăituri și strigăte, iar de cîștig puțin îi păsa.

Lavallade, echipat cu un gong, făcea o gălăgie cît mai mare cu putință și dacă din cînd în cînd, se oprea, era doar pentru a arăta, cu vîrful unei baghete, niște personaje fantastice, mîzgălite pe o pînză mare, întinsă în spatele său.

În acea pictură expresivă existau de toate: arcași și rechini; femei pe jumătate goale, gata de a fi înghițite de animale ale Apocalipsului; Diogene[1], în butoiul său, lăsîndu-l pe Alexandru[2] să-i scoată o măsea, și o mulțime

1 *Diogene Cinicul* (413—327 î.e.n.): filozof grec care, disprețuind bogăția și convențiile sociale, locuia într-un butoi. Cînd Alexandru cel Mare l-a întrebat dacă dorea ceva, cinicul i-a răspuns: „Da, să te dai la o parte, că-mi iei soarele". Avea atîta dispreț pentru oameni, încît se povestește că, într-o zi, a fost întîlnit pe străzile Atenei, cu o lanternă în mînă și declarînd: „Caut un om". (n.t.)

2 *Alexandru cel Mare* (356—323 î.e.n.): rege al Macedoniei, elev al lui Aristotel. A supus Grecia revoltată și, pornind împotriva perșilor, l-a înfrînt pe Darius al III-lea, cucerind apoi Tyrul și Egiptul. A întemeiat Alexandria, după care i-a învins pe perși, supunînd Asia Mică pînă la Ind. A încercat să-i unească pe învingători și pe învinși într-un mare imperiu, dar acesta nu a rezistat după moartea lui, fiind împărțit între generalii săi. (n.t.)

de alte caraghioslîcuri de felul acesta, a căror ciudățenie amuza atît publicul cît și pe cei mici.

În mijlocul unei tirade, Nocé se opri brusc. Îi zărise pe Gonzague și pe Peyrolles, și printre douăzeci de strîmbături se grăbi să le facă un semn de recunoaștere.

Prințul, închipuindu-și că avea să-i comunice ceva, își împinse factotum-ul către estradă și acesta n-avu încotro și urcă treptele.

Pretinsului dentist nu-i păru rău că poate profita de prilej. Îl obligă pe intendent să se așeze pe un scaun și, deschizîndu-i gura și apucîndu-l, fără menajamente, de bărbie și de nas, începu să-i cerceteze gura cu ajutorul unei chei mici de argint, cu care-i ciocănea fiecare dinte.

— Neîndemînaticule! strigă deodată domnul de Peyrolles, scuipînd jumătate dintr-unul din dinții lui falși, pe care specialistul neexperimentat i-l spărsese.

Apoi, înăbușindu-și mînia, adăugă, șoptit:

— N-ai văzut încă nimic?

— Nimic, bunul meu domn de Peyrolles... Dar, cu meseria asta, pînă diseară voi fi răgușit.

— Strigă mai puțin și privește mai atent. Eu am văzut deja trei cocoșați în tîrg.

— Cel care ne interesează s-ar putea să se afle aici, dar ar trebui să știm care este. În orice caz, iată-i pe unii care-i sînt foarte apropiați... Drace! aș fi jurat că ticăloșii ăștia se află pe fundul Senei!

Cei despre care Nocé vorbea astfel erau Cocardasse și Passepoil. Cei doi profesori de scrimă, urmați de Berrichon, care le devenise nedespărțit, își croiau drum prin mulțime fără a se grăbi, ca niște oameni care n-au nimic mai bun de făcut decît să-și ocupe timpul lor liber.

Jupînului Passepoil îi plăcea destul de mult să se vîre în astfel de înghesuieli, în care era cu neputință să nu atingă, cu brațele lui slabe, niscaiva umeri rotunzi sau niște piepturi pline. Uneori, era de ajuns să se întoarcă brusc în loc, pentru a se afla nas în nas cu vreo mutrișoară drăguță de prințesă, sau, pur și simplu, de servitoare,

şi fratele Amable nu neglija acest joc care-i procura surprize plăcute.

Nu se mîngîia decît foarte vag cu gîndul că ar putea s-o regăsească pe Mathurine. Ar fi fost totuna cu a căuta un ac într-un car cu fîn... Totuşi, cine ştie?... hazardul este atît de neprevăzut!

Şi fu un adevărat hazard ceea ce i se întîmplă: simţi deodată două mînuţe fine şi durdulii, aşezîndu-i-se pe obraji spre a-i acoperi ochii.

Dacă ar fi fost nişte mîini de bărbat, jupînul Passepoil s-ar fi scăpat repede de ele. Dar aşa, rămase neclintit, gustînd dulceaţa acelei mîngîieri, cu atît mai mult cu cît o fermecătoare încheietură de mînă, mirosind a parfum, se afla chiar în dreptul perilor rari ai mustăţii sale. Era un bun prilej de a-şi pune buzele pe ea, şi sensibilul normand, uitînd cîtă îndrăzneală era cuprinsă în fapta sa, depuse un sărut zgomotos în palma mîinii care, într-un mod atît de drăguţ, îl lipsea de vedere.

Urmarea nu fu decît un hohot de rîs şi Passepoil, redobîndindu-şi folosinţa ochilor, se sluji de ei pentru a contempla ceea ce avea în faţă.

— Cum?!... exclamă. Domnişoara Cidalise!

Peste două minute, profesorii de scrimă erau înconjuraţi de un întreg roi de femei drăguţe, ale căror chipuri le erau cunoscute şi despre care păstraseră, de altminteri, cea mai tandră amintire.

Nu ne vom opri la exclamaţiile lui Cocardasse-junior, nici la saluturile şi gesturile sale pline de emfază. Micul Berrichon nu pricepea o iotă, decît că prietenii săi erau în cele mai bune relaţii cu nişte doamne frumoase, cărora el n-ar fi îndrăznit să le atingă nici poalele rochiei. Totuşi, numai Dumnezeu ştie cîtă poftă de aşa ceva îi făceau cei şaptesprezece ani ai săi!

Erau şi alţii care priveau acest spectacol, dar nu cu aceeiaşi ochi.

Pe Nocé, cele ce vedea îl făceau să uite de pretinsul său pacient, care-şi căsca gura mai mult de uimire, decît

pentru a şi-o lăsa să-i fie deteriorată din nou. La rîndul său, Gonzague nu părea măgulit de faptul că Fleury, care odinioară îi acordase favorurile ei, se agăţa acum de braţul lui Cocardasse.

Pseudo-şarlatanul se prefăcu a unge cu o pomadă dintele spart al lui Peyrolles, iar acesta, declarîndu-se vindecat ca prin minune, se grăbi să sară jos de pe estradă, spre a se întoarce la stăpînul său.

— Ei!... mormăi prinţul, dar ce înseamnă toate acestea? Oare, de cînd am plecat, domnişoarele de la Operă au decăzut într-atît, încît trebuie să se înghesuie în nişte ostaşi?

— Şi încă ce ostaşi!... întări factotum-ul.

— Poţi să-mi spui de ce sînt împreună cu aceştia, şi nu cu alţii? continuă Philippe de Mantua.

— Habar n-am. Observ totuşi că lor le prinde mai degrabă rău să fie înconjuraţi de atîtea femei.

Toate actriţele pe care le-am văzut în seara în care fuseseră atacate în Montmartre se aflau acolo. Şi, nu peste mult timp, îi traseră după ele pe profesori spre una dintre cîrciumile în care Cidalise cea grasă avea, poate, poftă să se ameţească din nou, fie şi măcar pentru a reînnoi cunoştinţa cu prietenul ei Passepoil.

Micul Jean-Marie nu se speria, pentru simplul motiv că actriţa Dubois găsea că gura lui este proaspătă, că are ochi blînzi şi şale solide. Făcea chiar mai mult decît să-l aprecieze, i-o şi spunea.

Nivelle rămase în urmă. Acolo unde nu era nimic de cîştigat, prefera să-şi păstreze pentru sine graţiile şi zîmbetele — ar fi o greşeală să dai pe degeaba ceea ce s-ar putea vinde foarte scump unor imbecili! Acest gînd o făcu să-şi amintească de Oriol.

Grasa Cidalise nu-şi terminase chiar toţi banii. Avea în buzunar cîţiva galbeni cîştigaţi în ajun şi de care Passepoil avea dreptul să profite... Nu trebuie oare ca banii să circule?

— Urmați-mă, le porunci ea, trecînd pragul cîrciumii. Și atîta rău pentru cei care vor veni să spună că nu avem o ținută corectă!

Se instalară, în foșnet de mătase și zăngănit de săbii izbite de picioarele meselor. Numai văzîndu-i pe alții bînd, Cocardasse simți că-i este o sete cumplită. Passepoil și Berrichon se gîndeau la cu totul altceva.

— Brrr!... făcu Fleury, scuturîndu-se, mă ia cu frig în spinare, cînd îi văd pe aceia doi, cu blănurile lor!

Într-adevăr, Gonzague și Peyrolles intraseră în urma ei și se așezaseră la masa alăturată, în timp ce toate femeile îi priveau mirate.

Dacă blănurile îi provocau lui Fleury o senzație de frig, Nivelle se simțea, dimpotrivă, încălzită în mod ciudat, doar presupunînd bogăția și calculînd cam cît le valorau bijuteriile... Oamenii pe care-i întîlnești pot fi apreciați din atîtea puncte de vedere!

Conversația se închegă foarte repede. Fu amintit trecutul și se vorbi despre prezent.

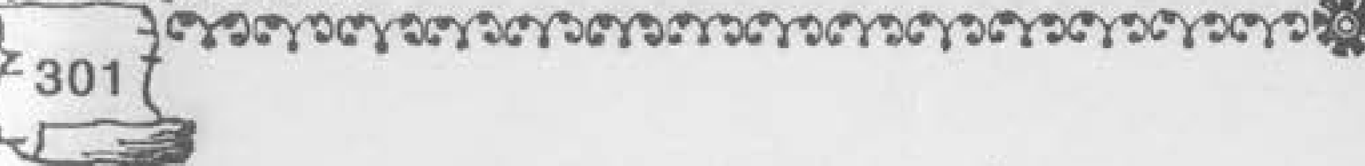
— Ce-ai văzut în tîrg? îl întrebă Cidalise cea voinică pe prietenul ei Passepoil.

— Numai pe dumneata, domnișoară Cidalise, răspunse galantul profesor de scrimă, și atîta vreme cît veți fi aici, nici nu voi vedea altceva.

Drept recompensă, îi dădu mîna să i-o sărute.

Domnișoara Dubois era ocupată să-l supună pe Jean-Marie unui interogatoriu în regulă, care-l făcea să se înroșească pînă la rădăcina părului. Ea își folosea întreaga știință pentru a se amuza de acea candoare atît de nouă și nu regreta deloc că-i întîlnise pe meșterii de arme.

Între timp, în colțul lor, negustorii olandezi stăteau foarte tăcuți și păreau a fi interesați mai mult de vecinele lor, decît de propriile afaceri. Este probabil că dacă acei burghezi cumsecade își lăsaseră, în ceața țării lor, niște neveste mari și grase, nu le-ar fi displăcut deloc să le uite un timp, lîngă aceste parizience fermecătoare și puțin sperioase.

Am spus deja care era magnetul ce-o atrăgea pe Nivelle. Fără să pară că o face dinadins, se trase încet-încet către străini, astfel încît, curînd, se află între cele două grupuri. Cel mai mic prilej îi va îngădui să intre în vorbă cu ei.

Peyrolles îi ghicea intențiile și era foarte dispus să-i intre în joc, deși dintr-un motiv cu totul diferit. Era de prevăzut că luarea de contact nu va întîrzia mult.

Totuși, ocazia nu apărea destul de repede pentru gustul Nivellei, așa că, luîndu-și inima în dinți, se hotărî s-o provoace, folosind unul din cele o sută de mijloace pe care le cunosc toate femeile.

Vorbind vrute și nevrute, fără a se adresa nimănui anume, simți curînd nevoia de a-și susține cu gesturi largi părerea pe care nimeni nu i-o contrazicea și, fiindcă un evantai de sidef se agita, agățat de brațul ei, nu-i trebui mult timp pentru a răsturna, din nebăgare de seamă, paharul domnului de Peyrolles.

Își ceru scuze. Peyrolles afirmă că era încîntat de acest mic accident, care-i permitea să-și prezinte omagiile uneia dintre cele mai drăguțe femei din Paris. Iar actrița, bine dispusă, luînd acest compliment drept o invitație în toată regula, trecu fără multe vorbe în tabăra vecină. De altminteri, pentru asta era de făcut atît de puțin lucru, încît fu de ajuns să-și mute scaunul cu cîteva degete.

— Ehei! Nivelle, exclamă Fleury, remarcîndu-i manevra — gîndește-te că pentru a încheia tratate cu străinătatea, ai nevoie cel puțin de asentimentul Alteței Sale Regale.

— Alteța Sa le va ratifica, domnișoară, fiți sigură de asta, replică Peyrolles, cu cel mai amabil surîs al său.

— Las-o în pace, interveni la rîndul său Cidalise. Era singura de aici care nu știa ce să facă. Haideți, domnilor, puteți încerca fără grijă s-o distrați, garantez că va fi de acord.

Se știe că Cidalise nu deschidea niciodată gura fără a spune o prostie și, de obicei, fosta fiică a fluviului

Mississipi nu rata prilejul de a i le sublinia. De data aceasta Nivelle nu tresări — proastă sau nu, Cidalise, grăise adevărul.

Actrița începu apoi să se sclifosească. Era foarte nehotărîtă pe care dintre cei doi negustori să-l aleagă. Căci, dacă vecinul ei i se părea cu cîțiva ani mai tînăr, celălalt, dimpotrivă, îi făcea impresia că este mai bogat și că are o înfățișare mai impunătoare..

Niciodată Nivelle nu fusese sufocată de sentimente. Cel mai mic dintre favorurile sale era tarifat conform unei reguli de neclintit. Cu atît mai rău pentru cei care nu puteau plăti.

Zgîrcită de felul ei, ar fi vrut să-i păstreze doar pentru ea pe cei doi bărbați din nord. Din nefericire, era nevoită să aleagă și să împartă, căci de față era și domnișoara Daubigny, care părea foarte dispusă să ocupe locul rămas liber lîngă Gonzague.

Pentru a evita acest lucru, Nivelle, după un suspin, luă hotărîrea de a-și chema prietena și de a-și schimba, ea însăși, locul. Cînd se simți în siguranță lîngă cel pe care-și pusese ochii, deveni de o veselie nebună și începu să-și folosească toate resursele minții.

Cu destulă iscusință spre a nu părea indiscretă, îi puse vecinului întrebări cu privire la țara lui, la afaceri și la situația financiară. Îi pipăi blănurile, încercînd să le evalueze la un preț aproximativ, se extazie admirîndu-i agrafele, inelele ce-i sclipeau pe degete, și de-abia atunci, examenul părîndu-i concludent, începu marele joc al ocheadelor, al genunchilor care se ating și al mîinilor care se întîlnesc ca din întîmplare.

Biata Nivelle nu-și închipuia de fel că era o veche cunoștință pentru cei în favoarea cărora își desfășura șiretlicurile. Ce erau aceste mici șmecherii femeiești, alături de cele ale celor doi vicleni, cei mai ticăloși ai epocii lor?

În ciuda tuturor tachinărilor vecinei sale, Gonzague rămînea rece ca marmura. Și, dacă Peyrolles n-ar fi întreținut conversația, la masa lor ar cam fi lipsit veselia.

Cu toate acestea, intendentul nu favorizase intenţiile Nivellei fără a avea un scop precis. Nu-şi putea explica în nici un fel relaţiile profesorilor de scrimă cu domnişoarele de la Operă şi era decis să se lămurească.

La urma urmei, treaba era uşoară şi nu-şi făcu nici un scrupul să meargă drept la ţintă, întrebînd brusc:

— Nu am onoarea de a-i cunoaşte pe cavalerii dumneavoastră, doamnelor, dar, cu toate acestea, dacă aş îndrăzni să vă vorbesc deschis, v-aş spune că meritele lor nu par să fie pe măsura frumuseţii dumneavoastră, a tuturor.

— Nu întotdeauna haina îl face pe om, ripostă Nivelle. Poate că cei pe care-i vedeţi aici nu au o înfăţişare grozavă, dar sînt totuşi nişte gentilomi provinciali şi, mai mult decît atît, nişte cavaleri foarte dîrji.

— Atunci vă înţeleg interesul faţă de ei. Vitejia este o virtute pe care femeile o apreciază mult.

— Mai ales atunci cînd este pusă în slujba lor, îşi dădu părerea şi Daubigny.

— Da, aprobă Nivelle. Dacă n-ar fi fost aceşti domni, am fi petrecut, cîndva, un sfert de oră tare neplăcut şi noi, toate, le datorăm cel puţin recunoştinţă.

Şi, deoarece ochii glacialului său vecin prindeau, în sfîrşit, viaţă, aţintindu-se pe ai ei în chip de întrebare, frumoasa povesti întreaga întîmplare, omiţînd totuşi să relateze ce se întîmplase după întoarcerea lor la Paris.

Chipul lui Gonzague se lumină acum de o sclipire de satisfacţie. Nu credea că ar avea a se teme de ceva din partea dansatoarelor — creiere lipsite de greutate şi incapabile de o acţiune susţinută — dar era mai bucuros că relaţiile lor cu profesorii de scrimă nu aveau nici o legătură cu Lagardère.

— Domnilor, li se adresă, ridicîndu-se în picioare. Tocmai ni s-a povestit despre frumoasa dumneavoastră faptă. Ne-ar părea rău să ne întoarcem în ţara noastră, fără a fi strîns mîinile a doi eroi. Spuneţi-ne numele,

pentru a le scrie pe tabletele mele, şi vă dau cuvîntul că, în curînd, vor fi celebre în Olanda!

— Nu te teme, amice!... răspunse gasconul, stînd în picioare şi răsucindu-şi mustaţa. Sînt deja cunoscute pe-acolo. Cocardasse-junior şi fratele Passepoil, maeştri de arme, profesori de scrimă la Paris, campioni ai întregului pămînt, şi chiar şi mai departe! În sfîrşit, ex-cavaleri ai regimentului Royal-Lagardère!... Zău aşa!

Cînd ajunse la această ultimă calitate, falşii negustori din Amsterdam îşi încruntară frunţile: le reînvia nişte amintiri amare!

Profesorii de scrimă strînseră mîinile ce li se întindeau, fără a bănui că erau cele ale celor mai neîmpăcaţi duşmani ai lor, şi toată lumea se adună în jurul aceleiaşi mese.

2 Inelul negru

De obicei, femeile nu prea mergeau la cafenea sau la cîrciumă, excepţie făcînd marile doamne, însoţite de cîţiva seniori, care se duceau acolo din curiozitate, şi curtezanele.

Dar pe durata tîrgului Saint-Germain lumea nu-şi făcea prea multe scrupule de a le frecventa pe cele ce existau în cuprinsul lui sau prin apropiere. Acest obicei devenise nu numai o chestiune de modă, ci chiar un fel de obligaţie. Era de bon-ton să-ţi dai acolo o întîlnire şi libertatea de moravuri ce domnea în acea zonă îngăduia întrevederile între îndrăgostiţi făcînd parte din aceeaşi clasă socială sau chiar din clase sociale diferite.

Cea mai autentică ducesă, care niciodată nu s-ar fi coborît la a sta alături de inferioarele ei oriunde în altă parte, nu găsea nimic rău în a se aşeza lîngă o lenjereasă, ba chiar de a o ruga cu umilinţă să se deranjeze pentru a-i permite să ajungă la locul ei.

Revoluţia nu a inventat nimic atunci cînd, pe frontispiciul edificiilor sale, a înscris cele trei cuvinte pe care trebuia să se bazeze totul: Libertate, Egalitate, Fraternitate. Ele reprezentau deja regula în Tîrgul Saint-Germain şi doar cîte unii le contraveneau, cum, de altfel, li se contravine şi în zilele noastre.

Această contopire a claselor sociale în jurul gheretelor negustorilor, şi mai ales în cafenele şi în teatre, dădea uneori loc la surprize amuzante. S-a întîmplat de mai multe ori ca o marchiză şi o subretă să se aşeze una lîngă cealaltă, fiecare aşteptînd pe cineva: subreta pe marchiz, iar marchiza — pe adoratorul subretei. Ne putem închipui stînjeneala generală cînd soseau cei doi bărbaţi.

În fiecare zi, cîte un soţ era surprins de nevasta lui în timp ce purta o conversaţie clandestină, sau acelaşi lucru i se putea întîmpla soţiei. Dacă vreunul dintre ei făcea gălăgie, cronica scandaloasă răspîndea pretutindeni povestea, făcîndu-i de rîs. Din fericire, moravurile acelei epoci îngăduiau celor în cauză să închidă ochii — şi nu aşa este cel mai înţelept să se procedeze, în astfel de situaţii?

Prin urmare, nimeni nu se mira de calitatea acelora — femei sau bărbaţi — care veneau la cafenea şi nici de ceea ce voiau să facă acolo. În general — şi asta se referă la nobilime — deoarece toţi se cunoşteau şi se supravegheau între ei, poate că acolo se petreceau mai puţine lucruri condamnabile decît în altă parte, unde se luau măsuri pentru a se ascunde. Aşa va fi cît lumea: cele care se duc în fiecare seară la bal şi se arată, în văzul tuturor, ca fiind îndrăcite, neobosite, chiar pasionate, sînt mult mai puţin vinovate decît cele care, o dată pe săptămînă, se strecoară, timp de o oră, în cine ştie ce subsol misterios.

Limpezimea apei curgătoare va fi întotdeauna mai puţin suspectă decît cea a apei stătătoare.

Mica baroană de Longpré era o asiduă vizitatoare a tîrgului. Cîteodată venea însoţită, cu foarte bune intenţii,

de vreun cavaler galant, dar puţin periculos: de exemplu, ruda sa, baronul de Hunaudaye.

Cel mai adesea venea singură. Firea ei curioasă şi independentă o făcea să prefere societăţii unui învîrtitor de fraze frumoase, agăţat de fustele sale şi plictisind-o cu madrigaluri, libertatea de a merge unde avea chef, cu năsucul ei trandafiriu în vînt.

Poate că n-ar fi îndrăznit să facă asta pe vremea cînd încă nu se măritase, dar situaţia ei actuală i-o permitea, iar ea o folosea din plin.

În ziua aceea, neducîndu-se la palatul Nevers, îşi îndreptase paşii, foarte firesc, către celebrul teren al tîrgului, atît pentru a se distra în vreun fel, cît şi spre a-şi înşela nevoia de activitate. Într-adevăr, de cînd luase hotărîrea de a-l regăsi pe prinţul căruia i se dăruise, pasivă, în noaptea nunţii ei, Liane simţea o necesitate imperioasă de a-şi cheltui forţele şi se deda tuturor exerciţiilor fizice permise femeilor, pentru a-şi potoli agitaţia măcar prin oboseală.

Cu siguranţă că nu în acel loc spera să-l întîlnească pe Philippe de Mantua, căci ştia bine că era exilat şi că ar fi fost o nebunie din partea lui să vină să se plimbe în mijlocul Parisului, şi tocmai în locul în care o mie de persoane l-ar fi putut recunoaşte de la prima vedere.

Cu toate acestea, la fiecare pas îşi ridica privirea, ca şi cum printre sumedenia de chipuri care apăreau şi dispăreau după ce abia fuseseră întrezărite s-ar fi putut ivi, deodată, acela pe care-l aştepta.

În curînd, obosi. Picioruşele ei, care ar fi încăput în mîna unui copil, nu erau obişnuite cu acel efort al unui mers neîncetat.

Zări, deodată, cîrciuma a cărei uşă era larg deschisă în faţa ei şi, deoarece nu cunoştea altă regulă decît propria-i voinţă, îşi strînse fusta în jurul trupului şi intră.

La început, Liane nu văzu decît toţi ochii aceia care o priveau. I se păru ciudat să stea aşa, în faţa tuturor

acelor priviri ațintite asupra ei. Dar nu era oare obișnuită să fie admirată?... Mutrița ei șireată, șmecheră, nasul obraznic, ochișorii sclipitori, și pînă și vîrful limbii trandafirii, pe care și-o trecea mereu peste buzele-i proaspete — oare toate acestea nu atrăgeau atenția asupra ei, oriunde se ducea?

În cele din urmă, zărind un loc liber, se strecură printre rînduri, ca într-o figură de pavană, făcu mici sărituri, se răsuci și se pomeni stînd pe scaun... uf!...

Simțindu-se acum mai în largul ei, îi privi pe cei ce o înconjurau: în dreapta, un procuror de la Châtelet; în stînga, un personaj ciudat, care părea să fie imaginea altuia, care era îmbrăcat aproape la fel, cu excepția cîtorva detalii de lux; ceva mai încolo, două sau trei chipuri de soldăței, pe care parcă le mai văzuse undeva, și femei.

Privirile ei cercetătoare dădură roată întregii săli și nu întîlniră nici o față cunoscută. Atunci se liniști, își potrivi rochia cu vîrful degetelor pentru a-i aranja faldurile, se uită în minuscula ei oglindă de buzunar spre a se încredința că totul era la locul lui: cîrlionții, pudra și alunițele false. Cînd sfîrși aceste pregătiri, comandă un șerbet cu gheață, pe care începu să-l deguste ca o gurmandă, lingîndu-l cu lăcomie.

La intrarea doamnei de Longpré, Philippe de Mantua tresărise. Cînd veni să se așeze lîngă el, se dădu puțin înapoi și se întoarse pe trei sferturi, astfel, încît să nu i se poată vedea fața — doar atît cît să nu fie nepoliticos.

Grija de a-și preface glasul față de profesorii de scrimă îl împiedica să fie prea vorbăreț. Ca urmare, Nivelle se străduia în zadar să-i descrețească fruntea. Se gîndise să-l facă să promită că va veni seara la Operă; îi indicase momentul în care va dansa ea, ce rol va avea. De altminteri, o va putea recunoaște după semnul pe care i-l va face: de trei ori își va apăsa pe buze primele două degete de la mîna stîngă.

Dar el răspunsese că nu era sigur că va putea merge la Operă chiar în acea seară şi părea mai puţin interesat de avansurile acestei femei, decît de întrebările puse profe- sorilor de scrimă de către Peÿrolles, a cărui îndrăzneală, nouă, îl uimea.

Într-adevăr, sub pretextul de a-i lăuda pentru toate faptele de vitejie pe care ei le săvîrşiseră fără doar şi poate, intendentul se străduia să-i tragă de limbă.

Passepoil, temîndu-se de limbuţia prietenului său, îi apăsa piciorul pe sub masă, împiedicîndu-l mereu să răspundă, căci calitatea de străini a interlocutorilor lor nu era de ajuns pentru a-i adormi vigilenţa. De prea multe ori constatase că trebuie să-şi ţină limba, chiar şi faţă de oameni mai puţin suspecţi. Aşa că, fiind prudent cît pentru doi şi socotindu-se răspunzător pentru cuvintele nefericite ce i-ar scăpa lui Cocardasse, avea de gînd să-l oblige să păstreze tăcerea.

Mulţumită jurămîntului depus solemn pe mînerul Pétronillei, Amable credea că acum posedă soluţia magică cu care să oprească, la momentul necesar, limba gasconului. Şi conveniseră că acesta va tăcea, ori de cîte ori Passepoil îi va arăta mînerul propriei sale săbii.

Dar atunci cînd făcuseră această înţelegere, fratele Amable nu prevăzuse că o va întîlni pe Cidalise şi că dansatoarea cea voinică îi va absorbi în asemenea măsură atenţia, încît să-l facă să uite datoria de a-şi supraveghea nobilul prieten.

Cu toate acestea, teribilul limbut nu făcuse încă nici o greşeală. Asta nu-l mulţumea nici pe departe pe Peyrolles, ba chiar atît de puţin, încît acesta se decise să-şi înteţească întrebările, în speranţa de a afla, printr-o indicaţie oricît de mică, ce se întîmplase cu Cocoşatul.

Profitînd de o clipă în care normandul, atras într-o conversaţie intimă cu însoţitoarea sa, părea incapabil să-l audă, factotum-ul întrebă, prefăcîndu-se indiferent şi continuînd discuţia începută:

— Ce era acel regiment Royal-Lagardère?... Şi cine îl comanda?

— Ei, na!... contele Henri de Lagardère, pe cinstea mea!... Restul era alcătuit din patru bărbaţi, dintre care făceam parte micuţul şi cu mine... Regimentul ăsta trecea peste tot, zău aşa, prin foc, prin fier... chiar şi prin aer...

— Pentru ce l-aţi părăsit?... poate contele a fost ucis pe undeva?

— I-auzi trăsnaie! nimeni nu-l poate ucide pe el!

— Atunci, ce i s-a întîmplat?

Gasconul nu răspunse fără a se uita la spada lui Passepoil, şi acesta fu cel care replică:

— Aleargă prin lume... unde? Am vrea şi noi să ştim.

Înţelegînd că nu putea scoate mare lucru de la maeştrii de arme, oricum i-ar fi luat, intendentul se întrebă dacă trebuia să continue interogatoriul, riscînd să devină indiscret, sau să renunţe cu totul.

Şovăiala lui fu ca un semnal pentru o mică scenă foarte străină de grijile sale — scenă în urma căreia avea să-i fie imposibil să-şi reia întrebările.

Auzind pronunţîndu-se numele de Lagardère, mai susceptibil să-i izbească urechile decît oricare altul, baroana de Longpré se aplecase iute spre a vedea ce buze îl rostiseră, şi asta fusese pentru ea ca o străfulgerare de lumină: îşi amintise brusc că pe unii dintre acei oameni îi văzuse în palatul Nevers...

La rîndul său, zărind-o, Cocardasse socotise că este cazul să-i adreseze o plecăciune adîncă, la care ea se abţinuse să răspundă.

Pînă aici, totul era foarte normal, iar lucrurile n-ar fi mers mai departe, dacă Jean-Marie Berrichon — care, amintindu-şi, desigur, că deţinea monopolul indiscreţiilor şi al gafelor şi le ducea dorul, de cînd nu le mai comisese — n-ar fi spus destul de tare, dîndu-i un cot lui Amable:

— Şi, totuşi, sînt sigur că este chiar prietena domnişoarei Aurore.

Aceste cîteva cuvinte trecură neobservate de către cei mai mulţi dintre auditori, dar urmările lor aveau să fie grave.

Lui Philippe de Mantua, de pildă, nu-i scăpaseră şi le sesizase întreaga valoare, deşi nu avuseseră nici un răsunet asupra lui Peyrolles. Aşa că de data aceasta se întoarse direct către baroană, ştiindu-se îndeajuns de bine grimat spre a nu putea fi recunoscut de ea.

Acum ar fi dorit să-i vadă plecînd pe toţi ceilalţi, căci i se părea că avea, realmente, ceva de spus prietenei domnişoarei de Nevers.

Atenţia pe care începu să i-o arate noii venite stîrni imediat gelozia Nivellei şi-i spori dorinţa de a-l acapara doar pentru ea.

— Aveţi un inel foarte drăguţ, domnule, îi spuse fandosindu-se. Fiţi amabil şi arătaţi-mi-l mai de aproape.

Tot vorbind, dansatoarea luase mîna prinţului şi privea cu atenţie bijuteria. Era o piatră neagră, nu prea mare, montată cîndva, la Veneţia, într-un inel care conţinea un secret. Philippe de Mantua nu-şi amintea să-l fi dezvăluit vreodată cuiva.

— Este mai mult ciudat, decît frumos, răspunse, cu scopul de a potoli admiraţia exagerată a vecinei sale. De altfel, nu are decît valoarea pe care i-o pot aprecia unii.

— În cazul acesta, oferiţi-mi-l, suspină Nivelle, în felul josnic în care se milogesc curtezanele.

Prinţul se încruntă.

— Regret nespus de mult că nu vă pot face pe plac, spuse, dar acest inel are un destin, care nu poate fi împlinit decît de mine.

— L-aş fi păstrat pînă la sfîrşitul zilelor mele, şopti frumoasa, convinsă de inutilitatea oricărei noi insistenţe. Dacă asta este situaţia, nu vă pot lipsi de el.

Deşi îşi risipise averea, Gonzague nu-şi pierduse gesturile de mare senior şi nu trebuia să cauţi mult pentru a-l descoperi, sub învelişul de negustor, pe prinţ. Îşi

scoase de pe deget un alt inel, mult mai frumos, pe care i-l întinse lacomei hetaire[1], spunîndu-i:

— Luaţi-l mai curînd pe acesta — pentru dumneavoastră valorează mai mult, iar pentru mine, mai puţin.

Chipul Nivellei străluci de bucurie.

Toate celelalte îi aruncară o privire de invidie şi se ridicară, deoarece trebuiau să se întoarcă la Operă pentru reprezentaţia din acea seară.

Profesorii de scrimă le imitară mişcarea.

Gonzague, aruncînd pe masă un pumn de galbeni, rosti scurt, spre a împiedica orice protest:

— Nici un cuvînt!... Niciodată nu am lăsat nici pe femei, nici pe soldaţi să plătească. Este foarte probabil că ne vom aminti multă vreme de această zi.

— Noi rămînem pe loc? îl întrebă intendentul, al cărui plan era de a-i urmări pe profesorii de scrimă.

— Rămîi, răspunse stăpînul.

Domnişoara Daubigny nu-i ceruse nimic lui Peyrolles şi nici nu obţinuse ceva de la el, nici măcar o promisiune. Nivelle nu era nici ea mai procopsită şi pleca plină de regrete. Grupul se împrăştie ca un stol de vrăbii: profesorii într-o parte, iar domnişoarele de la Operă în cealaltă.

De îndată ce toţi fură afară, Gonzague se întoarse către Liane de Longpré şi fu uimit văzînd-o foarte palidă. Ochii lor se întîlniră şi lăsară să le scape un fulger. Din partea prinţului era neîncrederea, din cea a baroanei — o întrebare îngrijorată. Peyrolles îi privea pe amîndoi şi nu înţelegea nimic.

Cei doi se apropiară unul de altul şi doamna de Longpré şopti, aplecîndu-se:

— Trebuie să vă vorbesc, singur.

Gonzague se prefăcu mirat şi răspunse, cu glas scăzut:

— Oare nu faceţi o confuzie, doamnă? Chipul dumneavoastră îmi este necunoscut.

[1] *Hetairă:* curtezană, în antichitatea greacă. (n.t.)

Vedea bine că deghizarea lui nu-i mai slujea la nimic, dar voia ca baroana să fie cea care să i-o spună.

Ea se aplecă și mai mult și continuă:

— Philippe de Mantua, vreau să te văd între patru ochi.

— Încă o dată, doamnă, vă înșelați — cine vă dovedește că sînt cel pe care credeți că-l recunoașteți?

— Iată-l, replică ea, arătînd inelul negru de pe degetul lui Gonzague. Nu există două la fel, iar acesta conține un secret.

— A fost făcut pentru mine și niciodată n-am dezvăluit cuiva vreun secret.

— Te înșeli, Philippe!... Există ceasuri în care pasiunea te face să vorbești fără să vrei — unii le uită, alții și le amintesc!... Este o dovadă că tu nu m-ai iubit niciodată și că eu încă te mai iubesc!

Prințul tresări. Cu cîteva clipe mai înainte, se gîndise s-o cumpere pe femeia aceasta, care-i fusese amantă. Sperase chiar să poată face acest lucru prin intermediul lui Peyrolles, el însuși rămînînd în culise și fără a scormoni cenușa. Își închipuise că acel sufletel ușuratic, acel cap pe care-l presupunea gol, ar putea fi fasonat pentru trădare fără a fi nevoie să facă o întoarcere în trecut, fără ca ea să vrea măcar să-l revadă. Prima dată cînd el îi cumpărase trupul, ea acceptase fără a se uita la nimic, fără a discuta nimic... Oare situația va fi alta, acum cînd era vorba numai despre conștiința ei?

Văzîndu-i impasibilitatea, ea continuă șoptind foarte încet, dar cu o voce plină de energie:

— În montura acestui inel se află o picătură de otravă, o otravă care, dacă ar fi pusă pe buzele unei femei, ar fi de ajuns pentru a o ucide... Este adevărat?

Gonzague își aminti, în sfîrșit, că singura ființă omenească în care se încrezuse spre a-i dezvălui secretul fusese Liane. Îi răspunse, rostind rar:

— Este adevărat!

Mica baroană îl învălui într-o privire plină de pasiune, murmurînd:

— Sînt a ta! niciodată n-am fost decît a ta!... Philippe, dacă mi-ai destina această otravă, chiar şi atunci ţi-aş spune: Te iubesc!

Prinţul se înclină, socotind că încercarea durase destul. Avea nevoie de această femeie — ea se preda cu mîinile şi cu picioarele legate; şi, pe deasupra, cu inimă cu tot. De aceasta din urmă nu-i păsa. Nu-i trebuia decît un instrument pentru răzbunarea lui — îl poseda, chiar dacă mai tîrziu avea să-l sfarme.

Poate că mica baroană întrezărise viitorul, cînd se gîndise că otrava ar putea fi pentru ea!

Foarte grav, prinţul o întrebă:

— Eşti gata să mă ajuţi?

— Pînă la moarte!

— Atunci, vino! îi zise, ridicîndu-se.

Părăsiră cîrciuma, cu Peyrolles în urma lor. Dar pe drum, lăsîndu-şi inelele să cadă în fundul buzunarelor, Gonzague îşi jură să nu le mai poarte, de vreme ce unul singur fusese de ajuns pentru a fi recunoscut.

3 Ultima provocare

Trecuse o lună de la întîlnirea doamnei de Longpré cu domnul de Gonzague; răstimp în care evenimentele se precipitaseră. Folosindu-se de intimitatea sa cu domnişoara de Nevers şi cu dona Cruz, Liane de Longpré aflase de intenţia acestora de a vizita faimosul Tîrg Saint-Germain şi i-o adusese la cunoştinţă prinţului.

Sperînd că-l va putea atrage pe Lagardère — care nu se făcuse încă recunoscut — punînd în pericol viaţa

logodnicei sale, Philippe de Mantua începuse lupta dînd foc Tîrgului Saint-Germain, la ora cînd știa că cele două tinere se aflau în perimetrul acestora.

Dar catastrofa nu se sfîrșise în avantajul său.

Jean-Marie Berrichon, tot căscînd gura prin tîrg, descoperise ce se punea la cale și izbutise să-l anunțe pe Lagardère, la timp pentru a alerga să-și salveze logodnica.

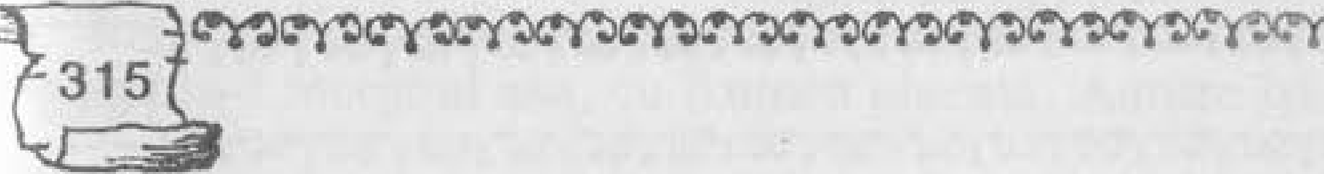
De sub dărîmăturile tîrgului incendiat, printre nenumărate cadavre — martori muți ai acestui înspăimîntător dezastru — Lagardère, profesorii săi de scrimă și cele două femei cărora, de atîta vreme, le închina eforturile sale, reușiseră să iasă teferi.

În zorii domniei lui Ludovic al XV-lea, Philippe d'Orléans, ducîndu-se la ceremonialul trezirii copilului care, ca urmare a majoratului, îi devenise stăpîn, îl uimise pe tînărul suveran istorisîndu-i extraordinara odisee a contelui de Lagardère.

Îi ceruse permisiunea de a lăsa justiția contelui să se exercite împotriva mizerabilului a cărui îndrăzneață dorință de răzbunare adusese doliul în întreaga Franță.

Doamna de Longpré fusese găsită printre morți. Un pumnal îi străpunsese inima — trebuie să fi fost cel al ticălosului ei amant, care preferase să nu existe martori ai nelegiuirii sale. Dar prințul italian trăia. Nu putuse părăsi Parisul și se refugiase pe strada Montmartre, în hotelul *Mantua*, la un anume domn de Lamotte. Flor aflase acest lucru de la doamna Mélanie Liébault, soția magistratului din Chartres, pe care o întîmplare providențială o făcuse să tragă la acel hotel.

Cu încuviințarea regelui, Henri de Lagardère, profesorii săi de scrimă și cîțiva arcași se duseseră să încercuiască clădirea ocupată de cei care, acum, erau niște criminali de drept comun. Dar cînd, după mai multe somații, deschiseseră ușile, în zadar scotociseră hotelul, din pivniță pînă în pod — nu mai era nici urmă de Gonzague sau de ai săi.

Desfrînații, factotum-ul și stăpînul lor se retrăseseră trecînd printr-o deschizătură secretă, ce dădea în strada Mutins.

A doua zi, încă din zori, în toată zona străzii Montmartre, și în preajma hotelului *Mantua*, domnea o mare agitație. Cumetrele și vînzătorii din prăvălii se întrebau din ușă în ușă, informîndu-se în șoaptă despre evenimentele din cursul nopții, și comentau faptele în mii de feluri. Centrul agitației îl constituia însăși fațada hotelului, unde curioșii se împingeau în rînduri atît de strînse, încît amenințau să blocheze drumul, făcînd imposibilă circulația.

Smulgîndu-și puținele șuvițe de păr al căror posesor mai era și plîngîndu-și nenorocul, domnul de Lamotte se strecura printre grupurile de oameni, hărțuit cu întrebări cărora nu reușea să le răspundă.

Deodată își încetă tînguirile și rămase cu gura căscată și cu ochii holbați — îl recunoscuse pe Berrichon, pe care jupînul Cocardasse, șeful lui, îl trimisese după informații.

— Lasă flecăreala, îi șopti rapid Jean-Marie, trăgîndu-l cu forța către hotel și închizînd în urma lor ușa, spre a se pune la adăpost de curiozitatea mulțimii.

— Îți este ușor să vorbești. protestă gazda, dar uite, casa mea este dezonorată, pierdută pentru multă vreme de acum înainte. Nimeni nu va vrea să vină să locuiască într-un hotel unde se înfăptuiesc crime.

— Vei fi despăgubit, prietene, afirmă interlocutorul său, atingîndu-și buzunarul, de unde se auzi un sunet metalic. Te rog, să vorbim puțin cu seriozitate.

— Ce dorește să știe Senioria Voastră? întrebă patronul hotelului, brusc îmblînzit.

— Nu mare lucru... Mai întîi, eu nu sînt senior, ci mă numesc Berrichon și atît; asta e de ajuns... Să vedem restul... Ticăloșii care locuiau aseară la dumneata s-au mai întors, peste noapte?

— Nu, şi tare mi-e teamă că nu-i voi mai vedea niciodată venind să plătească nota... Şi totuşi, domnule, afacerile merg atît de prost, şi nu nişte aventuri ca cea de aseară...

— Termină cu lamentările, poţi? îl întrerupse Jean-Marie, strecurîndu-i în mînă cîteva monede de aur al căror contact avu drept efect brusca transformare a disperării omului în asigurări de devotament.

Apoi adăugă:

— Nu am venit numai pentru asta... Îmi vei făgădui că mă vei anunţa imediat, la palatul Nevers, în cazul în care oamenii aceia ar reapărea pe aici... Dacă s-ar întîmpla să nu ţii seama de această rugăminte, cu siguranţă te-ar costa mult, domnule de Lamotte.

— Aşa voi face, domnule Berrichon, aşa voi face, sînt cu totul la ordinele dumitale.

— Ajunge... Să nu uiţi asta şi... la revedere.

După închiderea uşii, curioşii se împrăştiaseră sau se duseseră să sporovăiască ceva mai departe. Jean-Marie putu să iasă fără greutate din hotel şi se alătură celor doi profesori de scrimă, care-l aşteptau în piaţa Victoires.

— Ticăloşii şi-au luat tălpăşiţa şi nu s-au mai întors, le spuse. Va trebui să-i căutăm în altă parte.

Lagardère, căruia i se aduse această veste, nu se miră. De altfel, demersul lui Berricon în strada Montmartre nu avea alt scop decît să-l despăgubească pe hotelier pentru pierderile suferite în cursul asediului din noaptea precedentă. Dar totuşi trebuia să fie reluate noi cercetări, ceea ce va necesita timp, şi zilele se vor scurge, lăsînd să continue acea situaţie enervantă.

Henri, a cărui cutezanţă se uzase în toate aceste hărţuieli, aproape că-şi pierduse curajul. După nenumărate încercări, în care îşi riscase viaţa, problema tot nu era rezolvată şi nici nu avea să fie atîta vreme cît nu dispărea însăşi cauza răului.

În acea dimineaţă era cuprins de o adîncă tristeţe. Văzîndu-l mergînd aşa, cu fruntea plecată, Aurore îşi

aminti de zilele lugubre din Spania, cînd el fusese gata să moară; cînd, în fața preotului, îi spunea să o ia cu el în cealaltă lume, iar ea îi răspundea: „Prietene Henri, nu mi-e frică să mor și vreau să merg cu tine"[1].

De atunci trecuseră ani. Ea crescuse, iubise; altarul îi aștepta pe amîndoi, și aceeași barieră — adică același om — se ridica și acum în fața lor, fără ca ei s-o poată distruge.

Aurore, îndurerată că-l vedea pe logodnicul ei suferind, era gata să-i spună, la fel ca odinioară: „Prietene Henri, nu mi-e teamă să mor. Dacă nu ne putem uni, dacă fericirea pare să ne ocolească, să plecăm, mînă în mînă, din această lume."

Flor, mereu atentă, își dădu seama în ce abis de tristețe se scufundau inimile lor. Ea, cea dîrză, cea a cărei dragoste era sporită de lunga așteptare — ea avea datoria de a reaprinde flacăra, de a le stimula curajul.

Pentru atingerea acestui scop, nimic nu era mai indicat — după părerea ei — decît un pios pelerinaj la capela mortuară a lui Philippe de Lorraine. Acolo, Lagardère va dobîndi noi forțe pentru îndeplinirea jurămîntului său, Aurore va simți întărindu-i-se voința, iar doamna de Nevers va găsi răbdarea de care avea nevoie pentru a aștepta scadența. Toți se vor întoarce cu inima întărită, cu o mai mare încredere în justiția divină.

— Morții vorbesc atunci cînd vor, le spuse fosta gitană. Ducele Philippe a vorbit cîndva, pentru a-l face pe Gonzague să se trădeze... Vă garantez că astăzi îi veți auzi vocea, spunîndu-vă să vă recăpătați curajul.

— Ai dreptate, copila mea, îi răspunse doamna de Nevers, strîngînd-o la piept. Cei ce aud glasul celor ce nu mai sînt, își întăresc sufletul; cei care-i ascultă, își asigură victoria... Copii, să mergem să ne rugăm la mormîntul lui Philippe de Nevers!

O oră mai tîrziu, lîngă biserica Saint-Magloire se oprea o trăsură, din care coborîră patru femei. Doamna

1 Referire la întîmplări descrise în romanul *Cocoșatul* de P. Féval. (n.t.)

de Nevers și fiica sa, dona Cruz și doamna Liébault. Lagardère, Chaverny și însoțitorii lor obișnuiți călăriseră lîngă portiere, încadrînd trăsura.

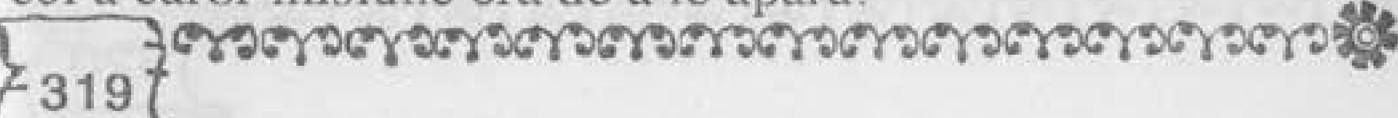
Revăzînd locurile în care venise, înveșmîntată în rochie de mireasă, să-și aștepte logodnicul ce se îndrepta spre supliciu, Aurore păli. Intr-o clipă, fu copleșită de mii de amintiri, dulci și totodată cumplite. Se întrebă dacă tot ce se întîmplase nu fusese un coșmar; dacă, prosternîndu-se la picioarele acelui altar, nu va auzi, ca odinioară, murmurul depărtat al gloatei care-l însoțea pe condamnatul la moarte. Nu-și mai aminti de ceea ce se întîmplase, de răpirea ei de către Gonzague, de chinurile fizice și morale îndurate în Spania și, mai tîrziu, la Paris, după întoarcerea ei; uită bucuria pe care o trăise cînd fusese salvată și recucerită, cînd îi regăsise pe Henri și pe mama ei și, într-o clipă atroce, retrăi ora dureroasă pe care o petrecuse tot în biserica Saint-Magloire, unde nu mai venise de atunci și ale cărei lespezi avea să le calce din nou.

Henri o văzu clătinîndu-se, gata să se prăbușească pe trepte, și întinse brațul s-o sprijine. Abia la această atingere, simțind chipul iubitului foarte aproape de al său, fata îi putu citi în ochi și pînă în străfundul sufletului. Își strînse forțele, privi crucea de piatră sculptată în portal: pe Hristos, care suferise mai mult decît ea. Își reveni și, încet, la brațul contelui, urcă treptele, cu fruntea aureolată acum de o rază de speranță.

Merse drept pînă la picioarele altarului, acolo unde îngenunchease cîndva, unde lacrimile ce-i curseseră din ochi fuseseră sînge din sîngele inimii sale.

Lîngă ea, văduva lui Nevers își zdrobea genunchii pe piatra goală și-și aducea durerea ca pe o ofrandă, pentru ca soțul ei să fie răzbunat și fiica ei să-și găsească fericirea. Flor se ruga pentru toți și pentru ea însăși, iar doamna Liébault implora cerul, încredințîndu-i doar lui Dumnezeu secretul inimii sale.

În spatele femeilor îngenuncheau, cu fruntea plecată, cei a căror misiune era de a le apăra.

Dacă Passepoil şi Cocardasse uitaseră de mult orice rugăciune, nu înseamnă că, văzîndu-l pe Lagardère prosternîndu-se în faţa lui Dumnezeu, nu erau conştienţi de existenţa acestei divinităţi. Şi, cu inimile lor simple, îi cereau, în felul lor, fericirea pentru cei cărora li se devotaseră cu trup şi suflet.

Dar, dacă Dumnezeu îşi primea partea, diavolul o avea şi el pe a sa.

O fundătură fără nume, în care avea ieşire fosta Casă de Distracţii Gonzague[1] — pe vremea cînd prinţul avea dreptul de a poseda o astfel de casă — lega una dintre intrările laterale ale bisericii cu strada Saint-Magloire.

Chiar şi în plină zi se trecea rar pe acolo, şi era foarte uşor să stai la pîndă, la adăpostul zidului cimi-tirului, fără risc de a fi văzut.

În aceeaşi clipă în care doamna de Nevers, fiica sa şi prietenii lor treceau pe sub portalul bisericii, portiţa ce permitea accesul spre grădina Casei de Distracţii Gonzague se roti uşor în balamale. Strecurîndu-se cu precauţie, Philippe de Mantua şi factotum-ul său străbătură spaţiul îngust ce-i despărţea de zid şi merseră în lungul acestuia, pînă la deschiderea tăiată, ceva mai departe, pentru a permite trecerea procesiunii moaştelor Sfîntului Gervais.

În momentul acela, dacă nişte ochi ar fi putut privi prin frunziş şi peste zidul Casei de Distracţii, ar fi putut vedea cinci bărbaţi, cu spada trasă din teacă, gata spre a-i veni în ajutor stăpînului lor, dacă ar fi nevoie.

Căci Gonzague era acum de o îndrăzneală de neînchipuit. Apropierea unui deznodămînt devenit iminent îl îndemna să cuteze orice şi să înfrunte primejdia. Nevoit să fugă de la Hotelul *Mantua*, simţindu-se hăituit şi de Lagardère, şi de poliţia domnului de Machault, care-i întinsese şi ea capcane cu greu evitate, era ca un animal încolţit, a cărui ultimă soluţie este de a muri fără să se apere, sau de a lupta cu disperare, pînă la agonie.

1 *Casa de Distracţii Gonzague:* vezi romanul *Cocoşatul* de P. Féval şi romanul *Cavalcadele lui Lagardère* de P. Féval-fiul. (n.t.)

Așa încît, acționînd acum cu un fel de dispreț pentru cele mai elementare precauții — dar, în realitate, cu o foarte mare abilitate — se instalase din nou în acea casă care fusese a lui, ferm convins că va fi căutat oriunde în altă parte, înainte de a se bănui că el se afla acolo.

Din acea casă auzise venind trăsura. Îi văzuse pe adversarii săi pătrunzînd în biserică și se gîndise că poate diavolul era acela care i-i trimitea astfel pe Lagardère și pe Aurore, pentru a-i ucide în fața altarului.

Oare sfințenia locului îl putea opri? Sigur că nu! Nu mai avea de ce să dea înapoi în fața unui sacrilegiu. Cu toate acestea, nu îndrăznise să-și atace din față dușmanii, gîndind că erau prea mulți și prea viteji. Tactica lui era să lovească pe la spate, în mod laș: să asasineze, nu să lupte.

Dar prilejul îi permitea să se felicite pentru alegerea sa și să studieze măsurile pe care, în viitor, va trebui să le ia pentru încercarea supremă.

— Nu m-aș mira — le spusese rînjind desfrînaților săi — dacă nunta ar avea loc peste cîteva zile și dacă acum n-ar fi o repetiție a viitoarei ceremonii. Pe cinstea mea! la nunta lui Lagardère vor fi de față niște martori pe care nu el îi va fi ales!

· Gîndul că va avea de organizat o capcană decisivă, pentru o zi apropiată, îl îndemna, așadar, să nu încerce nimic pe moment. Îndrăzneala sa avea totuși atîta nevoie să se manifeste printr-o acțiune oarecare, în stare să-i domolească starea nervoasă, încît nu rezistase tentației de a-și semnala prezența, măcar printr-o amenințare.

Luase o bucată de hîrtie, mîzgălise în grabă cîteva cuvinte și, fără a ține seama de primejdie, se strecurase, așa cum am văzut, prin fundătura îngustă ce ducea la biserică.

Nu voia să se întrebe cît timp i-ar trebui pentru a-și îndeplini planul și nu-i trecuse prin gînd că Lagardère s-ar putea ivi brusc, descoperindu-l.

Deși împotriva voinței sale, Peyrolles îl urma. Era livid și n-ar fi tremurat mai tare dacă ar fi văzut înălțîndu-i-se

în faţă eşafodul şi securea ridicată, aşteptînd, pentru a recădea, ca el să-şi pună capul pe butuc. La fiecare pas se oprea încordîndu-şi auzul, şi cel mai mic zgomot ce venea dinspre biserică îl făcea să simtă un fior pînă în măduva spinării. Dimpotrivă, Gonzague mergea atît de repede, încît factotum-ului îi era greu să-l urmeze. O clipă se gîndi să-l lase să înainteze singur.

Dar acest laş între laşi avea un fel de punct de onoare: nu voia să-şi părăsească stăpînul. De fapt, motivul acestui ataşament le-ar fi putut părea ciudat multora, şi însuşi Gonzague nu ar fi bănuit niciodată că dacă intendentul său îi însoţea cu atîta energie paşii, făcea acest lucru pentru că avea de gînd să profite de pe urma morţii lui, jefuind pe cont propriu palatul Gonzague, după ce spada lui Lagardère va fi făcut dreptate.

Căci trebuie să spunem că factotum-ul nu se îndoia de fel de victoria finală a contelui, dar spera că atunci cînd va veni momentul, el însuşi să poată s-o şteargă.

Philippe de Mantua escaladă zidul cimitirului, se strecură în lungul tufişurilor şi străbătu spaţiile descoperite cu o asemenea dibăcie, încît, de data asta, Peyrolles nu îndrăźni să-l urmeze, ci se ghemui între zid şi o tufă de arbuşti.

Din observatorul lor, desfrînaţii urmăreau cu nelinişte mişcările prinţului, gata la orice, căci — cu siguranţă — nebunia pe care o făcea avea să stîrnească o tragedie sîngeroasă.

Cînd Gonzague ocoli biserica şi nu-l mai văzură, se înfiorară.

Minutele în decursul cărora dispăru din ochii lor li se părură lungi cît nişte secole. Fură şi mai lungi pentru intendent, căruia îi clănţăneau dinţii.

Philippe de Mantua trecu din nou prin faţa acestuia fără a-l vedea, atît de mic se făcuse spre a se ascunde. De altminteri, stăpînul său nici nu se mai gîndea la el şi, cînd ajunse din nou la poarta casei, fu cît pe-aci să i-o închidă în nas. Peyrolles reuşi să se strecoare, mai avu putere cît să tragă zăvorul în urma lui, şi se aşeză pe jos, palid ca un mort.

Gonzague se postă apoi la pîndă în spatele ramurilor din grădina sa, își vîrî sabia la loc în teacă și așteptă. El nu tremura, iar buzele îi erau strîmbate într-un rictus de ironie, nu de teamă.

Aurore apăru din nou în prag, alături de mama sa. Rugăciunile păreau să le fi reconfortat pe amîndouă. Coborîră încet treptele, urmate de toți ceilalți. Philippe de Mantua îi văzu trecînd prin fața lui, tăcuți și reculeși, spre a se îndrepta cu pași lenți către mormîntul lui Philippe de Nevers, victima lui.

Puțin lipsi ca un rîs sardonic să nu-i scape de pe buze, dar se reținu și, cu o mișcare involuntară, își duse mîna la mînerul spadei. Cînd își vedea adversarul, instinctul îl îndemna să se apere.

Dar și de data aceasta nu îndrăzni, sau nu voi. Mîna îi recăzu pe lîngă trup. Chiar și chipul îi redeveni impasibil, de îndată ce ultimul dintre adversarii săi dispăru în spatele bisericii, așa cum făcuse și el mai înainte. Dar pentru cineva care s-ar fi priceput să-i citească pe față, era vizibil că, înlăuntrul lui, savura o bucurie cumplită.

Lagardère îi oferise brațul mamei Aurorei, prevăzînd șocul pe care-l va resimți în fața mormîntului soțului ei.

Efigia lui Philippe de Lorraine-Elbeuf, duce de Nevers, în cuirasă și cu mîinile împreunate, și avînd un leu culcat la picioare, își dormea somnul etern, de piatră, așteptînd ca cineva să vină să-i spună: „Moartea ți-a fost răzbunată!“. Văzînd-o, cei care-l cunoscuseră în viață își plecară capul.

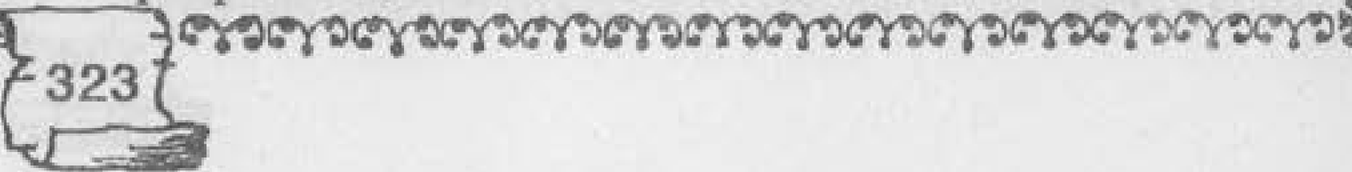
Văduva lui îngenunche pe pămînt, sărută treptele de marmură, iar Aurore se prosternă alături de ea.

Lagardère cercetă cu privirea chipul statuii, pentru a regăsi trăsăturile prietenului său. Deodată, își încleștă mîna pe brațul lui Chaverny.

— Ce înseamnă asta?... întrebă cu glas înăbușit.

Marchizul își ridică ochii și păli.

Navailles și toți ceilalți le urmăriră privirile. Mînia le împurpură fețele.

În interstițiile din viziera căștii era înfipt un pumnal, iar lama traversa o bucată de hîrtie pe care o mînă infamă scrisese cîteva cuvinte!... Fără îndoială, niște insulte aduse mortului!... Insulte aduse văduvei, fiicei, tuturor acelora cărora le era dragă memoria lui Philippe de Nevers!

Și cerul nu se prăbușise! Dumnezeu nu-l trăsnise pe loc pe mizerabilul a cărui mînă scelerată venise acolo să înfigă acel pumnal și să violeze sfințenia mormintelor!

Un strigăt de mînie era gata să izbucnească de pe buzele tuturor celor care văzuseră. Printr-un gest, Henri le porunci să tacă. Nu voia ca soția copleșită de durere și fiica pioasă să afle profanarea ce le-ar fi făcut inimile să sîngereze. Cu o mișcare rapidă luă, peste capetele lor, pumnalul și, odată cu el, și hîrtia.

Mesajul era un fel de provocare. Obosit de lungimea luptei și vrînd s-o încheie o dată, Gonzague îi fixa întîlnire pentru a doua zi, în cimitirul Saint-Magloire.

Contele era pe punctul de a mototoli și a rupe în bucăți hîrtia, cînd, deodată, își înălță mîndru fruntea, părînd să ia cerul martor că acceptă sfidarea.

Chaverny îl văzu făcîndu-și o mică tăietură la braț cu lama pumnalului lui Gonzague și scriind, cu sîngele său, deasupra amenințărilor acestuia: *„Voi fi acolo!"* După care înfipse pumnalul, cu hîrtie cu tot, în trunchiul unui arbore din apropiere.

4 Veghe înainte de luptă și dimineață de sărbătoare

În aceeași zi, Ludovic al XV-lea trimisese guvernatorului Bastiliei ordinul de a elibera un număr de prizonieri ale căror greșeli fuseseră mici. Printre cei închiși se afla și grasul Oriol, singurul din banda lui Gonzague care nu reușise să scape

de urmărirea poliţiei, după incendierea Tîrgului Saint-Germain.

Fie dintr-o neatenţie, fie datorită lipsei de valoare şi nulităţii lui Oriol, acesta fusese trecut pe lista în care erau înscrise numele celor ce urmau să fie eliberaţi şi pe care ducele d'Orléans o înmînase lui Ludovic.

Cînd se văzu ieşit din cumplita fortăreaţă, unde crezuse că-şi va sfîrşi zilele, ex-comerciantul fu copleşit de o bucurie nebună. După bezna celulei sale, era fericit să revadă soarele, pe toţi burghezii paşnici ce-şi vedeau de treburile lor şi întreaga vînzoleală a marelui oraş.

Apoi, acest sentiment fu înlocuit de un altul, foarte asemănător cu orgoliul.

De cînd ducele de Richelieu fusese închis în Bastilia, pentru tînăra nobilime gălăgioasă era aproape de bon-ton să petreacă acolo cîteva săptămîni şi, ca un adevărat gentilom ce se dorea a fi, Oriol îşi făcea o glorie din întemniţarea sa în acel castel în care, totuşi, îi blestemase din toată inima pe regent, pe Gonzague, pe Peyrolles, pe Lagardère şi cam pe toată lumea.

Numai Nivelle găsise iertare în ochii lui şi, regăsindu-se liber, la ea se gîndi mai întîi.

Puţin îi păsa de ce se întîmplase cu fostul său protector şi nu avea nici cea mai mică poftă să se ducă să-l caute, pentru a recădea sub dominaţia lui despotică. Într-adevăr, graţierea de care beneficia aducea cu sine şi încetarea exilului său şi era mult prea fericit că se eliberase de toate lanţurile, pentru a-şi lega acum mîinile cu altele, noi — exceptînd pe cele ale dragostei.

Toate s-ar fi desfăşurat, aşadar, după placul lui, dacă — ducîndu-se chiar în acea seară la Operă, spre a revedea obiectul cultului său — nu s-ar fi întîlnit pe drum cu însuşi domnul de Peyrolles.

Fu o întîlnire foarte neplăcută.

Este drept că Oriol încercă să-l evite, şi poate că ar fi reuşit, chiar în ciuda lipsei sale de supleţe, dacă intendentul n-ar fi fost însoţit de baronul de Batz care,

recunoscîndu-şi imediat tovarăşul de pelerinaj, veni să-i trîntească pe umeri mîinile lui mari, strigînd:

— Ei tragia dragului!..: ticalozul n-a zlabit la Bazdilia... Dezigur ai braţul odihnit, amige, ji la noi nu-i libza de treaba... Haite, fino!

— O spadă în plus nu este de dispreţuit, adăugă Peyrolles, al cărui chip de pasăre de pradă încercă să zîmbească. Fii bine venit, dragă domnule Oriol, prinţul va fi încîntat să te revadă... ca şi mine, de altfel...

Sentimentul nu era, însă, reciproc.

Oriol, luîndu-şi inima în dinţi, se grăbi să protesteze, invocînd mii de scuze, unele mai aiurite decît altele, spre a scăpa din încurcătură.

— Oricum, îşi încheie el pledoaria, îmi veţi lăsa posibilitatea de a mă bucura, cel puţin patruzeci şi opt de ore, de întreaga mea libertate — şi aşa va fi, chiar dacă şi-ar vîrî dracul coada.

Niciodată pînă acum, în toată viaţa lui, nu dăduse grăsanul dovadă de o asemenea hotărîre de a fi independent.

Dar, vai! binecunoscuta lui laşitate avea să-l facă în curînd să renunţe la acea frumoasă izbucnire de mîndrie.

— Peste patruzeci şi opt de ore, îi spuse domnul de Peyrolles, nu vom mai avea nevoie de dumneata... Spui că vrei să te bucuri de libertate?... Fie, dar lasă-mă să-ţi repet, textual, cuvintele domnului prinţ: „Cine nu este cu mine este împotriva mea".

Aceste cuvinte fură rostite pe un ton ameninţător, al cărui unic scop era de a-l înspăimînta pe Oriol. În fond, intendentului puţin îi păsa de el, dar nu voia să-l vadă trecînd în tabăra cealaltă.

Baronul de Bątz îşi pierdea răbdarea, neînţelegînd nimic din aceste subtilităţi. Dacă, pentru binele grupului, Oriol trebuia să se întoarcă la tovarăşii săi, la ce bun să pierzi timpul cu discursuri? El avea un mod brutal de a rezolva dificultăţile. Aşa că, deoarece, după părerea lui, discuţia dura prea mult, recurse la respectivul principiu:

luîndu-l de braţ pe grasul comerciant, îl trase după el, poruncind:

— Fara atita forba, ji merji trept...

Grăsanul îl urmă, nu fără a fi frămînfat de gînduri amare — chiar că nu merita să iasă dimineaţa din Bastilia, unde cel puţin nu trebuia să te temi de lovituri de spadă, dacă redevenea prizonierul lui Gonzague.

Toate acestea se întîmplau la două ore după incidentul din cimitirul Saint-Magloire. Vedem, deci, că imediat ce trecuse primejdia, Peyrolles nu întîrziase să-şi vină în fire, redevenind el însuşi, adică viclean şi rău.

Poate că cititorii vor fi interesaţi să afle de unde venea la acea oră, însoţit de german, care nu fusese niciodată favoritul său şi pe care-l alesese, fără îndoială, pentru forţa lui şi, eventual, şi pentru că avea mintea înceată. Factotum-ul nu lăsa nimic pe seama întîmplării şi, cu siguranţă, şi-l alăturase pe teuton, aşa cum iei un animal de povară pentru o muncă grea.

Cînd Gonzague fugise în Spania, după dezvăluirile făcute de Lagardère în plin tribunal de familie, şi după dubla răpire din cimitirul Saint-Magloire, el luase asupra lui o sumă de bani considerabilă. Dar totul are un sfîrşit: tot alimentîndu-i pe desfrînaţi şi plătindu-i pe bandiţi, aurul se topise. Acum era secătuit, şi dacă — aşa cum spera — nu va fi ucis în ziua următoare, în ultimul duel în care avea să-l înfrunte pe Lagardère, va fi nevoit să ajungă cît mai grabnic la frontieră şi să părăsească Franţa pentru totdeauna. Însă nici nu concepea să plece cu mîinile goale şi să rişte, din lipsă de bani, să-şi compromită fuga.

Pentru a căpăta resurse noi, nu se punea problema să se împrumute. Ştia unde să găsească nişte bogăţii care-i aparţinuseră — care, după aprecierea lui, încă îi mai aparţineau. Dar dificultatea consta în faptul că nu se putea duce să le ia.

Într-adevăr, începînd chiar din seara în care el plecase luînd-o cu sine pe Aurore, prinţesa se retrăsese la palatul

Nevers și, printr-un ordin al regentului, Casa de Aur[1] de pe strada Quincampoix fusese pusă sub sechestru. De atunci fusese încontinuu păzită de santinele a căror misiune era de a împiedica pe oricine să se apropie. Toți cei care se ruinaseră în acea clădire, îi arătau pumnul cînd treceau prin fața ei.

Gonzague, mai mult decît oricare altul, n-avea nici o șansă să poată pătrunde acolo pentru a lua ceea ce-i trebuia. Cu toate acestea, nevoia era atît de imperioasă, încît, chiar în acea dimineață, ticluise cu Peyrolles planul îndrăzneț de a dejuca vigilența paznicilor și de a se duce să-și refacă proviziile în propriul său palat.

Dacă, pe vremuri, le distribuise desfrînaților săi acțiuni puțin costisitoare, prințul știuse să păstreze pentru el rezerve de aur, în casete. Credea că este singurul care poseda secretul acelor rezerve. dar îl cunoștea și Peyrolles, și ar fi fost mai ușor să treci peste pîntecele paznicilor, decît să iei fie și un singur ban de aur, fără știrea factotum-ului.

Căci, deși intendentul lui Gonzague recunoștea în acesta un stăpîn necontestat, sub a cărui voință se pleca fără a se plînge vreodată, un alt stăpîn, mai puternic, mai pretențios, mai tiranic îl făcea să se plece și mai adînc. Acest stăpîn era aurul!

Philippe de Mantua putea, desigur, să fie victorios și să-l ucidă pe Lagardère. Avea dreptate să vrea să ia cu el, într-o țară străină, cît mai mult cu putință din bogățiile acumulate. Dar se putea și să fie învins, ceea ce, cu un asemenea adversar, era de temut în bună măsură.

De temut, nu... căci Gonzague odată mort, el, Peyrolles, ar pune mîna pe acele bogății, pe care nimeni nu se gîndise pînă acum să le ia și să le ducă undeva în siguranță. Le-ar lua și ar fugi departe, să se bucure de ele.

1 *Casa de Aur:* vezi romanele *Cocoșatul* de P. Féval și *Cavalcadele lui Lagardère* de P. Féval-fiul. (n.t.)

În timpul conversației pe care o avuseseră amîndoi pe această temă, își lăsase stăpînul să vorbească, notîndu-și în minte toate indiscrețiile utile propriului său plan. Și cînd prințul îi ceruse părerea cu privire la acea tentativă, se grăbise s-o aprobe, promițîndu-și, în sinea lui, să-i împiedice succesul.

Aleseseră ora: chiar în acea seară, puțin după miezul nopții. Și, în timp ce Philippe de Mantua, convins că măsurile pe care le luase erau bune, se felicita deja pentru un succes mai mult decît sigur, omul lui de încredere i se punea de-a curmezișul și socotea că aurul pe care-l vor lua va fi al său.

Factotum-ul nu trebui decît să scrie o scrisoare destinată ofițerului însărcinat cu supravegherea palatului Gonzague și, sub un pretext pe care-l găsi cu ușurință, ieși împreună cu de Batz, îndreptîndu-se către Quincampoix.

La douăzeci de pași de santinelă, îl puse pe baron să stea la pîndă la colțul unei străzi și continuă să înainteze singur. Apoi, ajungînd în dreptul soldatului, lăsă, ca din greșeală, să-i cadă din buzunar scrisoarea și-și văzu mai departe de drum, pentru a se întoarce, printr-un ocol, la de Batz.

Avusese totuși timp să constate că omul de pază, după ce se aplecase să ridice hîrtia, o răsucea pe toate părțile, pentru ca, în cele din urmă, să i-o dea șefului său. Renghiul reușise.

În scrisoare se spunea că, la miezul nopții, un grup de bărbați avea să încerce să pătrundă în palat spre a lua lucrările valoroase și toți banii din casete. Ca urmare, în mai puțin de o oră, garda fusese dublată, iar soldații erau postați în curte și în apartamente.

Potrivit programului stabilit, profitînd de întuneric, Gonzague se strecură, însoțit de desfrînații săi, pînă în apropierea somptuoasei locuințe unde domnise, cîndva, ca stăpîn, și care acum îi era închisă, poate pentru totdeauna. Cînd zări toată acea desfășurare de forțe care-i barau trecerea, făcînd inutilă și periculoasă orice

tentativă, cu greu își înăbuși o exclamație de furie și-și mușcă buzele pînă la sînge.

Peyrolles păru să fie mai mirat și mai necăjit decît stăpînul său — cel puțin, la suprafață, căci în sinea lui simțea o bucurie diabolică la gîndul că se pricepuse să împiedice luarea bogățiilor acumulate.

Edificiul înălțat de Gonzague se dezagrega, așadar, prăbușindu-se piatră cu piatră. Pentru a fura averea lui Nevers, pentru a sfîrși prin a și-o pierde pe a sa, începuse cu un asasinat; apoi recursese la răpire, la minciună; săvîrșise toate infamiile, comisese toate lașitățile; călcînd în picioare legile sfinte ale prieteniei, și-l făcuse dușman pe regentul Franței; chinuise femei; mai mult de cincizeci de bărbați se uciseseră între ei pentru el, și sute de victime inocente pieriseră, datorită lui, în cea mai înspăimîntătoare catastrofă. Viața sa nu fusese altceva decît o întrețesere de crime, al cărei rezultat era nul, și numai orgoliul lui nemăsurat îl putea împinge să vrea să-și atingă totuși scopul, împotriva tuturor și în ciuda oricăror piedici.

Aproape că regretă că-i fixase lui Lagardère acea întîlnire peste două zile, căci contele va fi prezent, așa cum spusese, iar el, Gonzague, nu va avea timp să-și pregătească fuga și nici mijloacele de a și-o asigura în mod cert.

După ce se întorsese în fosta lui casă de desfrîu, devenită acum refugiu, fusese, un timp, foarte prost dispus. Factotum-ul său nici nu îndrăznea să-i adreseze cuvîntul. Dar cum putea să se recunoască înfrînt, cînd ziua ce urma să răsară va fi cea a luptei supreme, cînd mulți dintre cei din jurul său, aproape toți, poate chiar și el însuși, nu mai erau siguri că-i vor vedea vreodată sfîrșitul?

Deodată, își îndreptă trupul, mai obraznic decît oricînd, sfidînd oamenii, destinul, cerul.

— La ce bun să privești spre trecut? exclamă cu mînie. Să ne uităm puțin către viitor — abia dacă avem timp suficient pentru a gîndi la el. Chiar astăzi, domnilor,

urmează să se oficieze căsătoria lui Lagardère... Este ora unu de dimineață, și ziua va fi lungă...

Desfrînații stăteau în jurul lui fără a rosti o vorbă. Socotind după gravitatea tonului, ghiceau importanța celor ce le vor fi spuse în continuare.

— Regentul va fi de față la nuntă, poate și regele. De aici, vom auzi imnurile festive; o vom vedea pe tînăra logodnică urcînd treptele bisericii, urmată de cea a lui Chaverny; o vom vedea pe prințesă, soția mea — căci este soția mea, orice ar face — la brațul lui Lagardère, dușmanul meu de moarte... Dar nu vom vedea nimic altceva, domnilor; noi nu sîntem invitați la nuntă și cele ce se vor petrece în fața altarului nu ne sînt destinate nouă... Dacă am vrea să pătrundem acolo, cu siguranță vom fi întîmpinați de paznici, destul de lipsiți de respect față de persoanele noastre pentru a ne împiedica, așa cum s-a întîmplat la palatul Gonzague...

Tăcu o clipă, ațintindu-și privirea asupra foștilor săi gentilomi, pe care și-i făcuse sclavi...

— Faptul de a nu ne fi invitat la această sărbătoare constituie o neglijență de neiertat, pe care domnul de Lagardère, acest individ atît de curtenitor, va fi primul care s-o regrete... Cu toate acestea, vom merge și noi...

— Și paznicii? întrebă Montaubert.

— Ja, interveni baronul, baznigii? Trace!

— Acei oameni cumsecade nu vor ajunge decît după noi... Tufișurile sînt făcute pentru a te ascunde în spatele lor, întrebați-l pe Peyrolles!... Așa că nu veți fi obligați să vă fie frică... Vă veți afla acolo, domnilor, la pîndă în desiș, la adăpostul mormintelor, așteptîndu-l pe conte... Nu vă temeți, va veni. Cînd? La ce oră?... Nu știu nimic cu precizie... Fără îndoială, astă seară, la ieșirea din biserică, va fi întuneric... Ați înțeles, gentilomii mei?

Tăcerea lor fu un răspuns. Știau de multă vreme ce înseamnă o expediție nocturnă cu Gonzague și-și dădeau perfect de bine seama de importanța capitală a celei de acum.

— Faceţi mutre, domnilor, continuă prinţul. Cu atît mai rău pentru voi!... Aşa cum v-am mai spus, am un registru, a cărui primă pagină este pentru mine, următoarele pentru voi: fiecare o are pe a lui... În partea de sus este înscris ceea ce v-am dat. Dedesubt, ceea ce am primit de la voi... Socoteala este departe de a se potrivi, domnilor prieteni, şi dacă-mi vine poftă să fac lichidarea în seara aceasta, mi-ar plăcea să vă văd gata să plătiţi.

La aceste cuvinte insolente şi batjocoritoare, desfrînaţii înclinară capul. Cunoşteau răbojul lui Gonzague şi numai spada lor, pusă în slujba lui, pentru orice treburi, era în stare să le achite datoria.

— Niciodată nu ne-am tîrguit, şopti Nocé, şi învoiala noastră rămîne valabilă, ca pînă acum... Dar ce-i cu pagina lui Chaverny şi a lui Navailles?...

— Sînt în suspensie, replică tăios Gonzague, le vom lichida ca şi pe celelalte.

— Pe-ale noastre le-am semnat, mai spuse Nocé. Dacă Alteţa Voastră are nevoie de o nouă semnătură...

— La ce bun? rîse zeflemitor Gonzague. Ce s-ar întîmpla cu voi mîine, domnii mei, dacă acum v-aş spune: „Socotelile vă sînt încheiate, registrul meu este închis, nu mai am nevoie de serviciile voastre?"... Vă pîndeşte spînzurătoarea. Oriol a gustat puţin Bastilia, şi eu sînt singurul care vă pot scăpa de pedeapsă, care sînt în stare să vă refac averile, ca şi pe a mea... Gîndiţi-vă la asta acum, pe loc.

— Cînd veţi dori, monseniore, replică Montaubert.

Desfrînaţii erau puşi din nou cu botul pe labe, căci stăpînul lor rostise numai adevărul: fără el, ei nu erau decît nişte victime bune pentru răzbunarea justiţiei. Poate că, la rîndul său, Philippe de Mantua, fără numărul lor, ar fi însemnat şi el mult mai puţin, dar nu era un lucru pe care să i-l spună.

Îşi roti privirea asupra tuturor şi-şi reluă firul vorbei:

— Ceasul unei odihne binemeritate se apropie... Dacă vreţi să trăiţi şi să vă bucuraţi de victorie, să nu daţi dovadă de slăbiciune... Duceţi-vă să vă ascuţiţi spadele

și coborîți în cimitir la primul dangăt de clopot... Nu vă îngrijorați dacă nu voi fi chiar de la început împreună cu voi, căci vă spun și eu, ca Lagardère: „Voi fi acolo!"

Pe vremuri, în serile de petreceri la casa de distracții „Folie Gonzague", nimănui nu-i era somn. Nici în acea noapte nu se gîndeau să doarmă și, cînd se iviră zorile, luminînd niște chipuri livide, încă se mai puneau la punct unele detalii grave.

În acea zi, la ceremonialul sculării de dimineață a Alteței Sale Regale, jupînul Le Bréhant era inflexibil și nu admitea pe nimeni. În zadar se lungeau, în fața ușii închise, multe fețe de curteni — Lagardère și Chaverny erau singurii așteptați, urmînd a fi primiți fără martori.

Se întîmpla destul de rar să fie văzut atît de gol spațiul dintre perete și pat din iatacul lui Philippe d'Orléans — singurul care rezistase scrupulelor doamnei de Maintenon[1]. Pînă la începutul acestui secol — al XVIII-lea —, toate marile doamne, prinții și chiar și oamenii de litere primeau în fiecare dimineață, în alcovul lor, mai multe persoane al căror număr ajungea, uneori, la cincizeci. Acestea aduceau veștile din oraș și din provincie, bîrfele, vorbele de spirit și calomniile; poeții își citeau acolo versurile, îndrăgostiții suspinau; era prilej de a număra ridurile gazdei, și nu puține erau reputațiile care erau făcute bucățele în astfel de ocazii.

Doamna de Sévigné[2] spunea, referindu-se la bătrînul Maimbourg[3]: „Miroase a autor care a adunat lucruri picante din iatacuri dubioase".

Doamna de Rambouillet[4] — avea, probabil, vreun defect de ascuns — fusese prima care considerase că

1, 2, 4 *Doamna de Maintenon; doamna de Sévigné; doamna de Rambouillet:* vezi romanul *Tinerețea lui Lagardère* de P. Féval-fiul. (n.t.)

3 *Maimbourg* (Părintele Louis) (1620—1686): savant iezuit și istoric francez. A scris: *Istoria Cruciadelor, Istoria Marii Schisme din Occident, Istoria Lutheranismului* și *Istoria Calvinismului.* (n.t.)

aceste ședințe, în alcovul unei femei, nu prea erau de bun gust. Virtutea mincinoasă a doamnei de Maintenon le-a dat lovitura de grație. În iatacurile bărbaților se vorbea mai rău despre ea decît oriunde în altă parte. A reușit să le vină de hac făcîndu-le să dispară și, în timpul regenței lui Philippe d'Orleans, nu mai rămăsese decît unul care să aibă amenajat acel spațiu în fața patului: cel al regentului însuși.

Acest spațiu era renumit, pe bună dreptate, atît pentru cele ce se spuneau acolo, cît și datorită felului în care era mobilat.

Un paravan imens, amplasat între ușă și cămin, alcătuia un fel de cameră mai mică în interiorul celei mari. Coloanele aurite ale alcovului susțineau un soi de baldachin împodobit cu alegorii, pictate de Lancret[1] și de Watteau[2] și reprezentînd Amorul, Somnul și Visul.

De jur-împrejur, seniorii luau loc în fotolii, într-o poziție adesea familiară, interzisă în oricare alt loc în fața Alteței Sale, în timp ce magistraților, oamenilor de litere și ecleziaștilor le erau rezervate scaune și taburete joase și largi, dispuse în fața alcovului și a colonadelor.

Lagardère și Chaverny au fost introduși printr-o ușiță secretă și prințul le întinse amîndurora mîna:

— Veste bună, domnilor, le spuse. Majestatea Sa și cu mine am hotărît aseară să vă căsătorim chiar astăzi.

Apoi, după ce se bucurase o clipă de uimirea ce li se zugrăvise pe chip, continuă:

— Nu înțelegeți motivele acestei decizii. Vi le voi explica. În după-amiaza aceasta, urmează să aibă loc la Tuileries adunarea prezidată de rege, în vederea recunoașterii majoratului Majestății Sale... Dumneavoastră nu veți asista, deoarece veți avea altceva mai bun de

1 *Lancret* (Nicolas) (1690—1743): pictor francez. (n.t.)

2 *Watteau* (Antoine) (1684—1721): pictor francez specializat în scene de petreceri galante. (n.t.)

făcut, dar întreaga elită a regatului trebuie să fie de față. Începeți să înțelegeți, domnule de Lagardère?

— Posibil, monseniore, răspunse Henri. Dar mi-e foarte teamă să nu mă înșel...

— Dar ați greși, căci la plecarea de la palatul Tuileries, Majestatea Sa Ludovic al XV-lea și toți cei care îi vor însoți se vor duce să asiste la căsătoria contelui de Lagardère și la cea a marchizului de Chaverny. Fiți gata la orele șase, domnilor — vom veni să vă găsim la Saint-Magloire.

Nu se obișnuia ca oficierea căsătoriilor să se facă la acea oră; dar dacă regele voia astfel, cei doi principali interesați nici nu se gîndeau să-i discute motivele.

— À propos, marchize, exclamă ducele d'Orléans rîzînd, știi că ai scăpat ca prin urechile acului?... Te las să ghicești, dintr-o sută de încercări, cine solicitase regelui favoarea de a-ți binecuvînta căsătoria?... De fapt i-a fost deja acordată, și probabil că n-aș mai fi putut face nimic...

Tonul glumeț al lui Philippe fu imediat un indiciu pentru Chaverny:

— Orice preot este bun, răspunse, căci toți sînt reprezentanții lui Dumnezeu. Nu cunosc decît unul singur, care nu e demn să-l reprezinte nici măcar pe diavol, căci însuși acela nu l-ar vrea: cardinalul Dubois...

— Despre el vorbesc, marchize.

— Vă foarte mulțumesc, monseniore!... Alteța Voastră n-ar putea oare să-l trimită să petreacă două sau trei zile în Bastilia?...

— Drace!... nu te mulțumești cu jumătăți de măsură... Dar, liniștește-te, marchize, Dubois este bolnav, așa că nu e deloc în stare să joace acest rol.

— Atunci, nu-mi rămîne decît să-i binecuvîntez boala, monseniore.

— Domnilor, încheie Philippe d'Orléans discuția, asta este tot ce aveam a vă spune, în așteptarea serii.

5 Adunarea prezidată de rege

Încă de la ora prînzului, împrejurimile palatului Tuileries erau interzise tuturor, cu excepția caleștilor aurite, a lecticelor și a altor vehicule de acest fel.

Bunii locuitori ai Parisului nici nu se gîndeau să se plîngă de ocolurile pe care erau obligați să le facă datorită străzilor barate de cordoane de ostași. Erau încîntați că li se schimba stăpînul și că vor avea un rege nou-nouț, grațios, binevoitor și puțin timid, după cum se spunea.

Capricioși și întotdeauna gata să se distreze pe bani puțini, cînd așa ceva era posibil, evenimentul de acum constituia un prilej unic de a asista la o paradă a nobilimii. Cei mai mari seniori ai Curții, în costume de gală; cardinalii înveșmîntați în purpură; episcopii și arhiepiscopii în robe de culoare violet — nefiind, prin aceasta, mai modești; mareșalii și comandanții de regimente; miniștri, păstrătorii sigiliilor, prinții de sînge regesc; personalități din cadrul Universității[1], pairi ai Franței; membrii Parlamentului, consilierii de stat, cavaleri ai diverselor ordine, mușchetarii regelui — cu toții de-a valma, grăbindu-se, strecurîndu-se, schimbînd saluturi protectoare, semețe sau slugarnice, în funcție de rang și de avere, și repezindu-se să intre prin ușile prea înguste ale palatului Tuileries.

Regele Ludovic al XV-lea prezida adunarea nobililor, și faptul că devenise major de cîteva zile avea să fie

1 *Universitatea:* În 1179 consiliul eclesiastic a decis ca pe lîngă fiecare catedrală să existe cîte un profesor însărcinat cu instruirea clericilor. Din școala episcopală din Paris a luat apoi naștere cea mai veche universitate din Franța, care în 1200 a căpătat privilegiile unei corporații ecleziastice, printre care dreptul exclusiv de a acorda diplome de bacalaureat, licență și doctorat studenților repartizați în patru facultăți: arte, drept comun, medicină, teologie. Desființată în 1790, a fost reînființată de Napoleon Bonaparte, care a pus-o sub controlul statului. (n.t.)

proclamat, *urbi et orbi*[1], în fața elitei nobilimii franceze, iar puterile de guvernare aveau să fie constituite în prezența ambasadorilor permanenți ai altor națiuni.

Majestatea Sa ședea pe un ton înalt, deasupra căruia se afla un baldachin de catifea albastră împodobit cu flori de crin. La dreapta sa îi avea pe Alteța Sa Regală Regentul, pe ducele de Bourbon, pe ducele de Maine, pe contele de Toulouse și, într-un cuvînt, pe toți principii de sînge, în ordinea lor de întîietate; la stînga sa, se aflau marele cancelar, miniștrii, Eminența Sa cardinalul Fleury — Dubois era absent —, marii demnitari ai regatului. Oriunde în altă parte, pe trepte mai mult sau mai puțin înalte, fiecare ocupa locul potrivit funcției și rangului său.

Ceremonialul nu semăna întru nimic cu judecățile ținute de Ludovic cel Sfînt [2] sub stejarul de la Vincennes, și poate c-ar fi fost greu să găsești, în toată acea asistență, fie chiar și umbra unui cumsecade domn de Joinville[3]. Dar, fiecare lucru la timpul său, și nu totdeauna ceea ce sclipește mai tare este și ce-i mai bun. Cînd Istoria judecă, ea nu se oprește la strălucirea superficială, ci caută diamantele în noroiul timpurilor. Ludovic al XV-lea, Fleury [4] și mulți alții, de-a lungul veacurilor, apar cu totul neînsemnați față de Ludovic cel Sfînt și de Joinville.

În acea zi, nimeni nu se gîndea la vechile timpuri ale cruciadelor și ale stejarului de la Vincennes. Doamnele,

1 *Urbi et orbi* (lb. latină) = *în fața orașului* (Roma și a universului): cuvinte ce fac parte din binecuvîntarea papală, pentru a arăta că aceasta se revarsă asupra întregului univers. Prin extindere: a face cunoscut *în fața întregii lumi.* (n.t.)

2 *Ludovic cel Sfînt* — vezi romanul *Tinerețea Cocoșatului*, de același autor. (n.t.)

3 *Domnul de Joinville* (Jean, sire de) (1224—1317): cronicar francez, principal magistrat al provinciei Champagne. L-a însoțit pe Ludovic cel Sfînt în Egipt, în 1248. Memoriile sale constituie o valoroasă sursă istorică referitoare la domnia lui Ludovic cel Sfînt. (n.t.)

4 *Fleury* (André Hercule, cardinal de) (1653—1743): prelat și om politic francez, devenit ministru al lui Ludovic al XV-lea și cardinal. A guvernat cu autoritate și a îmbunătățit finanțele. (n.t.)

cărora li se rezervase un spaţiu mare de jur-împrejur, găseau că Majestatea Sa are o înfăţişare foarte plăcută, cu pielea fină, cu un oval al feţei regulat şi cu un profil fermecător.

Dar toţi cei de faţă veniseră pentru treburi serioase, sau despre care se pretindea că aşa sînt.

Cancelarul deschisese şedinţa printr-un discurs lung, în care legile divine şi cele monarhice, comentate cu abilitate, dovedeau, în final, că Dumnezeu prevăzuse şi poruncise de multă vreme ca, începînd din acea zi de 22 februarie 1723, un copil care încă în ajun fusese bun de bătut la fund, să ţină în mîinile sale slabe soarta a douăzeci şi cinci de milioane de făpturi înzestrate cu raţiune.

Dar asta i se părea foarte logic Înălţimii Sale, ca de altminteri şi tuturor celorlalţi. Aşa încît cancelarul profită de dispoziţia binevoitoare a asistenţei pentru a-i adresa Alteţei Sale Regale regentul, în numele regelui, tot felul de laude pentru modul în care guvernase statul pe o perioadă de şapte ani.

În continuare luă cuvîntul domnul d'Armenonville, care supralicită şi mai mult, ajungînd să susţină că finanţele erau cît se poate de înfloritoare. Că, în plus, Biserica o ducea bine şi că toţi verii şi verii de-al doi-lea, care ocupau tronurile vecine, nu aveau de gînd să pornească război împotriva Franţei.

La drept vorbind, ca şi domnul cancelar, el uită să pomenească despre purtările uşuratice ale regentului şi, dacă a vorbit despre relaţiile sale, a făcut-o pentru a le aminti pe cele pe care le stabilise cu curţile străine. Trecu foarte repede peste falimentul onorabilului domn Law, ex-controlor general al finanţelor; nu vorbi deloc despre datoriile lui Philippe d'Orléans, ale cărui finanţe personale, spre deosebire de cele ale statului, erau foarte puţin prospere şi, necrezînd nici un cuvînt din ce spunea, încheie totuşi prin a declara că totul era cum nu se poate mai bine în cea mai frumoasă Franţă din lume.

Am exagera, poate, spunînd că regele se amuza de toate poveştile acestea. Ar fi preferat-o cu mult pe cea a Măştii de Fier[1] şi, încă şi mai mult, pe cea a lui Lagardère. Aşa încît domnul d'Armenonville, întorcîndu-se spre el, constată adeseori că nu era atent.

Cu cîteva zile în urmă, fusese mîndru şi bucuros că va deveni stăpînul regatului. Astăzi, în ciuda pernelor moi pe care şedea, începea să găsească ceremoniilor regale, în general, şi adunărilor prezidate de rege, în special, o vagă asemănare cu pedepsele aplicate şcolarilor.

Cu toate acestea stătea pe tron cu o ţinută plină de demnitate, neascultînd decît cu un aparent interes toate acele discursuri frumoase şi gîndindu-se, mai cu seamă, la căsătoria lui Lagardère.

Se întreba ce formulă va trebui să folosească pentru a-i invita la acea ceremonie pe toţi bătrînii bărboşi, înfofoliţi în blănuri şi hermină, care, mai mult ca sigur, erau grăbiţi să se ducă la ei acasă, lîngă sobă, unde să-şi încălzească membrele pline de reumatism şi gută.

Era clar că multe dintre acele rămăşiţe ilustre s-ar fi împăcat foarte greu cu curenţii de aer din biserica Saint-Magloire şi, deşi toţi purtau spadă, văzîndu-i atît de îmbufnaţi, micul rege şmecher constata, de mai înainte, că în caz de luptă prea puţini ar fi în stare să şi-o scoată din teacă.

Gîndurile acestea aparţineau mai curînd copilului, decît suveranului, căci lui Ludovic al XV-lea i-ar fi fost de ajuns să ordone.

Se consola, totuşi, numărînd toate capetele tinere care s-ar înflăcăra imediat şi l-ar urma cu entuziasm, lăsînd podagrele în urmă.

1 *Masca de Fier* (Omul cu): personaj rămas necunoscut, care a fost adus în 1679 în fortăreaţa Pignerol, iar apoi la Bastilia, unde a murit în 1703, după ce fusese silit să poarte toată viaţa o mască de catifea neagră cu montură de oţel închisă la ceafă cu un lacăt. Diverşi istorici au făcut felurite presupuneri cu privire la identitatea prizonierului, dar secretul a rămas bine păstrat şi a constituit doar subiect de legende şi romane. (n.t.)

În felul acesta, mulțumită discursului domnului d'Armenonville, din care nu voia să audă nici un cuvînt, dar care-i permisese să se izoleze și să se gîndească la treburile sale, regele nu-și dădu prea bine seama de trecerea timpului.

Era aproape ora cinci și venise momentul prezentărilor. Se hotărîse, într-adevăr, că fiecare va veni, pe rînd, să se prosterneze la picioarele regelui și să-i jure credință.

Prietenii lui Philippe d'Orléans se bucurau de mult, cu anticipație, de cuvintele pe care regele le va spune despre ei cu acest prilej, și-și preziceau tot felul de favoruri pentru viitor.

Ludovic al XV-lea le înșelă speranțele și, după ce le mulțumise în cîteva fraze scurte, învățate chiar în acea dimineață cu ajutorul cardinalului Fleury, se aplecă spre regent, spunîndu-i:

— Vere, binevoiește a le aduce la cunoștință acestor domni dorința Noastră.

Ducele d'Orléans se ridică în picioare. Asupra întregii adunării se așternu tăcerea. Asistența nu bănuia deloc ce avea să spună și primele sale cuvinte îi uluiră pe toți. Era vorba de a se face, cu prilejul nunții lui Lagardère, o manifestare grandioasă, fără precedent în istorie.

Aceasta era plăcerea regelui.

Craniile bătrîne se legănară de la dreapta la stînga — proprietarii lor nu-și puteau da crezare urechilor.

Desigur, erau de părere că regele are dreptate, dar așa ceva era într-atît de departe de etichetă și de uzanțele de la curte, încît rămăseseră uimiți, cu gura căscată.

Dimpotrivă, un alt clan, alcătuit din personajele cele mai mîndre și mai cutezătoare, sorbeau cuvintele de pe buzele lui Philippe d'Orléans și se întrebau dacă, după marele Ludovic al XIV-lea, se ivise un alt cap încoronat, și mai mare, pentru care această primă acțiune a tînărului rege constituia un preludiu.

Toţi cunoşteau cel puţin faptele şi aventurile lui Lagardère, şi mulţi îl cunoşteau personal. Mareşalul de Berwick [1] şi prinţul de Conti [2] ştiau la ce să se aştepte din partea lui; domnul de Riom [3] şi coloneii împreună cu care se războise în Spania i-ar fi putut lămuri pe alţii; marchizul de Saint-Aignan [4] i-ar fi ajutat, ca şi mareşalul d'Estrées [5]. Şi dacă Maurice de Saxe [6] nu întreba nimic, nu înseamnă că nu era perfect edificat.

Dacă Philippe d'Orléans i-ar fi poftit pe prietenii lui Gonzague să ridice mîna, numărul total ar fi fost zero. Şi totuşi, în faţa celor trei sute de persoane care, după rege şi după regent, constituiau personalităţile de frunte ale Franţei, Philippe de Mantua, încolţit, avea să încerce să înfăptuiască ultima sa crimă.

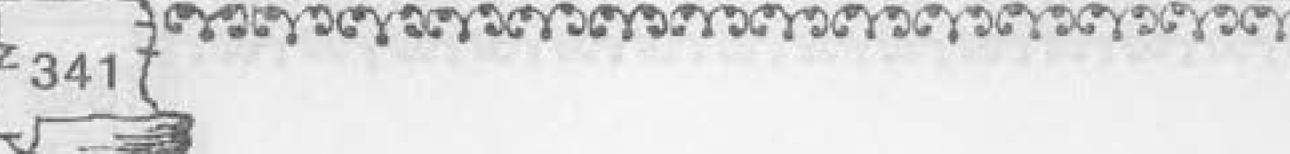
Chiar în acea clipă o pregătea cu toată iscusinţa, căci deşi habar nu avea ce cortegiu impunător şi numeros va aduce cu sine regele, ori dacă va veni chiar el la Saint-Magloire, măcar nu-şi ascundea dificultăţile pe care negreşit avea să le întîmpine.

Gonzague avea mintea organizată pentru rău şi, dacă uneori făcea apel la inteligenţa lui Peyrolles — discipolul său într-ale perfidiei — asta nu se întîmpla decît în cazuri de importanţă secundară. Cînd situaţia era gravă — şi nicicînd nu fusese mai mult decît acum — nu se baza decît pe el însuşi. Şi în asemenea împrejurări, după ce urzise planul, nu se mulţumea să-şi pună acoliţii să-l îndeplinească: acţiona chiar el.

Aşa procedase în şanţurile de apărare de la Caylus, apoi în seara răpirii Aurorei, de două sau de trei ori în Spania şi, de curînd, în Tîrgul Saint-Germain.

În seara aceea avea să joace totul pe o singură carte, aşa că era cazul să acţioneze personal. Deocamdată, apela mai mult la duplicitate decît la faptă. Stînd la masa lui,

[1] 1–6: Referire la personaje ce intervin în romanul *Cavalcadele lui Lagardère*, de acelaşi autor. (n.t.)

tocmai scrisese două bilete foarte laconice — fiecare cuprindea doar două sau trei cuvinte.

Nu despre testamentul lui era vorba — ar fi conținut mai multe rînduri și s-ar fi încheiat prin parafa sa. Gonzague nu semnase și scrisul de pe un bilet nu semăna cu cel de pe celălalt, după cum nici unul din scrisuri nu era cel obișnuit al prințului. Și-l contrafăcuse atît de bine, încît după ce privise îndelung cele două bilete, păru mulțumit de sine și pe chip i se ivi un zîmbet ce-l făcea să pară mai curînd că vrea să muște. În mod cert, viața a două ființe omenești, poate a mai multora, depindea de rîndurile scrise pe acele bucăți de hîrtie, adevărate provocări la moarte.

Le împături în patru, adăugă cîte o adresă și le strecură în vestă.

Gonzague era înveșmîntat în întregime în negru. Era sinistru, cu chipul său livid, contrastînd cu îmbrăcămintea la fel de întunecată ca sufletul său.

Toată ziua mersese cu pași mari prin încăpere, venind, din cînd în cînd, să se așeze, rezemîndu-și fruntea în căușul mîinii și rămînînd astfel și cîte un sfert de oră, plănuindu-și răzbunarea, răscolindu-și ura.

Oare se pregătea să dea înapoi, socotind sarcina prea grea, calculînd că va fi zdrobit? Nu... Era mult prea plin de orgoliu, și cînd ai depășit anumite limite în domeniul crimei, nu te mai retragi... Trebuie să mergi tot mai departe, să cobori tot mai jos — crima te împinge înainte și se opresc doar cei pe care-i roade remușcarea. Dar aceasta nu avea putere asupra lui Gonzague.

Cîteodată, văzînd cute pe fruntea desfrînaților săi, se gîndea că aceștia erau încă accesibili la remușcări. Atunci îi biciuia cu disprețul și cu insolențele sale, demonstrîndu-le că era prea tîrziu pentru a se pocăi, și-i trăgea după sine, pe drumul său însîngerat. L-am văzut folosind acest mijloc chiar în acea dimineață.

Din acest punct de vedere, Peyrolles era singurul demn de stăpînul său — el privea către viitor, fără a arunca vreodată o privire spre trecut. Sau, dacă uneori își reamintea drumul parcurs, era pentru a constata gropile care-l făcuseră să se împiedice, pentru a le evita de atunci înainte.

În acea după-amiază, ce constituia pentru Philippe de Mantua un fel de ajun de bătălie, locotenentul său apărea deseori lîngă el, ținîndu-l la curent cu tot ce se petrecea afară.

Către orele două, silueta osoasă a intendentului se încadră în deschizătura ușii. Își privi stăpînul adîncit în gînduri. Acesta nu-l auzise venind. Rămînea cufundat în meditare, cu capul în mîini.

Peyrolles îl studie îndelung și privirea lui era grăitoare. Între acești doi bărbați legați printr-un nesfîrșit șir de crime nu exista nici apropiere sufletească, nici încredere. Dacă unul era stăpînul iar celălalt — valetul, explicația consta în faptul că acesta din urmă nu găsise încă mijlocul de a inversa rolurile sau de a se lipsi de stăpîn. Considera că nu mai avea mult de așteptat pînă va ajunge la asta și gura i se contractă într-un rînjet în care se reflecta toată josnicia sufletului său.

Gonzague avea în fața lui o oglindă de argint. În ea îl văzu pe Peyrolles. Rînjetul acestuia săpă între ei o prăpastie de netrecut, și Philippe de Mantua putu să se încredințeze, încă o dată, că dacă poți îmblînzi fiarele, niciodată nu ți le poți atașa. Mai devreme sau mai tîrziu, colții lor gata de a sfîșia își desăvîrșesc opera, și cu cît mai crud a fost dresorul, cu atît sfîșierea este mai furioasă.

Prințul înțelese că, începînd din acea clipă, trebuia să se bazeze numai pe el însuși. Își înălță capul pentru a face să înceteze acea scenă mută și intendentul, reluîndu-și imediat masca de perfectă supușenie, îl preveni pe stăpînul său că în cartier, mai ales în jurul bisericii Saint-Magloire, se producea o agitație neobișnuită. Clerul

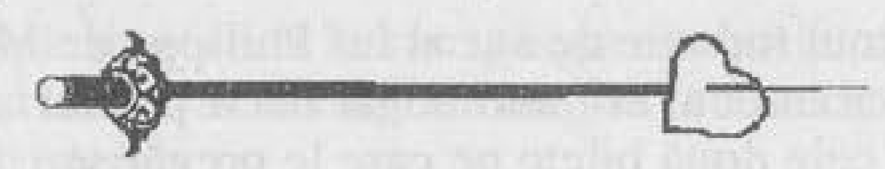
era în toiul unor pregătiri: se vedeau alergînd în toate părţile paracliseri şi epitropi, cu braţele încărcate de lumînări şi — semn caracteristic — cerşetorii se adunau în jurul cimitirului ca un stol de corbi.

Obiceiul era, într-adevăr, ca, în zilele în care se celebrau căsătorii, cerşetorii să fie lăsaţi să se apropie de portal, pentru ca tînăra soţie să le poată împărţi, ea însăşi, cîţiva bani. Totuşi, atunci cînd era vorba de una din acele nunţi mari, în cadrul nobilimii, în cazul cărora bisericile erau prea neîncăpătoare pentru a-i cuprinde pe toţi invitaţii, dintre care o parte erau nevoiţi să rămînă pe trepte, se deschideau larg uşile portalului, dar se avea grijă să fie îndepărtaţi, din timp, toţi pomanagiii, sărăntocii, falşii şchiopi sau ologii de ambele picioare care veneau acolo cu grămada. Erau toleraţi doar cîţiva, privilegiaţi sau mai dibaci, care beneficiau de dărnicia miresei.

Pentru ei nu era vorba numai de profit, căci trebuiau să fie în stare să păstreze ceea ce dobîndiseră. De îndată ce plecau nuntaşii, toţi cerşetorii care fuseseră alungaţi şi care se ascunseseră prin împrejurimi apăreau brusc pentru a-i prăda. Loviturile de bastoane şi de cîrje plouau cu nemiluita; ologii îşi regăseau folosinţa picioarelor spre a fugi, iar cei care, cu o clipă mai înainte, se dăduseră drept chiori, deveneau astfel cu adevărat, în urma unui pumn bine ţintit.

Ar fi fost greu să afli cine le dăduse, în acea zi, cuvîntul de ordine, căci ei obişnuiau, dimpotrivă, să nu-şi comunice unii altora ştirea despre asemenea chilipiruri, dar ai fi putut crede că fosta Curte a Miracolelor, în întregime, îşi dăduse întîlnire la Saint-Magloire.

Cînd, cîteva clipe mai tîrziu, Gonzague văzu toată pleava aceea, zîmbi mulţumit. Erau acolo oameni de care s-ar fi putut sluji la nevoie, şi imediat îi trecu prin minte să folosească cel puţin unul.

Trecură două ore — noaptea se lasă repede în luna februarie și chiar de la ora patru, soarele palid de iarnă, care se arătase o clipă — fără îndoială, în cinstea lui Ludovic al XV-lea — dispăru, lăsînd în urmă un cer cenușiu și întunecat. În scurtă vreme, înserarea începu să cuprindă orașul.

Dar naosul bisericii Saint-Magloire se lumină — dimpotrivă — de mii de lumînări și făclii, a căror strălucire era filtrată de vitraliile cu ramă de plumb. Niciodată interiorul vechii biserici nu fusese așa de puternic luminat și contrastul dintre acel adevărat foc de artificii și bezna care începea să învăluiască mormintele din cimitir era izbitor.

Philippe de Mantua își îndreptă privirea insolentă către portalul larg deschis și luminos, apoi o coborî spre pietrele înnegrite ale cavourilor.

— Inima Aurorei și cea a lui Henri de Lagardère sînt pline de lumină! spuse... Într-a mea, este noapte!... Cine va triumfa: lumina, sau tenebrele?... Haideți, domnilor, e vremea!...

Unul cîte unul, desfrînații se strecurară prin fundătură și pătrunseră în incinta cimitirului, prin spatele absidei. Se ascunseră printre mausolee, în mijlocul tufișurilor de chiparoși și în cele mai întunecate unghere. Peyrolles venise ultimul.

Curînd după aceea, Gonzague ieși la rîndul său, închise ușa învîrtind de două ori cheia în broască și punîndu-și-o apoi în buzunar.

Apoi se îndreptă către unul din cerșetori — un tînăr care se prefăcea a fi șchiop și a cărui mutră ce nu inspira încredere arăta clar că ar fi bun pentru orice treabă.

Convorbirea lor dură aproape un sfert de oră și, cînd se încheie, prințul puse ceva în mîna zdrențărosului —

era ultimul ludovic de aur al lui Philippe de Mantua, şi acum, sărăntocul era mai bogat decît prinţul. Acesta îi dădu şi cele două bilete pe care le pregătise.

Abia apucă cerşetorul să se furişeze în biserică, cînd se auziră paşii unei companii din garda regelui care venea să preia serviciul de ordine.

Gonzague se topi în întuneric, străbătînd cimitirul pentru a se duce să se posteze lîngă mormîntul lui Philippe de Nevers, victima sa.

6 Plecarea spre ceremonia căsătoriei

După ce, chiar în acea dimineaţă, îl părăsiseră pe regent la palatul Tuileries, Lagardère şi Chaverny se întorseseră în grabă mare la palatul Nevers.

Cei doi prieteni nu schimbaseră nici un cuvînt, căci tot ce ar fi putut spune n-ar fi reuşit să exprime fericirea amîndurora.

Aurore încercase zadarnic să se împace cu acea viaţă agitată. Nu mai era fetiţa din casa de pe strada Chantre, căreia jupînul Louis nu-i încredinţa nimic din truda şi din necazurile sale. Acum ştia, din păcate, ce luptă crîncenă dusese logodnicul ei, îi cunoştea duşmanii cei de temut, ştia să sînt înverşunaţi, perseverenţi, plini de ură, în stare de orice crimă. Aşa încît, cu prilejul fiecărei noi plecări a lui Lagardère, era cuprinsă de o adevărată spaimă.

În singurătatea camerei în care se închidea, îi rămînea o singură consolare: turturelele sale, de care avusese grijă doamna Françoise, pe vremea cînd, prizonieră a lui Gonzague, ea plîngea la Peña-del-Cid[1].

1 Referire la întîmplări descrise în romanul *Mariquita*, de acelaşi autor. (n.t.)

Se apropie de colivia în care gîngureau acele păsărele drăgălașe și începu să le cînte, cu un glas în care răzbăteau lacrimile tristeții:

I

Cu hainele ei sumbre,
Se-așterne noaptea rece;
Lăsînd în urmă-i umbre,
Stă soarele să plece.
Mai salutați o dată,
Dragi păsări mititele,
Bolta, de aur toată,
Pe care vor fi stele.

Turturele mici, iubite,
Haide dară, gînguriți
Și în razele-aurite
Aripile vă-ncălziți.
Dalbe păsări drăgăstoase
Și cu inimi credincioase,
Turturele mici, iubite,
Haide, dară, gînguriți!

Și se opri, privind perechea ce-și ciugulea ciocurile, apoi continuă:

II

Ce bună căsnicie,
Cîntînd mereu, cu dor,
Căci, chiar și-n colivie,
Slăvesc al lor amor.
Ca și voi, ferice,
Chiar fără libertate,
Eu proslăvesc, aice,
A mea captivitate.

Turturele, mici iubite,
Haide, dară, gînguriți,

Şi în razele-aurite
Aripile vă-ncălziţi.
Dalbe păsări drăgăstoase,
Haide, dară, gînguriţi! [1]

Cînd Henri se întoarse acasă, o găsi scriind, la masa sa, o nouă pagină din *Jurnalul* ei şi se aplecă să-i citească peste umăr. Fata nu făcu nici unul din acele gesturi obişnuite ale tinerelor care-şi încredinţează unui caiet cele mai intime simţăminte şi cele mai dragi speranţe. Pentru el, mai mult pentru el decît pentru ea însăşi umpluse acele file, lăsase să răzbată strigăte de triumf şi de iubire printre lacrimi de deznădejde, şi, firesc, îl lăsă să citească. Doar că nu încheie fraza începută şi, ridicîndu-şi capul blond, îi întinse iubitului fruntea.

Acest sărut, în care amîndoi îşi lăsară să vorbească întregul suflet, fu lung, atît de lung şi de dulce, încît Aurore tresări şi-şi ridică ochii întrebător.

Lagardère îi aplecă pe ai săi asupra cuvintelor scrise de curînd. Cerneala era încă umedă şi, într-unele locuri, stropită de o lacrimă dragă — o perlă de dragoste, picurată pe pagina de hîrtie.

1 Textul original în lb. franceză este extras din opera comică *Cocoşatul* (Cuvintele sînt de H. Bocage şi A. Livrat, iar muzica de Ch. Grisart):

I

Dans sa robe sombre,
S'avance la nuit;
Fainsant place à l'ombre,
Le soleil s'enfuit.
Saluez encore,
Chers oiseaux mignons,
Le ciel qui se dore
Aux derniers rayons.

Gentilles tourterelles,
Roucoulez, roucoulez,
Aux gais rayons ensoleillés
Doucement réchauffez vos ailes.
Blancs amoureux aux coeurs fidèles,
Roucoulez, gentilles tourterelles.

II

Le joli ménage
Qui chante toujours
Et même en sa cage
Fêts ses amours!
Comme vous heureuse,
Sans ma liberté,
Je bénis, joyeuse
Ma captivité. (n.t.)

«Nu știu de ce plîng astăzi?» scria blînda copilă. *«Henri era adineauri lîngă mine, și va reveni într-o clipă. Ce pot pretinde mai mult? Nu este oare o fericire prea mare faptul că-l văd zilnic, că mă simt legănată de tandrețea lui? El înfruntă primejdii și nu-mi vorbește niciodată despre ele, este adevărat. Dar m-a obișnuit atît de mult să-l cred invulnerabil, încît este o nebunie că tremur. Ei, bine! ajung să-mi spun: Este un erou, și eroii nu mor! Apoi, îmi dau seama cît de copilăresc este acest raționament și mi se face teamă! Desigur, am avut clipe de disperare cumplită: m-am îndoit de Dumnezeu, de Ceruri, de toate... cu excepția lui!... Încrederea mea în el este atît de mare, încît nici nu mă gîndesc să întreb cînd se va săvîrși unirea noastră, pentru că îl văd, îl aud, îl iubesc și-l binecuvîntez în fiecare secundă a vieții mele. Și de aceea nu am nici un motiv să plîng, poate doar de bucurie... Într-unele momente mă simt chiar copleșită de ea... Mi se pare că asupra capului meu, al lui, planează o mare fericire, că, în sfîrșit, vom putea fi fericiți, nu într-un viitor îndepărtat, ci curînd, dar...»*

La acest cuvînt se oprise mîna Aurorei, ca și cum ar fi fost suspendată între realitatea prezentă și visul întrezărit.

Cu o privire rapidă, contele parcursese aceste cîteva rînduri, fără a-și schimba poziția. Cu mîna dreaptă, luă mînuța albă ce ținea pana oprită deasupra hîrtiei și, ghidînd-o printr-o apăsare ușoară dar care nu admitea împotrivire, o făcu să completeze fraza în felul următor:

«... poate că în seara aceasta... Da! astă-seară, prietenul meu și cu mine vom fi uniți pentru totdeauna în fața lui Dumnezeu și a oamenilor!...»

Un strigăt de bucurie se înălță din inima Aurorei și sărmana copilă, clătinîndu-se sub povara unei fericiri nemăsurate, căzu în brațele logodnicului său.

— Este adevărat... Henri? Chiar adevărat?... șopti, topită de dragoste și de recunoștință. Spune-mi, nu mă păcălești, nu este o iluzie, un miraj?

— Copilă dragă, o liniști el, este adevărat, ți-o jur!

— O!... repetă... mai spune-mi o dată, spune-mi mereu!... Astă-seară?.. E oare posibil?... Gîndește-te, astă-seară înseamnă peste cîteva ore...

— Este posibil, cînd așa vrea regele!... La ora șase vom fi alături unul de altul, în fața altarului bisericii Saint-Magloire și, lîngă noi, Aurore, vom avea imensa onoare de a o vedea pe Majestatea Sa Ludovic al XV-lea.

— La ora șase! repetă fata, care nu reținuse decît acea parte a frazei. La ora șase!.. Nu-ți pot pune la îndoială cuvîntul, Henri, căci tu ești adevărul însuși. Dar, recunoaște că este extraordinar! Mi se pare că sînt jucăria unui vis.

— Visul este numai pentru mine, șopti contele, ca și cum ar fi vorbit despre sine. Prin nașterea ta, prin rang, aveai dreptul, dragă Aurore, să speri orice, să-ți permiți oricare soț... Era oare aceeași situație pentru Cocoșatul de la palatul Gonzague? Putea el să-și închipuie că, într-o zi, inima ta îi va aparține?

— Inima mea toată!

— Știu, copilă! Pentru a-ți mulțumi, fi-va oare de ajuns o întreagă viață de devotament?... Monseniorul regent m-a făcut conte, pe mine — gentilomul fără strămoși și fără pergamente, pe mine — Micul Parizian, aproape un copil pribeag. M-a numit fratele său, dar a făcut-o în amintirea tatălui tău, Philippe de Lorraine, duce de Nevers. Pentru a cinsti memoria acelei victime loiale, regele, ducele d'Orléans, prinții și prințesele de sînge, miniștrii, cardinalii și mareșalii Franței, toate personajele importante și nobilimea de rangul cel mai înalt, din întregul regat, îți vor alcătui alaiul, se vor pleca în fața frunții tale pure și a rochiei tale albe... Iar eu, copilă dragă, eu nu te voi vedea decît pe tine, fiindcă, pentru mine, nimic nu există pe lume, în afară de tine... și de Dumnezeu!

O îmbrățișă, o strînse la piept și, pierduți într-un extaz tăcut, uitară întregul trecut de lupte și de suferințe.

O întrebare venea totuși pe buzele domnișoarei de Nevers. Nu avu nevoie s-o formuleze.

— Da!... spuse contele, fii fără teamă, blînda mea Aurore... Ora se apropie — îmi voi respecta jurămîntul!

La rîndul său, Chaverny pornise în căutarea lui Flor, pe care sfîrșise prin a o găsi în parc și, dacă nu trebuise și el să termine de scris o frază în jurnalul logodnicei sale, acest lucru nu se datora decît faptului că ex-gitana — fire realistă, mai înainte de orice — s-ar fi ferit să încredințeze unei hîrtii secretele inimii ei...

Ce departe era acel mic marchiz ușuratic și îndrăcit de odinioară, față de cel de astăzi!... La școala lui Lagardère — profesor neasemuit — învățase să devină un bărbat cu purtări cavalerești, mai sever față de el însuși decît față de alții. În frumoșii ochi negri ai donei Cruz, prietena lui Henri, sora Aurorei de Nevers, el citise secretul unei fericiri pe care niciodată n-ar fi găsit-o urmîndu-l pe Gonzague. Datorită faptului că pornise pe un drum greșit, alături de crimă, devenise mai loial; pentru că se atinsese de noroi, înțelesese că nimic nu are valoarea apei curate.

Marchizul de Chaverny nu mai era unul dintre desfrînații aceia bătăuși, gălăgioși și inutili, care mișunau pe vremea regenței. Gentilom cu o conștiință curată, cu brațul solid și cu judecată dreaptă, renunțase în asemenea măsură la orgoliul lui de filfizon, încît spunea oricui voia să-l asculte:

— Contele de Lagardère m-a oprit pe marginea prăpastiei; cel mai frumos titlu de glorie al meu este că-i sînt prieten.

Dona Cruz, țigăncușa culeasă cîndva de Henri pe drumurile Spaniei și devenită aproape o altă fiică a lui Nevers, era, dacă se poate, și mai mîndră decît el de schimbarea survenită în caracterul marchizului.

Lagardère o condusese pe Aurore în grădină. Se temea că, după atîta tristețe, o bucurie prea mare i-ar putea fi dăunătoare și voia s-o distreze. În curînd, cele două perechi se întîlniră. Tinerele se aruncară una în brațele celeilalte, pradă unei emoții atît de puternice, încît nu găseau nimic de spus, decît să-și tot repete numele. Întreaga lor bucurie lăuntrică se traducea astfel, prin apropierea celor două piepturi în care inimile băteau la unison.

Ar fi rămas multă vreme așa, înlănțuite, dacă marchizul și contele nu le-ar fi smuls din îmbrățișare.

— Și alții, în afară de noi, au dreptul să se alăture fericirii noastre, și încă așteaptă, spuse Henri. Să nu fim egoiști. Hai să-i ducem doamnei de Nevers vestea cea bună a dublei uniri ce va avea loc astă-seară, cu încuviințarea regelui.

Ușoare, cu sufletul în sărbătoare, fetele porniră înainte și urcară în goană scara mare a palatului. Contele și marchizul abia le puteau urmări.

Fără a se face anunțați, spre marea uimire a bătrînei Madeleine Giraud — păstrătoare a convenientelor — intrară ca o furtună în capela ducesei, unde aceasta, îngenuncheată în fața portretului ducelui defunct, îi adresa cuvinte de pioasă pomenire.

— Mamă, îi spuse Aurore înconjurînd-o cu brațele și acoperind-o cu sărutări, lasă-ți pentru un timp durerea, spre a împărtăși bucuria copiilor tăi.

— Ce se-ntîmplă, și ce vreți să spuneți? întrebă ducesa, ridicîndu-se, după ce privise încă o dată portretul.

Lagardère îi făcu o plecăciune adîncă și-i sărută mîna:

— Mamă, rosti cu vocea lui respectuoasă și supusă, dacă socotiți că astăzi — la fel ca în ziua care dumneavoastră înșivă ați condus-o să mă aștepte la picioarele altarului bisericii Saint-Magloire — sînt încă demn de a fi soțul domnișoarei de Nevers, vă rog să o însoțiți și în această seară, în care Majestatea Sa Regele Franței binevoiește să ne aștepte, la ora șase.

Doamna de Nevers își plecă asupra lui privirea plină de dragoste. Expresia de durere, întipărită mereu pe chipul său, dispăru pentru o clipă.

— Fiule, îi răspunse, astăzi la fel ca ieri și ca mîine, fii apărătorul dragei mele Aurore. În urmă cu douăzeci de ani, am pus-o în brațele dumitale fără a te cunoaște. Acea faptă din trecut nu ți-o reproșez, căci ai dăruit o viață întreagă pentru o clipă de rătăcire... Din înaltul cerului, Philippe mă vede și mi se alătură pentru a spune cu toată puterea: Conte, nimeni nu este mai demn decît dumneata de a asigura fericirea acestei copile! Ți- o dăm din toată inima!

Le împreună mîinile și, pe rînd, îi sărută pe frunte.

— Nu mă îndoiam de faptul că promisiunile dumneavoastră, doamnă, sînt sfinte, mai spuse contele. Dar — adăugă, în vreme ce un nor îi întuneca fruntea — acum mi-e teamă să nu par, în ochii dumneavoastră, un lăudăros ale cărui amenințări nu pot fi luate în serios. Jurasem să-l răzbun pe Nevers, și Gonzague încă mai trăiește!

La auzul acelui nume blestemat, ducesa fu străbătută de un tremur și păli — dacă era posibil să pălească și mai mult, după atîția ani care-și puseseră pe chipul ei pecetea durerii.

— Henri, am învățat prea bine să te cunosc, pentru a avea vreo îndoială. Îți fac credit pentru viața lui, atîta cît vei vrea. Sînt sigură că nu voi fi niciodată nevoită să-ți reamintesc acea promisiune... Cauza mea și cea a Aurorei sînt, de acum înainte, ale dumitale.

Aurore înconjură cu brațele gîtul ducesei și exclamă:

— Ceea ce spui, mamă, mi-a spus și el adineauri. Ai dreptate să te încrezi în el. Amenințarea lui Henri nu este niciodată vorbă în vînt. Gonzague recrutează zilnic alți și alți spadasini, văzînd cu teamă cum moartea le rărește rîndurile. O! crede-mă, această groază de fiecare zi este de o sută de ori mai chinuitoare pentru prinț, decît un sfîrșit rapid, și, în sinea mea, sînt convinsă că el a

ajuns să-şi dorească moartea, căci cea a valeţilor săi îi arată prea limpede moartea de care nu poate scăpa.

— Ai dreptate, dragă Aurore, încuviinţă contele, încet. Această oboseală despre care vorbeşti, această teamă care-l urmăreşte pe Gonzague este, în mod inevitabil, un supliciu ce depăşeşte forţele omeneşti. Poate că, pentru a-l sfîrşi, va veni în seara aceasta să mă înfrunte, chiar şi în faţa regelui... Dacă sîngele lui Philippe de Mantua ţi-ar stropi rochia de mireasă, te-ai teme să nu fie o prevestire funestă?

Domnişoara de Nevers îşi ridică, capul:

— Dacă s-ar întîmpla aşa, replică, m-aş duce chiar mîine să-mi depun ca ofrandă rochia albă la biserica Saint-Magloire şi aş striga: Lăudat fie Domnul!... S-a făcut dreptate!

— Nu-ţi risca viaţa în seara asta, îl sfătui doamna de Nevers. Cu toate acestea, dacă asasinul ar îndrăzni să te atace, ucide-l, fie şi dacă rochia albă a Aurorei s-ar înroşi toată de sîngele acelui monstru; fie şi dacă ar trebui să-l arunci, în agonie, pe mormîntul victimei sale.

Cîteva clipe mai tîrziu, în salonul cel mare al palatului, un cerc larg se formase în jurul prinţesei care, solemnă, deşi un zîmbet îi lumina faţa, le făcea cunoscută celor de faţă vestea căsătoriei ce urma să fie celebrată în aceeaşi seară.

Acea grabă extraordinară din partea îndrăgostiţilor i-ar fi putut mira pe cei care nu le ştiau îndelungata aşteptare, dacă domnişoara de Nevers n-ar fi explicat-o punînd-o în seama bunului plac al regelui. Acesta era cel mai bun motiv ce putea fi invocat, şi toţi se înclinară.

Blînda Mélanie Liébault fu cea dintîi care-şi părăsi locul pentru a o îmbrăţişa şi felicita pe Aurore. Ea, burgheza plină de iubire, înţelegea cîtă dragoste merita eroicul Lagardère.

Apoi fu rîndul Jacintei.

În sfîrşit, se deschiseră toate uşile şi intrară servitorii cei devotaţi: Madeleine Giraud, Antoine Laho, precum

și bătrîna Françoise, al cărei nepot nu-și mai încăpea în piele de mîndrie, convins fiind că, ajutat de Pétronille, contribuise mult la realizarea fericitului eveniment. Sărmanul Jean-Marie!

Bucuria lui Cocardasse era aproape un delir.

— Vai de păcatele mele! iubițelule!... îi spuse credinciosului său normand. Nu spusesem eu că vom lua parte la nuntă? Ah! Caramba! nu zău! și drăcia dracului! Va trebui să bem, bătrîne,

— De data asta, Cocardasse, nu voi încerca să te împiedic, căci mi s-a spus, în Bretagne, că fericirea soților este micșorată simțitor, dacă la nunta lor nu se află măcar un invitat „înfierbîntat de băutură".

— Ah! șmechere, ce ținut frumos... Pentru ca puștiul nostru să fie fericit, vai de păcatele mele! Cocardasse-junior se simte în stare să se îmbete criță!

Veselia fratelui Passepoil era umbrită de o oarecare melancolie. Era, desigur, foarte bine că venise rîndul lui Lagardère și, apoi, cel al lui Chaverny... se bucura din toată inima... Dar, cînd oare va fi și al lui?... Inflamabilul profesor de arme se gîndea la planturoasa Mathurine, cu care ar fi foarte plăcut să se ducă la Saint-Magloire, chiar dacă n-ar asista și regele Franței.

Ca urmare a ordinelor ducesei, străvechea locuință a familiilor de Lorraine și Nevers își schimbă înfățișarea. Obloanele ferestrelor, închise de atîta amar de vreme, se deschiseră larg și ceva din strălucirea interioară se răspîndi pe fațadă, însuflețind bătrînele ziduri.

Intr-adevăr, dacă te uiți bine la case, îți dai seama că fiecare are propriul său limbaj; că, într-un fel, reflectă firea celor care le locuiesc. Acolo unde se aflase doliul doamnei de Nevers, totul trebuise să fie închis, tot atît de rece pe cît îi era și inima.

Dar sosise, în sfîrșit, ora revenirii la viață, și palatul acela, pe care o văduvă îl transformase în mormîntul fericirii sale, putea să se deschidă, ca și inima sa, pentru a primi reflectarea bucuriilor dinafară. Așa încît, în curînd,

un adevărat du-te-vino însufleţi coridoarele mohorîte, care răsunau acum de rîsete voioase.

Cele două logodnice erau nevoite să se sustragă de la felicitările ce le asaltau din toate părţile, pentru a se gîndi la toaletele pe care aveau să le poarte şi, închise în cameră, împreună, stăteau clipe îndelungate privindu-se adînc, întrebîndu-se dacă trăiau într-un vis, sau dacă aceasta era realitatea, imanentă şi indiscutabilă, a fericirii lor, plătită atît de scump şi atît de apropiată, încît nu îndrăzneau să creadă în ea.

A fost o adevărată minune că Gonzague nu s-a gîndit să profite de acest prilej. În acea oră plină de emoţii, ar fi putut intra în palatul Nevers fără ca nimeni să-l întrebe ceva, deoarece credincioşii paznici se depărtaseră, care spre a pregăti sărbătoarea, care pentru a se veseli cu paharul în mînă. După cum lesne ne închi-puim, Cocardasse era printre aceştia din urmă; ba chiar îl luase cu el şi pe Jean-Marie, cu intenţia de a-l antrena în acest nou sport. Cît despre Henri şi marchiz,, ei parcurgeau străzile oraşului, pentru a le cumpăra logodnicelor lor podoabe minunate.

Este clar, deci, că banda lui Peyrolles ar fi putut pătrunde în palat fără nici o dificutate.

Roiuri de croitorese, de bijutieri, coafori şi specialişti în parfumuri se prezentară la palat, trimişi de conte şi de marchiz. Cînd se întoarseră şi ei, le găsiră pe cele două fete pregătite pentru a merge la altar, purtînd rochiile lor lungi şi albe. Erau frumoase, aşa cum sînt toate miresele într-o astfel de zi, cele pe care dragostea le transfigurează, cele ale căror buze nu şoptesc decît un singur cuvînt — acel cuvînt ce sună atît de dulce chiar şi în limbile cu rezonanţa cea mai aspră.

Dacă orele se scurgeau încet la Palatul Tuileries, în timpul lungilor discursuri ale marelui cancelar şi ale domnului d'Armenonville, cît de scurte erau la palatul Nevers!... Şi, în vreme ce Gonzague, aşteptînd noaptea

propice, profita de începutul beznei spre a-și îndruma desfrînații, cu spada trasă, către cele mai întunecoase unghere ale cimitirului Saint-Magloire, Lagardère și Chaverny sorbeau lumina din ochii celor pe care le iubeau și, cu degetele lor obișnuite cu treburile războiului, își aranjau ultimele detalii ale propriilor lor vestimentații.

Puțin după orele cinci ale serii, trei caleşti trimise de rege pătrundeau în curtea de onoare. Erau o atenție din partea sa. Curtoazia acelui prinț-copil se arăta atunci a fi mult mai rafinată decît avea să devină, odată cu trecerea anilor.

În prima caleașcă urcă doamna de Nevers. Era înveșmîntată tot în negru, căci doliul nu i se va sfîrși decît odată cu viața; dar își ținea fruntea sus și avea un port mîndru al capului, fiind conștientă de încuviințarea celui căruia îi dădea ascultare, chiar și dincolo de mormînt.

Aurore și Flor luară loc alături de ea, împreună cu contele de Lagardère și cu marchizul. Celelalte trăsuri se umplură cu toți cei care, împărtășind necazurile și truda, contribuiseră la triumf. Nu mai exista deosebire de rang social. Cadetul de Navailles fusese așa de plin de atenții, ajutîndu-le să urce în trăsură pe Françoise Berrichon și pe Madeleine Giraud, de parcă aceste respectabile doamne ar fi fost ducese de douăzeci și șase de generații. Passepoil își alesese el însuși tovarășii de călătorie: trona între Jacinta-basca și frumoasa doamnă de Liébault, și chipul lui gălbejit se lumina ca de soare, reflectîndu-l pe cel al Mathurinei, instalată în fața lui.

Într-adevăr, vestea căsătoriei lui Lagardère ajunsese și la mănăstirea Notre-Dame-en-Liesse. Bunele călugărițe benedictine, care o adăpostise pe Mathurine atîta vreme cît îl știuseră pe iubitul ei ocupat cu încăierări și lupte împotriva tîlharilor tocmiți de Gonzague, socotiseră că acum sosise momentul să le permită să se regăsească. Așa încît este lesne de închipuit fericirea care-l cuprinsese pe îndrăgostitul Amable, atunci cînd i se adusese

la cunoştinţă locul în care o putea găsi pe aleasa inimii sale, şi graba cu care o adusese la palatul Nevers, în aşteptarea zilei în care aveau să-şi unească vieţile în faţa altarului.

— Ia te uită! iubiţelule! îi spunea gasconul prietenului său. Domnişoara Aurore o are pe mama sa, dar puştiul, zău aşa! noi sîntem toată familia lui.

La pocnetul biciului vizitiilor împodobiţi cu galoane de aur, alaiul se puse în mişcare şi trecu cu zgomot prin poarta masivă lîngă care, salutînd printr-o adîncă plecăciune, se afla portarul elveţian[1], singurul paznic lăsat la palat.

La început, cîţiva curioşi porniră în urma caleştilor doar pentru că n-aveau ce face şi neştiind încotro aveau să-i conducă. Apoi fu rostit numele lui Lagardère şi fiecare stradă furniză un nou contingent ce se alătură primilor însoţitori pedeştri astfel încît, în curînd, un adevărat torent omenesc se îndrepta spre Saint-Magloire.

Dacă, aşa cum spune zicala, Dumnezeu are grijă de beţivi, cu siguranţă au şi palavragioaicele un Dumnezeu, care le spune dinainte locul unde trebuie să se ducă pentru a sporovăi.

Acolo unde era înghesuiala mai mare, le-am fi putut recunoaşte, negreşit, pe cumetrele noastre de pe strada Chantre. Se lăudau toate, în cor, că preziseseră viitorul strălucit al misteriosului meşter Louis. Ca şi altădată, cînd veniseră pentru a-l vedea dus către supliciu şi spre a-l acuza de toate crimele posibile, ele se aflau acum acolo, dar cu intenţia de a-i aduce laude şi a-i sărbători succesul. Opinia publică are astfel de răsturnări bruşte: acelea care ar fi asasinat cu cea mai mare plăcere la o execuţie, îşi făceau loc cu coatele pentru a fi printre primele ce-i aplaudau triumful.

1 *Portarul elveţian:* obiceiul era, în acele vremuri, ca marile familii de nobili să angajeze elveţieni ca portari. (n.t.)

Portalul micuței biserici Saint-Magloire, larg deschis și inundat de lumina ce se răsfrîngea pe chipurile miilor de curioși, era plin de strălucire, iar în fundul sfîntului locaș sclipea altarul, împodobit cu o draperie albă și înconjurat de întregul cler purtînd cele mai scumpe podoabe.

În exteriorul naosului, un șir de ostași din garda regelui completau priveliștea cu scînteierea uniformelor lor. Sulițele și crosele toiegelor clericale izbiră pardoseala. Caleștile se opriră în fața porții.

7 Cum s-a încheiat ceremonia

Cei patru logodnici a căror unire urma să fie binecuvîntată de preot stăteau îngenuncheați pe perne de catifea, în mijlocul corului. Ceva mai departe, dincolo de balustrada ce despărțea naosul, se rugau doamna de Nevers și Mélanie Liébault. Pietatea celorlalți martori nu era atît de profundă.

Deodată, din stradă se auzi o larmă de voci, care pătrunse sub bolta bisericii. Răsunară tropote de cai, zgomotul unor trăsuri în mers, comanda scurtă dată de niște ofițeri oamenilor din subordine și, la intervale regulate, strigăte:

— Mușchetarii! Mușchetarii!

Mulțimea era atît de compactă, atît de mare era numărul de trăsuri și atît de lung alaiul, încît abia putea înainta.

Locuitorii Parisului nu se așteptau deloc să vadă o asistență așa de măreață, astfel încît, atunci cînd un crainic regesc strigă: „Regele, domnilor! Faceți loc regelui!", gloata se împinse și mai tare pentru a-l vedea coborînd din caleașcă pe acel ce devenise suveran în ajun și

care era însoțit de ducele d'Orléans, ducele de Bourbon, cardinalul de Fleury și o numeroasă suită de prinți și prințese.

Urale pline de voioșie izbucniră din toate piepturile:

— Trăiască regele!

Întîmpinat cu aceste ovații în cinstea micii sale persoane, Ludovic al XV-lea prinse curaj și salută cu amabilitate. Atunci toți cei de față fură copleșiți de bucurie și se părea că, odată cu urcarea pe tron a acestui prinț, pe care entuziasmul popular avea să-l numească „Cel iubit", o epocă de fericire va începe pentru Franța.

Clerul, orînduit în prag, o aștepta pe Majestatea Sa, iar clopotele fură trase cu putere. Îl slăveau pe Dumnezeu, regalitatea și gloria lui Lagardère. Unui singur om, ascuns în umbra mormîntului lui Nevers, dangătul lor i se părea nesuferit.

Regele intră în biserică. Timp de o jumătate de oră a fost văzut trecînd în urma lui, prin deschiderea luminoasă a portalului, lungul șir al celor care — după el — țineau în mîini destinele Franței: miniștrii, căpeteniile Parlamentului și ale armatei, somitățile clerului și ale magistraturii, marii seniori purtînd cordoanele ordinelor cu care erau decorați, membrii înveșmîntați în robe ai Consiliului de Stat, toți cei cărora le revenea onoarea de a sprijini tronul Franței, de a purta spada sau de a împărți dreptatea.

De-a dreapta logodnicilor, în fața băncii rezervate epitropilor bisericii și care, pentru acel prilej. fusese acoperită, sub un baldachin de catifea albă împodobită cu flori de crin fusese înălțat un tron, destinat lui Ludovic al XV-lea, la picioarele tronului lui Dumnezeu. Mai înainte de a lua loc, regele adresă un surîs grupului alcătuit din Lagardère și ai săi.

Preoții intonară imnurile sfinte și, prin fumul de tămîie, făcură să răsune psalmii de bucurie. Asistența se plecă în fața chivotului ridicat deasupra tabernacolului și, la

un semn al regelui, un diacon veni să ia spada acestuia — o lamă îngustă şi suplă, al cărei mîner era încrustat cu diamante. După ce o scoase din teaca ei, o sărută şi se duse s-o depună pe altar.

Preotul bisericii Saint-Magloire, care oficia — un bătrîn cu părul albit — îşi ridică spre cer două degete ale mîinii drepte şi binecuvîntă spada dezgolită. Apoi, luînd-o cu stînga, înşirui pe lamă cele patru inele, ale lui Lagardère, al Aurorei, al lui Chaverny şi al lui Flor, şi-şi dădu din nou binecuvîntarea, unind într-o singură rugă ceea ce constituia forţa şi loialitatea atotputerniciei, cu ceea ce era atotputernicia dragostei loiale.

După aceea, coborînd treptele altarului, preotul aduse inelele pe o tavă de aur. Contele de Lagardère puse unul pe degetul Aurorei, Chaverny un altul pe degetul donei Cruz, şi Philippe d'Orléans fu cel care le prezentă văduvei lui Nevers pe celelalte două, spre a le pune ea însăşi pe mîinile credincioase care-i apăraseră cu vitejie cauza.

Acestea nu erau nişte ceremonii obişnuite, dar Ludovic al XV-lea, care se pricepea la ritualuri, încuviinţa totul. Cardinalul de Fleury îi spusese de destule ori: „Ceea ce voieşte Majestatea Voastră, este şi voia Domnului", pentru ca să nu aplice povaţa cu acest prilej,

Fu văzut un lucru şi mai formidabil, cînd regentul îl aduse pe contele de Lagardère în faţa scaunului de rugăciune al regelui şi cînd acesta, reluîndu-şi propria spadă din mîinile preotului, i-o încinse la şold lui Henry, în vreme ce Philippe d'Orléans o schimba şi el pe a sa cu Chaverny.

Nici unul dintre cei prezenţi, nici măcar mareşalii iluştri, îmbătrîniţi în războaie şi ale căror victorii încununaseră Franţa cu lauri, n-ar fi îndrăznit să viseze, pentru ei înşişi, o asemenea onoare.

Capetele albite, înălţate la cele mai mari onoruri de însuşi Regele Soare, nu-l văzuseră niciodată pe acesta glorificîndu-şi astfel vreun supus. Şi totuşi, nimeni nu

gîndea că Ludovic al XV-lea își depășea drepturile și limitele favorurilor sale; nimeni nu se credea el însuși micșorat sau că ar fi meritat mai mult ori măcar tot atît. Lagardère era Lagardère: nu fusese depășit niciodată și, fără îndoială, nu va fi egalat nici în viitor. Ceea ce făcea Ludovic al XV-lea era perfect îndrep-tățit!

Unul singur era zăpăcit de atîtea onoruri: contele însuși... Ce făcuse oare pentru a merita astfel afecțiunea regelui său și stima tuturor?... Dacă se transformase în protectorul unei copile amenințate, în apărătorul unei văduve nemîngîiate, nu-și primea astăzi cea mai de preț recompensă?... Dacă demascase și căutase să pedepsească crima, oare nu acționase așa cum era de datoria oricărui om drept și cinstit?

Ceea ce lui i se părea atît de simplu, era socotit de alții ca un lucru sublim. Dacă ar fi vrut să se convingă de asta, i-ar fi fost de ajuns să schimbe o privire cu doamna de Nevers și cu fiica ei. Acestora, recompensa nu li se părea exagerată. Pe bună dreptate, ele se simțeau mîndre, nu uluite.

Exista și o altă femeie al cărei chip strălucea și care se topea într-un extaz mut. În toată viața sa, Mélanie Liébault nu se rugase atît de fierbinte, unind în gîndurile pe care le înălța către cer ambele perechi al căror jurămînt de devotament, de credință și de dragoste era atît de vechi și totodată așa de proaspăt. În rugăciunile ei nu se uita decît pe ea însăși.

Unele suflete de elită își pot găsi propria fericire în renunțarea la tot ce le este mai scump — ele se sacrifică fără nici un gînd ascuns. Aceasta este o virtute care nu se află la îndemîna tuturor.

Între tînăra femeie și Lagardère nu fusese pronunțat, niciodată, vreun cuvînt de dragoste. Ceea ce-i lega pentru trecut și pentru viitor nu era decît o prietenie foarte cinstită și foarte curată, în care nimic rău nu și-ar fi găsit loc.

Cu toate acestea, în clipa schimbării inelelor, Mélanie nu se putuse împiedica să nu-şi ridice la buze mîna pe care, de asemenea, strălucea un inel de aur — inel pus pe degetul ei chiar de către Lagardère. Îl sărută cu dragoste şi închise ochii, pentru a-şi trăi o clipă visul, izolîndu-se astfel de tot ce o înconjura şi retrăgîndu-se — deşi aflată în mijlocul unor lumini orbitoare — în noaptea misterioasă şi blîndă a inimii sale.

Prin faţa ochilor întorşi spre o contemplare interioară, Henri nu trecea singur, în splendoarea sa plină de glorie; ea o vedea şi pe cea care, de o clipă, îi devenise soţie, pe cea care-şi deschisese braţele numind-o pe ea, Mélanie: „Sora mea".

Îşi înclină capul, îşi rezemă fruntea înfierbîntată pe spătarul scaunului său de rugăciune şi se făcu mică de tot în faţa fericirii celor care o primeau în intimitatea vieţii lor.

Cînd se ridică, ochii îi exprimară surpriza, căci zări pe paginile cărţii de rugăciune, ce-i rămăsese deschisă sub degete, o hîrtie împăturită în patru, ajunsă acolo nu se ştie cum.

Primul gînd fu să lase hîrtia să cadă pe jos, ca din neatenţie. În jurul ei se aflau cîţiva gentilomi tineri, şi unul dintre ei, impresionat fără îndoială de frumuseţea sa, ar fi putut folosi acest mijloc pentru a-i face o declaraţie. Aşa îşi închipui Mélanie şi se indignă că cineva a fost în stare să aleagă un asemenea loc, un astfel de prilej şi chiar clipa în care, adîncită în gînduri, ea era cu tot sufletul şi cu toată inima alături de noii căsătoriţi.

Dar apoi se gîndi că ispititorul cel curtenitor nu putea şti ce se petrecea în sufletul ei. De teamă că n-o va mai revedea vreodată, în altă parte, neştiind că soţul ei se afla la cîţiva paşi în spatele lor, desigur recursese la singurul mijloc ce-i fusese la îndemînă.

Nu există nici o femeie drăguţă care să nu se simtă măgulită că a fost remarcată de un gentilom tînăr, cu

înfățișare plăcută și făcînd parte din suita regelui, cu atît mai mult atunci cînd acea femeie drăguță aparține unui Ambroise Liébault și de-abia a sosit din provincia ei. Fără a fi cochetă, Mélanie nu se putu împiedica să nu zîmbească, și curiozitatea înnăscută a fiicelor Evei o împinse, nu numai să nu arunce hîrtia, dar și să o despăturească, într-ascuns, spre a o citi.

Ce era?

Aproape nimic — cinci sau șase rînduri trasate cu un scris fin și mărunt, necunoscut ei, și ale căror litere părură să-i ardă în fața ochilor.

Îi fu foarte greu să citească pînă la capăt, căci un nor îi întunecă vederea, iar tîmplele și pieptul i se zbăteau cu putere. Se sili totuși să citească tot, apoi, aruncînd în jurul ei priviri înfricoșate, ascunse biletul în corsaj.

Iată cuprinsul acelui bilet:

„Nu mă cunoașteți și nici nu trebuie să știți cine sînt. Îmi este de ajuns că eu știu că viața contelui de Lagardère vă este la fel de scumpă ca și a dumneavoastră. Cînd regele și ducele d'Orléans se vor pregăti să se retragă, duceți-vă singură și cît mai grabnic la mormîntul lui Philippe de Nevers, mergînd prin stînga bisericii... Nu șovăiți, este vorba de viața lui!"

Să șovăie?... Așadar, misteriosul autor al mesajului o credea în stare de așa ceva? El făcuse apel la un sentiment secret, ale cărui manifestări fusese convinsă că le îngropase adînc în suflet. De unde-l aflase și cine era el oare?... Nu trebuia să-l caute, fiindcă așa-i spusese. Era, mai mult ca sigur, un prieten care, nemaisperînd să poată ajunge pînă la conte spre a-l preveni, i se adresa ei.

„Este vorba de viața lui!" își repeta, cu o emoție de nedescris. „Orice s-ar întîmpla, sînt gata. Mă voi duce la întîlnire, chiar de-ar fi să plătesc cu viața salvarea contelui."

Ceremonia fu lungă. Pe toată durata ei, viteaza femeie stătu ca pe jar.

În cele din urmă, Ludovic al XV-lea se ridică, se plecă în fața altarului, salută cu mîna pe noii căsătoriți și, printre mușchetarii ce formaseră un culoar, se îndreptă către portal, urmat de Philippe d'Orléans și de prinți.

De îndată ce văzu aceste pregătiri, Mélanie Liébault se strecură printre rîndurile strînse și reuși, ca prin minune, să ajungă la ușile bisericii chiar mai înaintea regelui.

Odată acolo, se opri o clipă, cercetînd întrebătoare platoul din fața bisericii, și silueta ei zveltă se decupă, ca o umbră, pe fundalul luminos al naosului. Nu văzu nimic, decît două șiruri de cerșetori îngenuncheați pe trepte și — pe toate străzile învecinate — mii de curioși, ținuți în loc de garda regală.

Cel care o aștepta nu putea să se afle acolo.

Coborî repede treptele străbătu liota de cerșetori și se avîntă, cu toată viteza de care-i erau în stare picioarele, spre locul indicat.

Între timp, pentru a înlesni ieșirea mulțimii înghesuite în biserică, fusese deschisă o ușă laterală lîngă care, în timpul ceremoniei, stătuseră profesorii de scrimă, Berrichon și Antoine Laho.

Fratele Passepoil — nu putem să-l facem pe normand să treacă drept un sfînt — își ocupase răgazurile pe care i le permisese lunga ceremonie, nepierzînd-o din ochi pe doamna Liébault, a cărei înfățișare îi era foarte pe plac și pentru care avea — fără ca asta să-l facă s-o uite pe Mathurine — un devotament asemănător cu cel simțit de tînăra femeie față de Lagardère.

Așa stînd lucrurile, îi fusese ușor să observe tulburarea Mélaniei, deși nu-i cunoștea cauzele.

„Va trebui să veghez asupra ei, ca să nu i se întîmple nimic rău", își spusese.

Așa că veghea, fără a neglija să fie atent la noii căsătoriți și la doamna de Nevers.

Cu logica lui de normand, șiret și șmecher, absența lui Gonzague sau a vreunuia dintre oamenii lui nu-i mirosea deloc a bine.

Așa încît, datorită unei presimțiri izvorîte din temeri, se aștepta să nu vadă sfîrșindu-se ceremonia căsătoriei fără să intervină un eveniment neprevăzut.

Nu-i scăpă graba cu care Mélanie se dusese la ușa principală, și nici îngrijorarea întipărită pe fața ei.

Trase concluzia că toate acestea erau preludiul unor întîmplări foarte grave.

Totuși, nici o clipă nu se gîndise că s-ar fi putut ca ea să-l trădeze pe Lagardère, ducîndu-se să-l prevină pe Gonzague și, înțelegînd lucrurile mai corect, fu convins că-i fusese întinsă o cursă în care femeia avea să cadă.

Cînd lîngă el a fost deschisă ușa laterală, îi spuse lui Laho să stea pe loc și să vegheze, recomandîndu-i să meargă să-i caute cît mai repede, dacă ar fi sesizat ceva neobișnuit.

Apoi îi trase după el, afară, pe Cocardasse și pe Berrichon.

— Repede! repede! strigă, s-o urmărim pe doamna Liébault!

Deoarece ușa prin care ieșiseră se deschidea pe partea opusă celei spre care se îndreptase tînăra femeie, știa că n-o vor găsi acolo. Dar fiindcă nu aveau timp de pierdut, se repeziră înainte, astfel încît să ocolească biserica, trecînd prin fața portalului prin care ieșise ea.

Majestatea Sa tocmai sosea în capul scării, împreună cu ducele d'Orléans. Văzîndu-i pe cei trei bărbați alergînd cu toată viteza, se opriră amîndoi.

— Se obișnuiește să se vîneze noaptea? întrebă regele, care avea un umor încîntător.

— Nu știu, Sire, răspunse prințul, încruntîndu-se. Mi se pare că am recunoscut cel puțin pe unul dintre profesorii de scrimă devotați lui Lagardère.

Mulțimea de mari seniori și doamne părăseau, încet, naosul bisericii.

Contele şi Chaverny stăteau în picioare lîngă soţiile lor, aşteptînd momentul prielnic pentru a le oferi braţul şi a le conduce la caleştile lor, de îndată ce Ludovic al XV-lea va fi urcat într-a sa.

O rază de bucurie, o expresie de nobilă mîndrie ilumina frumosul cap al lui Lagardère. În sfîrşit, domnişoara de Nevers îi aparţinea. Mama sa i-o dăduse, iar Cerul sfinţise această unire, atît de îndelung aşteptată. Era încununarea visului său, fructul suferinţelor sale, astăzi uitate, scopul împlinit al vieţii sale.

Şi, totuşi, un gînd întunecat îi fulgeră prin minte. Philippe de Gonzague îl sfidase să-şi unească destinul cu cel al fiicei lui Nevers.

Unirea avusese loc, în faţa tuturor, cu excepţia lui Gonzague, căci acesta nu îndrăznise să vină.

Un zîmbet dispreţuitor flutură pe buzele contelui. Atinse umărul Aurorei, care se ridică, strălucitoare, în rochia ei albă, mai frumoasă decît cea mai frumoasă dintre fecioare. Ea luă braţul soţului său şi, urmaţi de Chaverny şi de Flor, străbătură la rîndul lor naosul, pînă la portal.

Mare le fu uimirea, văzîndu-i opriţi acolo pe Majestatea Sa şi pe Alteţa Sa Regală.

— Aşteptaţi, le spuse Philippe d'Orléans. Se întîmplă, prin preajmă, lucruri ciudate. Voi trimite ostaşi din gardă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, un cerşetor — acelaşi care strecurase biletul lui Gonzague pe cartea de rugăciuni a Mélaniei Liébault — încercă să se apropie de conte.

Nu reuşi, căci prietenii acestuia se grupaseră în jurul lui, imediat după avertismentul prinţului.

Atunci, zdrenţărosul manevră într-alt fel: se furişă ca un şarpe şi reuşi, întinzînd braţul, să pună un petic de hîrtie chiar în mîna Aurorei.

Simţind atingerea, aceasta se întoarse brusc, dar nu văzu nimic în jurul ei, decît feţe prieteneşti, şi abia atunci îşi dădu seama că mototolea ceva între degete.

Se uită ce era, întinse hîrtia soţului ei şi-l simţi tresărind. Privirea lui aprinsă parcursese rîndurile scrise pe mesajul ce ajunsese la destinaţie într-un mod atît de ciudat.

Toate capetele se întoarseră către el, chiar şi cel al regelui. Cu un glas tremurînd de mînie, contele citi în auzul tuturor:

«Lagardère, a sunat ora! Cînd biletul acesta va sosi în mîinile tale, voi fi făcut deja o victimă dintre ai tăi... Cu atît mai rău, dacă încep cu femeile. Peste o clipă va fi prea tîrziu pentru salvarea doamnei Mélanie Liébault.»

Biletul era semnat:

GONZAGUE

8 După valeţi, stăpînul!

După citirea misiei, Lagardère îşi concentră, îngrijorat, auzul.

Toţi cei care-l înconjurau, cu sufletul la gură, rămaseră tăcuţi odată cu el. Inspira teamă şi admiraţie, căci pălise atît de tare, încît simţeai că-n el clocoteşte o mînie cumplită, ca acelea cărora pînă acum nimic nu le putuse rezista.

Deodată, din străfundurile beznei, răzbătu un strigăt de spaimă, sfîşietor, lugubru, ieşit din gura unei femei:

— Lagardère!... Ajutor!

Ambroise Liébault, pierzîndu-şi puterile, se prăbuşi în braţele lui Laho, gemînd cu voce sugrumată:

— Doamne!... este soţia mea, pe care o ucid!...

Aurore se făcuse albă ca varul. Totuşi, departe de a tremura, dîndu-şi la o parte mama, ale cărei braţe voiau s-o reţină, cu ochii strălucitori de curaj şi însufleţiţi de

o forță supraomenească, întinse mîna spre locul de unde porniseră strigătele și spuse:

— Du-te, Henri!

În depărtare, alte voci chemară:

— Ajutor!... Ajutor!...

— Trebuie să fie o capcană, gîndi cu glas tare regele. Domnule de Lagardère, vă interzicem să vă duceți singur.

Dar poți oare opri fulgerul?

Scena care urmă nu dură nici cît o secundă.

După ce-și strînsese la piept soția, contele — printr-un gest plin de mîndrie — ceru să-și vîre spadele în teacă cei douăzeci de gentilomi care doreau să fie alături de el în lupta ce se întrevedea.

— Nu am nevoie de nici un ajutor, spuse cu glas calm. Doar niște torțe... Ora pe care o aștept de douăzeci de ani va suna în curînd.

Și, făcînd o plecăciune în fața regelui, care voia să se opună la ceea ce considera că este o nebunie, rosti rar:

— Rog pe Majestatea Voastră să mă ierte!

Apoi, cu spada ridicată, făcu un salt, străbătu, ca o ghiulea, grupurile înghesuite pe platoul din fața bise-ricii și dispăru în noapte.

Se înfiorară cu toții cînd îl auziră adresîndu-i-se mortului, al cărui mormînt se afla în apropiere:

— Privește-mă, Nevers!... Iată-mă!... Iată-mă!...

— Majestatea Voastră poate să-l lase să facă așa cum crede, șopti ducele d'Orléans la urechea regelui. Spada pe care i-ați dat-o va primi botezul sîngelui și va sluji o cauză nobilă.

Ludovic al XV-lea își încleștase maxilarele. În mod mașinal mîna i se dusese la mînerul spadei. Dacă n-ar fi fost majestatea și sîngele rece la care îl silea rangul său ar fi scos din teacă arma sa de paradă, căci eroismul este contagios.

Într-o clipă, biserica, luminată atît de strălucitor pînă de curînd, devenise întunecată — toți gentilomii și

magistraţii, preoţii şi marile doamne despodobiseră candelabrele de lămpile şi făcliile lor. Philippe d'Orléans luă o torţă din mîinile unui muşchetar şi, ridicînd-o deasupra capului, spuse cu glas tare, pentru a fi auzit de toţi:

— Dacă Majestatea Voastră doreşte să vadă cum se răzbună un om curajos, nu are decît să vină.

Luminînd drumul lui Ludovic al XV-lea şi urmat de mai bine de trei sute de persoane, prinţul coborî treptele bisericii Saint-Magloire şi intră în cimitir.

Încercînd să se descurce prin labirintul de alei şi morminte, scrutînd întunericul aproape de nepătruns şi îndreptîndu-se cu greu spre mormîntul lui Nevers, Mélanie Liébault simţise brusc că braţele îi sînt prinse într-o strînsoare puternică, ce-i paraliza mişcările.

În acelaşi timp, o mînă viguroasă îi apăsă buzele, împiedicînd-o să strige. Deocamdată, trebuia încă să tacă; peste cîteva clipe, va fi silită să strige, împotriva propriei voinţe.

În jurul ei se iviseră mai mulţi bărbaţi. Le putea număra siluetele, în umbră — erau şapte. După ce îi puseră în gură un căluş, o culcară pe pămînt şi răma-seră la pîndă, în tăcere.

Nu peste mult timp îşi dădură seama că nu erau singuri în cimitir. Nisipul aleilor scîrţîiau sub nişte paşi grăbiţi.

Peyrolles scoase victimei căluşul.

— Acum cheamă-l pe rege, îi zise cu o voce ameninţătoare, dar încet. Ne aflăm aici pentru a-l ucide...

Ca un infernal geniu al răului, factotum-ul lui Gonzague ghicise prea bine că-i va fi greu s-o facă pe acea mică burgheză să-l cheme pe conte, dacă ea l-ar fi crezut în primejdie. Aşa că inventase acea mincinoasă ameninţare cu regicidul, ştiind că Lagardère era singurul în stare să alerge primul în ajutor.

Dar doamna Liébault își strînse buzele. Crezînd că acum știe cine era augusta victimă pentru care se urzise cursa se hotărî mai curînd să moară decît să-și deschidă gura.

Acest eroism neprevăzut îl făcu pe Peyrolles să-și piardă răbdarea. Înfuriat, își strînse pumnii:

— Viperă, și totuși vei striga! urlă, scoțîndu-și pumnalul.

Tînăra femeie văzu lucindu-i lama, dar nu făcu nici o mișcare.

Dar pașii se apropiau foarte repede. I se păru că aude o înjurătură de-a lui Cocardasse. Atunci, cu un efort supraomenesc, împingîndu-l pe bărbatul care o ținea întinsă pe jos, reuși să se ridice în picioare.

— Ei sînt, ne caută, bombăni intendentul. Din fericire limbutul acela de Cocardasse își trădează întotdeauna prezența.

— Unde este prințul?... vru să afle Nocé.

— La postul său!... Îl veți vedea la momentul potrivit... În gardă, domnilor, să întîmpinăm atacul.

În vreme ce domnul de Peyrolles se pregătea să-și găsească o poziție cît mai puțin periculoasă, o zări pe Mélanie care, cu o mișcare rapidă, își adunase fustele și o lua la fugă...

Dintr-un salt, o prinse.

— Acum taci, mîrîi, înfigîndu-i pumnalul în piept.

Tînăra femeie căzu pe piatra colțuroasă a unui mausoleu, dar, printr-un miracol de energie, acum cînd i se poruncea să tacă și închipuindu-și că regele este în primejdie, își apăsă rana cu mîinile și chemă cu disperare:

— Lagardère!... Ajutor!...

După cum știm, acesta fusese primul strigăt auzit de Henri și de cei care-l înconjurau. El izbise în mod dureros și urechile profesorilor de scrimă.

— Doamne Sfinte!... urlă Cocardasse, făcînd un salt înainte, ajungem prea tîrziu!...

— Rămîne de văzut, se mulțumi să răspundă Passepoil.

Cei doi viteji își reluară alergarea, izbindu-se de cruci, ciocnindu-se de împrejmuirile mormintelor, alunecînd pe lespezi și ridicîndu-se pentru a goni din nou.

În cele din urmă ajunseră.

Un trup de femeie zăcea pe pămînt și, dincolo de el, se aliniau șapte spade. Era o noapte întunecoasă, dar cîteva puncte luminoase indicau lamele de oțel.

Prin beznă, profesorii de scrimă zăriră în fața lor doar o barieră omenească. Știau ce trupuri o alcătuiau. Pentru a ucide, nu este nevoie să vezi prea bine și, chiar dacă e întuneric, unele lovituri își ating ținta — celor căzuți, trecerea de la lumină la tenebrele eterne li se pare mai puțin ciudată... Acesta era principiul gasconului, care niciodată nu putea fi serios.

Și atunci strigară și profesorii de scrimă:

— Ajutor!... Ajutor!...

Nu aveau dreptul de a-l ucide pe Gonzague în absența lui Henri și știau bine că el va veni. Pînă atunci, cu siguranță le era îngăduit să rărească rîndurile subalternilor.

Cu trupul ghemuit, strîngînd bine în mînă mînerul spadei, se avîntară la asaltul zidului viu.

Spadele se ciocniră în noapte. Din ochi, ca și din lame, țîșniră scîntei. Întunericul era atît de adînc, încît uneori adversarii se atingeau dar nu îndrăzneau să lovească de teamă să nu rănească un prieten.

Cocardasse, el singur dintre toți, neputînd să tacă, își trăda prezența prin înjurături răsunătoare.

Jean-Marie, ca un elev respectuos, încerca din cînd în cînd să-i țină isonul, dar în surdină, căci prefera să lovească și să tacă, așa ca Passepoil, celălalt profesor al său.

La o depărtare de cincizeci de pași, Philippe de Mantua, rezemîndu-și coatele de o balustradă din fier forjat, asculta zgomotul luptei și aștepta nemișcat. După

voci, îşi dăduse seama că Lagardère încă nu sosise şi dorea să se păstreze pentru acel unic adversar.

Necropola se umplea de larmă. Se vedeau torţe, apropiindu-se repede, din toate părţile. Deodată, profesorii de scrimă se cutremurară. Asupra lor se năpustise un uragan.

— Vino în ajutor, puştiule! urlă gasconul, plin de entuziasm.

— *Iată-mă!* răspunse Lagardère, al cărui glas avea o sonoritate metalică.

Şi, luînd poziţia de gardă, adăugă:

— Nevers, iată-ţi răzbunătorul.

Chaverny sosea şi el în goană. Încăierarea era cumplită. Cei care îi însoţiseră cu torţe erau încă mult în urmă.

Philippe de Mantua îşi trase sabia din teacă dar rămase pe loc. Potrivit ordinelor pe care le dăduse, desfrînaţii săi trebuiau să se retragă către el, astfel încît, încet-încet, să-l aducă pe conte destul de aproape pentru a-l ajunge cu sabia. El îşi rezervase rolul de a se ivi în ultima clipă spre a-i da lovitura mortală, oricum: din faţă sau din spate.

Totuşi, acolo unde se desfăşura lupta, unii oameni cădeau. Taranne fusese primul. Curînd după el, de Batz se prăbuşi cu faţa în jos şi braţele larg desfăşurate, lăsînd să se audă, printre horcăiturile de agonie, un „sacrament!"

Oriol îşi apăra pielea şi, poate pentru prima oară în viaţa lui, era curajos — curajul disperării născute din frică!

La lumina unei torţe ce înainta, văzu în faţa pieptului său vîrful spadei lui Berrichon şi ameninţarea i se păru atît de apropiată, încît, pentru a întîrzia clipa morţii, reuşi să-şi ucidă adversarul. Sărmanul Jean-Marie se clătină şi se prăbuşi, cu gîtul traversat de lama pînă nu de mult virgină a adoratorului Nivellei.

Françoise Berrichon îi repetase de destule ori nepotului că meseria de profesor de scrimă nu este bună... Nu-ţi poţi evita soarta.

Făcliile erau încă prea departe, dar siluetele combatanţilor începeau să se deslușească.

Montaubert se rostogoli horcăind, şi Peyrolles, în agonie, căzu de-a curmezişul lui, cu un zgomot de oase care se ciocnesc între ele.

Passepoil îl văzuse căzînd pe Berrichon. Îl răzbună trîntindu-l la pămînt pe ex-comerciantul care ar fi preferat cu mult să fi rămas la Bastilia. Chaverny tocmai îl trimisese pe Lavallade după strămoşii săi.

Toţi desfrînaţii lui Gonzague zăceau peste morminte.

Cocardasse îi numără cu degetul şi spuse:

— Şapte... Socoteala este exactă!

— Ah! zise contele mînios, numai el lipseşte... Faceţi linişte şi lăsaţi-l să vină.

Ascultîndu-i ordinul, Passepoil se duse în urmă, spre a-i opri pe purtătorii de torţe. Între timp, aplecat asupra trupului doamnei Liébault, Henri îşi punea mîna pe corsajul însîngerat, acolo unde ar fi trebuit să-i bată inima.

— Trăieşte! şopti el, ridicîndu-se.

În faţa sa, întunericul era de nepătruns. Lagardère aşteptă cîteva minute, înaintă cîţiva paşi şi-şi încordă auzul... Ar fi jurat că cineva mergea, foarte aproape. În tăcerea adîncă ce-i înconjura, ar fi putut să numere paşii celui care se apropia pe dibuite.

Gonzague, nemaiauzind nimic, se neliniştise. De ce nu veniseră către el desfrînaţii?

Deoarece minutele i se păreau lungi ca nişte secole, îşi părăsi locul şi făcu, precaut, cîţiva paşi.

„Te pomeneşti că poltronii ăia au fugit fără să mă aştepte?" îi trecu prin minte.

Îşi înăbuşi un ţipăt de uimire, aproape de spaimă. Tocmai se împiedicase de un trup şi, încercînd să se depărteze de el, picioarele i se încurcaseră sub membrele nemişcate ale altui corp.

Se aplecă să vadă mai bine şi un blestem i se stinse în gîtlej. În jurul lui era un morman de cadavre, şi acestea erau ale acoliţilor săi.

Toţi se aflau acolo, toţi! începînd cu Peyrolles, cel gata pentru orice ticăloşie, şi sfîrşind cu inofensivul Oriol, fără a lipsi Montaubert, Taranne, baronul de Batz şi ceilalţi.

Toţi cei care, fugind în urma sa pe drumul către Spania, reuşiseră cîndva să-şi evite soarta în acest cimitir blestemat, nu reveniseră aici decît spre a-şi găsi moartea, în loc de a reîncepe viaţa de plăceri pe care se lăudase că le-o va asigura.

Nu stătuse acolo decît o secundă, dar acea secundă fusese de ajuns pentru a-i schimba complet situaţia.

Cînd îşi ridică din nou capul, întunericul fusese înlocuit de lumină. Era înconjurat de ostaşi din garda regală şi purtători de torţe. Printre aceştia se vedeau cei care asistaseră la căsătorie şi, în primul rînd, Philippe d'Orléans, de al cărui umăr se rezema regele Franţei.

Dar ceea ce-l aduse în culmea disperării pe Gonzague fu să-l vadă în faţa lui pe Lagardère, cu spada în mînă.

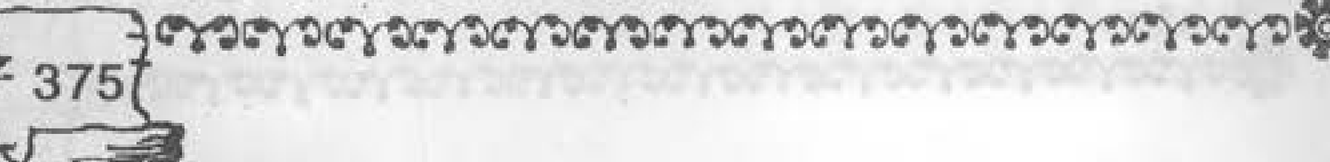
Mişeleşte, făcu o fandare spre el, şi spada lui Lagardère, care fusese spada regelui Franţei — o bijuterie pentru copii — se frînse de parcă ar fi fost din sticlă!

Dar Lagardère avusese timp să apuce, cu cealaltă mînă, arma mişelului său adversar, smulgîndu-i-o.

— Ah! conte!... protestă regele.

— Sire, răspunse Lagardère, de două ori pînă acum, o dată în şanţurile de apărare de la Caylus şi altă dată chiar aici, omul acesta a reuşit să scape de răzbunarea mea, pentru că nu aveam în mînă arma care trebuie să împlinească dreapta judecată, arma care, condusă de mîna lui criminală, a făcut din el un fratricid. Acum, o am! adăugă, ridicînd spada lui Gonzague. Pentru ca judecata lui Dumnezeu să fie completă, este necesar ca această lamă, care s-a înroşit în sîngele lui Nevers, să-şi facă iertată greşeala scăldîndu-se în sîngele uci-gaşului!

Şi deoarece toţi îl priveau, fără a înţelege, încheie adresîndu-i-se lui Cocardasse:

— Dă-i spada ta, viteazule!

Gasconul se supuse, dar nu se putu împiedica să nu mormăie:

— Să-l ierte Dumnezeu! sărmanul, nu va mai lua parte la nuntă.

Gonzague luase arma plin de bucurie. Nu era un adversar de disprețuit și dovedise acest lucru.

Toți cei care, în aceeași după-amiază, asistaseră la adunarea prezidată de Ludovic al XV-lea la palatul Tuileries se aflau acolo, alcătuind un cerc. Judecata regească la care asistau aici, în cimitirul Saint-Magloire, era cu mult mai măreață.

Adversarii luară poziție de gardă, și regentul însuși ridică mai sus torța pe care-o purta, spre a lumina lupta. Philippe d'Orléans voia să-i arate regelui chipurile combatanților, în timpul duelului.

Dar ce-ar fi putut face toată știința lui Gonzague, împotriva impetuozității cumplite și nemiloase a celui ce voia să se împlinească dreptatea?

Ah! nu a durat mult. Încrucișarea armelor n-a fost mai îndelungată decît un fulger, și prințul trădător fu văzut prăbușindu-se, cu o gaură mică și roșie în mijlocul frunții.

— După valeți, stăpînul!... spusese bine puștiul, șopti încet de tot gasconul.

Apoi împinse la o parte, cu piciorul, spada care fusese a lui, zicîndu-i lui Passepoil:

— Bătrîne, ticălosul a dezonorat-o!

Doamna ducesă de Nevers, Flor — proaspăta doamnă de Chaverny — și Aurore, care voise și ea să vadă rezultatul luptei, stăteau la cîțiva pași de chirurgul care pansa rana Mélaniei Liébault.

Lagardère rămăsese cu ochii ațintiți asupra feței convulsionate a dușmanului său mort.

— Henri, îi spuse ducesa, iat-o pe fiica lui Nevers, soția dumitale. Vă binecuvîntez, uniți lîngă mormîntul său.

Tînărul rege Ludovic al XV-lea era prea emoţionat pentru a putea rosti vreun cuvînt.

Philippe d'Orléans contemplă cîteva clipe statuia de marmură sub care îşi dormea somnul de veci cel care fusese Philippe de Lorraine, duce de Nevers. Apoi strînse mîna contelui şi-i spuse doar atît:

— Mulţumesc.

La rîndul său, Lagardère îşi îndreptă privirea spre efigie, păstrînd-o ciudat de fixă timp de cîteva secunde. În cele din urmă, şi-o desprinse pentru a o ridica spre cer şi, frîngînd pe genunchi spada încă udă de sîngele lui Gonzague, aruncă cele două bucăţi la picioarele mausoleului, rostind cu o voce vibrînd de emoţie:

— Nevers, mulţumită Cerului, mi-am respectat jurămîntul!

CUPRINS

PARTEA ÎNTÎI

---- GRANGE-BATELIÈRE ----

PARTEA A DOUA

TEAMA DE CUCUIE

PARTEA A TREIA

JURĂMÎNTUL LUI LAGARDÈRE

Este oare eficace lovitura secretă a lui Nevers?

« (...) Dar, domnule Joseph Renaud, dumneavoastră, un mare maestru al spadei, spuneți-mi, vă rog, dacă faimoasa ,,lovitură secretă a lui Nevers'', de care se vorbește atît de mult în *Cocoșatul*, are valoare din punct de vedere al scrimei...

— Indiscutabil că da, însă, în legătură cu acest lucru, vă voi spune că Paul Féval era un ignorant într-ale scrimei. Pentru a-și descrie faimoasa lovitură care permitea să fie lovit adversarul între ochi, s-a dus să ceară informații de la un mare mînuitor al spadei de pe vremea aceea, domnul Grisier... Dar a doua zi, Féval uitase cu totul lecția învățată... A pus, așadar, cap la cap termenii de scrimă, la întîmplare, și Providența a făcut ca ,,lovitura secretă a lui Nevers'' să fie perfect valabilă.»

* * *

«Marele actor Melinque este cel care a creat rolul cavalerului de Lagardère, dar s-a certat cu soția sa care refuza categoric să-l vadă apărînd pe scenă în chip de cocoșat chiar și pentru o scurtă durată a piesei. Urmarea a fost că cei doi soți au trăit despărțiți mai bine de două luni.»

* * *

«Paul Féval avea o fire foarte veselă... îi plăcea că se joace cu bilbochetul; era un joc foarte la modă în sălile de redacție, și confrații Dv. de odinioară erau foarte amatori de așa ceva. Cînd intrai într-o redacție, puteai fi sigur că vei vedea un stelaj întreg plin cu bilbochete.

— Era un joc la fel de inteligent ca yo-yo-ul sau rumball-ul.

— Într-adevăr!

— Care era situația averii lui Paul Féval?

— Era extrem de naiv și se lăsa antrenat de ,,rechini afaceriști'' în tot felul de speculații nefericite. În două rînduri și-a refăcut o avere foarte frumoasă... Și astăzi moștenitorii săi continuă să încaseze sume importante reprezentînd dreptul de autor. Firma care a făcut filmul mut *Cocoșatul* a plătit 200.000 franci, și acum, se pare că ni se promite un film sonor. Pe de altă parte, teatrul Odéon anunță reclama piesei pentru stagiunea din iarna aceasta. Cel care a jucat-o pentru prima dată a fost teatrul de la Porte Saint-Martin, acum cinci sau șase ani.(..)»

* * *

Convorbire între Jean-Joseph Renaud și Yann Loranz, cu prilejul predării manuscriselor lui Féval către biblioteca din Rennes și retranscrisă în *L'Onest-Eclair* din 28 sept. 1893.

* * *

În seria „LAGARDÈRE“ au apărut:

TINERETEA COCOSATULUI
CAVALCADELE LUI LAGARDÈRE
MARIQUITA

În curs de apariție:

Fiul lui Lagardère:
I. SERGENTUL BELLE-ÈPÈE
II. DUCELE DE NEVERS

Gemenii lui Nevers:
I. PARC-AUX-CERFS
II. REGINA COTILLON

Tehnoredactor: *D. IOAN*
Consilier literar: *Mirella DOMINTEANU*

Format: 24/70 x 100
Coli tipar: 13
Apărut sub comanda nr. 957/1994
la S.C. ROMCART S.A.

Duel, aventură, dragoste, adevăruri ce penetrează negura vremurilor ---- toate legate de un personaj fermecător: Henri de Lagardère, Cocoşatul sau Micul Parizian ---- şi culminînd într-un happy-end care încîntă inimile cititorilor.

EDITURA ELIS

ISBN 973-96044-4-7
ISBN 973-96044-8-x

Lei 1700